القرآن الكريم

ކީރިތި ޤުރްއާނުގެ

ތަފްސީރު

ޖަޢުފަރު ފާއިޒް

އެއީ، މަންމަ ނުވަތަ ބައްޕަ ނުވަތަ ދަރިއަކު ކަމުގައި ވިޔަސް އަދި އެ ނޫން ގާތްތިމާގެ މީހަކު ކަމުގައި ވިޔަސް ވެއްޖެ.[40]

سُورَةُ التَّوْبَة

سُورَةُ التَّوْبَةއަކީ، ކީރިތި ޤުރްއާނުގެ 9 (ނުވަ)ވަނަ ސޫރަތެވެ. މި ސޫރަތަކީ، މަދަނީ ސޫރަތެކެވެ. މި ސޫރަތުގައި ވަނީ 129 (ސަތޭކަ ނަވާވީސް) އާޔަތެވެ. އެ އާޔަތްތަކުގައި ވަނީ 16 (ސޯޅަ) رُكُوعُއެވެ.[41] މި ސޫރަތް ބާވައިލެއްވުނީ، سُوْرَةُ الْمَائِدَةަށް ފަހުގައެވެ. އަދި މި ސޫރަތް ނުކުތިފައި ވަނީ، رَسُولُ اللهِ ﷺ އާއި، މުޝްރިކުންނާ ދެމެދު ކުރެވިފައި އޮތް ޢަހުދު އުވައިފައި، އެ ޢަހުދު ޒިޔާދުވި މުޝްރިކުންގެ ކިބައިން، اللهُ ﷻ ބަރީއަވެވޮޑިގެންވާ ކަމާއި، އެ إِلٰهُ ގެ ރަސޫލާ ވެސް އެބައިމީހުންގެ ކިބައިން ބަރީއަވެވަޑައިގެންވާ ކަން އަންގަވައި، اللهُ ﷻ ބާވައިލެއްވި ވަހީ ބަސްފުޅުތަކެވެ. އަދި މި ސޫރަތަށް ދެވިފައިވާ ނަންތަކުގެ ތެރޭގައި، سُورَةُ الْبَرَاءَةއާއި، سُورَةُ الْفَضِيحَةއާއި، މި ދެ ނަން ވެސް ވެއެވެ.[42]

އަދި، ކީރިތި ޤުރްއާނުގެ ކޮންމެ ސޫރަތެއްގެ ފެށުމުގައި ބިސްމި ލިޔެވިފައި ވާއިރު ވެސް، މި ސޫރަތް ފެށުމުގައި ބިސްމި ލިޔެވިފައެއް ނުވެއެވެ. އެ ކަން އެ ގޮތަށް އައިސްފައިވާ ހިކްމަތާ ބެހޭ ގޮތުން ވާހަކަދައްކަވައި މުފައްސިރުން ވިދާޅުވެފައިވާ ގޮތުގައި، اللهُ ﷻ ގެ ރިވެތި ނަންފުޅުތަކުގެ ތެރެއިން الرَّحْمَنُއާއި، الرَّحِيمُ، މި ދެ ނަންފުޅުގައި އެކުލެވިގެންވަނީ، އަމާންކަމާއި، ސަލާމަތްކަމާއި، ރަޙްމަތްތެރިކަމާއި، އޯގާވަންތަކަމެވެ.

40- صَحِيحُ الجَامِعِ لِلْإِمَامِ الْبُخَارِي
41- تَفْسِيرُ الشَّيخ حُسَين دِيدِي مَلِمْجي
42- مَوْقِعُ الْمُصْحَفِ الْإِلِكْتْرُونِي التَّعْرِيفُ بِالسُّوَر

ވިޔާ، މުޢާހަދާތައް އުވައިލުމާ، ހަނގުރާމަ އިޢުލާނުކުރުމާ ވާހަކައާއި، މުސްލިމުން ކަސްބިރަކޮށްކުރެވިފައިވި ވާހަކަތައް ހިމެނޭ ސޫރަތެއް ކުރީގެ އެ ކަމަ ނަސްޚުކުރެވުން ކުރުމަކީ، މުނާސަބު ކަމެއް ނޫނެވެ. އަދި މި ސޫރަތް ފެށޭ ތަނުގައި ބިސްމި ލިޔުމުގައި ނުވަނީ، އިލާހީ އިޚްތިލާފުތަކުގެ ސަބަބުން ކަމުގައި، މި އުންމަތުގެ އިލްމުވެރިން އިޚްތިލާފުވެވަޑައިގެންފައި ވެއެވެ.[43]

މި ސޫރަތަކީ، ކީރިތި ޤުރުއާނުގެ ސޫރަތްތަކުގެ ތެރެއިން އެންމެ ފަހުން ބާވައިލެއްވުނު އެއް ސޫރަތެވެ. މި ސޫރަތް ބާވައިލެއްވީ، ހިޖުރައިން ދިހަވަނަ އަހަރު، رَسُولُ اللهِ ﷺ ތަބޫކު ހަނގުރާމައިން އެނބުރި ވަޑައިގަތުމުން ފަހު، އެ އަހަރު ޙައްޖަށް ދިޔަ މުސްލިމުންގެ އަމީރުއްގެ ގޮތުގައި، أَبُو بَكْرٍ الصِّدِّيق ﵁ ފޮނުއްވުން ފަހުންނެވެ. އެހެންކަމުން، އެ އަހަރު ޙައްޖަށްދިޔަ މީހުންނާ ބަޔާންކޮށްދިނުމަށް، عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ ﵁ ފޮނުއްވިއެވެ. އަދި، الْحَجُّ الْأَكْبَرُ ގެ ދުވަސް ކަމުގައިވާ ޤުރުބާން ޢީދު ދުވަހު މީސްމީހުން މިނާއަށް އެއްވާ ވަގުތު، މި ސޫރަތުގެ ކުރީކޮޅުގެ އާޔަތްތައް ވިދާޅުވެ، ޙައްޖަށް އަންނަ އެންމެންނަށް އެ އާޔަތްތައް އިއްވާލުމަށް، عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ ﵁ އަށް، ޔަޤީނު ރަސޫލާ އަމުރުކުރެއްވިއެވެ. ވީމާއެކު، އެ އަމުރުފުޅުގެ މަތިން، ފަސް ކަމެއްގެ ވާހަކަ، އެ އަހަރު ޙައްޖަށްދިޔަ އެންމެހައި މީސްމީހުންނަށް عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ ﵁ އަންގަވައިފިއެވެ.

ފުރަތަމަ ވާހަކައަކީ، އެ އަހަރުން ފަހު އެއްވެސް ކާފިރަކު، بَيْتُ اللهِ އާ ކައިރިވެގެން ނުވާނޭ ވާހަކައެވެ.

ދެވަނަ ވާހަކައަކީ، ބަރަހަނާ ނިވައިނުކޮށް ޠަވާފުކޮށްގެން ނުވާނޭ ވާހަކައެވެ.

43- التَّفْسِيرُ الْوَاضِحُ لِلدَّكْتُور مُحَمَّدِ الْحِجَازِي

ތިންވަނަ ވާހަކައަކީ، މުއުމިނަކު މެނުވީ ސުވަރުގެއަށް ނުވަންނާނޭ ވާހަކައެވެ.

ހަތަރުވަނަ ވާހަކައަކީ، رَسُولُ اللهِ ﷺ އާއި، އެ މީހަކާ ނުވަތަ އެ ބަޔަކާ ދެމެދު ސުލްޙަޔައިގެ މުޢާހަދާއެއް ވާނަމަ، އެ މުޢާހަދާއެއްގައިވާ މުއްދަތަކަށް އެ މުޢާހަދާއެއް ޤާއިމުންވެ ދެމިހުންނާނޭ ވާހަކައެވެ.

ފަސްވަނަ ވާހަކައަކީ، ކާފިރުންގެ ތެރެއިން އެ ފަދަ މުޢާހަދާއެއް ނެތް މީހަކު ނުވަތަ ބަޔަކު ނަމަ، އަމާންކަމާ އެކު ދަތުރުފަތުރުކުރަން އުޅުމަން ބަލައި، އެ މީހަކަށް ނުވަތަ އެ ބަޔަކަށް، اللهُ ﷻ ދެއްވައިފައިވާ މުއްދަތަކީ، ހަތަރު މަސް ދުވަސް ކަމުގެ ވާހަކައެވެ.

އެހެންކަމުން، عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ ﵁ ގެން، ކީރިތި ރަސޫލާ އަމުރުކުރެއްވި ގޮތުގެ މަތިން، ބޮޑު ޢީދު ދުވަހު އެންމެހައި ޙައްޖުވެރިން މިނާއަށް އެއްވި ވަގުތު، سُورَةُ التَّوْبَةِ ގެ ކުރީގެ އާޔަތްތައް، އެ ތަނުގައި މިފަދަ އެންމެހައި މީސްތަކުންނަށް އިއްވައި، އެ ވާހަކަތައް އިޢުލާންކުރެއްވިއެވެ.

މުފައްސިރުން ވިދާޅުވާ ގޮތުގައި، سُورَةُ التَّوْبَةِ ގެ ނަމުން މި ސޫރަތަށް ނަންދެވުނީ، ނުހަނު ހޫނު ގަދަވެފައި އަސްޙާބުންގެ އަތްމަތި އުނދަގޫ ދަތި ދުވަސްވަރެއްގައި ހަނގުރާމައިގެ އިޖާބަތުނުވުމުން، މުނާފިޤުންނާއި އަސްޙާބުން، ކީރިތި ރަސޫލާ ތަބޫކުވަޑައިގެން ހަނގުރާމައިން ނުކުމެވަޑައިގެންފުމުން، ކީރިތި ރަސޫލާގެ ޙަޟްރަތަށް މުނާފިޤުންނާއި، އަސްޙާބުންގެ ތައުބާކަން، اللهُ ﷻ ޤަބޫލުކުރެއްވި ވާހަކަ، މި ސޫރަތުގައި ވާތީއެވެ.

އަދި، سُورَةُ التَّوْبَةُ ގެ ނަމުން މި ސޫރަތަށް ނަންދެވުނީ، މަދީނާގެ އަންސާރުންގެ ތެރެއިން ތަބޫކު ހަނގުރާމައަށް ނުކުމެވަޑައިނުގަންނަވާ ތިން ސަޙާބީންގެ ހިތްޕުޅުތަށް ތަދުވެގެން އެއްކިބާވެހުރުމާ ގާތްވުމަށް ވަރު ތައުބާވެވަޑައިގަތުމުން، އެ ތިން ސަޙާބީންގެ ތައުބާކަމުން، ﷲ ﷻ ޤަބޫލުފަރުމެއްވި ވާހަކަ މި ސޫރަތުގައި ވާތީ ވެސް ވެއެވެ.[44]

މި ސޫރަތުގައި ވެސް، ތަބޫކު ހަނގުރާމައިގައި ހިނގައިދިޔަ ކަންތައްތަކުން، ﷲ ﷻ ގެ ދީނުގައި އިޚުލާޞްތެރިކަމާއެކު ސާބިތުވެތިބި ކޮން ބައެއް ކަން އިމްތިޙާނުކުރައްވައި، މުއުމިނުންނާއި މުނާފިޤުން ވަކިކުރައްވައި، މުނާފިޤުން ފަޟީޙަތްކުރެއްވިއެވެ. އަދި ޖިހާދުގެ އަމުރުފުޅުތަކާއި، މުޝްރިކުންނާއި، މި އަހުލުކިތާބުންނާއެކު މުސްލިމުން މުޢާމަލާތްކުރަން ޖެހޭ ގޮތުގެ ޝަރުޢީ ޙުކުމްތަކެވެ.[45]

بَرَآءَةٞ مِّنَ ٱللَّهِ وَرَسُولِهِۦٓ إِلَى ٱلَّذِينَ عَٰهَدتُّم مِّنَ ٱلۡمُشۡرِكِينَ ١

﴿1﴾ މިއީ، ކާފިރުންނާއި މުސްލިމުންނާ ދެމެދު ކުރެވިފައިވާ މުޢާހަދާތައް ކާފިރުން އުވައިލާން ޖެހުމުން، رَسُولُ اللهِ ﷺ އާ އެކު އެބައިމީހުން ކޮށްފައިވާ މުޢާހަދާތައް އުވައިލައްވާން އަމުރުކުރައްވައި، މުސްލިމުންނާއި ކާފިރުން ވެސް، އޭގެ އެއްބަސްވުން އަނބުރާ ބަދަލުގެ ހިސާބުން މިނިވަންވެގެންކަމާއި، އެ މުޢާހަދާތަކުން، ﷲ ﷻ ބަރީއަވެވޮޑިގެންވާ ކަމާއި، އެ إِلٰهُ ގެ ރަސޫލާ مُحَمَّدُ ﷺ ވެސް އެ މުޢާހަދާތަކުން ބަރީއަވެވަޑައިގެންވާ ކަން އެންގެވުމުގެ ގޮތުން، ކުރާ އިޢުލާނެކެވެ.[46]

44- مَوْقِعُ الْمُصْحَفِ الْإِلِكْتُرُونِي التَّعْرِيفُ بِالسُّوَر

45- صَفْوَةُ التَّفَاسِير لِلشَّيْخ مُحَمَّد عَلِي الصَّابُونِي

46- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِير مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرِ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

فَسِيحُواْ فِي ٱلۡأَرۡضِ أَرۡبَعَةَ أَشۡهُرٖ وَٱعۡلَمُوٓاْ أَنَّكُمۡ غَيۡرُ مُعۡجِزِي ٱللَّهِ وَأَنَّ ٱللَّهَ مُخۡزِي ٱلۡكَٰفِرِينَ ٢

(2) އޭ މުޝްރިކުންނޭވެ! މިއަދުން ފެށި، ހަތަރު މަސް ދުވަސް ހަމަވާނދެން ތިޔަބައިމީހުން ބޭނުން ތަނަކަށް ގޮސް، ބިމުގައި ދަތުރުފަތުރުކޮށް އުޅޭށެވެ! އަދި އެ މުއްދަތުގެ ތެރޭގައި މުއުމިނުންގެ ފަރާތުން ތިޔަބައިމީހުންނަށް ވަނީ، ފުރިހަމަ އަމާންކަން ލިބިގެންނެވެ. ވުމާއެކު، ތިޔަބައިމީހުންނަށް ގެއްލުންވާ ފަދަ އެއްވެސް ކަމެއް، އެ މުއްދަތުގެ ތެރޭގައި މުސްލިމުންގެ ފަރާތުން ނުހިނގާނެއެވެ. އަދި ތިޔަބައިމީހުން ރަނގަޅަށް ދަނެގެން ތިބޭށެވެ! ތިޔަބައިމީހުން މިނިވަންކަމާ އެކު އުޅެން ހަތަރު މަސް ދުވަހުގެ މުއްދަތު، الله سبحانه وتعالى ތިޔަބައިމީހުންނަށް ދެއްވިކަމުގައި ވިޔަސް، އެ إِلٰهُ ކުރައްވާ އެއްވެސް ކަމަކަށް ހުރަސްއަޅައި އެ ކަމެއް ވިއަސްދީ މަނާކުރެވޭނެ ހަމަ އެއްވެސް ފަރާތެއް ނުވެއެވެ.

އެހެންކަމުން، އެ إِلٰهُގެ ޢުޤޫބާތުން ސަލާމަތްވެގެން ތިޔަބައިމީހުން ތައުބާ އެއްވެސް ތަނެއް ނުހުންނާނެއެވެ. އަދި ހަމަކަށަވަރުން، ދުނިޔޭގައި ވެސް، ހަނގުރާމައިގެ މައިދާނުގައި ކާފިރުތަކުން ބަލިކަށިކޮށްވައި، ލަދުގަންނަވައި، الله سبحانه وتعالى އެބައިމީހުން ނިކަމެތިކުރައްވާނީ ކަމީ ކަށަވަރު ކަމެކެވެ. އަދި އާޚިރަތުގައި އެބައިމީހުންނަށް ބޮކައި ތައްޔާރުވެފައި ވަނީ، ހުޅުއަރައަރައިހުރި ނަރަކައިގެ އަލިފާނުގެ ގަދަފަދަ އަޒާބެވެ.[47]

ދަންނާށެވެ! މި އާޔަތުގައި މި ވަނީ، ކާފިރުންނާއި މުޝްރިކުންނާ ދެމެދު ކަނޑައެޅިގެން ވާ މުއްދަތެއް ނެތް ގޮތުގައި ކުރެވިފައިވާ މުޢާހަދާތައް، ހަތަރު މަސް ދުވަހަށް ފަހު ބާޠިލުކުރެވޭނެ ވާހަކައެވެ.

47- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِيرِ مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

އަދި ހަތަރު މަސް ދުވަހަށްވުރެން ކުރު މުއްދަތަކަށް ކުރެވިފައިވާ ޢަހްދު
މުޢާހަދާއެއްގެ މުއްދަތު ހަތަރު މަސް ދުވަހަށް ދިގު ކުރެވޭނެ ވާހަކައާއި، ކާފިރުންނާއި
މުސްލިމުންނާދެމެދު ކުރެވިފައިވާ މުޢާހަދާތައް އުވައިލި މީހުންނަށް ވެސް
މިނިވަންކަމާއެކު އިޢުލާން ހަތަރު މަސް ދުވަހުގެ މުހުލަތު ދެއްވި ވާހަކައެވެ.[48]

وَأَذَٰنٞ مِّنَ ٱللَّهِ وَرَسُولِهِۦٓ إِلَى ٱلنَّاسِ يَوۡمَ ٱلۡحَجِّ ٱلۡأَكۡبَرِ أَنَّ ٱللَّهَ بَرِيٓءٞ مِّنَ ٱلۡمُشۡرِكِينَ
وَرَسُولُهُۥۚ فَإِن تُبۡتُمۡ فَهُوَ خَيۡرٞ لَّكُمۡۖ وَإِن تَوَلَّيۡتُمۡ فَٱعۡلَمُوٓاْ أَنَّكُمۡ غَيۡرُ مُعۡجِزِي ٱللَّهِۗ
وَبَشِّرِ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ بِعَذَابٍ أَلِيمٖ ٣

﴿3﴾ މިއީ، އަޟްޙާ ޢީދު ދުވަހު، الله ﷻ އާއި، އެ އިލާހުގެ ރަސޫލާ، مُحَمَّدُ ﷺ
މީސްތަކުންނަށް ކުރައްވާ އިޢުލާނުކުރެއްވުމެވެ. ޔަޢުނީ، އެ އިޢުލާނުގައި ވަނީ، ހަމަކަށަވަރުން،
الله ﷻ ވަނީ، މުޝްރިކުންގެ ކިބައިން ބަރީޢަވެވޮޑިގެން ކަމާއި، އެ އިލާހުގެ
ރަސޫލާ مُحَمَّدُ ﷺ ވެސް ވަނީ، މުޝްރިކުންގެ ކިބައިން ބަރީޢަވެވަޑައިގެން ކަން
އަންގަވުމެވެ. އޭ މުޝްރިކުންނޭވެ! ޔަޢުނީ، ތިޔަބައިމީހުން ތައުބާވެ، ބައްޔަން
ރުޖޫޢުވެ، ޝިރުކުކުރުން ދޫކޮށްލައިފި ނަމަ، އެ ކަމީ ތިޔަބައިމީހުންނަށް
ހެޔޮ ކަމެކެވެ.

އަދި ބައްޔާ ފުރުދުއްސުމުން، الله ﷻ ގެ ދީނަށް އިންކާރުކުރުން، ތިޔަބައިމީހުން އެ ދީނަށް
ފުރަގަސްދިނީ ނަމަ ދަންނާށެވެ! ހަމަކަށަވަރުން، الله ﷻ ކުރައްވާ އެއްވެސް ކަމަކުން
ހުރަސްއަޅައި، އެ ކަލާނގެ ޢާޖިޒުކުރުވާކަށް ހަދާ އެއްވެސް ގޮތެއް ނުވެއެވެ.
އެހެންކަމުން، އެ އިލާހު ދުނިޔޭގައި ސަލާމަތްވުމެއްގެ ފުރުސަތު އެއްވެސް ބަޔަކު
ކިޔަވައިދިނުމަކަށް ނުދެއްވާނެއެވެ.

އޭ ރަސޫލާއެވެ! ބައްޔު ގަބޫލުނުކޮށް، އިސްލާމް ދީނަށް ފުރަގަސްދީ ކާފިރުވި މީހުންނަށްޓަކި ވޭންދެނިވި އަޒާބެއްގެ ވާހަކައިން، އިބަ ރަސޫލާ އެބައިމީހުންނަށް އިންޒާރުދެއްވާށެވެ![49]

ދަންނާށެވެ! ޙައްޖުބާ އީދު ދުވަހަކީ، މުސްލިމުން ޙައްޖުގެ ބޮޑުބައި، އީދު ނަމާދުކުރާން، ގެރި ބަކަރި ޖަމަލު ފަދަ ނަޢަމް ޤުރުބާން ކަތިލައި ޤުރުބާންކުރާތީ އެއީ ދުވަހެވެ.

إِلَّا ٱلَّذِينَ عَٰهَدتُّم مِّنَ ٱلْمُشْرِكِينَ ثُمَّ لَمْ يَنقُصُوكُمْ شَيْـًٔا وَلَمْ يُظَٰهِرُوا۟ عَلَيْكُمْ أَحَدًا فَأَتِمُّوٓا۟ إِلَيْهِمْ عَهْدَهُمْ إِلَىٰ مُدَّتِهِمْ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ يُحِبُّ ٱلْمُتَّقِينَ ﴿٤﴾

(4) އޭ މުސްލިމުންނޭވެ! ބަރާއަތުގައި ބުނެވުނު އިސްތިސްނާވަނީ މުޝްރިކުންނަށޭ، ތިޔަބޭފުޅުންނާ އެ ބަޔަކާ ދެމެދު ކަނޑައެޅި ވަގުތުތަކަކަށް މުޢާހަދާކުރުމަށް ފަހު، އެއްވެސް ކަމެއްގައި އެ މުޢާހަދާގައި އެއްބަސްވުމާ ޚިލާފުވެފައި ނުވާ އަދި ތިޔަބޭފުޅުންނާ ދެކޮޅަށް އެއްވެސް ބަޔަކަށް އެހީތެރިވެ ވާގިވެރިވެފައި ނުވާ މުޝްރިކުންނެވެ.

ވީމާ، އެ ފަދަ މުޝްރިކުންނާ އެކު، ތިޔަބޭފުޅުން ކުރެއްވި މުޢާހަދާގައި ކަނޑައެޅިފައިވާ މުއްދަތު ހަމަވާންދެން، އެ މުޢާހަދާ އުވައިލުމެއް އަދި މުޢާހަދާ ޚިލާފުވުމެއް ވިޔަސް ނުކޮށް، ވަފާތެރިކަމާ އެކު އެ މުޢާހަދާއަކާ އެއްގޮތަށް ތިޔަބޭފުޅުން ޢަމަލުކުރައްވާށެވެ! ހަމަކަށަވަރުން، ތަޤްވާވެރިންނަށް، الله ﷻ ލޯބިވެވޮޑިގެން ވޮޑިގެނެވެ. ސަބަބަކީ ތަޤްވާވެރިންނަކީ، الله ﷻ އަމުރުކުރެއްވި ކަންތައްތައް އަދި މަނާކުރެއްވި ކަންތައް ދޫކޮށް، ކުރާ މީހުންނެވެ.

49- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وِزَارَةِ الشُّئُونِ الإِسْلاَمِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

އަދި ސުލްހަކުރުމާއި ޒިޔާރަތްތެރިވުމާ އަދި އެ ނޫން އެންމެހައި އުޅުންތަކުން
ދުރުވެ ރައްކާތެރިވެ، އެ إِلهَއަށް ޢިބާދަތްވާ ދީނުންނެވެ.[50]

فَإِذَا ٱنسَلَخَ ٱلۡأَشۡهُرُ ٱلۡحُرُمُ فَٱقۡتُلُواْ ٱلۡمُشۡرِكِينَ حَيۡثُ وَجَدتُّمُوهُمۡ وَخُذُوهُمۡ وَٱحۡصُرُوهُمۡ
وَٱقۡعُدُواْ لَهُمۡ كُلَّ مَرۡصَدٖۚ فَإِن تَابُواْ وَأَقَامُواْ ٱلصَّلَوٰةَ وَءَاتَوُاْ ٱلزَّكَوٰةَ فَخَلُّواْ سَبِيلَهُمۡۚ
إِنَّ ٱللَّهَ غَفُورٞ رَّحِيمٞ ٥

﴿5﴾ އޭ މުއުމިނުންނޭވެ! الله ﷻ ގެ ރަސޫލާ ދެކޮޅަށް ހަދައި އުޅޭ، ތިޔަބައިމީހުންގެ
ބަރުއްވުން ކަމުގައިވާ މުޝްރިކުންނަށް އަމާންކަންދިނީ، އެ މަސްސަރުތަކެއްގައި
ތިޔަބައިމީހުން އެބައިމީހުންނާ ހަނގުރާމަކޮށްލާށެވެ ދިމާ ދިމާ، ބުރަމަސްތެރިކުރުއްވިގެންވާ
ދުރުދިޔައީ މަގާއި، ދުރުބައްޔާ މަގާއި، މުބަރައްތަމް މަގާއި، ތަޖަބު މަގާއި،
މި ހަތަރު މަސް ފޮނުވުމުން، އެ މުޝްރިކުން ކޮންމެ ތަނެއްގައި ދިމާ ކަމުގައި
ވިޔަސް، އެބައިމީހުންނާ ހަނގުރާމަކުރާށޭ ކަން އަންގައި، އެ ކަން ތިޔަބައިމީހުން
އިއްޒަތްކުރާށެވެ!

އަދި ބުރަމަސްތެރިކުރުއްވިގެންވާ މަސްސަރުތަކެއް ނޫން އެހެނިހެން މަސްސަރުތަކުގައި
އެ މުޝްރިކުންނާ ހަނގުރާމަކޮށް، ފުރުސަތުގައި ތަނަކުން އެބައިމީހުން ގެންދިޔުން،
އެބައިމީހުން ހިފެހެއްޓުމަށްކުރާށެވެ! އަދި އެބައިމީހުންގެ ކިއްލާތަކަށް ވަނުއިރުގައި،
އެ ކިއްލާތަކުން ނިކުމެވޭ ގޮތަށް އެބައިމީހުން ހިފާމުކުރާށެވެ! އަދި އެބައިމީހުން
އެތުރައިގެމަގުތައް އެބައިމީހުން އުމުރާވީ ގޮތް ބަލުމަށް ބަހައި، އެބައިމީހުންނަށް
ފާރަވެރި ބަހައްޓަވާނީއެވެ!

ނަމަވެސް، އެ ބަޔަކުގެ ކިބައިގައިހުރި ކާފިރުކަން ދޫކޮށް، ތައުބާވެ، އިސްލާމް ދީނަށް ވަދެ، الله ﷻ ޝަރުޢުކުރައްވައިފައިވާ އަސްލުގައި ކަންތައްތައް ހިތުގެ އަޑީން ޤަބޫލުކޮށް، ނަމާދު ޤާއިމުކޮށް، ޒަކާތްދޭ ނަމަ، މިނިވަންކަމާ އެކު އުޅުމަށް، އެ މީހުންގެ މަގު ދޫކޮށްލާށެވެ! އެހެނީ، އެ އަޅުން ކަންތައްތައް ކުރިމަތިލުމަށް ދީނީ އަޚުންނެވެ. ހަމަހަމަވާނެއެވެ، الله ﷻ އީ، އެ إِلٰهُގެ އަޅުތަކުންގެ ތެރެއިން، އެ إِلٰهُގެ ދީނަށް ރުޖޫޢަވެ، ތައުބާވާ އަޅުތަކުންގެ ފާފަ، ގިނަގިނައިން ފުއްސަވާ ނުހަނު އޯގާވެރިވެވޮޑިގެންވާ إِلٰهެވެ.[51]

وَإِنْ أَحَدٌ مِّنَ ٱلْمُشْرِكِينَ ٱسْتَجَارَكَ فَأَجِرْهُ حَتَّىٰ يَسْمَعَ كَلَٰمَ ٱللَّهِ ثُمَّ أَبْلِغْهُ مَأْمَنَهُۥ ۚ ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَّا يَعْلَمُونَ ﴿٦﴾

﴿6﴾ އޭ ރަސޫލާއެވެ! އަދި މުޝްރިކުންގެ ތެރެއިން އެ މީހެއްގެ ލޭއާއި މުދަލު މުސްލިމުންނަށް ހުއްދަވެގެންވާ އެއްވެސް މީހަކު، އިބަ ރަސޫލާގެ އަރިހުން އަމާންކަމާއި ރައްކާތެރިކަމަށް އެދިއްޖެ ނަމަ، ފަހެ، އެ މީހަކަށް އަމާންކަމާއި ރައްކާތެރިކަން ދެއްވާށެވެ! އެއީ، އެ މީހަކު، ކީރިތި ޤުރްއާނުގެ އާޔަތަކާއި، އެ ޤުރްއާނުގައިވާ އިރުޝާދުތަކާއި ބަޔާނާއި ވިސްނައި، ފިކުރުކުރުމުގެ ފުރުޞަތު އެ މީހަކަށް ލިބިއްޖައުމަށް ޓަކައެވެ.

އަދި އެ ފުރުޞަތު އެ މީހަކަށް ލިބުމުން ފަހު ވެސް، އެ މީހަކު އިސްލާމް ދީން ޤަބޫލުނުކުރާ ކަމުގައި ވީނަމަ، އެ މީހެއްގެ ލޭއާއި މުދަލަށް ރައްކާތެރިކަން ލިބިދާނެ ތަނަކަށް އަމާންއަމާންކަމާއެކު އެ މީހަކު ފޮނުއްވައިދެއްވާށެވެ!

51- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِير مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

އަދި އެ ފަދަ ކޮންމެ މީހަކާމެދު މި ގޮތަށް ކަންތައްތައް ކުރައްވައި، އެ މީހަކަށް
އަމާންކަމާއި ރައްކާތެރިކަން ދެއްވާންޖެހޭ ސަބަބަކީ، ކާފިރުންނަކީ، އިސްލާމްދީނުގެ
ޙަޤީޤަތްތަކާއި މާތްކަން ނުދަންނަ ބަޔަކަށް ވުމާ އެކު، ކީރިތި ޤުރުއާނުގެ
އަޑުއިވުމުން، އެބައިމީހުންގެ ކިބައިގައިވާ ޖާހިލުކަން ފިލައި، އިސްލާމް ދީނުގެ
ޙަޤީޤަތްތަކާއި މާތްކަން ވިސްނި، އެބައިމީހުން އިސްލާމް ދީން ޤަބޫލުކުރާނޭތޯ
ކަމަށް ޓަކައެވެ. އަދި، الله ﷻ ގެ ދީން އެބައިމީހުންނާ ހަމައަށް ވާސިލުވިކަމުގެ
ހުއްޖަތް އެބައިމީހުންގެ މައްޗަށް، ޤާއިމުކުރެއްވުމަށް ޓަކައި ވެސް މެއެވެ.[52]

كَيْفَ يَكُونُ لِلْمُشْرِكِينَ عَهْدٌ عِندَ ٱللَّهِ وَعِندَ رَسُولِهِۦٓ إِلَّا ٱلَّذِينَ عَٰهَدتُّمْ عِندَ ٱلْمَسْجِدِ ٱلْحَرَامِ ۖ فَمَا ٱسْتَقَٰمُوا۟ لَكُمْ فَٱسْتَقِيمُوا۟ لَهُمْ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ يُحِبُّ ٱلْمُتَّقِينَ ﴿٧﴾

﴿7﴾ އޭ މުސްލިމުންނޭވެ! الْحُدَيْبِيَّةَ ގެ ދުވަހު، މައްކާގައިވާ ޙުރުމަތްތެރި މިސްކިތުގެ
ކައިރީގައި، ތިޔަ މުސްލިމުން އެ ބަޔަކާ ސުލްޙަވުމުގެ މުޢާހަދާކުރަ މައްކާގެ
މުޝްރިކުން ފިޔަވައި، އެހެން މުޝްރިކުންނަށް ޓަކައި، الله ﷻ ގެ ޙަޟްރަތުގައި
ވިޔަސް އަދި، އެ إِلٰهُ ގެ ރަސޫލާގެ އަރިހުގައި ވިޔަސް، އޮންނާންވީ ސުލްޙައެއްގެ
ކޮން މުޢާހަދާއެއްހެއްޔެވެ؟ އަދި އެ ނޫނަސް އެ ފަދަ މުޢާހަދާކުރެއްވި، ތިޔަ މުސްލިމުންނާއި
މުޝްރިކުންނާ ދެމެދު އޮތުން ސައްޙަވާނީ ކިހިނެއްތޯ؟ އަދި الْحُدَيْبِيَّةَ ގެ
ދުވަހު، މައްކާގެ މުޝްރިކުން ތިޔަބައިމީހުންނާ ކުރަ ސުލްޙައިގެ މުޢާހަދާގައި
ދަންނާށެވެ! ފަހެ، އެ މުޢާހަދާ ފުރިހަމަކުރުން މަތީ އެބައިމީހުން ދެމިތިބިހައި ހިނދަކު،
ތިޔަބައިމީހުން ވެސް އެ މުޢާހަދާ ފުރިހަމަކުރުން މަތީ ދެމިތިބޭށެވެ!

52- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّؤُونِ الإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

ހަމަކަށަވަރުން، اللهُ ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާއަށް ބިރުވެތިވެ، އެ إِلٰه އަމުރުކުރެއްވި އެންމެހައި ކަންތައްތައް
އެ އަމުރުކުރެއްވި ގޮތަށްކޮށް، ނަހީކުރެއްވި އެންމެހައި ކަންތައްތަކުން މުޅިން
ދުރުވެ ތަޤްވާވެރިވެ، އެބައިމީހުންނާ މުޢާހަދާތައް ފުރިހަމަކުރުން ވަނީ ދުރިމިބޫ
ތަޤްވާވެރިންދެކެ، اللهُ ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާ ލޯބިވޮޑިގެން ވެއެވެ.[53]

كَيْفَ وَإِن يَظْهَرُوا۟ عَلَيْكُمْ لَا يَرْقُبُوا۟ فِيكُمْ إِلًّا وَلَا ذِمَّةً ۚ يُرْضُونَكُم
بِأَفْوَٰهِهِمْ وَتَأْبَىٰ قُلُوبُهُمْ وَأَكْثَرُهُمْ فَٰسِقُونَ ﴿٨﴾

﴿8﴾ ކާފިރުންނަކީ ޢަހުދުތަކާއި ވަޢުދުތަކަށް، އިލްތިފާތުކުރާނީ ކިހިނަކުންހެއްޔެވެ؟
އެހެނީ، ކާފިރުންގެ ގޮތަކީ، މުސްލިމުންގެ އަތުގައި ބާރުވެރިކަން އޮތް ނަމަ،
މުސްލިމުންނާއެކު އެ ކާފިރުން ކޮށްފައިވާ މުޢާހަދާއަށް ރިޢާޔަތްކުރާކަށް،
އެ މުޢާހަދާއެއްގައިވާ ގޮތަށް އަމަލުކުރާކަށް ވަކި ދެކިލައްވާށެވެ. އެހެންނަމަވެސް،
މުސްލިމުންގެ މައްޗަށް ކާފިރުން ގަދަވެ، އެބައިމީހުންނަށް ބާރުވެރިކަން ލިބިއްޖެ
ކަމުގައި ވާނަމަ، ގޮތްތަކާއި ގުޅުމަކަށް ބަލައި އެބައިމީހުން ކޮށްފައިވާ
މުޢާހަދާތައް ވިޔަސް، އެ ކާފިރުން ނުބަލާނެއެވެ.

ވީމާ، މުސްލިމުންނާއި ކާފިރުންނާ ދެމެދު ކުރެވޭ ހަނގުރާމަތަކުގައި،
މުސްލިމުންނަށް ގަދަކަމާއި ބާރުވެރިކަން ލިބި، މުސްލިމުންދެކެ ކާފިރުން
ބިރުވެރިވާ ލިބޭ ވަގުތު، ދިނަ މުސްލިމުން ކުރައްސާމަށް ބަލައި އެ ކާފިރުން ދަރުމަ
މަކަރުވެރި ވަރަކަތަކާއި ކުރާ ކަންކަމުގެ ހީލަތް ދީނަ، ދިނަ މުސްލިމުން
ނުޖެހިހުރިކަމެވެ!

53– التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

އެހެނީ، އެ ދަތަ ކޮންތު ދަރަދަކު ކާފިރުންގެ އަނގައިން ނުކުންނަ އޯގާތެރި
ބަސްތަކާއި، އެބައިމީހުން ދައްކާ ހާލަތާ ދަރަޖަތަކާ، މުސްލިމުން ދެކޭކަމަށް ބޭކަލި
ދައްކާ ޢަހުދުތަކު ވަރަކަތަކާއި ކުރިކަންތަކަށް ވަކާކަތް. އަދި އެ ކަންތަކުގައި
އެ ގޮތަށް ކުރާއިރު، މުސްލިމުންނާމެދު ކާފިރުންގެ ހިތްތަކުގައި ވަނީ
ނުރުހުންތެރިކަމާއި، އަދާވަތްތެރިކަމެވެ. ސަބަބަކީ އެބައިމީހުންނަކީ
ކާފިރުންގެ ގިނައިން ދީނަ މިނުންނަކީ އިސްލާމް ދީން ދުރާލާ، އެބައިމީހުންނާއި
އަހުލުވެރިން އުވައިލާ ހަސިޔާތްތަކުން ބާހިރުވެފައިވާ.[54]

ٱشۡتَرَوۡاْ بِـَٔايَٰتِ ٱللَّهِ ثَمَنٗا قَلِيلٗا فَصَدُّواْ عَن سَبِيلِهِۦٓۚ إِنَّهُمۡ سَآءَ مَا كَانُواْ
يَعۡمَلُونَ ٩

﴿9﴾ اللهُ ﷻ ބަސްފުޅުތަކާއި އާޔަތްތަކާ މަދުވެ، އިސްލާމީ ޝަރީޢަތަށް އަދަބުކުރުމުގެ
ބަދަލުގައި، ހުތުރު ދުނިޔޭގެ އުމުރުތަކާ މަދުވެ، އެ ކާފިރުން އެ ދީނަށް، ވަރަށްދަތިކޮށް
ދުނިޔޭގެ އަގުހެޔޮ މުދަލާއި ވަގުތީ މަންފާތަކެވެ. އަދި ތިމާގެން އަމިއްލައަށް،
އިސްލާމް ދީނަށް ނުވަދެ ތިބެ، އެ ކާފިރުން މަސައްކަތްކުރި އަނގަބުން ވަކި،
އިސްލާމް ދީނަށް ވަނުމުގެ ހުރަސްއަޅައި، އިސްލާމް ދީނަށް ވަނުމުން މީސްތަކުން
ދުރުކުރުވަމުއެވެ. ކުރީ ހަމަކަށަވަރުން، އެބައިމީހުން ކަންތައްގެން އެ ބަދަލުގަ ހައްދަވައިވާ
ނުބައިކަން ބޮޑު ބަދަލެކެވެ.[55]

لَا يَرۡقُبُونَ فِي مُؤۡمِنٍ إِلّٗا وَلَا ذِمَّةٗۚ وَأُوْلَٰٓئِكَ هُمُ ٱلۡمُعۡتَدُونَ ١٠

﴿10﴾ ހަމަކަށަވަރުން، ކާފިރުންނަކީ، އިމާންކަމުގެ އަހުލުވެރިންނާ ދޭތެރެއިން،
ހަނދާނުކުރާ ކުލުން ވަކި ގުޅުމެއް ބަލައެވެ.

54- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ
55- صَفْوَةُ التَّفَاسِيرِ لِلشَّيْخِ مُحَمَّدِ عَلِي الصَّابُونِي

އެހެންކަމުން، އެބައިމީހުންނަކީ، އެއްވެސް މުއުމިނަކާމެދު ނޫނަސް ގާތްތިމާގެ ކަމުގެ
ގުޅުމަށް ހުރުމަތްތެރިކަމާ ބަލައެއް ނުދެއެވެ. އަދި މުސްލިމުންނާ އެކު
އެބައިމީހުން ކޮށްފައިވާ އެއްވެސް މުޢާހަދާއަކަށް ހެޔޮވެސް ފުރިހަމަވެފައެއް
ބަހައްޓައި، އެ މުޢާހަދާތައް ގޮތުން ބަދަލުކުރާ ބައެއް ވެސް ނުކުރެވެ.
އަދި އެބައިމީހުންނަކީ، މުސްލިމުންގެ މައްޗަށް ބަޣާވާތްތެރިވެ އަނިޔާވެރިވުމުގައި
ހައްދުފަހަނައަޅައިގަތް ބައެކެވެ.[56]

فَإِن تَابُوا۟ وَأَقَامُوا۟ ٱلصَّلَوٰةَ وَءَاتَوُا۟ ٱلزَّكَوٰةَ فَإِخْوَٰنُكُمْ فِى ٱلدِّينِ ۗ وَنُفَصِّلُ
ٱلْـَٔايَٰتِ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ ﴿١١﴾

﴿11﴾ އޭ މުސްލިމުންނޭވެ! ފަހެ، الله ﷾ ފިޔަވައި މުޝްރިކުން އަޅުކަންކުރި
އެއްޗަކަށް ދޫކޮށްލުން އެބައިމީހުން ތައުބާވެ، الله ﷾ ގެ ބަސްބަހަން ކިޔައިފިއެވެ،
ތައުޙީދު، الله ﷾ ގެ އަޅުކަމުގައި ވަންތަކަން، إِلٰهُ ވަނީ އެކަކުކަން ޝަހާދަތްވެ، އެ ކަލިމަކަން
އިޤުރާރުވެ ދީނުގާ އޮތް، ނަމާދު ޤާއިމުކުރުން، ޒަކާތްދިނުން، ހިތުގެ އަރުން، އެ إِلٰهُ ގެ
ޝަރީޢަތް ޤަބޫލުކޮށް، އެ ޝަރީޢަތުގައިވާ ގޮތަށް އެބައިމީހުން އަމަލުކުރުމަށް ހަމަ،
ހަމަކަށަވަރުން، އެބައިމީހުންނަކީ ވެސް މުސްލިމުންނެވެ. މިބައިމީހުންގެ
ދީނީ އަޚުންނެވެ. އަދި ހަމަކަށަވަރުން، މިޔަން إِلٰهُ ބަޔާންކުރައްވާ އާޔަތްތައް ތަފްޞީލުކުރައްވަނީ
ތަފްޞީލުކުރައްވާ، އެ އާޔަތްތަކަން އިލްމުވެ، އެ އާޔަތްތަކުން ފައިދާ ލިބިގަންނަ ބަޔަކަށް،
މިޔަން إِلٰهُ، އެ އާޔަތްތައް ބަޔާންކުރެއްވީ ތެދުވެރި މުއުމިނުންގެ ގޮތުގައެވެ.[57]

وَإِن نَّكَثُوٓا۟ أَيْمَٰنَهُم مِّنۢ بَعْدِ عَهْدِهِمْ وَطَعَنُوا۟ فِى دِينِكُمْ فَقَٰتِلُوٓا۟ أَئِمَّةَ
ٱلْكُفْرِ ۙ إِنَّهُمْ لَآ أَيْمَٰنَ لَهُمْ لَعَلَّهُمْ يَنتَهُونَ ﴿١٢﴾

56- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

57- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

﴿12﴾ އޭ މުޝްރިކުންނޯވެ! ތިޔަބައިމީހުންނާ ދެކޮޅަށް ހަނގުރާމަކުރުމަށް
މުޝްރިކުން ކޮށްފައިވާ މުޢާހަދާގައިވާ ވަޢުދުތަކާ ޚިލާފުވެ، ތިޔަބައިމީހުންނާ
ހަނގުރާމަކުރުމާއި ދީން ތަޢުނުކޮށްފިނުމުގެ ގޮތުން އެބައިމީހުން ކުރަ ފުރުޞަތެއް
އުވައިލައި، ތިޔަބައިމީހުންގެ ދީން ކަމުގައިވާ އިސްލާމް ދީނަށް ޢައިބުގައި މަލާމާތްކޮށް،
އެ ދީނަށް ޢައިބު ބަސް ބުނެ އުޅެނި ނަމަ، އެބައިމީހުންނާ ހަނގުރާމަކުރައްވާށެވެ!

އެހެނީ، އެބައިމީހުންނަކީ ހުވައާއި އެބައިމީހުންނަކީ ވަޢުދުތަކުގައި، އެބައިމީހުންގެ
ކަރާމާތީގައި އެއްވެސް އަގެއް ހުރި އެއްޗެއް ފިލާވެން ޖާގަ އެއްނުކެއް ނުވެއެވެ. އަދި
ހަމަކަށަވަރުން، އެބައިމީހުންނަކީ ކުފުރުވެރިކަމުގެ ސަރުދާރުންނެވެ. ކާފިރުންގެ
ބޮޑުއިން މުސްލިމުން މަގުފުރައްސާރަކުރަނީ ގޮސްފައިވާ ޗަރިމުންނެވެ.
ވީމާ، އެ ކާފިރުންގެ ބޮޑެތިގައިވާ ކުފުރުވެރިކަން ނުކާށް، އިސްލާމް ދީނާމެދު
އެބައިމީހުން އެ ގޮތުގޭ އަދާވާތްތެރިކަމުން އެބައިމީހުން ވަކިވެގެންދިޔުމަށް ދުޢާކުރުން،
ތިޔަ މުސްލިމުން އެ ކާފިރުންނާ ހަނގުރާމަކުރުން ހުއްޓުވާ![58]

أَلَا تُقَٰتِلُونَ قَوۡمٗا نَّكَثُوٓاْ أَيۡمَٰنَهُمۡ وَهَمُّواْ بِإِخۡرَاجِ ٱلرَّسُولِ وَهُم بَدَءُوكُمۡ أَوَّلَ مَرَّةٍۚ أَتَخۡشَوۡنَهُمۡۚ فَٱللَّهُ أَحَقُّ أَن تَخۡشَوۡهُ إِن كُنتُم مُّؤۡمِنِينَ ١٣

﴿13﴾ އޭ މުސްލިމުންނޯވެ! މައްކާގެ މުޝްރިކުންނަކީ، ތިޔަބައިމީހުންނާ އެކު
އެބައިމީހުން ކުރި މުޢާހަދާތަކާ ޚިލާފުވެ، އެ މުޢާހަދާތައް އުވައިލި މީހުންނެވެ. އަދި
الله ﷻ ގެ ރަސޫލާ މައްކާއިން ނެރެ، އެ ރަސޫލު ބަނދުކޮށްލުމަށް، ނުވަތަ ޤަތުލުކުރުމަށް
ރޭވި މީހުންނެވެ. އަދި ހަމަ އެހެންމެ، އެބައިމީހުންނަކީ، އިސްލާމް ތިޔަބައިމީހުންނާ
ދެކޮޅަށް، ހަނގުރާމަފެށި މީހުން ވެސް ވެއެވެ.

58- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

ވިޔާ، އެ ކަޑަ ވީހުންދެކެ ތިޔަބައިމީހުން ޢިބުރަތުން، ރަސޫލާގެމައިދާނުގައި
އެބައިމީހުންނާ ބައްދަލުވުމަކާ ކަމަށް ބިރުގަނެ، އެބައިމީހުންނާ ހަނގުރާމަކުރުމަށް
ތިޔަބައިމީހުން ޚަސްމުކަމުގެ ފެށުން ކުރީ އެބައިމީހުންނޫންތޯ؟ ނޫން، ބަޔަކު މުއުމިނުން
ކަމުގައި ތިޔަބައިމީހުން ވާނީ ނަމަ، އެ ބާރުތަކުން ބިރުގަތުމަށްވުރެން،
الله ﷻ ދެކެ ބިރުވެތިވުން، ތިޔަބައިމީހުންނަށް މާ ބައްޔަކާން ބޮޑެވެ.[59]

قَٰتِلُوهُمۡ يُعَذِّبۡهُمُ ٱللَّهُ بِأَيۡدِيكُمۡ وَيُخۡزِهِمۡ وَيَنصُرۡكُمۡ عَلَيۡهِمۡ وَيَشۡفِ صُدُورَ
قَوۡمٖ مُّؤۡمِنِينَ ﴿١٤﴾

﴿14﴾ އޭ މުއުމިނުންނޭވެ! މުޝްރިކުންނަކީ، الله ﷻ ގެ ދުޝްމަނުންނެވެ. ވިޔާ،
ތިޔަބައިމީހުން އެ މުޝްރިކުންނާ ހަނގުރާމަކުރާށެވެ! ނޫން، ތިޔަބައިމީހުން
އެބައިމީހުންނާ ހަނގުރާމަކުރައްވާ ނަމަ، ތިޔަބައިމީހުންގެ އަތުން، ކާފިރުންނަށް
ޢަޒާބުދޭނެ ގޮތް ލުތުފުކުރައްވައި، ދުނިޔެމަތީގައި، އެ إِلَه، އެބައިމީހުންނަށް
ބަލިކަށިކޮށްދެއްވާނެއެވެ.

އަދި ހަނގުރާމައިގެ މައިދާނުގައި އެ މުޝްރިކުން ބަލިކުރައްވައި، ނަސްރުދެއްވައި،
އެބައިމީހުންގެ ބޭބޭއިން ބަލަދު ތިޔަބައިމީހުންގެ އަތްދަށުވެ ހަމަޖެހުމެވެ، އެބައިމީހުންގެ
މައްޗަށް، ތިޔަބައިމީހުންނަށް ނަސްރުދެއްވައި ޢިއްޒަތްތެރިކުރައްވައި، الله ﷻ ގެ ކަލިމަތުގެ
މަތިވެރިކުރައްވާނެއެވެ. އަދި ބަދުރު ހަނގުރާމައިގައި ބައިވެރިވި މުޝްރިކުންގެ
ބޭބޭއިން ބަލަދު ޢަޒާބުވެ، އޭގެ ބޭބޭއިން ބަލަދު ހަމަޖެހުމެވެ، އެ ހަނގުރާމައިގައި
ބައިވެރިނުވެވި މަރުދާނުގައި މިޒަ މުއުމިނުންނަށް ހިތްހަމަޖެހުމާއި އުފާވެރިކަން
ދިނުއްވާނެއެވެ.

އަދި މުސްލިމުން ބަލިވެ، އެބައިމީހުންގެ ވަސްވެސް ނެތިދާނޭ ކަމަށްބުނެ މުޝްރިކުން
ދެއްކި، ކެރިވެރިކަމާއި ބީހަމުން ގުޅިގެންވާ މަކަރުވެރި ވާހަކަތަކުގެ ސަބަބުން،
ހިތްވަރާއި ތޮލިވެރިކަން ލިބުން މުއުމިނުންނަށް ވެސް، ހިތްހަމަޖެހުމާއި އުފަލުވެރިކަން
ލިބިދެއްވާނެއެވެ.[60]

وَيُذۡهِبۡ غَيۡظَ قُلُوبِهِمۡۗ وَيَتُوبُ ٱللَّهُ عَلَىٰ مَن يَشَآءُۗ وَٱللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿١٥﴾

﴿15﴾ އަދި މުއުމިނުންނަށް ނަސްރުދެއްވުމުގެ ސަބަބުން، ކާފިރުންނާމެދު
މުއުމިނުންގެ ހިތްތަކުގައި އުފެދިފައިވާ ރުޅިވެރިކަން، އެބައިމީހުންގެ ހިތްތަކުން،
الله ﷻ ދުރުކުރައްވާނެއެވެ. އަދި އިސްލާމް ދީނުގެ ޢަދާވާތްތެރިންގެ
ތެރެއިން މިހާރު، الله ﷻ ގެ ޙަޟްރަތަށް ރުޖޫޢަވެ ތައުބާވެއްޖެ ނަމަ،
އަޒުމަކުންގެ ދައްކަމަށް، އެ إِلٰهُ ބަލައްޓަވާ ހާވަސްތަކުގެ ތަނަވަސްކަމުން،
އެ إِلٰهُ އެދިވޮޑިގެން ވީހަކަން ހިތްހަމަޖެހިގެން އެ ދީނުގެ ލިބައިން ތައުބާ
ޤަބޫލުކުރައްވާނެއެވެ.

އަދި، الله ﷻ އީ، ދުރުވެރި ޙަޤީޤަތުގައި ކާން ބަޔަކު ކަން، މޮޑަން
ދެނެވޮޑިގެންނެވި، ކަޅުބުރުގެ ނަތީޖާތަކުން، ސަލާމަތްކުރައްވައި، ކާފިރުން
ކަމެއް، މަޤްޞަދުތަކުގެ ރަނގަޅުކަމަށް، ބިރުވެރިކަމަށް إِلٰهُ އެވެ.[61]

أَمۡ حَسِبۡتُمۡ أَن تُتۡرَكُواْ وَلَمَّا يَعۡلَمِ ٱللَّهُ ٱلَّذِينَ جَٰهَدُواْ مِنكُمۡ وَلَمۡ يَتَّخِذُواْ مِن دُونِ ٱللَّهِ
وَلَا رَسُولِهِۦ وَلَا ٱلۡمُؤۡمِنِينَ وَلِيجَةٗۚ وَٱللَّهُ خَبِيرُۢ بِمَا تَعۡمَلُونَ ﴿١٦﴾

﴿16﴾ އޭ މުސްލިމުންނޭވެ!

60- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِير مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرِ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة
61- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِير مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرِ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

ތިޔަބައިމީހުންގެ ތެރެއިން، الله ﷻ ގެ މަގުގައި އިޚްލާސްތެރިކަމާ އެކު ޖިހާދުކުރަނީ
ކޮން ބަޔަކު ކަން، الله ﷻ މުޅިން ދެނެވޮޑިގެން ވުމާ އެކު، ތިޔަބައިމީހުންނާމެދު،
އެ إلٰهُ ގެ އިމްތިޙާނެއް ނެތި ހުސްކޮށް ދޫކޮށްލައްވާނޭ ކަމަށް ތިޔަބައިމީހުން
ހީކުރީހެއްޔެވެ؟ އަދި މުސްލިމުންގެ އެކުވެރި ރަހުމަތްތެރި ވަލީވެރިން ކަމުގައި
ބަލާނުލަނީ، الله ﷻ އާއި، އެ إلٰهُ ގެ ރަސޫލާއާއި، މުއުމިނުންނެވެ. އެހެންނަމަވެސް،
އެ ހާލަތްތަކެއް ފިޔަވައި، މިފަދަ އެކުވެރި ރަހުމަތްތެރި ވަލީވެރިންނަކީ، ކާފިރުން
ކަމުގައި ހަދައި އުޅޭ ބަޔަކު ވެސް މުސްލިމުންގެ ތެރޭގައި ވާކަން، الله ﷻ،
މުޅިން ދެނެވޮޑިގެން ވުމާ އެކު، އެ ކަން ވެސް، އެ إلٰهُ ފާޅުކުރައްވާނެއެވެ.

ސަމާލުކަންދޭށެވެ. الله ﷻ އަށް އިޚްލާސްތެރި ތެދުވެރިންނަކީ ކޮބައިކަން ފާޅުކުރައްވައި
އެނގޭގޮތަށް ހަދައި، އެ إلٰهُ ގެ އަމުރުފުޅުތަކަށް ކިޔަމަންތެރިވެ ތަބާވެ، އެ إلٰهُ ކަނޑައަޅުއްވައި
ހިނގާވާ ގޮތެވެ. އަދި ސިއްރުގައި ހިތްތަކުގައި މީހުން ކުރާ ހުރިހައި ކަމެއް،
الله ﷻ މުޅިން ދެނެވޮޑިގެން ވުމާ އެކު، އެ ހުރިހައި ކަމަކަށްވެސް، އެ إلٰهُ ފުރިހަމަ
ޖަޒާ ނުވަތަ ސަޒާ ދެއްވާނޭ ކަމީ ކަށަވަރު ކަމެކެވެ.[62]

مَا كَانَ لِلۡمُشۡرِكِينَ أَن يَعۡمُرُواْ مَسَٰجِدَ ٱللَّهِ شَٰهِدِينَ عَلَىٰٓ أَنفُسِهِم بِٱلۡكُفۡرِۚ أُوْلَٰٓئِكَ
حَبِطَتۡ أَعۡمَٰلُهُمۡ وَفِي ٱلنَّارِ هُمۡ خَٰلِدُونَ ١٧

﴿17﴾ ކާފިރުކަން މަތީ ހެކިވެރިވެ، އެބައިމީހުންނަކީ ކާފިރުން ކަމަށް އެބައިމީހުންގެ
އަމިއްލަ ނަފްސުތަކުގެ މައްޗަށް ހެކިވި، ކާފިރުކަން ފާޅުކުރަމުން މަސްޖިދުތަކުގެ ޢިމާރާތް،
الله ﷻ އަށް އަޅުކަންކުރުމަށް ޖާއިޒު، މިސްކިތްތައް ޢިމާރާތްކުރުމާއި، އެ ތަންތަނަށް ޚިދުމަތްކުރުމާއި
ޢިމާރާތްކުރުން އެކަށޭ، ކާފިރުންނަކީ ހުސްވެގެންވާ ކަމެއް ނޫނެވެ.

62- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِير مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

ޝައްކެއްނެތެވެ. މުޝްރިކުންގެ ހުރިހައި ޢަމަލެއް ޤިޔާމަތް ދުވަހުން ވާހުށީ،
އެއްވެސް ފައިދާއެއް ނުވާ ބާތިލު ކަންތައްތަކެއް ކަމުގައެވެ. އަދި އަބަދަށް ޓަކައި،
އެބައިމީހުން ދެމިތިބޭނެ ތަނަކީ ނަރަކައިގެ އަލިފާނެވެ.[63]

إِنَّمَا يَعْمُرُ مَسَٰجِدَ ٱللَّهِ مَنْ ءَامَنَ بِٱللَّهِ وَٱلْيَوْمِ ٱلْءَاخِرِ وَأَقَامَ ٱلصَّلَوٰةَ وَءَاتَى ٱلزَّكَوٰةَ
وَلَمْ يَخْشَ إِلَّا ٱللَّهَ ۖ فَعَسَىٰٓ أُو۟لَٰٓئِكَ أَن يَكُونُوا۟ مِنَ ٱلْمُهْتَدِينَ ﴿١٨﴾

﴿18﴾ ޝައްކެއްނެތެވެ. الله ﷻ އަށް އަޅުކަންކުރުމަށް ޓަކައި މިސްކިތްތައް ބިނާކޮށް،
އެ ތަންތަނުގައި އަޅުކަންކަން، އެ ތަންތަން ފަޅުފިލުވައި [illegible] ބަޔަކީ،
الله ﷻ އަށާއި، އާޚިރަތް ދުވަހަށް އީމާންވެ، ނަމާދު ޤާއިމުކޮށް، ޒަކާތްދީ، الله ﷻ ގެ
އަމުރުފުޅުތަކަށް ކިޔަމަންތެރިވުމުގައި، މަލާމާތްކުރާ އެއްވެސް ބައެއްގެ މަލާމާތަކަށް
ބިރުނުގަންނަ މީހުން ކަން ކަށަވަރެވެ. ފަހެ، މި ސިފަތަކުގެ އަހުލުވެރިންނަކީ،
ޙައްޤުގެ މަގަށް ހިދާޔަތްލިބިގެންވާ މީހުން ކަން ކަށަވަރެވެ.[64]

أَجَعَلْتُمْ سِقَايَةَ ٱلْحَآجِّ وَعِمَارَةَ ٱلْمَسْجِدِ ٱلْحَرَامِ كَمَنْ ءَامَنَ بِٱللَّهِ وَٱلْيَوْمِ ٱلْءَاخِرِ
وَجَٰهَدَ فِى سَبِيلِ ٱللَّهِ ۚ لَا يَسْتَوُۥنَ عِندَ ٱللَّهِ ۗ وَٱللَّهُ لَا يَهْدِى ٱلْقَوْمَ ٱلظَّٰلِمِينَ ﴿١٩﴾

﴿19﴾ އޭ މައްކާގެ މުޝްރިކުންނޭވެ! ފަހެ، ހައްޖުވެރިންނާއި [illegible] ޚިދުމަތްކުރުމާ
މީހުންނަށް ބޯފެން ދިނުން ގޮތް ހަމަޖައްސައިދީ، ގުޅުމާއި مَسْجِدُ الْحَرَام ބިނާކޮށް،
މަރާމާތުކުރުން، ބަލަހައްޓާ މުޝްރިކުންނާއި، الله ﷻ އަށް ޝިރުކުކުރުމުން ދުރުވެ
އެއްކިބާވެ، الله ﷻ އަށާއި އާޚިރަތް ދުވަހަށް އީމާންވެ، އެ إِلٰهُ ގެ ކަލިމަތު މަތިވެރިކުރުން،
ކާފިރުންގެ ބަސް ތިރިކުރުމަށް ޓަކައި ޖިހާދުކުރާ މުއުމިނުންނާއި، މި ދެބައިމީހުން،
الله ﷻ ގެ ހަޟްރަތުގައި އެއްވަރުވެ ހަމަހަމަވާނޭ ކަމަށް ތިޔަބައިމީހުން ހަދަނީހެއްޔެވެ؟

63- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ لِلدُّكْتُورِ عَائِضِ الْقَرْنِي
64- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

ޝައްކެއްނެތެވެ. اللهُ سبحانه وتعالى ގެ ޙަޟްރަތުގައި، މުއުމިނުންނާއި ކާފިރުންނާއި،
މި ދެބައިމީހުން، ހަމަހަމަވެ އެއްފަދަ ނުވާނޭ ކަން ކަށަވަރެވެ. އެހެނީ
ހަމަކަށަވަރުން، اللهُ سبحانه وتعالى ގެ އެއްކައުވަންތަކަން ދޮގުކޮށް، އެ إِلٰهއަށް ކާފިރުވެ،
ޝިރުކުކުރުން ދަމީ ދެމިހުރެ، އަމިއްލަ ނަފްސަށް އަނިޔާވެރިވާ ބަޔަކަށް،
ހެޔޮ ބަދަލުކުރުމުގެ ތައުފީޤު، اللهُ سبحانه وتعالى ނުދެއްވާނެއެވެ. އަދި އެ ފަދަ މީހަކު،
ޙައްޖުވެރީންނާއި، ގެޖުވަން ޢިމާރާތްކުރުމާ މީހުންނަށް ބޯފެން ދިނުމާ ގޮތް
ހަމަޖައްސަވިޔޭ، ގޮތުގައި مَسْجِدُ الْحَرَامِ ބިނާކޮށް، މަރާމާތުކޮށް ބަލަހައްޓައި
އުޅުންތަކުގައި ވިޔަސް، އެ މީހުންގެ ކިބައިން އެއިން އެއްވެސް ބަދަލެއް، އެ إِلٰهُ
ގަބޫލުނުކުރައްވާނެއެވެ.[65]

ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ وَهَاجَرُواْ وَجَٰهَدُواْ فِي سَبِيلِ ٱللَّهِ بِأَمۡوَٰلِهِمۡ وَأَنفُسِهِمۡ أَعۡظَمُ دَرَجَةً عِندَ ٱللَّهِۚ وَأُوْلَٰٓئِكَ هُمُ ٱلۡفَآئِزُونَ ﴿٢٠﴾

(20) اللهُ سبحانه وتعالى އަށް އީމާންވެ، އެ إِلٰهُގެ ކަލިމަތުގެ ދަޢުވަތުކުރުމަށް ބަޔަކައި،
ދާރުގެ ކުފުރުވެރިކަމުގެ ވަޠަން ކަމުގައިވާ މައްކާ ދޫކޮށް، އިސްލާމްކަމުގެ ވަޠަން
ކަމުގައިވާ މަދީނާއަށް ހިޖުރަކޮށް، އެ إِلٰهُގެ މަގުގައި ޖިހާދުކުރުމުގައި މިއާލުންގެ
މުދަލާއި ފުރާނަ ޚަރަދުކުރި މުއުމިނުން، اللهُ سبحانه وتعالى ގެ ޙަޟްރަތުގައި ދަރަޖައިގެ ގޮތުން
މާ މަތިވެރިވެފައި ވެއެވެ. އަދި އެބަޔަކީ ކާމިޔާބު ލިބޭ ބަޔަކުވެ. އަދި އެބައިމީހުންނަކީ،
اللهُ سبحانه وتعالى ގެ ރަޙްމަތާއި ރިޟާއާއި، ދެ ދުނިޔޭގައި ދިރިއުޅެނީ ކާމިޔާބުވެރިން މީހުންނެވެ.[66]

يُبَشِّرُهُمۡ رَبُّهُم بِرَحۡمَةٖ مِّنۡهُ وَرِضۡوَٰنٖ وَجَنَّٰتٖ لَّهُمۡ فِيهَا نَعِيمٞ مُّقِيمٌ ﴿٢١﴾

65- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِيرِ مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

66- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

﴾21﴿ الله ﷻ އަށް އީމާންވެ، އެ إلهُ ގެ ކަލިމަތުގެ މަތިވެރިކުރުމަށް ޓަކައި، ހިޖުރަކޮށް
ޖިހާދުކުރި މުއުމިނުންނަށް، އެ إلهُ ގެ ހަޟްރަތުގައި ނުހަނު ތަނަވަސް ރަޙްމަތާއި،
ރުޟާވެވަޑައިގަތުމާއި، ސުވަރުގެތަކަށް ހުރިކަމުގެ އުފާވެރި ޚަބަރު، އެބޭކަލުންގެ ވެރި رَبُّ
އެބޭކަލުންނަށް ދެއްވައެވެ. އެއަށްފަހު، ޒަމާނެއްގައި ވެސް އެބޭކަލުންދެކެ،
އެ إلهُ ކޯފާވެވަޑައިގަތުމެއް ނެތި، ނިމުމެއް ދުވަހަކުނުނިމޭނޭ، ނިޢުމަތްތައް
އެ ސުވަރުގެތަކުގައި އެބޭކަލުންނަށް ޓަކައި ވާނެއެވެ.67

خَٰلِدِينَ فِيهَآ أَبَدًاۚ إِنَّ ٱللَّهَ عِندَهُۥٓ أَجۡرٌ عَظِيمٞ ﴿٢٢﴾

﴾22﴿ ބަޤާވެރިކަ ހަމަ މުއުމިނުން، ނިމުމެއް އަދި ފަނާވުމެއް ވިޔަސް ނެތި،
ސުވަރުގެތަކުގެ ތެރޭގައި ނިޢުމަތުގައި އަބަދުގެއަބަދަށް ދެމިތިބޭނެއެވެ. އެއީ، އެ މުއުމިނުން
ދުނިޔޭގައި އުޅުނުއިރު، الله ﷻ އަށް އީމާންވެ ހެޔޮ ޢަމަލުކުރުމުގެ ކަމަށް ޓަކައި،
އެ إلهُ އެބޭކަލުންނަށް ދެއްވާ ދަރުމައާއި ޘަވާބެވެ. ހަމަކަށަވަރުން، الله ﷻ
އަމުރުކުރެއްވި އެންމެހައި ކަންތައްތައް އެ އަމުރުކުރެއްވި ގޮތަކަށް، ނަހީކުރެއްވި
އެންމެހައި ކަންތައްތަކުން މުޅިން ދުރުވެ، ތަޤުވާވެރިކަމާއި އިޚްލާޞްތެރިކަމާ އެކު،
ކިޔަމަންވެ އަޅުކަމުގެ، އެ إلهَ އަށް ކިޔަމަންތެރިވާ މީހުންނަށް، އެ إلهُ ގެ ހަޟްރަތުގައި
ބޮޑުވެގެންވާ ދަރުމައާއި ޘަވާބުއޮތެވެ.68

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ لَا تَتَّخِذُوٓاْ ءَابَآءَكُمۡ وَإِخۡوَٰنَكُمۡ أَوۡلِيَآءَ إِنِ ٱسۡتَحَبُّواْ
ٱلۡكُفۡرَ عَلَى ٱلۡإِيمَٰنِۚ وَمَن يَتَوَلَّهُم مِّنكُمۡ فَأُوْلَٰٓئِكَ هُمُ ٱلظَّٰلِمُونَ ﴿٢٣﴾

﴾23﴿ އޭ الله ﷻ ގެ އެއްކައުވަންތަކަން ތެދުކުރި ބޭކަލުން، އެ إلهُ ގެ ހަޟްރަތުގާ
ތަބާވެރިވާ މުއުމިނުންނޭވެ!

67- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِير مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرِ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

68- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِير مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرِ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

ކާފިރުންގެ ތެރޭގައި ހިމެނޭ ތިޔަބައިމީހުންގެ މައިންބަފައިންނާއި، ނަސަބުގެ ގާތްމީން
ތިޔަބައިމީހުންގެ އަޚުންނާއި، އަނބިމީހުންނާ އަދި އެ ނޫން ވެސް ގާތްތިމާގެ މީހުން
ކާފިރުކަން ދަމީ ހުރިހެ، އިސްލާމްދީނާ ދެކޮޅުވެރިވެ، މުސްލިމުންނާ ޢަދާވާތްތެރިވާ ބަޔަކު
ކާފިރުކަމަށް ޚިޔާނާތްތެރިވެ، އެބައިމީހުން ތިޔަބައިމީހުންނަށް ހިމާޔަތްތެރި
ރައްޓެހިވެރިކަން، ތިޔަބައިމީހުންނާ އެކުވެރިން ގޮތް ބަހައްޓާ ކަސްދުގައި
ތިޔަބައިމީހުން ނުބަހައްޓާށެވެ!

އަދި ތިޔަބައިމީހުންގެ ކަންތައްތަކުގައި އެބައިމީހުންނާ މަޝްވަރާކުރުން،
މުސްލިމުންގެ ސިއްރުތައް އެބައިމީހުންގެ ގާތުގައި ފަޅުއަރުވުން ނުހަދާށެވެ!
އަދި އެ ފަދަ ކާފިރުންނަކީ، މުސްލިމުންނަށް ޢަދާވާތްތެރިކަމުގައި މުސްލިމުން
ހިމާޔަތްތެރިވާ ބަޔަކު ކަމުގައި ބަލައި، އެބައިމީހުންނާ ރުހިވެ، އެބައިމީހުންނާ
ގާތްކަމާއި އެކުވެރިކަން ބަހައްޓާ ކޮންމެ މުސްލިމަކު ދަންނާށެވެ!
ފަހެ، އެ ފަދަ ކޮންމެ ބަޔަކު، الله ﷻ އަށް އުރެދި، ތިމާގެ އަމިއްލަ
ނަފްސަށް ތިމާގެ ޒާލިމުވެ ހަލާކުގެ ތެރެއަށް އަނިޔާވެރިކޮށް
އަނިޔާވެރިވި ބަޔެކެވެ.[69]

قُلْ إِن كَانَ ءَابَآؤُكُمْ وَأَبْنَآؤُكُمْ وَإِخْوَٰنُكُمْ وَأَزْوَٰجُكُمْ وَعَشِيرَتُكُمْ وَأَمْوَٰلٌ ٱقْتَرَفْتُمُوهَا وَتِجَٰرَةٌ تَخْشَوْنَ كَسَادَهَا وَمَسَٰكِنُ تَرْضَوْنَهَآ أَحَبَّ إِلَيْكُم مِّنَ ٱللَّهِ وَرَسُولِهِۦ وَجِهَادٍ فِى سَبِيلِهِۦ فَتَرَبَّصُوا۟ حَتَّىٰ يَأْتِىَ ٱللَّهُ بِأَمْرِهِۦ ۗ وَٱللَّهُ لَا يَهْدِى ٱلْقَوْمَ ٱلْفَٰسِقِينَ ﴿٢٤﴾

﴿24﴾ އޭ ރަސޫލާއެވެ! ތިބާ ރަސޫލާ މުއުމިނުންނަށް ވިދާޅުވާށެވެ!

69- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

ތިޔަބައިމީހުންގެ މައިންބަފައިންނާއި، ދަރިންނާއި، އަޚުންނާއި، އަނބިންނާއި، އެ ނޫން ވެސް ގާތްތިމާގެ މީހުންނާ އަދި ތިޔަބައިމީހުންގެ މަސައްކަތުން ތިޔަބައިމީހުން ހޯދައިފައިވާ މުދަލުތަކާއި، އެ ވިޔަފާރިއެއްގައި ގެއްލުން ވެދާނެ ކަމާމެދު ތިޔަބައިމީހުން ބިރުގަންނަ ވިޔަފާރިއާއި، ތިޔަބައިމީހުން ދިރިއުޅުމަށް ބަލާއި، އަޅައިފައިހުރި އުސް ހަދޫބޮޑުކަމާއި، އަދި ބޮޑު ދިރުމި ގޭގެދޮރާއި، މި ހުރިހާ ތަކެއްޗަށްވުރެ، الله ﷻ އާއި، އެ އިލާހުގެ ރަސޫލާއާއި ޖިހާދުކުރުމާ އަދި، އެ އިލާހުގެ މަގުގައި ޖިހާދުކުރުމަށްވުރެން، ތިޔަބައިމީހުން ލޯބި އަދި ޖިހާދު ކުރުމުގައި ކުޑަކަމެއް ލޯބި ވަނީ ނަމަ ދަންނާށެވެ!

ފަހެ، الله ﷻ ގެ ބަސްފުޅުން ގަތުދަތު ކާފަރާއި، ޢަޤޫބާއި، ފާސިޤުންގެ ޤައުމަށް އަމިއްލައަށް ހިދާޔަތް ނުދެއްވައެވެ، އެ ކަލޭގެ އިންޒާރުގައި ތިޔަބައިމީހުން ބަހައްޓަވައި ތިބޭށެވެ! އަދި، الله ﷻ އަކީ ފާސިޤުންނަށް ހިދާޔަތް ނުދެއްވާ ބަޔަކަށް، ހިދާޔަތުގެ މަގަށް މަގުދައްކަވައި، އެ ދީނަށް ނުދެއްވާ ކަލޭ އިލާހު ނުދެއްވާނެއެވެ.[70]

لَقَدْ نَصَرَكُمُ ٱللَّهُ فِي مَوَاطِنَ كَثِيرَةٍ وَيَوْمَ حُنَيْنٍ إِذْ أَعْجَبَتْكُمْ كَثْرَتُكُمْ فَلَمْ تُغْنِ عَنكُمْ شَيْـًٔا وَضَاقَتْ عَلَيْكُمُ ٱلْأَرْضُ بِمَا رَحُبَتْ ثُمَّ وَلَّيْتُم مُّدْبِرِينَ ﴿٢٥﴾

﴿25﴾ ހަމަކަށަވަރުން، ހުނައިނުމަގޭ ގިނަގުނަ މައިދާނުގައި، الله ﷻ ވަނީ ތިޔަ މުސްލިމުންނަށް ނަސްރުދެއްވައިފައެވެ. ޝަރުޢުވެރިންގެ. އެ އިލާހުގެ ބަސްބަހުން ތިޔަބައިމީހުންނަށް ނަސްރުދެއްވި، ފަހަރު ބޯވައިގެން، ތިޔަބައިމީހުން އެ ކަމުގެ ސަބަބުތަކުގައި ހިފައި، الله ﷻ އަށް ބަރޯސާކަން ވަކިކުރުމުންނެވެ.

އެއާ ހިލާފަށް، ހުނައިން ހަނގުރާމައިގެ ދުވަހު ތިޔަބައިމީހުންގެ ޖަށްވަކަމުގެ ބައިގިނަކަމުގެ ސަބަބުން، ތިޔަބައިމީހުން މިޔޭ ދުޝްމަނުންގެ ފަރާތުން އެއްވެސް ނުރައްކާއެއް ދުރުކުރުވުމަށް ކަމެއް ހިފާނުވެއްޖެއެވެ. އަދި ތިޔަބައިމީހުންގެ ބައިގިނަކަން ބަލާއި ފަހުންގެ ފަހުން، ތިޔަ ބިމުގެ ފޮތިފުޅު ދުނިޔެއިން ތިކަށް ތިޔަބައިމީހުން ހުރިހާ ދިޔަވެ، ތިޔަބައިމީހުން ބަލިކުރެވުނެވެ. "ބައިގަނޑެއްގެ ސަބަބުން، ފަހަރުއްގައި ފެށު މިއަދު އަހުރެމެން ދުރެއް ބަލިނުވާނެމެވެ." ނަމަވެސް، އެ ދުވަހު ހަނގުރާމައިގެ މައިދާނުގައި އަދުއްވުންނާ ބައްދަލުވި ހިނދު، ތިޔަބައިމީހުންގެ ބައިގިނަކަން ތިޔަބައިމީހުންނަށް އެއްވެސް ކަމެއް ފުދިއެއް ނުދިނެވެ.

އަދި ހަނގުރާމައިގެ ފިހާރާ އެކަށް، ތިޔަބައިމީހުންގެ އަދުއްވުން ތިޔަބައިމީހުންގެ މައްޗަށް ގަދަވެގަތެވެ. އެ ވަގުތު ތިޔަބައިމީހުން ތިމާ ބިމުގެ ތަނަވަސްކަމާ އެކު ވެސް، އެ ފަހަރު ތަނަވަސް ބިން ހުރި ތިޔަބައިމީހުންގެ މައްޗަށް ދަތިވެގެއްޖެވެ. އަދި އަދުއްވުންނަށް ފިޔަވައި، ޙަޔާކާއްސަކަވެ މިފަދަ އެއްވެސް ތަނެއް އެ ވަގުތު ތިޔަބައިމީހުންނަކަށް ނުފެނުނެވެ. ފަހެއެކު، އެ ދުވަހު، ހަނގުރާމައިގެ މައިދާނުން ފުރަގަސްދީ ތިޔަބައިމީހުން ހިނގާން ދުވެފައެވެ. އަދި އެ ދުވަހު، ތިޔަބައިމީހުންގެ ބައިބަޔަކު ފިޔަން ދިޔައީ، ތިޔަބައިމީހުންނަށް ކެހިވެފަށް ކަމުގަޔާއެވެ.[71]

ثُمَّ أَنزَلَ ٱللَّهُ سَكِينَتَهُۥ عَلَىٰ رَسُولِهِۦ وَعَلَى ٱلۡمُؤۡمِنِينَ وَأَنزَلَ جُنُودٗا لَّمۡ تَرَوۡهَا وَعَذَّبَ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْۚ وَذَٰلِكَ جَزَآءُ ٱلۡكَٰفِرِينَ ٢٦

﴿26﴾ ދެން الله ﷻ ގެ ރަސޫލާއާއި މުއުމިނުންގެ މައްޗަށް ސަކީނަތް ބާވައިލެއްވިއެވެ، އަދި ތިޔަބައިމީހުން ނުދެކޭ ލަޝްކަރުތަކެއް ބާވައިލެއްވިއެވެ. އަދި ކާފިރުންނަށް އަޒާބު ދެއްވިއެވެ. އަދި އެއީ ކާފިރުންގެ ޖަޒާއެވެ.

71– الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِيرِ مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

ހުނައިން ހަނގުރާމައިގެ ދުވަހު، މުއުމިނުންނަށް ލިބުނު ނަމަ ލިބުނު ދެރަކަމަކަށް
ފަހު، الله ﷻ ގެ ރަޙްމަތުން، އެ إِلٰهُ ގެ ރަސޫލާއަށާއި މުއުމިނުންނަށް، އަދި
ހިތްވަރާއި ދަމިވެރި ހަދިޔާކަން ދެއްވައި، އެބައިމީހުންގެ މަދަދަށް ހިތްހަމަޖެހުން
ބާވައިލައްވައި، ހަނގުރާމައިގެ މައިދާނުގައި އެބައިމީހުންގެ ކާމިޔާބުކަމެއް، އެ إِلٰهُ
ސާބިތުކަން ދެއްވިއެވެ.

އަދި ތިޔަ މުއުމިނުންނަށް ނުފެންނަ މަލާއިކަތުންގެ ލަޝްކަރެއް، الله ﷻ ގެ ރަޙްމަތުން
ފޮނުއްވައި، ކާފަރުވެރިންނަށް އަނިޔާއި، މަރަދުދުއްވައި، ބަލިވުމުގެ ދަށްކަން
ތިޔަބައިމީހުންނަށް ނަސޭހަތާއި ފާޑަކަށްދެއްވިއެވެ. އަދި ހަނގުރާމައިގެ މައިދާނުގައި
އެ ކާފިރުން ބަލިކުރައްވައި، އެބައިމީހުންގެ ތެރެއިން ބައެއް މީހުން ޤަތުލުވެ، ބައެއް
މީހުން ހައްޔަރުވެ، އެބައިމީހުންގެ މުދަލާ ޣަނީމާކުރެވި، އަނބިދަރިން އަޅުވެތިކުރެވި،
ބަދަލުދެއްވިއެވެ. އެއީ، الله ﷻ ގެ ދީނުގެ މަގު ދުޝްމަނުންނަށް ބަދަލުދިނުން،
އެ إِلٰهُ ގެ ރަސޫލާ مُحَمَّدُ ﷺ ގެ ރިސާލަތު ތެދުކުރާ ކާފިރުންނަށް ދުނިޔޭގައި، އެ إِلٰهُ
ދެއްވާ އުޤޫބާތެވެ.[72]

ދަންނާށެވެ! رَسُولُ الله ﷺ ހުނައިން ހަނގުރާމައަށް ނުކުތުވަޑައިގެންނެވީ، ހިޖުރައިން
އަށްވަނަ އަހަރުގެ ޝައްވާލުމަހުގެ ހަވަނަ ދުވަހުއެވެ. އެއީ، މައްކާ ފަތަޙަކުރެއްވިތާ
އޮނަވިހި ވަނަ ދުވަހުއެވެ. އެ ދުވަހު، رَسُولُ الله ﷺ ގެ އަރިހުގައި ބާރަ ހާސް މީހުން
އެ ހަނގުރާމައަށް މައްކާއިން ނުކުތެވެ.[73]

ثُمَّ يَتُوبُ ٱللَّهُ مِنۢ بَعۡدِ ذَٰلِكَ عَلَىٰ مَن يَشَآءُۗ وَٱللَّهُ غَفُورٞ رَّحِيمٞ ٢٧

72- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ
73- الرَّحِيقُ الْمَخْتُومُ لِلدُّكْتُور صَفِيِّ الرَّحْمَنِ الْمُبَارَكْفُورِي

{27} ދެންފަހު، ހަނގުރާމައިގެ މައިދާނުގައި ބަލިވެ ނިކަމެތިވުމުގެ ފަހުގައި ވެސް،
ކާފިރުކަމާއި މަގުފުރެދުން ދޫކޮށް ތައުބާވެ، އިސްލާމް ދީނަށް ވަދެއްޖެ ކޮންމެ މީހަކު
ދަންނާށެވެ! ފަހެ، ހަމަކަށަވަރުން، الله ﷻ އިރާދަކުރައްވާ މީހެއްގެ ކިބައިން،
އެ މީހާގެ ތައުބާ، އެ إِلٰهُ ގަބޫލުކުރައްވައެވެ. ޝައްކެއްނެތެވެ. الله ﷻ އީ، ކާފިރުކަމާއި
މަގުފުރެދުން އެއްކިބާވެ، އިސްލާމް ދީން ގަބޫލުކުރާ، ތައުބާވާ އަޅުތަކުންގެ ފާފަ،
ގިނަގިނައިން ފުއްސަވާ ރަޙީމުވަންތަ إِلٰهެވެ.[74]

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْ إِنَّمَا ٱلۡمُشۡرِكُونَ نَجَسٞ فَلَا يَقۡرَبُواْ ٱلۡمَسۡجِدَ ٱلۡحَرَامَ بَعۡدَ
عَامِهِمۡ هَٰذَاۚ وَإِنۡ خِفۡتُمۡ عَيۡلَةٗ فَسَوۡفَ يُغۡنِيكُمُ ٱللَّهُ مِن فَضۡلِهِۦٓ إِن شَآءَۚ
إِنَّ ٱللَّهَ عَلِيمٌ حَكِيمٞ ٢٨

{28} އޭ الله ﷻ ގެ އެއްކައުވަންތަކަން ތެދުކޮށް ގަބޫލުކޮށް، މީސްތަކުންގެ ގާތަށް،
އެ إِلٰهُ ފޮނުއްވި ރަސޫލާ مُحَمَّدُ ﷺ އާ ތަބާވެ، އެބައިމީހުންނަށް ޖަހާއި، އެ إِلٰهُ
ބާވައިލެއްވި ޝަރީޢަތާ އެއްގޮތަށް ޢަމަލުކުރާ މުއުމިނުންނޭވެ! ހަމަކަށަވަރުން،
މުޝްރިކުންނަކީ ނަޖިސް ބައެކެވެ. ވީމާ، މި އަހަރަށް ފަހު، މައްކާގެ ސަރަޙައްދު
ކަމުގައި ކަނޑައަޅުއްވާފައިވާ ޙަރަމުގެ ތެރެއަށް އެއްވެސް މުޝްރިކަކު ވަން
ނުދެއްވާށެވެ! އަދި އެ ގޮތަށް އެ ކަން ކަނޑައަޅުއްވުމުން، އެ ކާފިރުން ގެންނަ
ކާބޯތަކެއްޗާއި ވިޔަފާރި މުދަލު އައުން ހުއްޓި، ތިޔަބައިމީހުން އެބައިމީހުންނާކުރާ
ވިޔަފާރި ބަންދުވުމުގެ ސަބަބުން، ފަގީރުވެދާނޭ ކަމަށް ތިޔަބައިމީހުން ބިރުގަންނަނީ
ނަމަ ދަންނާށެވެ! ފަހެ، ހަމަކަށަވަރުން، الله ﷻ އިރާދަކުރެއްވިނަމަ، އެ إِلٰهُގެ
ދީލަތިވަންތަކަމާއި ފަޟްލުވަންތަކަމުން ތިޔަބައިމީހުންނަށް މުއްސަނދިކަން ދެއްވައި،
ފުދުންތެރި ބަޔަކު ކަމުގައި ތިޔަބައިމީހުން ލައްވައިދެއްވާނެއެވެ.

74- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِيرِ مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

ހަމަކަށަވަރުން، ﷲ ﷻއީ، އެ إِلٰهُގެ ހަގީގަތުންގެ ހުރިހައި ކަލޭގެ، މާތްރަސް ދުނިޔޭގެންވާ، އެބައިމީހުންގެ އެންމެހައި ކަންތައްތައް ތަދުބީރުކުރައްވުމުގައި، ޝަރީކަކުނުވާ إِلٰهُއެވެ.[75]

ތަނބަރެވެ! މި އާޔަތް ބާވައިލެއްވުނީ ހިޖްރައިން ދިހަވަނަ އަހަރުއެވެ. އެއަހަރު، މައްކާގެ ސަޤަފައްދު ކަމުގައި ކަނޑައަޅުއްވައިފައިވާ އިމުގެ ތެރެއަށް ވަދެން މުޝްރިކުންނަށް މަނާވީއެވެ. އެއީ، އެބައިމީހުންގެ ޖިބައިގައި ހުރިހާ ކުފްރުވެރިކަމާއި، އަނިޔާވެރިކަމާއި، ނުބައި އަޚްލާޤު ސިފަތަކާއި، އަދި ނިފާޤުވެރިކަން ފަދަ ހަޑި ހުތުރު އަޚްލާގުގެ ސަބަބުންނެވެ.[76] އަދި ހަމަ އެ ފަދައިންނެވެ، އެ އަހަރުން ފެށިގެން މަދީނާގެ ސަރަޙައްދަށް ވެސް ކާފިރުން ވަނުމަކީ ހުއްދަވެގެންވާ ކަމެއް ނޫނެވެ.

قَـٰتِلُوا۟ ٱلَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِٱللَّهِ وَلَا بِٱلْيَوْمِ ٱلْـَٔاخِرِ وَلَا يُحَرِّمُونَ مَا حَرَّمَ ٱللَّهُ وَرَسُولُهُۥ وَلَا يَدِينُونَ دِينَ ٱلْحَقِّ مِنَ ٱلَّذِينَ أُوتُوا۟ ٱلْكِتَـٰبَ حَتَّىٰ يُعْطُوا۟ ٱلْجِزْيَةَ عَن يَدٍ وَهُمْ صَـٰغِرُونَ ﴿٢٩﴾

﴿29﴾ އޭ ﷲ ﷻގެ އެއްކަލާނގެކަމަށް ތެދުކުރާން ގަބޫލުކުރާން، އެބައިމީހުން މުސްލިމުންގެ ގާތުން، އެ إِلٰهُ ޙާލަތުގައި ދަސްކުރާ ދަރަޑު، މުސްލިމުންނަށް ބަރާއި އެ إِلٰهُ ބާވައިލެއްވި ޝަރީޢަތާ އެންގެވުން ދަމަހައްޓާ ފުދުމިންނެވެ! ﷲ ﷻ ހަރާމް އީމާންވާ އަދި މަރުވުމަން ފަހު އަލުން ދިރުމަށް، ދުނިޔޭގައި ކުރިޔަށް އެ މީހަކު ކުޑަ އަމަލުތަކުގެ ހިސާބުބަލައިދެއްވައި، އެ އަމަލުތަކާ އެކަށޭނަ ޖަޒާ އެ މީހަކަށް ދެއްވާނެ ކަމަށް އިންކާރުކުރާ، އެންމެހައި ޔަހޫދީންނާއި، ނަޞާރާއިންނާއި، ކާފިރުކުރުންނާ ދިމަކަށައިޅުން ހަނގުރާމަކުރައްވާށެވެ!

75- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

76- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِيرِ مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

އަދި، الله سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى އާއި، އެ إِلٰهُ ގެ ރަސޫލާ ނަހީކުރެއްވި ކަންތައްތަކަށް އަރައިގަނެ،
الله سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى އާއި، އެ إِلٰهُ ގެ ރަސޫލާ ޙަރާމްކުރެއްވި ތަކެއްޗަކީ ޙަރާމްތަކެތި ކަމުގައި
ޤަބޫލުނުކުރާ، މުޑަދާރުކަމާއި ސޫރުމަސް ކެއުމާއި، ބަނގުރާ ބުއިމާއި ރިބާގެ މުޢާމަލާތްތައް
ހުއްދަކުރާ، އަދި އިސްލާމް ދީނަކީ ޙައްޤު ދީން ކަމުގައި ޤަބޫލުނުކުރާ،
އިސްލާމީ ޝަރީޢަތަށް އިންކާރުކުރާ އެންމެހައި ޔަހޫދީންނާއި، ނަޞާރާއިންނާއި،
ކާފިރުވެރިންނާ ވެސް މިޔަބައިމީހުން ހަނގުރާމަކުރާށެވެ!

އެއީ، އެބައިމީހުން މިޔަބައިމީހުންނާ ހަނގުރާމަކުރުން ހުއްޓާލާނީ، ދެރަވެ
ނިކަމެތިވެގެންވާ ހާލު، މިޔަބައިމީހުން ކަނޑައަޅާ ޖިޒްޔާއެއް އެބައިމީހުންގެ
އަމިއްލަ އަތުން، މިޔަބައިމީހުންނަށް ދިނުމަށް ދާންދެނެވެ![77]

وَقَالَتِ ٱلْيَهُودُ عُزَيْرٌ ٱبْنُ ٱللَّهِ وَقَالَتِ ٱلنَّصَٰرَى ٱلْمَسِيحُ ٱبْنُ ٱللَّهِ ۖ ذَٰلِكَ قَوْلُهُم بِأَفْوَٰهِهِمْ ۖ يُضَٰهِـُٔونَ قَوْلَ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ مِن قَبْلُ ۚ قَٰتَلَهُمُ ٱللَّهُ ۚ أَنَّىٰ يُؤْفَكُونَ ﴿٣٠﴾

﴿30﴾ހަމަކަށަވަރުން، ޔަހޫދީންނާއި ނަޞާރާއިންނަކީ މުޝްރިކުންނެވެ. އެހެނީ،
ޔަހޫދީން ބުނެއެވެ، عُزَيْرٌ عَلَيْهِ السَّلَامُ އަކީ، الله سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى ގެ ދަރިކަލެކެވެ. އަދި ނަޞާރާއިން
ބުނެއެވެ، عِيسَى عَلَيْهِ السَّلَامُ އަކީ، الله سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى ގެ ދަރިކަލެކެވެ. އެ ބަހަކީ، ދެބަހި މީހުންގެ
އަނގައިން ބުނެއުމާ ބަޔާނާއި ނެތް ބުހުތާން ދޮގު ބަހެކެވެ. ސަނަދެއްނެތެވެ.
އެބައިމީހުން ނަކަލުކުރަނީ ކުރީގައި އުޅުނު މުޝްރިކުންގެ ބަހަށް ވެސް، މަލާއިކަތުންނަކީ،
الله سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى ގެ ދަރިކަނބަލުން ކަމުގައި ބުނި، ބުހުތާނު ދޮގުހަދައި، އެ ބައިމީހުން
ޝިރުކުކުރީއެވެ.

77- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِيرِ مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

ވީމާ، الله ﷻ އަށް ދަރިކަލުން ނިސްބަތްކޮށް، ޝިރުކުކުރުމުގައި ޔަހޫދީންނާއި
ނަޞާރާއިން އެ ބުނެއުޅެނީ އެބައިމީހުންގެ ކުރީން އުޅުނު ބައެއް
މުޝްރިކުން ވެސް ބުނެ އުޅުނު ފަދަ ޝިރުކުގެ ބަސްތަކެވެ. ވީމާއެކު، އެ ފަދަ
ބަސް ބުނެ، الله ﷻ އާ އެއްކޮށް ބައިވެރިކަން ޝިރުކުކުރާ އެންމެހައި
މުޝްރިކުންނަށް ލަޢުނަތްލައްވައި، މުޝްރިކުންނައް ހަލާކުކުރައްވާށިއެވެ! ކަން
މިހެން ހުރިއިރު ވެސް، الله ﷻ އަށް ދަރިކަލުން ނިސްބަތްކޮށް، ހައްޤުގެ މަގުން
އެއްކިބާވެ، ބާޠިލުގެ މަގުން ހިނގައި، އަމިއްލައަށް ގެއްލި ހަލާކުވެގެން އެބައިމީހުން
އެ ދަނީ ކޮންތަނަކަށްތޯ އަދި ކިހިނެއްތޯ![78]

ٱتَّخَذُوٓا۟ أَحْبَارَهُمْ وَرُهْبَٰنَهُمْ أَرْبَابًا مِّن دُونِ ٱللَّهِ وَٱلْمَسِيحَ ٱبْنَ مَرْيَمَ
وَمَآ أُمِرُوٓا۟ إِلَّا لِيَعْبُدُوٓا۟ إِلَٰهًا وَٰحِدًا ۖ لَّآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ ۚ سُبْحَٰنَهُۥ عَمَّا
يُشْرِكُونَ ﴿٣١﴾

﴿31﴾ އެއްކައުވަންތަ الله ﷻ ދޫކޮށްލައި އެމީހުން އެއްވެސް ތަފާތުކަން އަޅުކަންކުރުވަން،
އިންސީންނާއި ޖިންނިންނަށް ވެސް، އެ إِلٰهُ އަމުރުކުރައްވައިފައި ވަނީކަން، ޔަހޫދީ
ދީނުގެ ޢިލްމުވެރިންނާއި، އެބައިމީހުންގެ ޢާބިދުން ރައްބުން ކަމުގައި ހަދައި އުޅުނެވެ.
އަދި ނަޞާރާއިން ވެސް އެބައިމީހުންގެ ޕާދިރީއާ ދީންވެރި އަޅުވެރި ރާހިބުންނާއި،
އެބައިމީހުންގެ ރައްބުން ކަމުގައި ބަލައި އުޅުނެވެ. އަދި مَرْيَمُ عليها السلام ގެ ދަރިކަލުން
عِيسَى عليه السلام އަށް، الله ﷻ ގެ ދަރިކަލުން ކަމުގައި އަދި ރައްބަކު ކަމުގައި ވެސް
ނަޞާރާއިން ހަދައި އުޅުނެވެ. ނަމަވެސް، الله ﷻ އެ އެންމެހައިން އަމުރުކުރައްވައިފައި
ވަނީ، އެ إِلٰهُ ގެ އެއްކައުވަންތަކަން ތައުޙީދުކުރުން، އެބައިމީހުންނަކީ ހުރިހައި
އަޅުކަމެއް، ހަމައެކަނި، އެ إِلٰهُ އަށް ހާއްޞަކުރުމަށެވެ.

78- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

އެހެނީ، އަޅުކަންކުރުން ހައްޤުވެގެންވާ، އެހެން އެއްވެސް إِلٰهަކު، الله ﷻ ފިޔަވައި
ނުވެއެވެ. ކަން މިހެން ހުރުމާ އެކު ވެސް، الله ﷻ ހަލާލުކުރެއްވި ތަކެތި
ހަރާމްކޮށް، އެ إِلٰهُ ހަރާމްކުރެއްވި ތަކެތި ހަލާލުކޮށް، ޔަހޫދީންގެ އިލްމުވެރީން،
އެބައިމީހުންގެ ދީނުގެ ހުކުމްތަކަށް ގެންނަ ބަދަލުތަކަށް އެއްބަސްވުން،
އެ އަޙްބާރުން ހަރާމްކުރިން ތަބާވެއްޖެވެ. އަދި، الله ﷻ ހަލާލުކުރެއްވި ތަކެތި ހަރާމްކޮށް،
އެ إِلٰهُ ހަރާމްކުރެއްވި ތަކެތި ހަލާލުކޮށް، ނަޞާރާއިންގެ ރާހިބުން، އެބައިމީހުންގެ
ދީނުގެ ހުކުމްތަކަށް ގެންނަ ބަދަލުތަކަށް އެއްބަސްވުން، އެ އަޙްބާރުން
ނަޞާރާއިން ވެސް ތަބާވެއްޖެވެ. ޝައްކެއްނެތެވެ. އެ މުޝްރިކުންނާއި ކާފިރުން،
الله ﷻއާއި ދެކޮޅުހެދުން ފިލުވާލައި އެއްބަސްވަނީ އެ ކަލާ ޝިރުކުކުރާއި، އެ إِلٰهަކީ
ނިސްބަތްކުރާ އެ ހުރިހާ ބޮޑުކަމާން ތަނޒީހުވާން، އެ إِلٰهُ މަތިވެރިވެވޮޑިގެން ވެއެވެ.[79]

يُرِيدُونَ أَن يُطۡفِـُٔواْ نُورَ ٱللَّهِ بِأَفۡوَٰهِهِمۡ وَيَأۡبَى ٱللَّهُ إِلَّآ أَن يُتِمَّ نُورَهُۥ وَلَوۡ كَرِهَ
ٱلۡكَٰفِرُونَ ٣٢

﴾32﴿ މިއާގެ މުޝްރިކުންނާއި އެ ނޫން އެހެނިހެން ކާފިރުން ވެސް އެދެނީ،
އިސްލާމް ދީނަށް ނިސްބަތްކޮށް ބާޠިލު ތުހުމަތު ވާހަކަތައް ހަދަހަދައިގެން ތަދްކައި،
الله ﷻ ގެ ބަސްފުޅުން އައިސްފައިވާ، އިސްލާމް ދީނުގެ ނޫރު އެބައިމީހުންގެ
އަނގައިން ފުމެ ނިއްވައިލުމަށެވެ. އަދި، ކަމު އިތުރު ތަސްލީމުކަން ބާވަތްތަކެއްވެސް،
ޔަޤީނީ ބުރުހާންތަކުގައި އަރާއިސްތަށިވާ، الله ﷻ ގެ އެއްކަލާނގެކަމުގެ މައްޗަށް
ތަޢުހީދުކަމަކީ ބޮޑުތަކެތިވީ ތަފުސީލުތަކާއި، އެ ކާފިރުން އެދެނީ، ރަސޫލުންގެ ކަލާމު
މައްޗަށްވުމަށްވެސް، އެ إِلٰهުގެ ދީނަށް ބާޠިލު ދީނެއް ކަމުގައި ހެދުމަށެވެ.

79- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

ނަހަމަވެސް، އެންމެހައި ކާފިރުތަކުންނާއި އިސްލާމް ދީނުގެ ޢަދުއްވުން ކިތަންމެ
ނުރުހުން ކަމުގައި ވިޔަސް، اللهُ ﷻ ގެ ކަލިމަތުގެ މަތިވެރިކަމާއި، އިސްލާމް ދީނުގެ
ނޫރު ނިވާނުލައްވައި، އެންމެހައި ބާޠިލު ދީންތަކުގެ މައްޗަށް އެ ދީން ގަދަކުރައްވައި
ފުރިހަމަކުރައްވާނެކަން ދަންނަވާ، اللهُ ﷻ އެދިވޮޑިގެންނެވީ ހަމައެކަނި އެކަމެވެ.
އެ إِلٰهُ ރުހިވޮޑިގެންނެވި ދީނާ ދެކޮޅު ކާފިރުތަކުން ހަމަ ނުރުހުނަސް، އެ إِلٰهُ
ބާކީކުރައްވާނެއެވެ.[80]

هُوَ ٱلَّذِيٓ أَرۡسَلَ رَسُولَهُۥ بِٱلۡهُدَىٰ وَدِينِ ٱلۡحَقِّ لِيُظۡهِرَهُۥ عَلَى ٱلدِّينِ كُلِّهِۦ
وَلَوۡ كَرِهَ ٱلۡمُشۡرِكُونَ ٣٣

(33) اللهُ ﷻ އީ، ހައްޤު ދީން ކަމުގައިވާ، އިސްލާމް ދީނައިގެން، އެ إِلٰهُ ގެ
ރަސޫލާ مُحَمَّدُ ﷺ ފޮނުއްވައި، އެ ރަސޫލާއަށް، ހިދާޔަތް ޤުރުއާން ބާވައިލެއްވި
إِلٰهُ އެވެ. އަދި އެންމެހައި ޝަރީޢަތްތަކުން ބާކީވި، اللهُ ﷻ ގެ ބަސްތަކުން
އެ ދީން ބާކީކުރައްވައި، އެ إِلٰهُ ރުހިވޮޑިގެންނެވި ހައްޤު ދީން އެހެން ހުރިހައި
ދީންތަކުގެ މައްޗަށް ގަދަވެރިކުރައްވައި، އެ ދީނަށް ގަދަވެރިކަން ދެއްވާނެއެވެ. އަދި،
އެންމެހައި ކާފިރުތަކުންނާއި، އިސްލާމް ދީނުގެ ޢަދުއްވުން ކިތަންމެ ނުރުހުން ކަމުގައި
ވިޔަސް މެއެވެ.[81]

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْ إِنَّ كَثِيرٗا مِّنَ ٱلۡأَحۡبَارِ وَٱلرُّهۡبَانِ لَيَأۡكُلُونَ أَمۡوَٰلَ
ٱلنَّاسِ بِٱلۡبَٰطِلِ وَيَصُدُّونَ عَن سَبِيلِ ٱللَّهِۗ وَٱلَّذِينَ يَكۡنِزُونَ ٱلذَّهَبَ وَٱلۡفِضَّةَ
وَلَا يُنفِقُونَهَا فِي سَبِيلِ ٱللَّهِ فَبَشِّرۡهُم بِعَذَابٍ أَلِيمٖ ٣٤

80- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِيرِ مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ
81- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وِزَارَةِ الشُّئُونِ الإِسْلامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

﴿34﴾ އޭ الله ﷻ ގެ އެއްކައުވަންތަކަން ތެދުކޮށް ޤަބޫލުކޮށް، މުސްލިމުންގެ ޖަމާޢަތް،
އެ إِلٰهُ ފޮނުއްވި އެންމެ ފަހުގެ ރަސޫލާ ތަބާވެ، އެބައިމީހުންނަށް ބަކައި،
އެ إِلٰهُ ބާވައިލެއްވި ޝަރީޢަތާ އެއްގޮތަށް ޢަމަލުކުރާ މުއުމިނުންނޭވެ! ހަމަކަށަވަރުން،
ޔަހޫދީންގެ ދީނީ ޢިލްމުވެރިންނާއި، ނަޞާރާއިންގެ އަޅުވެރިންނާއި، ގިނަބަޔަކުގެ ތެރެއިން
ގިނަ ބަޔަކު، ޝަރުޢީ ބައްޔަކާ ނުލައި ރިޝްވަތުގެ ގޮތުގައްޔާއި އެ ނޫން ވެސް
ބާޠިލު ގޮތްގޮތުން މީސްތަކުންގެ މުދަލު ކައިގަނެ، އެ މީހުން ކައިއުޅެއެވެ.

އަދި އެ ފަދަ ޔަހޫދީންނާއި ނަޞާރާއިން ގެތެރެއިން މަސައްކަތްކުރަނީ، الله ﷻ
ބާވައިލެއްވި ދީނަށް ވަންނަން މީސްތަކުންނަށް ހުރަސްއަޅައި މަނާކުރަން،
އެ ދީނަށްވަނުމުގެ މަގު ބަންދުކުރުމަށެވެ. އަދި ރަންރިހިސާއި، ފައިސާގައި،
އެކުލެވޭ ވެސް މުދަލުގައިވާ އައްކާން ޒަކާތް، އެ މިސްކީނުން ނުދޭ ވާޖިބުވާ
ޙައްގާއި، އެ ނޫން ބައްޔަކަށް ނުދީ، الله ﷻ ގެ މަގުގައި އެ މީހުން ޚަރަދުނުކޮށް،
އެ މަގުގައި ހަރަދުނުކުރާ ޖަމާކުރާ މީހުން ހަބަރުދެއްވާށެވެ! ފަހު، އެ ޢަޒާބު ކަންތައްތަކާ
މީހުންނަށް، ޤިޔާމަތް ދުވަހުން ކަމުނުދާނެ ބަލާބަލަ ”އެބަދުވެރި“ ޢަޒާބު،
އިބަ ރަސޫލާ އެބައިމީހުންނަށް ދެއްވާށެވެ! ޝަރުޢީ ކަމެއްނުވެ. އެ ޢަޒާބަކީ ހަރުދަނާ
ބިރުވެރި ޢަޒާބެކެވެ.[82]

يَوۡمَ يُحۡمَىٰ عَلَيۡهَا فِي نَارِ جَهَنَّمَ فَتُكۡوَىٰ بِهَا جِبَاهُهُمۡ وَجُنُوبُهُمۡ وَظُهُورُهُمۡۖ
هَٰذَا مَا كَنَزۡتُمۡ لِأَنفُسِكُمۡ فَذُوقُواْ مَا كُنتُمۡ تَكۡنِزُونَ ٣٥

﴿35﴾ އަދި ޤިޔާމަތްދުވަހު، ތަނބުވާއިރު، މުޅިން އެއްކޮށް، الله ﷻ ގެ ވަގުތައި
އެ މަދަދާ ކޮންމެވެސް މުދަލުން ”އެބަދުވެރި“ ޢަޒާބު ނިކަން އަނބުރާނެއެވެ!

82- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِيرِ مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

ކަށް، الله ﷻ ގެ މަގުމަތީ ހަރަދުނުކުރާތީ، އެބައިމީހުން ހުރުވައިލައި ބަހައްޓާ ރަންރިހިސާއި، ކިރިސާއާއި، މުދަލާއި، ނިޢުމަތް ދުވަހުން ހަރަކާތުގެ އަލިފާނުގައި ނުހަނު ގަދައަށް ހޫނުކުރެވި، އެ ތަކެތިން އެބައިމީހުންގެ ނިތުކުރިތަކާއި، އަރިކަށިތަކާއި، ބުރިކަށިތައް އަނދައި ކަވާލެވޭނެ ދުވަހު، ކާފާ ގޮތުން އެބައިމީހުންނަށް ބުނެވޭނެއެވެ.

”މިއީ، ދުނިޔޭގައި އުޅުނުއިރު ތިޔަބައިމީހުން ރައްކާކުރި އުޅުން މުދަލެވެ. އެ މަކާމިން ނެރުން ތިޔަބައިމީހުންގެ މައްޗަށް ވާޖިބުކުރައްވާފައިވާ ޙައްޤާއި އެ ނޫން ބަހައްޓާފައި އަދާނުކުރި، ތިޔަބައިމީހުން ރައްކާކުރި މުދަލެވެ. ފަހެ، އެ މަކާމިން އަދާކުރުން ޙައްޤު ވާޖިބުވެފައިވާ އަދާނުކުރި، އެ ތަކެތި އެއްކޮށް ރައްކާކޮށްއުޅުން ކަމަށް ބަލައި ވޭންދެނިވި އަޒާބުގެ ރަހަ، މިއަދު ތިޔަބައިމީހުން ފިހިގަންނާށެވެ!“[83]

إِنَّ عِدَّةَ ٱلشُّهُورِ عِندَ ٱللَّهِ ٱثۡنَا عَشَرَ شَهۡرٗا فِي كِتَٰبِ ٱللَّهِ يَوۡمَ خَلَقَ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضَ مِنۡهَآ أَرۡبَعَةٌ حُرُمٞۚ ذَٰلِكَ ٱلدِّينُ ٱلۡقَيِّمُۚ فَلَا تَظۡلِمُواْ فِيهِنَّ أَنفُسَكُمۡۚ وَقَٰتِلُواْ ٱلۡمُشۡرِكِينَ كَآفَّةٗ كَمَا يُقَٰتِلُونَكُمۡ كَآفَّةٗۚ وَٱعۡلَمُوٓاْ أَنَّ ٱللَّهَ مَعَ ٱلۡمُتَّقِينَ ٣٦

﴿36﴾ ހަމަކަށަވަރުން، الله ﷻ، އުޑުތަކާއި ބިން ހެއްދެވި ދުވަހުން ފެށިގެން، އެ إِلٰه ކަނޑައަޅުއްވައި اللَّوْحُ الْمَحْفُوظُ ގައި ލިޔުއްވައިފައިވާ ގޮތުގައި، ދުނިޔާއިމީގެ އަހަރުގައިވާ މަސްދުވަސްތަކުގެ އަދަދަކީ ބާރަ މަހެވެ. އަދި އެ ބާރަ މަހުގެ ތެރެއިން ހަތަރު މަސް ހުރުމަތްތެރިވެގެން ވެއެވެ. އެއީ، ذُو الْقَعِدَة މަހާއި، ذُو الْحِجَّة މަހާއި، مُحَرَّمُ މަހާއި، رَجَبُ މަހެވެ. މިއީ، މަސްދުވަސްތަކުގެ އަދަދާއި، ހުރުމަތްތެރިވެގެންވާ މަސްދުވަސްތައް، الله ﷻ ކަނޑައަޅުއްވައިފައިވާ ގޮތެވެ.

83- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

އެހެންކަމުން، އިސްލާމް ދީނުގައިއަންގަވައިފައިވާ ސީދާ ތެދު ޙައްޤު ގޮތަކީ ހަމަ އެއީއެވެ. ފަހެ، ހުރުމަތްތެރިވެގެންވާ މައްސަރުތަކުގައި ހަނގުރާމަކުރުމާއި، އަނިޔާވެރިވުން، اللهُ ﷻ ހަރާމްކުރައްވައިފައި ވަނިކޮށް، ތިޔަބައިމީހުންނީ މުޝްރިކުން ކަމުގައިވާ ހާލު، އެ މައްސަރުތަކުގެ ހުރުމަތްތަކުކަނޑައި، އެ މައްސަރުތަކުގައި، އިސްވެ ހަނގުރާމަކުރައި، اللهُ ﷻ އަށް އުރެދި ފާފަކޮށް، އަމިއްލަ ނަފްސަށް ތިޔަބައިމީހުން އަނިޔާވެރިނުވާށެވެ!

ނަމަވެސް، އެއިން މައްސަލައެއްގައި، މުޝްރިކުން އިސްވެ ތިޔަބައިމީހުންނާ ހަނގުރާމަކުރައިފި ނަމަ، ތިޔަބައިމީހުން ވެސް އެބައިމީހުންނާ ހަނގުރާމަކުރާށެވެ! އަދި މުޝްރިކުންގެ އެންމެން އެކުވެ، ތިޔަ މުސްލިމުންނާ ހަނގުރާމަކުރާ ފަދައިން، ތިޔަބައިމީހުން ވެސް އެންމެން އެކުވެ، އެކަތިގަނޑަކަށް ވެގެން ތިބެ އެބައިމީހުންނާ ހަނގުރާމަކުރާށެވެ!

އަދި ހަމަކަށަވަރުން، اللهُ ﷻ ގެ ނަސްރާއި، ތާއީދާއި، މަދަދުވެސް، އެ إِلٰهُ އަމުރުކުރެއްވި އެންމެހައި ކަންތައްތައްކޮށް، ނަހީކުރެއްވި އެންމެހައި ކަންތައްތަކުން މުޅިން ދުރުވެ، އެ ގޮތުގައި ދުނިޔޭގައި ތަޤްވާވެރިންނާ އެކުގައި ކަން ތިޔަބައިމީހުން ދަންނާށެވެ! ޝައްކެއްނެތެވެ. اللهُ ﷻ ގެ ނަސްރާއި މަދަދު އެ މީހަކާ އެކުގައިވާ ބަލިކޮށް ދަތިކުރުވާން ހަމަ އެއްވެސް ބާރެއް ނުވާނެތެވެ.[84]

ދަންނާށެވެ! ހުރުމަތްތެރިވެގެންވާ މައްސަރުތަކުގައި ކުރާ ފަހަތްކުރުމާއި އެހެނިހެން މައްސަރުތަކުގައި ކުރާ ފަހަތަށް ލުމުން ވާ ބަދަލުކަން ވެއެވެ.

84- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِير مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

އެހެންކަމުގައެވެ، އަހަރުގެ މައްސަރުތަކުގެ ތެރެއިން އެ ނޫން މައްސަރެއްގައި ވެސް
އުޅުންތަކަށް އަރައިގަތުމާއި ފާފަކުރުމަކީ، އެއްވެސް ބާވަތެއްގައި، الله ﷻ އާއި،
އެ إِلٰهُ ގެ ރަސޫލާ ހުއްދަކުރެއްވިފައިވާ ކަމެއް ނޫނެވެ.[85]

إِنَّمَا ٱلنَّسِيٓءُ زِيَادَةٞ فِي ٱلۡكُفۡرِۖ يُضَلُّ بِهِ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ يُحِلُّونَهُۥ عَامٗا
وَيُحَرِّمُونَهُۥ عَامٗا لِّيُوَاطِـُٔواْ عِدَّةَ مَا حَرَّمَ ٱللَّهُ فَيُحِلُّواْ مَا حَرَّمَ ٱللَّهُۚ زُيِّنَ
لَهُمۡ سُوٓءُ أَعۡمَٰلِهِمۡۗ وَٱللَّهُ لَا يَهۡدِي ٱلۡقَوۡمَ ٱلۡكَٰفِرِينَ ٣٧

﴿37﴾ ހަމަކަށަވަރުން، ޙުރުމަތްތެރިވެގެންވާ މައްސަރުތައް އިސްފަސްކުރުމަކީ،
ޖާހިލިއްޔަ ޒަމާނުގެ އަރަބީންގެ ކިޔަވައިދިނުމުގެ ކާފިރުކަމުގެ ތެރެއަށް އިތުރުވެގެންދިޔަ
ކާފިރުކަމުގެކަމެވެ. އަދި ޝައިޠާނާގެ ބަހަށް ހެއްލި، އެ ކާފިރުން ބަދަލުކުރުމުގެ ސަބަބުން،
އެ ކާފިރުންގެ މަގުފުރެދުން ވެސް އިތުރުވެގެން ދިޔައެވެ. އެ ކާފިރުން، އެއް އަހަރެއްގެ
مُحَرَّمُ މަހަކީ ޙުރުމަތްތެރިވެގެންވާ ހަތަރު މަހުގެ ތެރެއިން މައްސަރެއް ކަމުގައި ބަލައި،
އެ މައްސަރުގައި ހަނގުރާމަކުރުން ހުއްދަ، އަނެއް އަހަރެއްގެ مُحَرَّمُ މަސް އައުމުން،
އެ މަހަކީ ހަނގުރާމަކުރުން ހުއްޓަ މަހެއް ކަމުގައި ބަލައި އެ މައްސަރުގައި
ހަނގުރާމަކުރުން ހުއްޓުވެއެވެ.

އަދި އެ ކަން އެ ކާފިރުން ކުރަނީ، الله ﷻ ޙުރުމަތްތެރިކުރައްވާފައިވާ
މައްސަރުތަކުގައި ހަނގުރާމަކުރުން ހުއްޓުވުމަށްޓަކައި، އެ މައްސަރުތަކުގެ ޢަދަދު
ހަމަކުރުމަށް ބަދަލުކުރެއެވެ. ފަހެ، އެ ކާފިރުން، އެބައިމީހުންގެ ހަވާނަފްސުގެ އެދުމާ އެއްގޮތަށް،
ޙުރުމަތްތެރި ނޫން މައްސަރު ޙުރުމަތްތެރިވެގެންވާ މައްސަރު ކަމުގައި ހަދައި،
ޙުރުމަތްތެރި މައްސަރު ޙުރުމަތްތެރި ނޫން މައްސަރު ކަމުގައި ހަދައި އުޅެއެވެ.

85- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

އަދި، الله ﷻ ކަނޑައަޅުއްވައި اللَّوْحُ الْمَحْفُوظُ ގައި ލިޔުއްވައިފައިވާ ގޮތް ހިފެހެއްޓުން، އެބައިމީހުން ބޭނުން ގޮތަކަށް ހުރުމަތްތެރިވެގެންވާ ހަތަރު މަސް ބަދަލުކުރުން، އެ މައްސަރުތަކުގެ އަދަދު ހަމަކޮށް، الله ﷻ ހުރުމަތްތެރިކުރައްވައިފައިވާ މައްސަރުތަކުގެ ހުރުމަތްކަނޑައި އެބައިމީހުން އުޅުނެވެ. އެބައިމީހުންގެ އެ ނުބައި އަމަލުތައް އެބައިމީހުންނަށް ޒީނަތްތެރިކޮށް ދެއްކީ ޝައިޠާނާއެވެ. އަދި ކާފިރުކަންމަތީ ދެމިހުރި ބަޔަކަށް ހައްގުގެ މަގަށް ވާޞިލުވުމުގެ ތައުފީޤު، الله ﷻ ނުދެއްވާނެތެވެ.86

ތަނަނާއެވެ! الله ﷻ ހުރުމަތްތެރިކުރައްވައިފައިވާ މައްސަރެއް، ހުރުމަތްތެރި ނޫން މަހަކަށް، ޖާހިލިއްޔަ ޒަމާނުގައި އުޅުނު އަރަބިންގެ މީހުން، ބަދަލުކުރުން އުޅުނީ، ހުރުމަތްތެރިވެގެންވާ މައްސަރެއްގައި ހަނގުރާމަކުރުމަށް ނުވަތަ ވަކި ބައެއްގެ ބޭނުން ބަދަލުކުރުން ގޮތަ ޒާތުގެވެސް ކަމެއްކަމުގައި ބޭނުންވެގެން، އެ ކަން ކުފުރުކުރުމުގައި ޒިޔާދައެވެ.87

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ مَا لَكُمۡ إِذَا قِيلَ لَكُمُ ٱنفِرُواْ فِي سَبِيلِ ٱللَّهِ
ٱثَّاقَلۡتُمۡ إِلَى ٱلۡأَرۡضِۚ أَرَضِيتُم بِٱلۡحَيَوٰةِ ٱلدُّنۡيَا مِنَ ٱلۡأٓخِرَةِۚ فَمَا مَتَٰعُ
ٱلۡحَيَوٰةِ ٱلدُّنۡيَا فِي ٱلۡأٓخِرَةِ إِلَّا قَلِيلٌ ٣٨

﴿38﴾ އޭ الله ﷻ ގެ އެއްކަލަވަންތަކަން ތެދުކުރާ ޤަބޫލުކުރާ، މުސްލިމުންގެ ޖަމާޢަތް، އެ إِلٰه ގެ މަގުގައި ޖިހާދުކުރުމަށް ނުކުމޭ ތިޔަބައިމީހުންނަށް ބުނެވުނު ހިނދު، އެ إِلٰه ގެ މަގުގައި ޖިހާދުކުރުމަށް ނުކުތުމަށް ބަލިކަށިވެ ތިބީ ކީއްވެގެންތޯ!

86- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة
87- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

ﷲ ﷾ގެ މަގުގައި ޖިހާދުކޮށް، ތިޔަބައިމީހުންގެ އަރުއްވުނީ ހަނގުރާމައަށް ނުކުތުމަށް ތިޔަބައިމީހުންނަށް ގޮވައިލެވިއްޖެ ނަމަ، ބިމަށް ބަރުވެލިވެ، ކަންނެތްވެ، ޖިހާދުކުރުމަށް ފަސްޖެހި، ގޯތިގެދޮރުގައި ތިޔަބައިމީހުން ތިޔަ ތިބެނީ، ފަހެ ކީއްވެގެންހެއްޔެވެ؟ ފަހެ، އާޚިރަތުގެ ދާއިމީ ނިޢުމަތްތަކުގެ ބަދަލުން، ދުނިޔޭގެ ވަގުތީ އަރާމާއި އުފާވެ އިސްކޮށް، އެ ކަމަށް ތިޔަބައިމީހުން ރުހިއްޖެހެއްޔެވެ؟ އާޚިރަތުގެ ނިޢުމަތާ އަޅައި ބަލާއިރު، ތިޔަބައިމީހުން ތިޔަ އިސްކުރާ ދުނިޔޭގެ އަރާމާއި އުފަލަކީ އެއްވެސް އަގެއް ނެތް، ކުޑަ ދުވަސްކޮޅަކަށް ލިބޭ ވަގުތީ އެއްޗެއް ކަމުގައި ދުށީ ނުވެއެވެ.

ޝައްކެއްނެތެވެ. ﷲ ﷾ގެ މަގުގައި ޖިހާދުކުރާ މުއުމިނުންނަށް ހަކަތި، އެ އިލާހު ތައްޔާރުކުރައްވައިދެއްވައި ވެސް، އަބަދުއަބަދަށް ދެމިހުންނަނިވި ސިފަތަކުގެ ތާއީދު ނިޢުމަތްތަކެވެ.[88]

إِلَّا تَنفِرُواْ يُعَذِّبۡكُمۡ عَذَابًا أَلِيمٗا وَيَسۡتَبۡدِلۡ قَوۡمًا غَيۡرَكُمۡ وَلَا تَضُرُّوهُ شَيۡـٔٗاۗ وَٱللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيۡءٖ قَدِيرٌ ٣٩

﴿39﴾ އޭ މުސްލިމުންނޭވެ! ﷲ ﷾ގެ މަގުގައި ޖިހާދުކޮށް، ތިޔަބައިމީހުންގެ އަރުއްވުނީ ހަނގުރާމައަށް ނުކުތުމަށް ތިޔަބައިމީހުންނަށް ގޮވައިލެވުމުން، ބިމަށް ބަރުވެލިވެ، ކަންނެތްވެ، ޖިހާދުކުރުމަށް ފަސްޖެހި، ގޯތިގެދޮރުގައި ތިޔަބައިމީހުން ތިބީ ނަމަ، އެ އިލާހުގެ ބަސްކަރަމުން ގޮސްއަވާ އުދުގޫނަމް އަރިސް ދުނިޔާމަތީގައި ވެސް ތިޔަބައިމީހުންނާ ކަރިނަމީވެ، އެ ކަމުގެ ސަބަބުން ތިޔަބައިމީހުން ދެރަވެ ނިކަމެތިވާނޭ ކަންކަމަވެއްވެ.

88- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِيرِ مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

އަދި، އެ إِلٰهُ އިޠާޢަތްތެރިވެއްޖެ ނަމަ، ތިޔަބައިމީހުންގެ ބަދަލުގައި، އެ إِلٰهُ ބަދަލުވުންނާ
ހަމަޖެހިވަޑައިގަތުން، އެ إِلٰهُ ގެ މަގުގައި ޖިހާދުކުރާނޭ އެހެން ބަޔަކު ގެނެސްދެއްވާނެއެވެ.
އަދި އެ ކަމަށް ބަދަލު ޖިހާދުކުރުން ދޫކޮށްލުމަކުން، ޔާރަބްބާ ނުކުތުމުން ތިޔަބައިމީހުންނަށް
ގެއްލުމެއް ނުވާނެ، اللهُ ﷻ އަށް، އެ إِلٰهُ ގެ ރަސޫލާގެ އަމުރުތަކަށް ކިޔަމަންތެރިވެ،
އެ إِلٰهُ ގެ މަގުގައި ޖިހާދުކުރުމަށް ތަބާވެ ތިޔަބައިމީހުން ނުކުންނާށެވެ.

ސަމާލުވާށެވެ. اللهُ ﷻ ގެ މަގުގައި ޖިހާދުކުރުމަށް އެހީވާށެވެ، އެ ކަމަކުން ކުރަމުންދާ
ތޫނު އަނބުރާލައިފި، اللهُ ﷻ އަށް ގެއްލުމެއް ނުވެސް ކިޔަމަން ވެރިކަން ތިޔަބައިމީހުން
އެޅުވާލުމުގައި މިއުސް، އެއްވެސް ކަމެއް، އެ إِلٰهُ އަށް އެއްވެސް ގެއްލުމެއް
ތިޔަބައިމީހުންނަކަށް ނުދެވޭނެއެވެ. އެހެނީ، އެ إِلٰهُ، އެއްވެސް ކިބައެއްގެ
އެއްވެސް އެހީއަކަށް ބޭނުންވެވޮޑިގެންނުވާ، އަދިއެކަ ދެއްކުމެއްގައިވެސް ކުރިމަތިވެގެންވާ
އެއްކަލޭގެފާނަށް إِلٰهُ އެވެ. އެއާ ހިލާފަށް، ހިތްހަމަ ވަޑައިގެންނެވިއެވެ، އެ إِلٰهُ މަދަދުވެ
އެހީއަށް ބޭނުންވެވޮޑިގެންވާ ބަޔަކު ނޫނަ ތިޔަބައިމީހުންނެވެ. އަދި، اللهُ ﷻ އީ، އެ إِلٰهُ
އިޚްލާޞްތެރިވެރިޔާ މިންވަރުކުރެއްވި ކަންތަކުގެ ކަމުގައި ކުރެއްވުމަށް، ކުރިއަށްވެވުމަށް إِلٰهُ އެވެ.
ވީމާ، ތިޔަބައިމީހުންނާ ނުލައި ވެސް، އެ إِلٰهُ ނަސްރުދެއްވާނެއެވެ، އެ إِلٰهُ ދީނަށް
ނަސްރުދެއްވުމަށް، އެ إِلٰهُ ކުރިއަށްވެވުމަކަށެވެ.[89]

إِلَّا تَنصُرُوهُ فَقَدۡ نَصَرَهُ ٱللَّهُ إِذۡ أَخۡرَجَهُ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ ثَانِيَ ٱثۡنَيۡنِ إِذۡ هُمَا
فِي ٱلۡغَارِ إِذۡ يَقُولُ لِصَٰحِبِهِۦ لَا تَحۡزَنۡ إِنَّ ٱللَّهَ مَعَنَاۖ فَأَنزَلَ ٱللَّهُ سَكِينَتَهُۥ
عَلَيۡهِ وَأَيَّدَهُۥ بِجُنُودٖ لَّمۡ تَرَوۡهَا وَجَعَلَ كَلِمَةَ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ ٱلسُّفۡلَىٰۗ
وَكَلِمَةُ ٱللَّهِ هِيَ ٱلۡعُلۡيَاۗ وَٱللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٤٠﴾

89- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِيرِ مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

﴿40﴾ އޭ މުސްލިމުންނޭވެ! ތިޔަބައިމީހުން، الله ﷾ ގެ މަގުގައި ޖިހާދަށް
ނުކުތުމަށް އެދިވަޑައިގެން، الله ﷾ ގެ ރަސޫލާ ތިޔަބައިމީހުންނަށް ގޮވައިލެއްވުމުން،
އެ ރަސޫލާގެ އަރިހުގައި ނުކުމެ ޖިހާދުގައި ބައިވެރިވެ، އެ ރަސޫލާއަށް ތިޔަބައިމީހުން
ނަސްރުނުދިނުން ކަމުގައި ވިޔަސް، އެ ރަސޫލާގެ ވަޠަން ކަމުގައިވާ މައްކާއިން
ނުކުތުވަޑައިގަތުމުން، އެ ރަށުގެ އަހުލުވެރިން، އެ ރަސޫލާއަށް މަޖުބޫރުކުރި ދުވަހު ވެސް،
الله ﷾ ވަނީ، އެ إِلٰهُ ގެ ރަސޫލާއަށް ނަސްރުދެއްވައިފައި ކަން ކަށަވަރެވެ.

ވީމާ، އެ ކަން ތިޔަ މުސްލިމުން ރަނގަޅަށް ހަނދުމަކުރައްވާށެވެ! އެ ދުވަހު،
އެ ރަސޫލާ ހިޖުރަވަޑައިގަތީ، ޘައުރު ފަރުބަދައިގެ ހޮހޮޅުގައި ތިއްބެވި ދެ އެކުވެރިންގެ
ތެރެއިން އެއް ބޭފުޅަކު ކަމުގައެވެ. ދެން އެ ދުވަހު، އެ ހޮހޮޅުގައި ހުންނެވި،
އެ ރަސޫލާގެ އެކުވެރިޔާ أَبُو بَكْرُ الصِّدِّيق ﵁ އަށް، އެ ރަސޫލާ ޙަދީޘްކުރެއްވިއެވެ.
ހިތާމަނުކުރައްވާށެވެ! ހަމަކަށަވަރުން، الله ﷾ ވޮޑިގެންވަނީ، އަދި، އެ إِلٰهُ ގެ
ނަސްރާއި މަދަދުވެސް އަޅުގަނޑުމެންނާ އެކުގައެވެ. ދެން އެ ހިނދު، الله ﷾ ގެ
ރަސޫލާގެ ހިތްޕުޅަށް ހަމަޖެހުމާއި ހިމޭނުކަން، الله ﷾ ބާވައިލެއްވިއެވެ.

އަދި ތިޔަބައިމީހުންގެ ލޮލަކަށް ނުފެންނަ މަލާއިކަތުންގެ ލަޝްކަރެއް ފޮނުއްވައި،
އެ إِلٰهُ ގެ ރަސޫލާއަށް މަދަދުދެއްވައި ގަދަކަން ދެއްވިއެވެ. އެ ގޮތުން، އެ ރަސޫލާގެ
ދުޝްމަނުންގެ ނުބައިކަމުން، الله ﷾ ވަނީ، އެ ރަސޫލާ ސަލާމަތްކޮށްދެއްވައިފައެވެ.
އަދި ކާފިރުންގެ ވާހަކަތަކާއި ނުބައި ދޮގުންތަކެއް ފުނޑުފުނޑުކުރައްވައި، އެބައިމީހުންގެ
ބޮޑުވަލި، އެއްވެސް ތަކެއްޗަކަށް ނުވާހާ އެއްކޮށް ކަމުގައި ހެއްދެވި، އެބައިމީހުންގެ ބަހަކީ
އެއްވެސް އަގެއް ނެތް ނުބައި ދަރު އެއްޗެއް ކަމުގައި ހެއްދެވި، އެ ދުވަހު ވެސް
އެ ހާލުން ނިކަމެތިކުރެއްވިއެވެ.

އަދި އެންމެ މަތިވެރި ކަލިމަތުގަޔާ އަދި ބަސްތުގަޔާ، الله ﷻ ގެ ކަލިމަތުގާއި ބަސްތުގެ ކަމުގައި ދެއްވައި، އެ إلهُގެ ޝަރުޢުވެސް މަތިވެރިވެގެންވާ ކަން ހާމަކުރެއްވިއެވެ. އަދި އެ ކަންކަން އެ ގޮތަށް މިންވަރުކުރެއްވީވެސް، އިސްލާމް ދީނުގެ އިއްޒަތާއި ޝަރަފު މަތިވެރިވުމަށް ޓަކައެވެ. الله ﷻ ވެރިކަމާއި ޤުދުރަތުގައި ގަދަރުތެރިވަންތަ إلهُއެވެ. އަދި އަޅުތަކުން ހިނގަންވާ ގޮތް ޝަރުޢުކުރެއްވުމާއި އެންމެހައި ކަންތައްތައް ތަދުބީރުކުރެއްވުމުގައި، ޙިކުމަތްވަންތަ إلهُއެވެ.[90]

ދަންނާށެވެ! ޔީރިމި ރަސޫލާ މަދީނާއަށް ކުރެއްވި ހިޖުރައިގެ ދަތުރުފުޅުގައި ބައިވެރިވެ ވަޢިދުން، ޝައުރު ފުރިބަރިއެގެ ސަހަރުގައި، އެ ރަސޫލާގެ އަރިހުގައި ހުންނެވި އެކުވެރިޔާ، أَبُو بَكْرُ الصِّدِّيق رضي الله عنه ކަމުގައި ވުމާ އެކު، أَبُو بَكْرُ الصِّدِّيق رضي الله عنه ގެ ޞަޙާބީކަމާއި މަތިވެރިކަން، މި އާޔަތުން ވަރަށް ސާފުކޮށް އެނގެއެވެ.[91]

ٱنفِرُواْ خِفَافٗا وَثِقَالٗا وَجَٰهِدُواْ بِأَمۡوَٰلِكُمۡ وَأَنفُسِكُمۡ فِي سَبِيلِ ٱللَّهِۚ ذَٰلِكُمۡ خَيۡرٞ لَّكُمۡ إِن كُنتُمۡ تَعۡلَمُونَ ﴿٤١﴾

﴿41﴾ ތި الله ﷻ ގެ އެއްކަލާކަމަށް ތެދުކުރާ ޔަޤީނުކުރާ، އެ إلهُގެ ރަސޫލާއާ ތަބާވެގެންވާ މުއުމިނުންނޭވެ! ޒުވާނުންގެ ހާލަތުގައްޔާއި، ބޮޑުކަމުގެ ހާލަތުގައި އަދި އަތްމަތި ދަތި އުނދަގޫ ވަގުތުތަކުގައްޔާއި، އަތްމަތި ތަނަވަސް ފަސޭހަކަމުގެ ވަގުތުތަކުގައި އަދި ހިތްޖެހުމުގެ ވަގުތުތަކުގައްޔާއި، ކަންނެތްކަމުގެ ވަގުތުތަކުގައި އަދި ފަގީރު މުސްކިނުގައްޔާއި، ހުރިހާ މުސްކިނުގައި އަދި ޞިއްޙަތާ ބަލިކަމުގައްޔާއި، މުސްކިނު ބޮޑުކަމުގައި އަދި ހުރިހާ ބާވަތްތަކުގައިވެސް، الله ﷻ ގެ މަގުގައި ޖިހާދަށް ނުކުތުމަށް ތިޔަބައިމީހުންގެ މުދަލާއި ނަފްސުތަކުން، ތިޔަބައިމީހުން ޖިހާދު ކުރާށެވެ!

90- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِيرِ مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

91- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الْإِسْلَامِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

އަދި ތިޔަބައިމީހުންގެ ޖާނާއިމާލުން، ﷲ ﷻ ގެ ކަލިމަތުގެ މަތިވެރިކުރުމަށް ޓަކައި
ޖިހާދުކުރާށެވެ! އެހެނީ، ﷲ ﷻ ގެ މަގުގައި، ޖާނާއިމާލުން ޖިހާދުކުރުމަކީ،
ތިޔަބައިމީހުންގެ މަސްލަހަތަށް އެންމެ ހެޔޮ ބޮޑު ކަމެކެވެ. ވީމާއެކު، ﷲ ﷻ ގެ
ކަލިމަތުގެ މަތިވެރިކުރުމަށްޓަކައި ކުރާނީ ޖިހާދުގައި ތިޔަބައިމީހުންގެ ޖާނާއިމާލުން
ހަރަދުކުރުން ވާޖިބުވެގެން، އެ إِلٰهُ ގެ މަގުގައި ތިޔަބައިމީހުންގެ ޖާނާއިމާލުން ހަރަދުކުރުން
ތިޔަބައިމީހުންނަށް ހެޔޮކަން ބޮޑުވުން ވެއެވެ. އަދި ޖިހާދުގެ މަޤާމާއި، ޖިހާދުކުރާ
މީހުންނަށް، ﷲ ﷻ ގެ ހަޟްރަތުން ލިބޭނެ ދަރުމަތަކާއި ފަޟްލުގެ ބޮޑުކަން އެނގޭ
ބައެއް ކަމުގައި ތިޔަބައިމީހުން ވާނީ ނަމަ، އެ إِلٰهُ ގެ މަގުގައި، ޖާނާއި މާލުން
ޖިހާދުކުރުން ތިޔަބައިމީހުންނަށް ހެޔޮކަން ބޮޑުވެއެވެ![92]

لَوْ كَانَ عَرَضًا قَرِيبًا وَسَفَرًا قَاصِدًا لَّاتَّبَعُوكَ وَلَٰكِن بَعُدَتْ عَلَيْهِمُ الشُّقَّةُ ۚ
وَسَيَحْلِفُونَ بِاللَّهِ لَوِ اسْتَطَعْنَا لَخَرَجْنَا مَعَكُمْ يُهْلِكُونَ أَنفُسَهُمْ وَاللَّهُ يَعْلَمُ
إِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ ﴿٤٢﴾

﴿42﴾ އޭ ރަސޫލާއެވެ! ނުހަނު އަވަހަށް ލިބޭނެ ދުނިޔަވީ މަންފާއެއް ހޯދުމަށް
ނުވަތަ އެއްވެސް ދަތިކަމެއް ނެތް ގާތް ދަތުރަކަށް ނަމަ، އެބަ ރަސޫލާ ކުރިމަތީގައި
ފުރައިގަތުމަށް ތަބާވެގެންދާނެ ކަމަށް ވީ މީހުން ތަބާވެގެންދާނެ ނަމަވެ، އެބަ ރަސޫލާގެ އަރިހުގައި
ނުހިނގާ ހުރި މުނާފިޤުން، އެބަ ރަސޫލާގެ އަރިހުގައި ނުކުތުމަށް ކަން ކަނޑައެޅިއެވެ!
ނަމަވެސް، ނުހަނު ދުރުގައި ވާ ދިމާލަކަށް، ދަތުރު ތަކުލީފުވެރިކަމެއް ގެނެސް، ޝާމް ކަރައިގެ
ވަރައިގަނޑާ ރަށްތަކަށް އޮޑި ދަތުރު ކަރައިގެ ނަސާރާއިންނާ ހަނގުރާމައަށް
ނުކުތުމަށް، އެބަ ރަސޫލާ ގޮވައިލެއްވުމުން، މިއަދި ދަތުރުކުރުމަށް ބައިވެރިވުން
އެ މުނާފިޤުންނަށް ބުރަކަމަކަށް ވިއެވެ.

92- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

އަދި، އިބަ ރަސޫލާ މަދީނާއަށް އެނބުރި ވަޑައިގެންފުމުން، އިބަ ރަސޫލާގެ ތިޔަ
ދަތުރުކުރުމުގައި ބައިވެރިނުވެ އެބައިމީހުން ކަސްލަޖެހުނުކަމާމެދު ކުޑެ ކުޑެ ގެ ބަހަނާތަކާއި
ދޮގު އުޒުރުތައް ވެސް، އެބައިމީހުން ދައްކާނެތެވެ. އަދި، الله ﷻ ގަންދީ ދޮގު
ހުވާކުރަމުން، އެބައިމީހުން ބުނާނެތެވެ. "ތިމަންމެންނަށް ކުޅަދާނަވެއްޖެ ނަމަ،
ތިޔަބައިމީހުންނާ އެކު ހަނގުރާމައަށް ނުކުތީމުހެވެ."

ޝައްކެއްނެތެވެ. އެ ހަމަ ދޮގު އުޒުރުތަކެއް އެބައިމީހުން އެ ދައްކަނީ، އެބައިމީހުންގެ
ހިތުގައި ފޮރުވިފައިވާ ނިފާޤުކަމުގެ ބޮޑުކަމުންނެވެ. އަދި އެބައިމީހުން އެ ދައްކާ
ދޮގު އުޒުރުތަކާއި އެ ކުރާ ދޮގު ހުވާގެ ސަބަބުން، الله ﷻ ގެ ކޯފާއަށް ހުށަހެޅިގެން،
އެބައިމީހުން އެ ހަލާކުކުރަނީ ހަމަ އެބައިމީހުންގެ އަމިއްލަ ނަފްސުތަކެވެ.
އޭ ރަސޫލާއެވެ! އިބަ ރަސޫލާގެ އަރިހުގައި އެ މުނާފިޤުން އެ ދައްކާ އުޒުރުތަކާއި
އެބައިމީހުން އެ ކުރާ ހުވާގައި، އެބައިމީހުންނަކީ ދޮގުވެރިން ކަން، الله ﷻ،
މޮޅަށް ދެނެވޮޑިގެން ވެއެވެ.[93]

ދަންނާށެވެ! الله ﷻ މި އާޔަތް ބާވައިލެއްވީ، ތަބޫކު ހަނގުރާމައަށް ނުނިކުތުމުގެ ތިރި
މުނާފިޤުންނާ ގުޅިގައެވެ.[94]

عَفَا ٱللَّهُ عَنكَ لِمَ أَذِنتَ لَهُمۡ حَتَّىٰ يَتَبَيَّنَ لَكَ ٱلَّذِينَ صَدَقُواْ وَتَعۡلَمَ ٱلۡكَٰذِبِينَ ﴿٤٣﴾

﴿43﴾ އޭ ރަސޫލާއެވެ! ތަބޫކު ހަނގުރާމައަށް ނުނިކުތުމުގެ ހުއްދަ ދެއްވުމުގައި ތިބި
މުނާފިޤުން ދެކުނު އުޒުރުތަކަށް ބަލާއިރު، ހަނގުރާމައަށް ނުނިކުތުމުގެ ހުއްދަ
ދެއްވީ، އިބަ ރަސޫލާ އެބައިމީހުންނަށް ދެއްވީމުއެވެ.

93- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِير مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرِ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

94- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الْإِسْلَامِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّة السُّعُودِيَّة

އެ ކުރެއްވުން ކަންތައްކަން، އިބަ ރަސޫލާއަށް، الله ﷻ ޢަފޫކުރައްވައިދެއްވިއެވެ. ފަހެ،
އެބައިމީހުންގެ ތެރެއިން ތެދުބުނި މީހުން، އިބަ ރަސޫލާއަށް ބަޔާންވެ ފާޅުވުމެވެ، އަދި
ތެރެއިން ދޮގުވެރިން ރަނގަޅަށް އެނގިވަޑައިގަތުމުގެ ކުރީގައި، ހަނގުރާމައަށް ނުގޮސް
ތިބުމުގެ ހުއްދަ، އިބަ ރަސޫލާ އެބައިމީހުންނަށް ދެއްވީ ކީއް ސަބަބަކާހުރެތޯއެވެ؟
ސުވާލުކުރެއްވުމެވެ. އެ ކަމުގައި އޮތީ ރަސޫލާގެ ގޯހެއް، ތެދުވެރިންނާއި ދޮގުވެރިން
ފާޅުވެ އެނގިވަޑައިގެންފުޅުމުން، އެބައިމީހުންނާމެދު ވަކިގޮތެއް ނުނިންމަވައި
އިންތިޒާރުކުރެއްވުމެވެ. ދެން އެއަށްފަހު، ތެދުވެރިން އެނގިވަޑައިގަތުމުން
އެބައިމީހުންނަށް ހުއްދަދެއްވައި، ދޮގުވެރިންނަށް ހުއްދަނުދެއްވުމެވެ.[95]

لَا يَسْتَـْٔذِنُكَ ٱلَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِٱللَّهِ وَٱلْيَوْمِ ٱلْـَٔاخِرِ أَن يُجَٰهِدُوا۟ بِأَمْوَٰلِهِمْ وَأَنفُسِهِمْ ۗ
وَٱللَّهُ عَلِيمٌۢ بِٱلْمُتَّقِينَ ﴿٤٤﴾

﴿44﴾ އޭ ރަސޫލާއެވެ! ކާފިރުންނާ ކުރެވޭ ޖިހާދުގައި ޖާނާއިމާލުން ޖިހާދުކުރުމުން
ފަސްޖެހި، ހުއްދަ ދެއްވުމަށް ނުނިކުތުމާ ތިބުމުގެ ހުއްދަ އެދި، އިބަ ރަސޫލާގެ ކައިރީގައި
ދަންނަވާކަށް، الله ﷻ އަށާއި، އެ إلهُ ގެ ރަސޫލާއަށާއި، އާޚިރަތް ދުވަހަށް އީމާންވާ
ތެދުވެރި މުއުމިނުން ޙަޤީޤަތުގައި ފަސް ކުރާނޭ ކަމެއް ނޯންނާނެއެވެ. އަދި އެ ފަރާތްތަކުން
އެނގިވޮޑިގެން، ތެދުވެރި މުއުމިނުންގެ ކިބައިގައި ހުރިގޮތްތަކާ ސިފަތައް ފާޅުކުރެއްވުމެވެ.

ސުވާލުކުރެއްވުމެވެ. الله ﷻ އީ، އެ إلهُ އަމުރުކުރެއްވި އެންމެހައި ކަންތައްތައް
އެ އަމުރުކުރެއްވި ގޮތަށްކޮށް، ނަހީކުރެއްވި އެންމެހައި ކަންތައްތަކުން މީހުން ދުރުވެ،
އެ إلهُ އަށް ބިރުވެތިވާ މީހުން، ރަނގަޅަށް އެނގިވޮޑިގެންވާ إلهُ އެވެ.[96]

95- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِيرِ مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة
96- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِيرِ مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

إِنَّمَا يَسْتَـْٔذِنُكَ ٱلَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِٱللَّهِ وَٱلْيَوْمِ ٱلْـَٔاخِرِ وَٱرْتَابَتْ قُلُوبُهُمْ فَهُمْ
فِى رَيْبِهِمْ يَتَرَدَّدُونَ ﴿٤٥﴾

(45) ޖިހާދުކުރުމަށް ފަސްޖެހި ހަނގުރާމައަށް ނުނިކުމެ ތިބުމުގެ ހުއްދައަށް ދަނީ، އިބަ ރަސޫލާގެ އަރިހުގައި ދަންނަވަނީ، الله سبحانه وتعالى އަށާއި، އާޚިރަތް ދުވަހަށް އީމާންނުވާ މީހުން ކަން ކަށަވަރުވޭ! އަދި އެބައިމީހުންނަކީ، الله سبحانه وتعالى ގެ ބަސްބަހުން، އިބަ ރަސޫލާ ގެންނެވި އިސްލާމް ދީނުގެ ސައްޙަކަމާމެދު، އެބައިމީހުންގެ ހިތްތަކުގައި ޝައްކު އުފެދިފައިވާ މީހުންނެވެ. ފަހެ، އެބައިމީހުން އެ ތިބީ، އެ ދީން ގަބޫލުކުރުމާއި ނުކުރުމާމެދު ހަދާންނުހަދާން ގޮތް ނޭނގި، ހައިރާންކަމުގެ ތެރޭގައި ދުއަމަން ހިރަހިރިހަދައެވެ.[97] ވުމާއެކު، ޖިހާދުގައި ބައިވެރިނުވެ ގޭދޮރުތެރޭގައި ތިބުމުގެ އިޒުނައަށް ދަނީ، އިބަ ރަސޫލާގެ އަރިހުގައި ދަންނަވަނީ، ދެފުށްދެކޮޅު މުނާފިޤުންނެވެ.

وَلَوْ أَرَادُوا۟ ٱلْخُرُوجَ لَأَعَدُّوا۟ لَهُۥ عُدَّةً وَلَـٰكِن كَرِهَ ٱللَّهُ ٱنۢبِعَاثَهُمْ فَثَبَّطَهُمْ وَقِيلَ ٱقْعُدُوا۟
مَعَ ٱلْقَـٰعِدِينَ ﴿٤٦﴾

(46) އޭ ރަސޫލާއެވެ! އެ މުނާފިޤުން، އިބަ ރަސޫލާގެ އަރިހުގައި ޖިހާދަށް ނުކުތުމަށް ގަސްތުކުރި ނަމަ، ދަތުރަށް ބޭނުންވާ ހަތިޔާރުތަކާއި ސަވާރުވާން ސަވާރީތައް ހޯދައި އެބައިމީހުން ދަތުރަށް ތައްޔާރުވީސް ކަން ކަށަވަރުވޭ. ނަމަވެސް، އެ މުނާފިޤުން، އިބަ ރަސޫލާގެ އަރިހުގައި ޖިހާދަށް ނުކުތުމަށް، الله سبحانه وتعالى ރުހިވޮޑިނުގަންނަވާ ކަމަކަށް ވުމާ އެކު، އެ ކަމުގެ ތައްޔާރީ، އެ إِلٰهُ އެބައިމީހުންނަށް ނުދެއްވިއެވެ. އަދި، الله سبحانه وتعالى އެބައިމީހުންގެ ހިތްވަރުބަލިކުރައްވައި، ކަންނެތްކުރައްވައި، ޖިހާދަށް ނުކުތުމަށް އެބައިމީހުން ފަސްޖެހޭ ގޮތް ފުދުވެރިކުރެއްވިއެވެ.

97- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

އަދި ހަނގުރާމައަށް ނުނިކުމެ ތިބުމުގެ ހުއްދައަށް އެދި، އިބްނު ޢައްބާސްގެ އަރިހުގައި އެބައިމީހުން ދެންނެވުމުން، އެ ކަމުގެ ހުއްދަ، އިބްނު ޢައްބާސް އެބައިމީހުންނަށް ދެއްވިއެވެ. އަދި ބުނުއްވިއެވެ. "ހަނގުރާމައަށް ނުނިކުމެ ތިބީ ބަލިމީހުންނާއި، ނިކަމެތިންނާއި، އަންހެނުންނާއި، ކުޑަކުދިންނާ އެކު މިތަބައިމީހުން ވެސް ޖިހާދުކުރުމަށް ނުނިކުމުގެ ހުއްދަދެއްވުމުގައި އިނދެގެން މިތިބީއެވެ!"[98]

لَوْ خَرَجُوا۟ فِيكُم مَّا زَادُوكُمْ إِلَّا خَبَالًا وَلَأَوْضَعُوا۟ خِلَـٰلَكُمْ يَبْغُونَكُمُ ٱلْفِتْنَةَ وَفِيكُمْ سَمَّـٰعُونَ لَهُمْ ۗ وَٱللَّهُ عَلِيمٌۢ بِٱلظَّـٰلِمِينَ ﴿٤٧﴾

﴿47﴾ އޭ الله سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى ގެ އެއްކައުވަންތަކަން ތެދުކޮށް ޤަބޫލުކޮށް، އެ إِلٰهُ ގެ ރަސޫލާއާ ތަބާވެގެންވާ މުއުމިނުންނޭވެ! މިތަބައިމީހުންނާ އެކު ޖިހާދުކުރުމަށް އެ މުނާފިޤުން ނުކުމެ ނަމަ، މިތަބައިމީހުންގެ ތަޝްވީޝުތަކުގެ ތެރޭގައި ހަމަނުޖެހުމާއި ފަސާދަ އުފެއްދުން ނޫން އެހެން ކަމެއް، މިތަބައިމީހުންނަށް ޗަކައި އެ މުނާފިޤުން އިތުރުކޮށްނުދޭނެއެވެ. އަދި ކިޔުއްވޭ! މިތަބައިމީހުންގެ ތެރޭގައި ފިތުނަފަސާދަ އުފެއްދުމަށް އެދޭ ބާވާ، މިތަބައިމީހުންގެ ތެރޭގައި ދަރަބާރުވައި، ތުރުފުރިކަން އުފެއްދައި، ހަނގުރާމައިގެ މައިދާނުގައި މިތަބައިމީހުން ބަލިކަށިކުރުމުގެ މަސައްކަތްކުރައިގެން އެ މުނާފިޤުން އަވަސްވެގަތީހެވެ!

އޭ މުއުމިނުންނޭވެ! އަދި މުނާފިޤުން އެ ދަތުރާ ވާހަކަތަކުގެ އަޑުއަހައި، އެބައިމީހުންގެ ބަސް ޤަބޫލުކުރާ ބައެއް ވެސް މިތަބައިމީހުންގެ ތެރޭގައި ވެއެވެ. އަދި އެބައިމީހުންނަށް ޖާސޫސުކޮށްދޭ، ނުވަތަ މުސްލިމުންގެ ޚަބަރުތައް އެބައިމީހުންނަށް ގެންގޮސްދޭ ބައެއް ވެސް، މިތަބައިމީހުންގެ ތެރޭގައި ވެއެވެ.

98- تَفْسِيرُ الجَامِعِ لِأَحْكَامِ القُرْآنِ لِلْإِمَامِ أَبِي عَبْدِ اللهِ القُرْطُبِي

ޝައްކެއްނެތެވެ. އެ އަނިޔާވެރި މުނާފިޤުންގެ ކަންތައްތައް، اللهُ ﷻ މޮޅަށް ދެނެވޮޑިގެން ވެއެވެ. ވުމާއެކު، އެބައިމީހުން އެ ކުރާ ކަންތައްތަކާ އެންމެ އެކަށޭނަ ސަޒާ، އެބައިމީހުންނަށް، އެ إِلٰهُ ދެއްވާނެއެވެ.[99]

لَقَدِ ٱبْتَغَوُا۟ ٱلْفِتْنَةَ مِن قَبْلُ وَقَلَّبُوا۟ لَكَ ٱلْأُمُورَ حَتَّىٰ جَآءَ ٱلْحَقُّ وَظَهَرَ أَمْرُ ٱللَّهِ وَهُمْ كَٰرِهُونَ ﴿٤٨﴾

﴿48﴾ އޭ ރަސޫލާއެވެ! اللهُ ﷻ ގެ ދީނުން މުއުމިނުން ދުރުކޮށް، އެ ދީނުގެ މަގު ބަންދުކޮށް، މުއުމިނުން ފިތުނައިގައި ޖެއްސުމަށް، اللهُ ﷻ ގެ ބަސްތަކުން އެ ކަންކަމައިގެން، އިބަ ރަސޫލާ ވަޑައިގެންނެވުމު ކަންތައްތައް ބާޠިލުކުރުމަށް އުޅި، ތަބޫކު ހަނގުރާމައިގެ ކުރީގައި ވެސް، މުނާފިޤުން މަސައްކަތްކޮށްފައި އުޅުނު ކަން ކަށަވަރެވެ. އެ ގޮތުން، އުހުދު ހަނގުރާމައިގެ ދުވަހާއި ޚަންދަޤު ހަނގުރާމައިގެ ދުވަހު، އިބަ ރަސޫލާއަށާއި މުއުމިނުންނަށް މަކަރާއި ހީލަތްހަދައި ގެއްލުންދިނުމަށް، އެ މުނާފިޤުން ތަދުބީރުތައް ކުރިއެވެ، އެ ކަންތައްތައް ފެއްސި ވެއެވެ.

އަދި، اللهُ ﷻ ގެ ބަސްކަމުން، އިބަ ރަސޫލާ ގެންނެވި ބައްދު ދީން ފެއްސުމަށް މުނާފިޤުން ނުރުހޭ ބާރުގައި، އެ ދީނުގެ ބައްދުކަން ފެއްސުވި، އެ ދީނުގެ ކަލިމަ މަތިވެރިވެފައިވާ ގޮތުގެ ފަރާތުން ވިސް، އެބައިމީހުން ދިހީ، އިބަ ރަސޫލާ ގެންނެވި ނުރުހޭކަމުގައި، އިބަ ރަސޫލާގެ މަސައްކަތުގެ ނަތީޖާ ބަލައި ނުރުހުމާ ނުވިޔަސް ޖަކާއި، އެބައި މީހުން ދުރުކޮށް، އެ ދީނާ ދުރުގައި މަކަރުވެރި ތަދުބީރުތައް ތަޖުރިބާވެއެވެ.

99- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

ސަވާބު ލިބޭނެއެވެ. އިސްލާމް ދީން ފަތުރުވުމުގައި، މުނާފިޤުން ނުރުހޭ ކަމުގައިވާ ބާރުގައި ވެސް، الله ﷻ ވަނީ، އިސްލާމް ދީނަށާއި މުއުމިނުންނަށް ނަސްރުދެއްވައި ފަތަޙަށްވައި، އިސްލާމީ ފަތުޙުކުރަން ގަދަކަމާއި ބާރުވެރިކަން ދެއްވައިފައެވެ. ވީމާއެކު، ހައްޤު ފެތުރުމަށް ނުކުމެ ބާޠިލުގެ މަގު ކުރިއަށްދިޔުމަށް އެބައިމީހުންކުރި މަސައްކަތްތައް ދިޔައީ ނާކާމިޔާބުވެގެން ކަން ކަށަވަރެވެ.[100]

وَمِنْهُم مَّن يَقُولُ ٱئْذَن لِّى وَلَا تَفْتِنِّىٓ ۚ أَلَا فِى ٱلْفِتْنَةِ سَقَطُوا۟ ۗ وَإِنَّ جَهَنَّمَ لَمُحِيطَةٌۢ بِٱلْكَـٰفِرِينَ ﴿٤٩﴾

﴿49﴾ އަދި ތަބޫކު ހަނގުރާމައަށް ނުދާން، ގޭދޮރުގައި ތިބުމުގެ ހުއްދަދަން އެދި، ނަބީ ރަސޫލާގެ އަރިހުގައި ދަންނަވާ ބަޔަކު ވެސް، އެ މުނާފިޤުންގެ ތެރޭގައި ވެއެވެ. އަދި އެ ބަޔަކު ކަމުގެ މުނާފިޤެއްކަމުގެ، ނަބީ ރަސޫލާގެ އަރިހުގައި ދަންނަވައެވެ. "ރޫމީންގެ ނުކުތުމަށް، އަހުރެންނަށް ހުއްދަ ދެއްވާށެވެ، ފިތުނަވެރިވާ ގޮތަކަށް އަހުރެން ރޫމީންގެ އަންހެނުންނާ ކުރިމަތިނުކުރައްވާށެވެ! އޭގެ، ކަލޭ ހާލުކަމުން، ހަނގުރާމައަށް ނުކުމެވުނު ހާލު، ރޫމީންގެ ރީތި އަންހެނުންނަށް ބަލައިލެވި ފިތުނަވެރިވެދާނެތީ، އަހުރެން ހުއްދަ ދެއްވާށެވެ. އަންހެނުންނަށް މަގުތަކުގެ ފިތުނައިގައި އަހުރެން ޖެހިދާނެ ކަމުގައި ބިރުގަނޑައިގެން ކަމެކެވެ."

ސަވާބު ލިބޭނެއެވެ. އެ ގޮތުގައިން ބުނި މުނާފިޤުން ވެއްޓިގެން އެ ދިޔައީ، އަންހެނުންނަށް މަގުތަކުގެ ފިތުނައަށްވުރެން ވާ ބޮޑު ފިތުނައަށެވެ. ދެން، ކާފިރުންނަކީ ނަރަކަ ބައެއް ކަމެއް ފިތުނައެވެ. އަދި ހަމަކަށަވަރުން، ޖަހަންނަމް ނަރަކަ ވަށާލާ އަލުކުރާނެ ކާފިރުންނާ އަންނަގޮތުން ވަށައިލައިގެން ކަން ކަށަވަރެވެ.

[100] الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِير مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

އެހެންކަމުން، އެބައިމީހުންގެ ތެރެއިން އެއްވެސް މީހަކަށް، އެ ނަރަކައިން މިންޖުވެ
ސަލާމަތްވެވޭނެއް ނުލިބޭނެއެވެ. އަދި، ދުނިޔޭގައި އުޅުނުއިރު، الله ﷻ ހަރާމް
ކުރެއްވި ކަންކަން ހަލާލްކޮށް ދިނުމުން، އެބައިމީހުން ވިއްޔެވެ.[101]

إِن تُصِبۡكَ حَسَنَةٞ تَسُؤۡهُمۡۖ وَإِن تُصِبۡكَ مُصِيبَةٞ يَقُولُواْ قَدۡ أَخَذۡنَآ أَمۡرَنَا
مِن قَبۡلُ وَيَتَوَلَّواْ وَّهُمۡ فَرِحُونَ ٥٠

﴾50﴿ އޭ ރަސޫލާއެވެ! ތިބާ ރަސޫލާއަށް ހެޔޮ ގޮތެއް ލިބިއްޖެނަމަ، ހަނގުރާމައިގައި
ނަޞްރާއި، ޣަނީމާއި، ފަދަ ހެޔޮ ކަމެއް ދިމާވެއްޖެނަމަ، މުނާފިޤުންގެ
ހިތްތަށް ނުބައިވެ، އެބައިމީހުންނަށް ދެރަ ހިތާމައާ ކަންތައް ވެއެވެ. އަދި،
ތިބާ ރަސޫލާއަށް ނުރައްކަލެއް ލިބިއްޖެނަމަ، ހަނގުރާމައިގައި ނާކާމިޔާބުވުމާއި
ފަދަ މުޞީބާތެއް ދިމާވެއްޖެ ނަމަ، އެބައިމީހުން ބުނާނެއެވެ.

”ހަމަކަށަވަރުން، ތަނަވަސް ތަނުގައި ބޭނުންވާ ރައްކާތެރިކަން ކުރިން ހިފައިގެންނެވެ.
އެހެންކަމުން، ވަގުތު ނުރައްކާއަކު، ތަޅުމަށް ނުވެ، އަޅުގަނޑުމެން ސަލާމަތްވީ
ހެވެއްޔެވެ، ރައްކާތެރިކަން ގެނައީ ހިކްމަތްތެރިކަމާއެކު، ކުރިން ހިފި ބަޔަކު
ނުވެއެވެ.“ އަދި، ތިބާ ރަސޫލާއަށް ލިބުނު ކަންތަކާއި ހެޔޮ ގޮތްތަކާމެދު އުފާކުރަމުން
އެބައިމީހުން ގޮސްފިއެވެ. ރަސޫލާއާ ކާމިޔާބުވާ ކަމުގައިވާތީ، އުފާވެރިކަމާއެކު،
ޖިހާދުކުރުމާއި އެބައިމީހުން ދުރުހެލިވެގެންނެވެ.[102]

قُل لَّن يُصِيبَنَآ إِلَّا مَا كَتَبَ ٱللَّهُ لَنَا هُوَ مَوۡلَىٰنَاۚ وَعَلَى ٱللَّهِ فَلۡيَتَوَكَّلِ
ٱلۡمُؤۡمِنُونَ ٥١

101- التَفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة
102- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِيرِ مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

﴿51﴾ އޭ ރަސޫލާއެވެ! الله ﷻ ގެ މަގުގައި ޖިހާދުކުރުމަށާއި، އެ ނޫން އެހެނިހެން
ހެޔޮ ކަންތައްތަކަށް ކުރުމަށް ރަސޫލާއާ މުނާފިޤުން ދަތިކަމެއް އުޅޭ ފަހަކައިވަކަމާއި،
ކާރިޘާ ކަންތައްތަކަށް އިންސާނުކުރައްވައި، އިބަ ރަސޫލާ އެބައިމީހުންނަށް
ވިދާޅުވާށެވެ! الله ﷻ އަހުރެމެންނަށް ޙަކަމި ކަނޑައަޅުއްވައި މިންވަރުކުރައްވައި،
އަހުރެމެންނާމެދު، اللَّوْحُ الْمَحْفُوظ ގައި ލިޔުއްވައިފައިވާ ކަމެއް ނޫން އެހެން އެއްވެސް
ކަމެއް، އަހުރެމެންނަކަށް ނުޖެހޭނެއެވެ. އެހެންކަމުން، އަހުރެމެންގެ ޔަގީންވުމުގެ
މައްޗަށް އަހުރެމެންނަށް ނަސީބުކުރެއްވި، ހުރިހައި ކަމެއްގައިވެސް އަހުރެމެންނަށް
އެހީތެރިވެދޭނީ ގަންނަވައި، އަހުރެމެންނަށް މަދަދުދެއްވާނީ، އެ إلهُ ވެ. ތެދު
މުއުމިނުން، ހުރިހައި ކަމެއްގައިވެ، ހަވާލުކުރަނީ، އެ إلهُ އަށް ވަކީލުކޮށް، އެ إلهُ އަށް
ބަރޯސާކުރުހުރިކަމެވެ! އެހެނީ ހަވާލުކުރަވާމުން، މުއުމިނުން ވަކީލުކުރުން ވާޖިބުވެގެން
ވެނީ، ހަވާލުކުރަނީ، الله ﷻ އަށެވެ.[103]

قُلۡ هَلۡ تَرَبَّصُونَ بِنَآ إِلَّآ إِحۡدَى ٱلۡحُسۡنَيَيۡنِۖ وَنَحۡنُ نَتَرَبَّصُ بِكُمۡ أَن يُصِيبَكُمُ ٱللَّهُ
بِعَذَابٖ مِّنۡ عِندِهِۦٓ أَوۡ بِأَيۡدِينَاۖ فَتَرَبَّصُوٓاْ إِنَّا مَعَكُم مُّتَرَبِّصُونَ ﴿٥٢﴾

﴿52﴾ އޭ ރަސޫލާއެވެ! އެ މުނާފިޤުންނަށް، އިބަ ރަސޫލާ ވިދާޅުވާށެވެ!
އަހުރެމެންނާމެދު ތިޔަބައިމީހުން ތިޔަ އިންތިޒާރުކުރަނީ، ހެޔޮވެގެންވާ ދެ ގޮތް ނޫން
އެހެން ކަން ގޮތެއްހެއްޔެވެ؟ އެއީ، الله ﷻ ގެ މަގުގައި ކުރާ ޖިހާދުގައި އަހުރެމެން
ޝަހީދުވުމަކަށްހެއްޔެވެ؟ ނުވަތަ، الله ﷻ ގެ މަގުގައި ކުރާ ޖިހާދުގައި އަހުރެމެންނަށް
ނަސްރާއި ގަނީމަތާއި، އެ إلهُ ގެ ދީނުގެ ކަލިމަ ގަދަވުމެވެ، ޝަހީދު ވުމުންގެ
މަތިވެ ޝަހާދަތްލިބިގެން ދެވަނަ، ދިރިއުޅުމުގެ ދަރަޖަ، އެ إلهُ ގެ ނަސްރުވެރިވުން
އަހުރެމެންނަށް ދަރުމަވެރިކަމުގައި ލިބިގެންނެވެ؟

ޝައްކެއްނެތެވެ. އެ ދެ ގޮތުންކުރެން ކޮންމެ ގޮތަކީ ވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށްހުރި ބޮޑު ގޮތެކެވެ. އަދި ތިޔަބައިމީހުންނާމެދު އަޅުގަނޑުމެން މި އިންތިޒާރުކުރަނީ، الله ﷻ ގެ ޙަޟްރަތުން، ތިޔަބައިމީހުންގެ މައްޗަށް އަވަސް ޢުޤޫބާތާއި ޢަޛާބެއް ފޮނުއްވައި، އެ ޢުޤޫބާތާއި ޢަޛާބުގައި ތިޔަބައިމީހުން ހަލާކުވެ ނެތިދިއުމަށެވެ. ނުވަތަ ތިޔަބައިމީހުންގެ ތެރެއިން ކޮންމެ ވެސް ބަޔަކު އަޅުގަނޑުމެންގެ އަތުން ޤަތުލުވެ، އަނެއް ބަޔަކު އަޅުގަނޑުމެންގެ އަތްދަށުވެ ހައްޔަރުވެ، ތިޔަބައިމީހުންގެ އަނބިދަރިން އަޅުވެތިކުރުމެވެ.

ވީމާ، އަޅުގަނޑުމެންގެ ކަންތައްތައް ނިމިގެންދާ ގޮތް ބެލުމަށް، ތިޔަބައިމީހުން އިންތިޒާރުކޮށްކޮށް ތިބޭށެވެ! ހަމަކަށަވަރުން، އަޅުގަނޑުމެންނަކީ ވެސް، ތިޔަބައިމީހުންގެ ކަންތައްތައް ނިމިގެންދާ ގޮތް ބެލުމަށް ތިޔަބައިމީހުންނާ އެކު އިންތިޒާރުކުރާ ބަޔަކީމުއެވެ. ޝައްކެއްނެތެވެ. އަޅުގަނޑުމެންނާއި ތިޔަބައިމީހުންނާއި، ދެބައިމީހުންކުރާ ކަންތައްތަކާމެދު، الله ﷻ ޤާޟީކަމުގެ ގެނެސް ނުވެއެވެ.104

قُلۡ أَنفِقُواْ طَوۡعًا أَوۡ كَرۡهٗا لَّن يُتَقَبَّلَ مِنكُمۡ إِنَّكُمۡ كُنتُمۡ قَوۡمٗا فَٰسِقِينَ ٥٣

﴿53﴾ އޭ ރަސޫލާއެވެ! މުނާފިޤުންނަށް، ތިބާ ރަސޫލާ ވިދާޅުވާށެވެ! ކިޔަމަންތެރިކަމާއެކު ކުރިޔަސް ވިޔަސް، ނުވަތަ މަޖުބޫރުވެގެންނާ ބާރު ނުރުހި ވިޔަސް، ތިޔަބައިމީހުންގެ މުދަލު ތިޔަބައިމީހުން ޚަރަދުކުރާށެވެ! މި ދެ ގޮތުންކުރެން ކޮން ގޮތަކަށް ތިޔަބައިމީހުން މުދަލު ޚަރަދުކުރާކަމުގައި ވިޔަސް، ތިޔަބައިމީހުންކުރާ އެއްވެސް ޚަރަދެއް، ރަނގަޅުކަމުގައި ވެސް، الله ﷻ ޤަބޫލުނުކުރައްވާނެއެވެ.

104- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِيرِ مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

އެހެނީ ހަމަކަށަވަރުން، الله ﷻ ގެ ދީން ޤަބޫލުނުކުރާތީ، އެ އިލާހަށް ކާފަރުވެރިވުމުގެ
ޒާއިރާއިން ބަރުވެރިވުމާ އެކު، ނުބައި ކަންތައްތަކަށް އަރައިގަންނަ ބައެއް ކަމުގައި
ތިއްބައިވުމުން ވީއެވެ.[105]

وَمَا مَنَعَهُمۡ أَن تُقۡبَلَ مِنۡهُمۡ نَفَقَٰتُهُمۡ إِلَّآ أَنَّهُمۡ كَفَرُواْ بِٱللَّهِ وَبِرَسُولِهِۦ وَلَا يَأۡتُونَ ٱلصَّلَوٰةَ إِلَّا وَهُمۡ كُسَالَىٰ وَلَا يُنفِقُونَ إِلَّا وَهُمۡ كَٰرِهُونَ ﴿٥٤﴾

﴾54﴿ މުނާފިޤުންނަކީ އެއްވެސް ގޮތަކުން، الله ﷻ ޤަބޫލުނުކުރައްވާނެ ބައެއްނޫނެވެ. ސަބަބަކީ، الله ﷻ އަށް ކާފިރުވެ، އެ އިލާހުގެ ރަސޫލާއަށް ކާފިރުވުން، އެބައިމީހުންގެ ހިތްގައި، އެ ކަން ޤާއިމުވެގެން އުޅޭކަމެވެ. އަދި ބޭނުންނުވެ ކަންނެތްކަން މަތީ ތިބެގެން މެނުވީ، ނަމާދަށް ނާންނާނެއެވެ. އަދި ނުރުހި ތިބެގެން މެނުވީ، الله ﷻ ގެ މަގުގައި ޚަރަދުނުކުރާނެއެވެ.

އަދި ދަރުމަވެރިކަމާއި ތަކެތި ބަލަން އެދި، އެއިން އެއްވެސް ކަމެއް ނުކުރާތާޒު، އެ އިލާހުގެ އަމުރުފުޅުތަކަށް އެބުރުމުން ދިޔުން އަދުބަކަން ބިރުވެރިނުވާ ކަން ވެސް ވެއެވެ. ސަލާމަތްކުރައްވާށެވެ. ބާރަނބޮޅިތަ ކަރަ ދަރުމަވެރިއާއި މުނާފިޤުން ކުރެހި، އެބައިމީހުންގެ ހަބައިގެއްދި ކާފިރުކަމުގެ ބޭނުކަމުގައި ދުނިޔޭގެ ޙަޔާތުގައިވެސްނެވެ.[106]

فَلَا تُعۡجِبۡكَ أَمۡوَٰلُهُمۡ وَلَآ أَوۡلَٰدُهُمۡۚ إِنَّمَا يُرِيدُ ٱللَّهُ لِيُعَذِّبَهُم بِهَا فِي ٱلۡحَيَوٰةِ ٱلدُّنۡيَا وَتَزۡهَقَ أَنفُسُهُمۡ وَهُمۡ كَٰفِرُونَ ﴿٥٥﴾

105- التَّفسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

106- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِيرِ مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

﴿55﴾ އޭ ރަސޫލާއެވެ! އެ މުނާފިޤުންނަށް ދިރިހުރިއިރު ދަރިންނާއި އެބައިމީހުންގެ
އަތުގައިހުރި މުދަލުގެ ގިނަ ކަމަކީ، އެބައިމީހުންނަށް ދިޔުން މޮޅު ކަމެއް ކަމުގައި
ދެކެވަޑައިގެން، އެ ކަންކަމާމެދު ވިސްނަވައި، އެ ކަންތައްތަކަކީ، އިބަ ރަސޫލާ
އަޖައިބުކުރަނިވި ކަންތައްތަކެއް ކަމުގައި ވިސްނުނދެއްވާށެވެ! އެހެނީ ހަމަކަށަވަރުން،
اللهُ ﷻ އެދިވޮޑިގެންނަވަނީ، މުދަލު އެއްޗެހި، ދަރިން ޢަޛާބުދެއްވުމަށް ޓަކައި،
ދުނިޔޭ މަސައްކަތްކުރުމާއި ތަކުލީފުގެ ސަބަބުން، ދުނިޔޭގައި ބަލާމުސީބާތަކުގައި އެބައިމީހުންގެ
ހިތްތަކަށް ނުހަނު ބޮޑު ވަރުބަލިކަން ލިބުމަށެވެ. އަދި ދަރިން މަރުވުމާއި، މުދަލަށް
ގެއްލުންވާ ގެއްލުމާއި، ހާލުގެ ސަބަބުން، އެބައިމީހުންނަށް ލިބޭ ހިތާމަތަކާއި،
ބޮޑުވެރިކަމާއި، އަބުރުޖެހުނުވެރިކަމާއި، ދުނިޔޭގައި އެބައިމީހުންނަށް ޖެހޭ މުސީބާތް ކަމުގައި
ވެއްޖެއްވުމަށް ފުސް ދުއެވެ.

އަދި އޭގެ އިތުރަށް، ކާފިރުން ކަމުގައިވާ ހާލު، އެބައިމީހުންގެ ހިތްތަކުން
އެބައިމީހުންގެ ފުރާނަތައް ވަކިވެ، އާޚިރަތުގައި ދުވަހުން ނަރަކައިގެ އެންމެ އަޑީ
ވަކިގަނޑެއްގައި އަބަދުގެއަބަދަށް ދެމިހުންނަ ޢަޛާބު ކަމުގައި އެބައިމީހުން ލިބިގަތުމަށެވެ.
ސަލާމަތެއްނުވެއެވެ. އެބައިމީހުންނަށް އެ ހުރިހާ ކަމެއް އެ ގޮތުން އެ ދެވުނުވިޔަސް،
اللهُ ﷻ ގެ ރަޙްމަތުން ދުރުވުމާއި ޢަޛާބުލިބުމަށް އެދި މަސައްކަތްކުރާ ބަޔަކު
ކަމުގައި، އެ މުނާފިޤުން ނުވުމުގެ ސަބަބުންނެވެ.[107]

وَيَحۡلِفُونَ بِٱللَّهِ إِنَّهُمۡ لَمِنكُمۡ وَمَا هُم مِّنكُمۡ وَلَٰكِنَّهُمۡ قَوۡمٞ يَفۡرَقُونَ ٥٦

﴿56﴾ އޭ اللهُ ﷻ ގެ އަސްކަރުވަންތަކަން މުދަކާން ޤަސަމްކުރަނީ، އެ އިލާހުގެ ރަސޫލާއާ
ތަބާވެގެންވާ މުއުމިނުންނާއެވެ!

107- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِير مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرِ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

ހަމަކަށަވަރުން، އެ މުނާފިޤުންނަކީ، ތިޔަބައިމީހުންގެ ތެރެއިންވާ ބައެއް ކަމުގައި ބުނެ،
اللهُ ﷻ ގަންދީ އެބައިމީހުން ހުވާކުރެތެވެ. ޝައްކެއްނެތެވެ. އެބައިމީހުން އެ ކުރަނީ
ބާޠިލު ދޮގު ހުވާތަކެކެވެ. ހަމަކަށަވަރުން، އެބައިމީހުންނަކީ، ތިޔަބައިމީހުންގެ
ތެރެއިންވާ ބައެއް ކަމުގައި ނުވެއެވެ. އެހެންނަމަވެސް، ތިއަ މުސްލިމުންދެކެ
އެބައިމީހުން ގަންނަ ބޮޑު ބިރުއެގެ ސަބަބުން، ތިޔަބައިމީހުންގެ އަތުތެރެއިން
ސަލާމަތްވެ ދިރުމުގެ މަޤްސަދުގައްޓާއި، އެބައިމީހުންގެ އަސްލު ފޮރުވައި
އާދެވައިލުމަށް ބޭނުމި، އެ ހަޤީޤަތް ނުކުތީ ދޮގު ހުވާތައް އެ މުނާފިޤުން ކުރަމުއެވެ.108

لَوْ يَجِدُونَ مَلْجَـًٔا أَوْ مَغَـٰرَٰتٍ أَوْ مُدَّخَلًا لَّوَلَّوْا۟ إِلَيْهِ وَهُمْ يَجْمَحُونَ ﴿٥٧﴾

﴿57﴾ އެ މުނާފިޤުން، އަމާންކަމާ އެކު ރައްކާތެރިވެވޭ ކިއްލާއެއް ނުވަތަ
ފަރުބަދައިގެ ލިބޭނެ ހޮހަޅައެއް ނުވަތަ މުސްލިމުންގެ ކިބައިން ސަލާމަތްވެވޭނެ ވަދެ ލިބޭނެ
އެ ފަދަ އެހެން ތަނެއް ވިޔަސް އެބައިމީހުންނަށް ފެނުނު ނަމަ، ހަމަކަށަވަރުން،
އެ ތަނަކަށް ދިއުމަށް ބޭނުމި، ފަހަށް ދުވެފައި ހޯދާލައިގެން ނުކުމެ ބައޮކާ ފަރާތުން
އެ ދިޔައީމަ އެބައިމީހުން ދުވެފައިގެ.109

وَمِنْهُم مَّن يَلْمِزُكَ فِى ٱلصَّدَقَـٰتِ فَإِنْ أُعْطُوا۟ مِنْهَا رَضُوا۟ وَإِن لَّمْ يُعْطَوْا۟ مِنْهَآ
إِذَا هُمْ يَسْخَطُونَ ﴿٥٨﴾

﴿58﴾ އަދި ހަމަކަށަވަރުން، ޞަދަޤާތުގެ ބަހާލެވުމުގައި ތިބާ ފާޑުކިޔައި، އިބަ ރަސޫލާ
ބައްސަވާ ގޮތަށް ފާޑުކިޔައި، އިބަ ރަސޫލާއަށް ބަދުބަސް ބުނާ ބަޔަކު،
އެ މުނާފިޤުންގެ ތެރޭގައި ވެއެވެ.

108- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

109- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِيرِ مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

ވަނީ، އެބައިމީހުންގެ ގޮތުގައި، ޒަކާތާއި ޞަދަޤާތުން ލިބޭ ތަކެތީގެ ތެރެއިން، އެބައިމީހުން އެދޭ އެއްޗެއް، އެބައިމީހުންނަށް، އިބަ ރަސޫލާ ދެއްވައިފި ނަމަ، އުފާވެއްޖެއެވެ، އިބަ ރަސޫލާއާ ރުހިގެން ތިބެތެވެ. އަދި ޒަކާތާއި ޞަދަޤާތުން ލިބޭ ތަކެތީގެ ތެރެއިން އެބައިމީހުން އެދޭ އެއްޗެއް، އެބައިމީހުންނަށް، އިބަ ރަސޫލާ ނުދެއްވައިފި ނަމަ، އެ ކަމާމެދު ރުޅިއަރައި، އިބަ ރަސޫލާއާ ހިތާހުވެ، އިބަ ރަސޫލާގެ ބައްސޫވާމާމެދު ފުރައިހަމަ ބަސްބުނާ ކަމުގައި އެބައިމީހުން ވެއެވެ.[110]

وَلَوۡ أَنَّهُمۡ رَضُواْ مَآ ءَاتَىٰهُمُ ٱللَّهُ وَرَسُولُهُۥ وَقَالُواْ حَسۡبُنَا ٱللَّهُ سَيُؤۡتِينَا ٱللَّهُ مِن فَضۡلِهِۦ وَرَسُولُهُۥٓ إِنَّآ إِلَى ٱللَّهِ رَٰغِبُونَ ٥٩

﴿59﴾ އަދި ހަމަކަށަވަރުން، ޒަކާތާއި ޞަދަޤާތުން ލިބޭ ތަކެތި ބައްސަވާލުމުގައި، އިބަ ރަސޫލާގެ ނަންގެވުމާ އެއްބަސްވެ ތިބޭ ނަމަ އަދި ބެހުމަށް ފަހު ނުބުނެ، ”اللهُ ﷻއަށް، އެ إِلٰهُގެ ރަސޫލާ، އެބައިމީހުންނަށް ދެއްވި ނަމަ ދެއްވި އެއްޗަކަށް ރުހިގެން ތިބެ، اللهُ ﷻ ތިމަންމެންނަށް ފުދެއެވެ. އަދި، اللهُ ﷻގެ ފަޟްލުވަންތަކަމުން، އެ إِلٰهُ، ތިމަންމެންނަށް، ދެއްވާނެއެވެ. އަދި، اللهُ ﷻގެ ރަސޫލާއަށް، އެ إِلٰهُ ދެއްވި ތަކެތިން، އެ ރަސޫލާ ވެސް ތިމަންމެންނަށް ދެއްވާނެއެވެ.“

މި ގޮތަށް އެބައިމީހުން ބުނި ނަމަ، ޝަރުޢީއްނުވާ އެބައިމީހުންނަށް ބަލާއި، އެ ގޮތް ހެޔޮކަން ބޮޑުވާނެ ކަމުގައިވިއެވެ. އަދި ހަމަކަށަވަރުން، ތިމަންމެން އެދެނީ، اللهُ ﷻގެ ފަޟްލުވަންތަކަމުން، ތިމަންމެންނަށް ތަނަވަސްކަން ދެއްވައި، ތިމަންމެންގެ އަތްމަތި ތަނަވަސްކުރުމުގެ ސަބަބުން، މީސްތަކުންގެ ފައިސާއިން ލިބޭ ޒަކާތާއި ޞަދަޤާ ނުލައި ފުދިގެންވާ ބަދަލު ކަމުގައި ތިމަންމެން އެދެމުވަނީއެވެ.

އަދި ހަމަކަށަވަރުން، ތިމަންނަމެން މިވަނީ، ދުނިޔެއާއި އާޚިރަތުގައި، ﷲ سبحانه وتعالى
ދެއްވާނެ ނިޢުމަތްތަކަށް އެދިއެދި ތިބޭ ބައެއް ކަމުގައެވެ.[111]

إِنَّمَا ٱلصَّدَقَٰتُ لِلۡفُقَرَآءِ وَٱلۡمَسَٰكِينِ وَٱلۡعَٰمِلِينَ عَلَيۡهَا وَٱلۡمُؤَلَّفَةِ قُلُوبُهُمۡ
وَفِي ٱلرِّقَابِ وَٱلۡغَٰرِمِينَ وَفِي سَبِيلِ ٱللَّهِ وَٱبۡنِ ٱلسَّبِيلِۖ فَرِيضَةٗ مِّنَ ٱللَّهِۗ
وَٱللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٞ ٦٠

﴿60﴾ ހަމަކަށަވަރުން، ޒަކާތަށް ހައްޤުވާ ބައިތަކެއް ބަޔާންކުރެއްވުން ކަމުގައި، ﷲ سبحانه وتعالى
ކަނޑައަޅުއްވައިދެއްވީ ވަނީ އަށްބަޔަކަށް ކަމުގައެވެ.

ފުރަތަމައީ: އެބައިމީހުންގެ މިލްކުގައި އެއްވެސް އެއްޗެއް ނުވާ ނިކަމެތި ފަޤީރުންނެވެ.

ދެވަނައީ: އެބައިމީހުންގެ އަތުގައިވާ އެއްޗަކުން އެބައިމީހުންގެ ޟަރޫރީ ބޭނުންތައް
ނުފުދޭ މިސްކީނުންނެވެ.

ތިންވަނައީ: ޒަކާތް ނެގުން ފަދަ ތަކެތި އެއްކުރުމަށާއި އެ ތަކެތި ބެހުމަށް
އުޖޫރައަކާ ނުލައި، މަސައްކަތްކުރާ މީހުންނެވެ.

ހަތަރުވަނައީ: އަލަށް އިސްލާމްވީމީހުންގެ ތެރެއިން އެ ބައެއްގެ އީމާންކަން ސާބިތު
ވުމަށާއި، ޒަކާތުން ނަގާ ތަކެތިން ދިނުމުން، އެ ބައެއްގެ އިސްލާމްކަން ވަރުގަދަ ކަމަށް
އެންމެދުރުވާ މީހުންނެވެ. އަދި އެ ބައެއްގެ ހިތް އިސްލާމްދީނަށް ޖަނބައި،
އެ ދީނަށް ލޯބި އެ ބައެއްގެ ހިތުގައި އަރައިގަންނަވުމަށް ބޭނުންވާ މީހުންނައި،
އެ ބައެއްގެ ނުބައިކަމުން މުސްލިމުން ސަލާމަތްކުރުމަށް ބޭނުން، އެ ބައިކަން
ހާލަތުރަނގަޅު މީހުންނައި، މި އެންމެންނެވެ.

ފަސްވަނައީ: އަގުދީގެން މިނިވަންވާން އެދޭ މުސްލިމު އަޅުންނެވެ.

ހަވަނައީ: މުސްލިމު މީހުންގެ ދެމެދުގައި އުފެދޭ ހަމަނުޖެހުންތައް އިސްލާޙުކުރުމަށް މަސައްކަތްކުރުމުގެ ސަބަބުން ދަރަނިވެރިވެފައިވާ މީހުންނާއި، އެ ނޫން ގޮތަކުން ވިއަސް ދަރަނިވެރިވުމުން ފަހު، ބާކީކުރު ދަރަނިވުމަށް ނުކުރެވޭ އެކު ވެސް، އެ ދަރަނި އަދާކުރުމަށް ފަދަ މަދަދެއް ލިބިގެން ނުވާ މިންނެވެ.

ހަތްވަނައީ: الله ﷻ ގެ މަގުގައި ޖިހާދުކުރާ މުޖާހިދުންނެވެ.

އަށްވަނައީ: ދިޔާގެ ވަޠަނުން ބޭރުގައި ދުވާ ކަރަވަސްދަކަށްދާ ނަނިވި، ބާލުގައި ދީދިފައިވާ ދަތުރުވެރިޔާއެވެ.

މި ކަންކަން މި ގޮތަށް ކަނޑައަޅުއްވައި ފަރުޟުކުރެއްވީ، الله ﷻ އެވެ. ވުމާއެކު، ޒަކާތް ނަގާ ތަކެތި ދިނުން ޙައްޤުވެގެން ވާނީ ހަމައެކަނި މި އަށް ބައި މީހުންނަށެވެ. الله ﷻ ތީ، އެ إِلٰهُ ގެ އަޅުތަކުންނަށް ފައިދާހުރި ކަން ދަންނަވޮޑިގެންވާ އަދި އަޅުތަކުންގެ އެންމެހައި ކަންތައްތަކެއް ތަދުބީރުކުރައްވައި އެކަށީގެންވާ ގޮތުން ޙިކުމަތްތެރިވަންތަ إِلٰهُ އެވެ.112

وَمِنۡهُمُ ٱلَّذِينَ يُؤۡذُونَ ٱلنَّبِيَّ وَيَقُولُونَ هُوَ أُذُنٞۚ قُلۡ أُذُنُ خَيۡرٖ لَّكُمۡ يُؤۡمِنُ بِٱللَّهِ وَيُؤۡمِنُ لِلۡمُؤۡمِنِينَ وَرَحۡمَةٞ لِّلَّذِينَ ءَامَنُواْ مِنكُمۡۚ وَٱلَّذِينَ يُؤۡذُونَ رَسُولَ ٱللَّهِ لَهُمۡ عَذَابٌ أَلِيمٞ ٦١

﴿61﴾ އެ ބައެއްގެ ވާހަކަތަކުން، الله ﷻ ގެ ރަސޫލާއަށް އުނދަގޫކުރާ ބަޔަކު، މުނާފިޤުންގެ ތެރޭގައި ވެއެވެ.

112- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِير مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

އަދި، ކީރިތި ރަސޫލާގެ ޖަބީއަށްކުރުގައިރުހި މަޖުމަޢިލިސްތަކާއި ބިރުވެރިކަން ފުރުމުން އެ މުނާފިޤުން ބުނެތެވެ. “އެ ރަސޫލާގެ އަރިހުގައި މީހަކު ވާހަކައެއް ދަންނަވައިފި ނަމަ، އެ ވާހަކައަކީ ޙައްޤު ވާހަކައެއް ކަން ނުވަތަ ބާޠިލު ވާހަކައެއް ކަން ބެއްލެވުމަކާ ނުލައި، އެ ވާހަކައެއް އެ ރަސޫލާ ތެދުކުރައްވަތެވެ.“ އޭ ރަސޫލާއެވެ! އިބަ ރަސޫލާ އެބައިމީހުންނަށް ވިދާޅުވާށެވެ! ހަމަކަށަވަރުން، ތިޔަބައިމީހުން ތިޔަ ބުނާ ނަބިއްޔާއަކީ، ތިޔަބައިމީހުންނަށް ޓަކައި، ހެޔޮ ބަސް އައްސަވާ ނަބިއްޔެކެވެ. ވުމާއެކު، ހެޔޮ ބަހެއް އިވިވަޑައިގަންނަވާ ނަމަ، އެ ބަހަކަށް އެ ނަބިއްޔާ ބަދަލުކުރައްވައެވެ. އަދި ނުބައިބަހެއް ބަހެއް އިވިވަޑައިގަންނަވާ ނަމަ، އެ ބަހަކަށް ބަދަލު ނުކުރައްވައެވެ. އެ ނަބިއްޔާ، الله ﷻ ގެ އެއްކަލައުވަންތަކަން ތެދުކުރައްވައި، އެ إِلٰهއަށް އީމާންވެވަޑައިގެން، އެ إِلٰهُ ބާވައިލައްވާ ވަޙީބަސްފުޅު ތެދުކުރައްވައެވެ.

އަދި، އެ ނަބިއްޔާގެ އަރިހުގައި މުއުމިނުން ދަންނަވާ ވާހަކަތައް ތެދުކުރައްވައި އެ ވާހަކަތައް ޤަބޫލުކުރައްވައެވެ. އަދި، އެބައިމީހުންގެ ކިބައިގައިހުރި އިޚްލާޞްތެރިކަން އެ ނަބިއްޔާއަށް އެނގިވަޑައިގަންނަވާތީއެވެ. އެ ނަބިއްޔާއީ، އެ ނަބިއްޔާ ގެންނެވި ރިސާލަތަށް އީމާންވެ، އެ ނަބިއްޔާގެ ދީނާ ތަބާވެ، ތެދުމަގު ހިދާޔަތްލިބުނު ކޮންމެ މީހަކަށް ރަޙްމަތެއް ވެސް ތުޙްފާވިލާއިވާ ރަޙްމަތެކެވެ. އަދި، الله ﷻ ގެ ނަބިއްޔާ އަދި ރަސޫލާއަށް ކޮންމެ ގޮތަކުން އުނދަގޫކުރާ މީހުން، އެ ރަސޫލާއަށް ޖެއްސުންކުރާ މީހުން ދަންނަވާށެވެ! އާޚިރަތުގައި ދުވަހުން، އެބައިމީހުންނަށް ނުހަނު ބޮޑު ވޭން ދެނިވި އަޒާބެއްވެއެވެ.[113]

يَحۡلِفُونَ بِٱللَّهِ لَكُمۡ لِيُرۡضُوكُمۡ وَٱللَّهُ وَرَسُولُهُۥٓ أَحَقُّ أَن يُرۡضُوهُ إِن كَانُواْ مُؤۡمِنِينَ ٦٢

113- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِيرِ مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

﴿62﴾ އޭ މުއުމިނުންނޭވެ! މުނާފިޤުންގެ ގޮތަކީ، ތިޔަބައިމީހުންގެ ކުރުން
ރުހިގަތުމަށް ޙަލަފި، ބަޔާނާގީ ހިލާފު އުޒުރުތަކަށް ދައްކަލައި، اللهُ ﷻ ގަންދީ ރަސޫލާ ރުހުމަށްވުރެ.
ޙައްޤުވާންތީއެވެ. އެބައިމީހުންނަކީ، ތެދުވެރި މުއުމިނުން ކަމުގައި ވާނީ ނަމަ،
ތިޔަ މުއުމިނުންގެ ކުރިން ހޯދުމަން މަސައްކަތްކުރަންވާނީއެވެ، އެބައިމީހުންނަށް
އައުގާކަން ބޮޑުވެގެން ބަދަލުކަން ލިބޭ ބޮޑު، اللهُ ﷻ އަށް އިމާންވެ، އެ އިލާހުގެ ރަސޫލާއާ
ތަބާވެ، اللهُ ﷻ އާއި، އެ އިލާހުގެ ރަސޫލާގެ އަމުރުތަކާ ކިޔަމަންތެރިވެ، اللهُ ﷻ ގެ
ރުހިވޭ ގަތުމާއި، އެ އިލާހުގެ ރަސޫލާގެ ރުހިވޭ އިހުމާން ކުރުމަށް މަސައްކަތްކުރުމެވެ.114

أَلَمْ يَعْلَمُوٓا۟ أَنَّهُۥ مَن يُحَادِدِ ٱللَّهَ وَرَسُولَهُۥ فَأَنَّ لَهُۥ نَارَ جَهَنَّمَ خَـٰلِدًا فِيهَا ۚ ذَٰلِكَ
ٱلْخِزْىُ ٱلْعَظِيمُ ﴿٦٣﴾

﴿63﴾ ހަމަކަށަވަރުން، اللهُ ﷻ އާއި، އެ އިލާހުގެ ރަސޫލާއާ ދެކޮޅުވެރިވެ،
ބާރުވެރިވެ، اللهُ ﷻ އާއި، އެ އިލާހުގެ ރަސޫލާ ހަނދާނުކުރެއްވި މިންގަނޑުތައް
ނަގާހައިގެ އަރިމަތިންކަމާއި، ވަރަ ހަމަކަށަވަރުން، އެ އަރިމަތިގައި އަބަދުގެއަބަދަށް
ދެމިހުރެވޭނެ އެބައިމީހުންނަށް ޖަހަންނަމަ ކަން، އެ މުނާފިޤުން ނުދަންނަހުރިއްޔާތޯ؟
ޝަރްޢާއްނުވެ. އެންމެ ބޮޑު ވެގެންވާ ދަރަކާވައި ނިކަމެތިކަމަކީ، ނަރަކައިގެ
އަޒާބުގައި އަބަދުގެއަބަދަށް ދެމިހުރެވޭން ޖެހުމެވެ. އަދި، اللهُ ﷻ ގެ ރަސޫލާއަށް
ނިސްބަތްކުރެ ހުތުރު ބަސްތަކެއް ބުނެ، އެ ރަސޫލާއަށް އުނދަގޫކުރުން ހިފުނީ،
އެ ރަސޫލާ ދެކޮޅު ކުރާވަ ހަނދާނުކުރެވުނު ކަމުގައެވެ. ވާހަކަ، އެ ވަރަ ކަންތަ
މިހާރު، اللهُ ﷻ ގެ ބަސްބަހުން އެދުންބޭނުން، އެ ވަރަ އެންމެހައި ބަލާއާޖަހަން
ސަރާމަތުކުރައްވައި ކަނޑައެޅިކަންފަރުގޮތުގައެވެ.115

114- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ
115- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

يَحْذَرُ الْمُنَافِقُونَ أَن تُنَزَّلَ عَلَيْهِمْ سُورَةٌ تُنَبِّئُهُم بِمَا فِي قُلُوبِهِمْ ۚ قُلِ اسْتَهْزِئُوا
إِنَّ اللَّهَ مُخْرِجٌ مَّا تَحْذَرُونَ ﴿٦٤﴾

﴿64﴾ އޭ ރަސޫލާއެވެ! މުނާފިޤުންގެ ހިތުގައި ސިއްރުކޮށް ފޮރުވައިގެން ތިބި ކާފިރުކަމާއި، އިސްލާމް ދީނާދެކޮޅު އަބައިދިރުންގެ ކިބައިގައިހުރި ޢަދާވާތްތެރިކަން ފާޅުކުރައްވައި، މުއުމިނުންނަށް އެ ކަންތައްތައް އަންގައިދެނިވި ސޫރަތެއް، اللهُ ﷻ ގެ ރަސޫލާއަށް، އެ إِلٰهُ ބާވައިލައްވައިދޭނޭ ކަމުގެ ބިރުވެރިކަން އެ މުނާފިޤުންގެ ހިތުގައި އަބަދު ވެސް އޮވެއެވެ. ވީމާ، އެބައިމީހުންނަށް، އިބަ ރަސޫލާ ވިދާޅުވާށެވެ!

اللهُ ﷻ ގެ ރަސޫލާއަށް މިތަނބައިމީހުން މިތަނުގާ ފުރައްސާރަކުރާއިރު މަލާމާތްކުރުން ދަލީ މިތަނބައިމީހުން ދުލިމީބާއެވެ! ހަމަކަށަވަރުން، މިތަނބައިމީހުން މިތަ ބިރުގަންނަ ކަންތައްތައް، اللهُ ﷻ ފާޅުކުރައްވާހުށްޓެވެ. އަދި މިތަނބައިމީހުންގެ ހިތުގައި ސިއްރުކޮށް ވަންހަނާކޮށް ފޮރުވައިވާ ނިފާޤުކަމުގެ ޙަޤީޤަތް، اللهُ ﷻ ހާމަކުރައްވާހުށްޓެވެ.[116]

وَلَئِن سَأَلْتَهُمْ لَيَقُولُنَّ إِنَّمَا كُنَّا نَخُوضُ وَنَلْعَبُ ۚ قُلْ أَبِاللَّهِ وَآيَاتِهِ وَرَسُولِهِ
كُنتُمْ تَسْتَهْزِئُونَ ﴿٦٥﴾

﴿65﴾ އޭ ރަސޫލާއެވެ! އަދި ހަމަކަށަވަރުން، اللهُ ﷻ އަށާއި، އެ إِلٰهُ ގެ އާޔަތްތަކަށާއި، އެ إِلٰهُ ގެ ރަސޫލާއަށާއި، އެ ރަސޫލާގެ އަސްބާބުތަކަށް ފުރައްސާރަކޮށް މަލާމާތްކުރުމުގެ ގޮތުން، އެ މުނާފިޤުން އެ ދަތުރަކު ވަހަކަދައްކާތީ، އިބަ ރަސޫލާ އެބައިމީހުންނާ ސުވާލުކުރައްވައިފި ނަމަ، އެބައިމީހުން ދަންނަވާނޭ ކަން ކަށަވަރެވެ. ހަމަކަށަވަރުން، މިދަންދުން ދައްކާ ވާހަކަތަކަކީ، އެއްވެސް ގަސްދެއް ނެތި، ސަމާސާގެ ގޮތުން އަނގަމަތިން، ކުޅިވަރެއްގެ ގޮތުގައި ދައްކާ ވާހަކަތަކެވެ.

116- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّؤُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

އޭ ރަސޫލާއެވެ! އިބަ ރަސޫލާ އެބައިމީހުންނަށް ވިދާޅުވާށެވެ! ތަށް،
އަނގަމަޖާކުރުމުގެ ގޮތުން، ތިޔަބައިމީހުން މަޖާމަސްކޮށް، އާޔާ ފުރައްސާރަކުރާނީވި،
اللهُ سبحانه وتعالى އަށާއި، އެ إِلٰهُގެ އާޔަތްތަކަށާއި، އެ إِلٰهُގެ ރަސޫލާއަށާއި، އެ ރަސޫލާގެ
ސުންނަތްތަކަށްތޯއެވެ؟[117]

لَا تَعْتَذِرُوا۟ قَدْ كَفَرْتُم بَعْدَ إِيمَٰنِكُمْ ۚ إِن نَّعْفُ عَن طَآئِفَةٍ مِّنكُمْ نُعَذِّبْ طَآئِفَةًۢ
بِأَنَّهُمْ كَانُوا۟ مُجْرِمِينَ ﴿٦٦﴾

﴿66﴾ އޭ މުނާފިޤުންނޭވެ! اللهُ سبحانه وتعالى އަށާއި، އެ إِلٰهُގެ އާޔަތްތަކަށާއި، އެ إِلٰهُގެ
ރަސޫލާއަށާއި، އެ ރަސޫލާގެ ސުންނަތަށް ފުރައްސާރަކުރުމުން މަލާމާތްކުރުމަށް ކުރާމަސް
ބޭނުން ބުނެދިނުމަކީ ނުކުރައްވާށެވެ! އަދި ތިޔަބައިމީހުން ކިޔަނީ ދިނަ ބޭނުގެ ބުނެދިނުމަކަށް
ދެއްކި ކަމެއްގައި ވިޔަސް، އެހެން އެއްވެސް ބުނެދެއް ގަބޫލުކުރެވޭނެކަމެއް.
އެހެނީ، اللهُ سبحانه وتعالى އަށާއި، އެ إِلٰهُގެ އާޔަތްތަކަށާއި، އެ إِلٰهُގެ ރަސޫލާއަށް އިމާންވުމަށްފަހު،
އެ ފުރައްސާރަކުރުން ފުރައްސާރަކޮށް މަލާމާތްކުރާ ބަހަކު ކަމުގައިވެ، ތިޔަބައިމީހުން ތިޔަ
ކުފުރުވެގެން ކަމަކަށްވެ.

އަދި އެ ފުރަ ވާހަކައެއް ދައްކައި އެ ފުރަ ބަޔަކުވެ ތިޔަބައިމީހުންގެ ތެރެއިން
ބަޔަކަށް ނަފާވެސް، އެ ކަންކަމުން ދުރުވެ އެއްލާބޭ، އިޚްލާޞްތެރި ތައުބާކުރުން
ތައުބާވެ، އެ ކުރުވުން ކުރެ މާފުކުރައްވާނެވެއްވެސް އެދި، މިހެން إِلٰهُއަށް ދެންނެވި
ގެންގޮ ކުރި، މިހެން إِلٰهُ މާފުކުރައްވާވިއްޖެ، އެބައިމީހުން އެ ދެއްކި ވާހަކަތަކާއި
އެބައިމީހުން އެ ކުރި ފާފަތަކުގެ ދަރަޖައި ދުވަހުން މިހުންނަން، މިހެން إِلٰهُ
ޢަޛާބުދެއްވާނެހެވެ.

117- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

އަދި ނުބައިމީހުންނަށް ޢަޒާބުދެއްވޭނީ، އީމާންވުމަށް ފަހު، ﷲ ﷻ އަށާއި،
އެ އިލާހުގެ އާޔަތްތަކަށާއި، އެ އިލާހުގެ ރަސޫލާއަށް ފުރައްސާރަކުރުން، މަލާމާތްކުރި،
ކުފުރުގައި މުޖުރިމުން ކަމުގައި، ނުބައިމީހުންވީ ކަމަށް ބާކީ ކަން ކަށަވަރުވީ.118

ٱلۡمُنَٰفِقُونَ وَٱلۡمُنَٰفِقَٰتُ بَعۡضُهُم مِّنۢ بَعۡضٖۚ يَأۡمُرُونَ بِٱلۡمُنكَرِ وَيَنۡهَوۡنَ عَنِ ٱلۡمَعۡرُوفِ وَيَقۡبِضُونَ أَيۡدِيَهُمۡۚ نَسُواْ ٱللَّهَ فَنَسِيَهُمۡۚ إِنَّ ٱلۡمُنَٰفِقِينَ هُمُ ٱلۡفَٰسِقُونَ ٦٧

﴿67﴾ އެ ބައެއްގެ ހިތުގައި ނިފާޤުކަމުގެ ނުބައި ބަލި އަރައިގަތުމުގެ ސަބަބުން، އީމާންކަން ފަޅުފާޅުކޮށް ކާފިރުކަން ފޮރުވައިގެން ތިބޭ، މުނާފިޤު ފިރިހެނުންނާއި މުނާފިޤު އަންހެނުންނާމެދު ދަންނާށެވެ! އުބައިމީހުން، އާދެ އެއްބައިމީހުން އަނެއް ބައެއްގެ ތަރަފުގައި ހުރެން، އިސްލާމް ދީނާ ދެކޮޅަށް އުބައިމީހުންނަކީ ކަންތައްތަކުގައި މިލެން އެއްގޮތް ބައެއްކަމެވެ. އެބައި، އެހެން ކޮންމެ ބައެއްކަމުގެ، ﷲ ﷻ އަށް ކާފިރުވުމާއި، އެ އިލާހުގެ ރަސޫލާއަށް އުރެދުމަށް މީސްތަކުންނަށް އަމުރުކުރައްވެއެވެ. އަދި، ﷲ ﷻ އަށް އީމާންވެ، އެ އިލާހުގެ ރަސޫލާގެ އަމުރުފުޅުތަކަށް ކިޔަމަންތެރިވެ، ހެޔޮ ކަންތައްތައް ކުރުން މީސްތަކުންނަށް މަނާކުރައްވެއެވެ. އަދި، ﷲ ﷻ ގެ މަގުގައި ހޭދަކުރުމުން އަތްކިޔެވެ، މުދަލާ ދެކޮޅުކޮށް ދަހިވެތިވެގަނެއެވެ. އަދި، ﷲ ﷻ އަށް ދިކުރުކުރުން، އެ އިލާހު ހަނދުމަކުރެއް އުބައިމީހުން ނުކުރެއެވެ.

ދެން، އެ ކަންކަމުގެ ސަބަބުން، ﷲ ﷻ ވެސް، އުބައިމީހުންގެ މަތިން ހަނދުމަނެތިކުރައްވައި، އެ އިލާހުގެ ތައުފީޤުން އުބައިމީހުން ބޭރުކުރައްވައިފައެވެ. ޔަޤީނާ، އެ ކަންތައްތައް ކުރުމުގެ ތެރެއިން ނިކުމެދިޔަ އުބައިމީހުންނަކީ، އެ އިލާހު ނުދެއްވަތެވެ.

118- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِير مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرِ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

ހަމަކަށަވަރުން، މުނާފިޤުންނަކީ، ﷲ ﷻ އަށް އީމާންވެ، އެ إِلٰهُ ގެ ރަސޫލާއަށް ކިޔަމަންތެރިވުމުން އެއްކިބާވެ ތިބި އުރެދުންތެރި ފާސިޤުންނެވެ.[119]

وَعَدَ ٱللَّهُ ٱلْمُنَٰفِقِينَ وَٱلْمُنَٰفِقَٰتِ وَٱلْكُفَّارَ نَارَ جَهَنَّمَ خَٰلِدِينَ فِيهَا ۚ هِىَ حَسْبُهُمْ ۚ وَلَعَنَهُمُ ٱللَّهُ ۖ وَلَهُمْ عَذَابٌ مُّقِيمٌ ﴿٦٨﴾

﴿68﴾ ދަންނާށެވެ! މުނާފިޤު ފިރިހެނުންނާއި، މުނާފިޤު އަންހެނުންނާއި، އެންމެހައި ކާފިރުވެރިޔަކުންނަށް ޖަހަލާއި، ﷲ ﷻ ވަޢުދުކުރައްވައިފައިވޭ، ނިމުމެއް ނެތި ދާއިމަށް ހުޅުއަރައި އަނދައަނދާ ހުންނަ ނަރަކައިގެ އަލިފާނެވެ. އެއީ، އެ ބައިމީހުންގެ ބަދުއަމަލުގައި އެބައިމީހުންނަށް އަބަދުގެ އަބަދަށް ދެމިތިބޭނެ ގޮތުގައެވެ. ސަލާމަތެއްނުވާނެއެވެ. ﷲ ﷻ އަށް ކާފިރުވުމުގެ ސަބަބުން، އެބައިމީހުން ރަޙްމަތުން ދުރުކުރައްވާ ހުރިހާކަމެއްގެ ސަބަބުން، ނަރަކައިގެ އެބައިމީހުންނަށް ދެމިހުރި އަޒާބެއް، އެބައިމީހުން ރަޙްމަތުން ދުރުކުރައްވާ ހުރިހާކަމަށް ވާކަން އެބައިމީހުންނަށް ވާނެއެވެ. އަދި އެބައިމީހުންނަށް ދެމިހުރި އަޒާބެއް ވާނެއެވެ. އެބައިމީހުން، އެ ނަރަކައިގެ އަޒާބުން ދުރުވެގެން ނުވާނެއެވެ. އަދި، ﷲ ﷻ ވަނީ، އެބައިމީހުން ރަޙްމަތުންދުރުކުރައްވައި، އެ إِلٰهُ ރަޙްމަތުން އެބައިމީހުން ބޭރުކުރައްވައި ދުރުކުރައްވައިފައެވެ. އަދި ނިމުމެއް ނެތި، އަޒާބުގެ އަޒާބު ދެމިހުންނަނީ ވާނުވާނީ ހާލެވެ، އެ ނަރަކައިގެ އެބައިމީހުންނަށް ހުރީއެވެ.[120]

كَٱلَّذِينَ مِن قَبْلِكُمْ كَانُوٓا۟ أَشَدَّ مِنكُمْ قُوَّةً وَأَكْثَرَ أَمْوَٰلًا وَأَوْلَٰدًا فَٱسْتَمْتَعُوا۟ بِخَلَٰقِهِمْ فَٱسْتَمْتَعْتُم بِخَلَٰقِكُمْ كَمَا ٱسْتَمْتَعَ ٱلَّذِينَ مِن قَبْلِكُم بِخَلَٰقِهِمْ وَخُضْتُمْ كَٱلَّذِى خَاضُوٓا۟ ۚ أُو۟لَٰٓئِكَ حَبِطَتْ أَعْمَٰلُهُمْ فِى ٱلدُّنْيَا وَٱلْءَاخِرَةِ ۖ وَأُو۟لَٰٓئِكَ هُمُ ٱلْخَٰسِرُونَ ﴿٦٩﴾

119- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

120- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِيرِ مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

﴿69﴾ އޭ މުނާފިޤުންނޭވެ! ﷲ سبحانه وتعالى އަށާއި، އެ އިލާހުގެ އާޔަތްތަކަށާއި، އެ އިލާހުގެ
ރަސޫލާއަށާއި، އެ ރަސޫލާގެ އަޞްޙާބުބޭފުޅުންނަށް ފުރައްސާރަކޮށް މަލާމާތްކުރުމުގައި
ތިޔަބައިމީހުންނަކީ ވެސް، ތިޔަބައިމީހުންގެ ކުރިން ވޭތުވެދިޔަ އުންމަތްތަކުގައި އުޅުނު
އެ ފަދަ މީހުންނާ އެއްގޮތް ބައެކު ކަން ކަށަވަރުވެ. ޝައްކެއްނެތެވެ. އިސްވެދިޔަ
އުންމަތްތަކުގައި އުޅުނު މީހުންނީ، އާރާއިބާރުގެ ގޮތުން ތިޔަބައިމީހުންނަށްވުރެން
މާ ގަދަފަދަ ބައެކެވެ. އަދި މުދަލާއި ދަރިންގެ ގިނަކަމާއި، މާއްދީ ކުރިއެރުމުގައި ވެސް
ތިޔަބައިމީހުންނަށްވުރެން މާ ބޮޑުކަން ކުރިއަރައިފައި ވީ ބައެކެވެ.

އަދި އެބައިމީހުން ވީ ދުނިޔޭގެ އަރާމާއި، ފޯނިކަމާއި، މީރުކަމުގެ ނަޞީބުން
އެބައިމީހުންނަށް ހަކައި، މިންވަރުކުރައްވައި ދެއްވައިފައިވާ ތަކެތި ލިބިގެން،
ދުނިޔޭގެ ދިރިއުޅުމުގައި ހިތްހަމަޖެހިއެވެ. އާޚިރަތުގެ ނިޢުމަތާއި ޙިއްޞާއަކަށް ބޭނުންނުވާ
ކަމަށް، ދެކިގެންނެވެ. އޭ މުނާފިޤުންނޭވެ! ތިޔަބައިމީހުން ވެސް ތިޔަ ވަނީ،
ދުނިޔޭގެ އަރާމާއި، ފޯނިކަމާއި، މީރުކަމުގެ ނަޞީބުން ތިޔަބައިމީހުންނަށް ހަކައި،
މިންވަރުކުރައްވައި ދެއްވައިފައިވާ ތަކެތި ލިބިގެން، ތިޔަބައިމީހުންގެ ކުރިން އުޅުނު
ތިޔަބައިމީހުން ފަދަ މީހުން ކަންތައްތައްކުރި ފަދައިން ކަންތައްތައްކޮށް، ދުނިޔޭގެ
ދިރިއުޅުމުގައި ހިތްހަމަޖެހިގެން ތިބި ބައެކު ކަމުގައެވެ.

އަދި ތިޔަބައިމީހުންގެ ކުރިން އުޅުނު މީހުން ވެސް، ﷲ سبحانه وتعالى އަށާއި، އެ އިލާހުގެ
އާޔަތްތަކަށާއި، އެ އިލާހުގެ ރަސޫލުންނަށް މަލާމާތްކޮށް، ފުރައްސާރަކޮށް، ﷲ سبحانه وتعالى އަށް
ނިސްބަތްކޮށް ބަދުނާމްކޮށް ނުބައި ބާޠިލު ބަސް ވާހަކަތައް ދައްކައި އުޅުނު ފަދައިން،
ތިޔަބައިމީހުން ވެސް، ﷲ سبحانه وتعالى އަށާއި، އެ އިލާހުގެ ރަސޫލާއަށް ނިސްބަތްކޮށް ބަދުނާމްކޮށް
ނުބައި ބާޠިލު ބަސް ވާހަކަތައް ދައްކަމުން ދިޔައީމުއެވެ.

ޖެހި، ބަހާސްކުރުމުގައި ސިފަކުރެވުނު މުނާފިޤުންނާ، އެބައިމީހުންގެ ކުރީގައިހުރި
ކުފުރުވެރިޔަކުގެ ސަމާސާ، ދުނިޔޭގައާއި އާޚިރަތުގައި، އެބައިމީހުންގެ ޢަމަލުތައް
ބާޠިލުވެގެންވާ މީހުންނެވެ. އެހެންކަމުން، ދުނިޔޭގައި އެބައިމީހުންނަކީ އެއްވެސް
ހެޔޮ ކަމެއްގެ ބަދަލު އާޚިރަތް ދުވަހުން އެބައިމީހުންނަކަށް ނުލިބޭނެއެވެ. އަދި
އާޚިރަތުގެ ޢަޒާބާއި ނިކަމެތިކަމެއްގެ ބަދަލުގައި، ދުނިޔޭގެ ޖަޒާތެރިކަމާއި ނިކަމެތިކަމެއް
ދިރިއުޅުމުގައި ވަސީލަތަކުން ތަކުލީފުތަކުގެ ސަބަބުން، ގެއްލުންވީ ބަލާ ވެސް
ހަމަ އެބައިމީހުންނެވެ.[121]

أَلَمۡ يَأۡتِهِمۡ نَبَأُ ٱلَّذِينَ مِن قَبۡلِهِمۡ قَوۡمِ نُوحٖ وَعَادٖ وَثَمُودَ وَقَوۡمِ إِبۡرَٰهِيمَ وَأَصۡحَٰبِ
مَدۡيَنَ وَٱلۡمُؤۡتَفِكَٰتِۚ أَتَتۡهُمۡ رُسُلُهُم بِٱلۡبَيِّنَٰتِۖ فَمَا كَانَ ٱللَّهُ لِيَظۡلِمَهُمۡ وَلَٰكِن
كَانُوٓاْ أَنفُسَهُمۡ يَظۡلِمُونَ ٧٠

﴿70﴾ އެ މުނާފިޤުންނަށާއި ކުރިން ފާއިތުވި ޒަމާނުގައިވާ އުންމަތްތަކުގެ ޚަބަރު،
އެބައިމީހުންނާ ހަމައަށް އައިސްފައި ނުވަނީހެއްޔެވެ؟ އެ އުންމަތްތަކުގެ ތެރޭގައި،
نُوحُ عليه السلام ގެ ޤައުމުގެ މީހުންނާއި، ޢާދު ޤައުމުގެ މީހުންނާއި، ޘަމޫދު ޤައުމުގެ
މީހުން ފަދަ ހަލާކުވީއެވެ. އަދި، إِبْرَاهِيمُ عليه السلام ގެ ޤައުމުގެ މީހުންނާއި، މަދްޔަނުގެ
އަހުލުވެރިން ކަހަލައިގެ، شُعَيْبُ عليه السلام ގެ ޤައުމުގެ މީހުން ފަދަ ހަލާކުވީއެވެ. އަދި
ދަށްމަތިކޮށް އެއް ކުރި ތިރިރަށް، ތިރިރަށް ޢަޒާބުގެ ސަބަބުން ފުރޮޅާލެވުނު ރަށްރަށުގެ،
لُوطُ عليه السلام ގެ ޤައުމުގެ މީހުން ފަދަ ހަލާކުވީއެވެ. އެ ހުރިހާ އުންމަތްތަކަށް ރަސޫލުން ވަޑައި،
އެބައިމީހުންނަށް ހެކި ދައްކަވައި، اللهُ سبحانه وتعالى ގެ ވަޙްދާނިއްޔަތާއި އެބައިމީހުންގެ ގާތަށް، އެ إِلٰهُ
ތައުޙީދުގެ ބަޔާންތަކާއި، އެ ރަސޫލުންނަށް، އެ إِلٰهُ އަށް ހަމައެކަނި ޢިބާދަތްކުރާށެވެ.

121- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِير مِنْ مَرْكَز تَفْسِيرِ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

އެ ކަންކަން އެ ގޮތަށް ކުރުމުން، الله ﷻ ވަނީ، އެ އެންމެންގެ މައްޗަށް ލަޢުނަތް
ގަދަފަދަ ބާރުގަދަ ބަލާބޮޑުކަމުގައި، އެބައިމީހުންނަކީ ނުބައި ބަދަލުގެ ބައެއް،
އެބައިމީހުންގެ ކަމައިން ހިއްސާވައި، އެ ގައުމުންގެ އެންމެންވެސް ހަލާކުވެއްޖައެވެ.
ފަހު، އެ އުންމަތްތަކުގެ ގައުމުންގެ މައްޗަށް ބަލާބޮޑު ޢަޛާބުވައި، الله ﷻ
އެ އެންމެން ހަލާކުކުރެއްވި، އެ إِلٰهُ އެބައިމީހުންނަށް އަނިޔާވެރިވެވޮޑިގެންނުވުގެ
ގޮތަކުން ނޫނެވެ. ނަމަވެސް، އެ އެންމެންގެ، އެ إِلٰهُ ޖެހެއްވި ރަސޫލުން ދޮގުކޮށް،
އެ ރަސޫލުން ގެންނެވި ޝަރީޢަތް ހިފެހެއްޓެވެ، ދޫކޮށްލަމުން، އެބައިމީހުންގެ އަމިއްލަ
ނަފްސުތަކަށް އަނިޔާވެރިވާ ބަޔަކު ކަމުގައި އެބައިމީހުން ވީއެވެ.[122]

وَٱلۡمُؤۡمِنُونَ وَٱلۡمُؤۡمِنَٰتُ بَعۡضُهُمۡ أَوۡلِيَآءُ بَعۡضٖۚ يَأۡمُرُونَ بِٱلۡمَعۡرُوفِ وَيَنۡهَوۡنَ عَنِ
ٱلۡمُنكَرِ وَيُقِيمُونَ ٱلصَّلَوٰةَ وَيُؤۡتُونَ ٱلزَّكَوٰةَ وَيُطِيعُونَ ٱللَّهَ وَرَسُولَهُۥٓۚ أُوْلَٰٓئِكَ
سَيَرۡحَمُهُمُ ٱللَّهُۗ إِنَّ ٱللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٞ ٧١

﴿71﴾ الله ﷻ އަށާއި، އެ إِلٰهُގެ ރަސޫލާއަށް އީމާންވާ މުއުމިން ފިރިހެނުންނާއި
މުއުމިން އަންހެނުންނަކީ، އޭގެ އެއް ބައެއް އަނެއް ބައެއްގެ އެހީތެރިޔާއި ވާގިވެރިޔާ
ނުހަނު އެކުވެރި ބައެކެވެ. އަދި الله ﷻ އަށާއި، އެ إِلٰهُގެ ރަސޫލާއަށް އީމާންވާ
ހެޔޮ ބަސްތަކުރުމަން، އަހުން މިހުންނަން ފަސް އެބައިމީހުން ހަދުރުކުރެއެވެ. އަދި
ގާތިރިކަމާއި ހުރިހާ ނުބައިކަމަކުން މީސްތަކުންނަށް ގޮވައި، ދީނަށް ކިޔަމަނުވެއެވެ
ނަމާދުކުރެއެވެ. އަދި އެބައިމީހުން، ނަމާދު ޤާއިމުކޮށް ޒަކާތް ދެއެވެ. އަދި އެބައިމީހުން،
الله ﷻ އަށާއި، އެ إِلٰهُގެ ރަސޫލާއަށް ކިޔަމަންތެރިވެއެވެ. އަދި އެބައިމީހުން،
الله ﷻ އާއި، އެ إِلٰهُގެ ރަސޫލާ ނަހީކުރައްވާ ކަންކަމުން ދުރުވެ އެއްކިބާވެއެވެ.

އެހެންކަމުން، الله ﷻ އެބައިމީހުންނަށް ރަޙްމަތްލައްވައި، އެ إِلٰهُ ގެ ޢަޛާބުން
އެބައިމީހުން ސަލާމަތްކުރައްވައި، އެ إِلٰهُ ގެ ސުވަރުގެއަށް އެބައިމީހުން ވައްދަވާހުށްޓެވެ.
ހަމަކަށަވަރުން، الله ﷻ އީ، ވެރިކަމާއި ތަސަރުފުކަމުގައި ޢިއްޒަތްތެރިވަންތަ إِلٰهެއެވެ.
އަދި އެޔަކުން ހިނގަންވާ މަގު ޝަރުޢުކުރައްވުމާއި އެންގެވުމުގައި ކަންތައްތައް
ތަދުބީރުކުރައްވުމުގައި ޙިކުމަތްވަންތަ إِلٰهެއެވެ.[123]

وَعَدَ ٱللَّهُ ٱلۡمُؤۡمِنِينَ وَٱلۡمُؤۡمِنَٰتِ جَنَّٰتٖ تَجۡرِي مِن تَحۡتِهَا ٱلۡأَنۡهَٰرُ خَٰلِدِينَ فِيهَا وَمَسَٰكِنَ طَيِّبَةٗ فِي جَنَّٰتِ عَدۡنٖۚ وَرِضۡوَٰنٞ مِّنَ ٱللَّهِ أَكۡبَرُۚ ذَٰلِكَ هُوَ ٱلۡفَوۡزُ ٱلۡعَظِيمُ ﴿٧٢﴾

﴿72﴾ الله ﷻ އަށް އީމާންވެ، އެ إِلٰهُ ގެ ރަސޫލާއާ ތަބާވެ، އެ ރަސޫލާ ގެންނެވި
ޝަރީޢަތުގައިވާ ގޮތަށް ޢަމަލުކުރާ މުއުމިނުން ފިރިހެނުންނާއި މުއުމިނުން އަންހެނުންނަށް،
އެ إِلٰهُ ވަޢުދުކުރައްވައިފިއެވެ، އެ ސުވަރުގެތަކުގެ ގަސްގަހުގެ ދަށުން ގަސްތަކުގެ
ތިރިން ކޯރުތައް ހިނގަހިނގައި ހުންނަ ސުވަރުގެތަކެވެ. އަދި، އެ ސުވަރުގެތަކުގައި
އެބައިމީހުން އަބަދުގެއަބަދަށް ދެމިތިބޭނެ ގޮތުގައެވެ.

ވީމާ، އެ މަސާކިނުގެ މަޢުނާ ނިޢުމަތްތަކު ޖެހިގެންދަނިވި ގޮތުގައި އެބައިމީހުންނަށް
ތާއަބަދު ދިރިދިރި ހުންނާނެއެވެ. އަދި عَدْن މި ނަން ކިޔުނު ސުވަރުގެތަކުގައި
އެބައިމީހުން ތިބޭނީ، ރީތި ގަނޑުވަރުތަކާއި، ނުހަނު ފުރިހަމަކޮށް ހެދިފައިވާ
ބިނާކުރުމާއި ނުހަނު ހިތްގައިމު ހާލަތެއްގައެވެ. އަދި އެ ހުރިހާ ބޮޑު ނިޢުމަތްތަކުގައި
އެބައިމީހުން ވަނީކޮށް، އެ ހުރިހާ ނިޢުމަތްތަކަށްވުރެ ބޮޑު ނިޢުމަތަކީ،
ސުވަރުގެވެރިންނަށް ލިބިވަޑައިގަންނަވާ الله ﷻ ގެ ރުޟާވަންތަކަމެވެ. އެއީ، އެ إِلٰهُ ގެ ރުޟާ ބޮޑުކަމުގައެވެ.

123– التَّفسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الْإسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

ޝައްކެއްނެތެވެ. ބަޔަކަށް ލިބޭނެ އެންމެ ބޮޑު ނިޢުމަތަކީ އަދި އެންމެ މަތިވެރި
ނަސީބަކީ، މުއުމިނު ފިރިހެނުންނާއި މުއުމިނު އަންހެނުންނަށް، އާޚިރަތުގައި
ދެއްވާނެ ކަމަށް، الله ﷻ ވަޢުދުކުރައްވައިފިވާ ދަރުމައާއި ސަވާބެވެ.[124]

يَٰٓأَيُّهَا ٱلنَّبِيُّ جَٰهِدِ ٱلْكُفَّارَ وَٱلْمُنَٰفِقِينَ وَٱغْلُظْ عَلَيْهِمْ ۚ وَمَأْوَىٰهُمْ جَهَنَّمُ ۖ وَبِئْسَ
ٱلْمَصِيرُ ﴿٧٣﴾

﴿73﴾ އޭ ރަސޫލާއެވެ! ހަނގުރާމައިގެ ހަތިޔާރުތަކުން ބޭނުންކުރައްވައިގެން،
ކާފިރުންނާ ދެކޮޅަށް، އިބަ ރަސޫލާ ހަނގުރާމަކުރައްވާށެވެ! އަދި މުނާފިޤުން ދައްކާ
ވާހަކަތަކާއި ބާޠިލު ވާހަކަތަކެއް ކަން ހައްދުވާ ބަޔާންވަސީލު ދަލީލުތަކުން ދައްކަވައި،
އެބައިމީހުން ގެންނަ ޝުބުހަތައް ސާފުވާ ގޮތަށް ޖަވާބުދެއްވައި، އެބައިމީހުންގެ
މައްޗަށް ހުއްޖަތް ޤާއިމުކުރައްވައި، އެބައިމީހުންނާ ދެކޮޅަށް ވެސް، އިބަ ރަސޫލާ
ޖިހާދުކުރައްވާށެވެ!

އަދި އެ ދެބައިމީހުންނާ ހަނގުރާމަކުރައްވައި ޖިހާދުކުރެއްވުމުގައި އެއްވެސް
ދުލުއްނުދެއްވައި، އެ ދެބައިމީހުންގެ މައްޗަށް ވެސް، އިބަ ރަސޫލާ
ހަރުކަށިވެވަޑައިގަންނަވާށެވެ! އެއީ، އެ ބަދު މީހުންނާ މުޢާމަލާތްކުރުމަށް
އެންމެ އެކަށީގެންވާ ގޮތެވެ. އަދި އާޚިރަތް ދުވަހުން، ކާފިރުންނާއި މުނާފިޤުން
ތިބޭނީ އަނދާ ހުނަރު ނަރަކައެވެ! އަދި އެ ނަރަކައަކީ ދުވިލިބަލަން ކާނގަކަ
ނުބައި އަދި ނުރައްކާތެރި ތަނެއްހެއްޔެވެ؟ އަދި އެ ތަނަކީ، އެނބުރިދިޔުމަށް
ހައްދަވައިވާ ނުބައި ތަނެކެވެ![125]

124- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة
125- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِيرِ مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

يَحْلِفُونَ بِٱللَّهِ مَا قَالُوا۟ وَلَقَدْ قَالُوا۟ كَلِمَةَ ٱلْكُفْرِ وَكَفَرُوا۟ بَعْدَ إِسْلَـٰمِهِمْ وَهَمُّوا۟
بِمَا لَمْ يَنَالُوا۟ ۚ وَمَا نَقَمُوٓا۟ إِلَّآ أَنْ أَغْنَىٰهُمُ ٱللَّهُ وَرَسُولُهُۥ مِن فَضْلِهِۦ ۚ فَإِن يَتُوبُوا۟
يَكُ خَيْرًا لَّهُمْ ۖ وَإِن يَتَوَلَّوْا۟ يُعَذِّبْهُمُ ٱللَّهُ عَذَابًا أَلِيمًا فِى ٱلدُّنْيَا وَٱلْـَٔاخِرَةِ ۚ
وَمَا لَهُمْ فِى ٱلْأَرْضِ مِن وَلِىٍّ وَلَا نَصِيرٍ ﴿٧٤﴾

﴿74﴾ އޭ ރަސޫލާއެވެ! އިބަ ރަސޫލާއަށާއި މުސްލިމުންނަށް މަލާމާތްކޮށް
ހުރައްސަރަކާތް ދެކެވިފައިވާކަމުގެ ވާހަކައަށް ނުދެއްކާ ކަމަށް ބުނެ، الله ﷻ ގަންދީ
އެ މުނާފިޤުން ހުވާކުރެތެވެ. ސަބަބަކީ އެބައިމީހުން އެ ކުރާ ހުވާގައި
އެބައިމީހުންނި ކަނޑައެޅިގެން ދޮގު ދެކެވިއްޖެއެވެ. ފަހެ، އިސްލާމްކަން ފައުޅުކުރުމަށް
ފަހު، އެ މުނާފިޤުން އެ ދެއްކި ކުފުރުވި ވާހަކައިގެ ސަބަބުން، އެބައިމީހުން
އެ ވެސް، ކާފިރުވެ މުރުތައްދުވެފައި ކަން ކަށަވަރެވެ. އަދި އެބައިމީހުން ގަދައަޅައި
މަސައްކަތްކުރި، الله ﷻ ގެ ރަސޫލާ ޝަހީދުކޮށްލުމަށެވެ.

ނަމަވެސް، الله ﷻ ގެ ރަސޫލާގެ މައްޗަށް، އެ إِلٰهُ ބޭރުއްޖެވި ރަޙްމަތްފުޅުގެ
ބަރަކާތުން، އެ ރަސޫލާ ޝަހީދުކުރުމުގެ އެއްވެސް ފުރުޞަތެއް، އެބައިމީހުންނަކަށް،
އެ إِلٰهُ ނުދެއްވިއެވެ. އަދި، އެ ރަސޫލާކުރައްވާ އެއްވެސް ކަމަކަށް ބަދަލު ޖަޒާގައި
ހޯދިދާނޭ ފަދަ ފުރުޞަތެއް ވެސް، އެބައިމީހުންނަކަށް، އެ إِلٰهُ ނުދެއްވިއެވެ. އަދި،
الله ﷻ ގެ ދީލަތިވަންތަކަމުން، އެ إِلٰهُ ގެ ރަސޫލާއަށާއި މުއުމިނުންނަށް، ނަސްރާއި
ފަތަހަދައްވައި، ޣަނީމާ މުދަލުދޫކުރައްވައި، އެ إِلٰهُ ގެ ރަސޫލާގެ އަތްފުޅުން، އެ މުދަލު
މުއުމިނުންނަށް ދެއްވުމުން، އެ މުދަލުގައި ބަރަކާތްލައްވައި، މުއުމިނުންގެ އަތްމަތި
ތަނަވަސްކަންދެއްވި ކަން ޒިކުރުވައި އެހެން ކަމަކާލާދީ، މުއުމިނުންދެކެ އެ މުނާފިޤުން
ކުށެއް ނުހުރެއެވެ.

اللهُ ﷻ ގެ ރަސޫލުވަންތަކަމުން، ނަބީކަމާއި ރަސޫލުކަން ހަމަޖެހުނެއްވި ރަސޫލާ،
އެންމެހައި މީސްމީހުންގެ ގޮތުން ރަޙްމަތެއް، ކާފިރުކަމާއި ޖާހިލުކަމުގެ އަނދިރިކަމުގެ
ތެރެއިން ނުކުމެ، އިސްލާމް ދީނުގެ އަލިކަމަށް ބިލްމީ ނޫރުގެ ތެރެއަށް ވަދެވޭނެ ގޮތް،
އެބައިމީހުންނަށް، އެ އިލާހު މިންވަރުކުރެއްވިއިރުވެސް، އެ ކަން ގަބޫލުނުކޮށް، މުނާފިޤުން
އެ ބަދަލުކުރި، އެބައިމީހުން ބަދަލުކުރުމުގައި ގޮތް މުޅިން އިހިކަތަނެވެ.

އަދި، އެ އިލާހުގެ ރަސޫލާގެ އަރިހުގައި ޖިހާދުކުރުން، އަނިޔާ ދުރަށް ބިރުން ގޮތް
މިންވަރުކުރެއްވުމުން، އެ ކަންކަމަށް ސުވާލުކުރިމުގެ ބަދަލުގައި އެބައިމީހުން
ހަނދާނެއް، އެ އިލާހުގެ ރަސޫލާއަށް ބައިބަ ބަސްމަތި ބޭނ، އެ ރަސޫލާ
އަނިޔާ މުދަލު ބަލަހައްޓާ ބައްސަވުމަށް ވަސް ހާޖަތްތައް އުފުމަށެވެ. ދީން
އާއްމަހުން ވަސް، އެބައިމީހުން ކުރުއްފުން ކުރުވުޅި ބަދަލުވެއް ދުރުކޮށް، ތިއްބާވ
އިމާންކަމަށް އަނބިޔާއެއްވީޖަ ނަމަ، އެބައިމީހުންނަށް އެ ގޮތް ހުރެކަން
ބޭނުވަށް ވެއްވެ. އެހެން ހަމަކަނަކަވަރުން، އެ ކަމުގެ ހުރި ދަރުމަ ހުންނާނީ
ހަމަ އެބައިމީހުންނަށެވެ.

އަދި އެބައިމީހުން އީމާންކަމުން މޫނު އަނބުރައިލައި، އިސްލާމް ދީނަށް ފުރައްސާރަ،
އެބައިމީހުން އެ ތިބި ކުދިކުދިކަމުގެ ބާރުގައި ދުނިޔަވީ ވަރުން ނަމަ، اللهُ ﷻ ގެ
ރަސޫލާއަށާއި މުއުމިނުންނަށް ނަސޭހަތާއި ފަރުބަދަވި، ކާފިރުންނާއި މުނާފިޤުންގެ
މައްޗަށް މުއުމިނުން ގަދަވެ، އެބައިމީހުންނާދުރު ހަރުކަށި ގޮތުގައި މުޢާމަލާތްކުރުމުން،
ހިތްދަތިކަމާއި މަލާމާތްކަން ވެރިވުމަކީ، اللهُ ﷻ އެބައިމީހުންނަށް
ދޫނުކުރައްވާނެ ދައުވާ ފާޅުވާނެ ބަދަލެވެ. އަދި އާޚިރަތުގައި، ނަރަކައިގެ އަލިފާނުގެ
ފާޅުވާނީ ބަދަލެވެ، اللهُ ﷻ އެބައިމީހުންނަށް ބަދަލުދެއްވާނީ މިހެނެވެ.

އަދި ބިންމަތީގައި އެބައިމީހުންނަށް އެ ވަލީ ރައްކާތެރިކަމާއި މަދަދުވެރިކަން ދޭނޭ

އެހީތެރިވެ މަދަދުކުރާނޭ ހަމަ އެއްވެސް ބަޔަކާއި ނުވެއެވެ. އަދި އާޚިރަތް ދުވަހުން،

އެބައިމީހުން ނަރަކައިން ސަލާމަތްކޮށްދޭނެ ބަޔަކާއި އެހީތެރިވާނޭ ހަމަ އެއްވެސް

ބަޔަކު އެބައިމީހުންނަކަށް ނުލިބޭނެއެވެ.[126]

وَمِنۡهُم مَّنۡ عَٰهَدَ ٱللَّهَ لَئِنۡ ءَاتَىٰنَا مِن فَضۡلِهِۦ لَنَصَّدَّقَنَّ وَلَنَكُونَنَّ مِنَ ٱلصَّٰلِحِينَ ﴿٧٥﴾

﴿75﴾ އަދި، “الله ﷻ ގެ ދީލަތިވަންތަކަމުން، ފަޟްލުވެރިކަމާއި ތިމަންމެންނަށް

ތިމަންމެންނަށް ދެއްވައިފިނަމަ، ހަމަކަށަވަރުން ވެސް، އެ މުދަލުން ޞަދަޤާތް ދޭނަމެވެ،

ޒަކާތް ދީ، ސަދަގާތްތަކާއި އަޅުކަމާއި ދެރި މީހުންނަށް އެހީތެރިވުމަށް، އެ إِلٰهُ ގެ މަގުގައި

ހަރަދުކުރާ ބަޔަކު ކަމުގައި ތިމަންމެން ވާނަމެވެ. އަދި ހަމަކަށަވަރުން، އިޞްލާޙުވެރި ބަޔާ

މަސައްކަތްތެރިން، الله ﷻ ގެ ރަސޫލުކަން ކުރެއްވި، ޞާލިޙު ހަރަދުކުރާ އަޅުތަކުންގެ

ތެރެއިން ވެސް ތިމަންމެން ވާނަމެވެ.” މި ވަޢުދުވީ ބުނެ، الله ﷻ އަށް ވަޢުދުވި

އެބަޔަކު ވެސް، އެ މުނާފިޤުންގެ ތެރޭގައި ވެއެވެ.[127]

فَلَمَّآ ءَاتَىٰهُم مِّن فَضۡلِهِۦ بَخِلُواْ بِهِۦ وَتَوَلَّواْ وَّهُم مُّعۡرِضُونَ ﴿٧٦﴾

﴿76﴾ ނަމަވެސް، الله ﷻ ގެ ދީލަތިވަންތަކަމުން، އެބައިމީހުންނަށް މުދަލުދެއްވިކަމާއި

ޞަދަގާތްކަން ދޫކޮށް، އެބައިމީހުން މުއްސަނދިކަމުގައި ދެމިހުރުމުން، އެ މުދަލުން، ޚަރަދު

ޒަކާތް ނުދީ، ސަދަގާތްތަކާއި އަޅުކަމާއި ދެރި މީހުންނަށް އެހީތެރިވުމަށް،

އެ إِلٰهُ ގެ މަގުގައި ހަރަދުކުރުމުގެ ބަދަލުގައި، އެއިން އެއްވެސް ކަމެއް ނުކޮށް،

އެ މުދަލަށް އެބައިމީހުން ދަހިވެތިވެގަތެވެ.

126- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

127- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِيرِ مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

އަދި އީމާންކަމާއި އިސްލާމްކަމަށް ފުރަގަސްދީ ބާލީ، އެބައިމީހުން އެ ކަންކަމާ
ދުރަށް، އެނބުރި ދިޔައެވެ.[128]

فَأَعۡقَبَهُمۡ نِفَاقٗا فِي قُلُوبِهِمۡ إِلَىٰ يَوۡمِ يَلۡقَوۡنَهُۥ بِمَآ أَخۡلَفُواْ ٱللَّهَ مَا وَعَدُوهُ وَبِمَا كَانُواْ
يَكۡذِبُونَ ﴿٧٧﴾

﴿77﴾ ފަހެ، އެ މުނާފިޤުންނަށް، الله ﷻ ދެއްވި މުދަލުން، އެ إِلٰهُ ގެ މަގުގައި
ހޭދަނުކުރުން، ދުންބާރުކުރުން، ހަރުވެރިވެގަތުމުގެ ސަބަބެއްގެ ގޮތުން، އެ إِلٰهُ
އެބައިމީހުންނަށް ބަދަލު މިންވަރުކުރެއްވީ، އެބައިމީހުންގެ ހިތްތަކުގައި އޮތް
ނިފާޤުކަން، ބިސްބެހެއްޓެވީ ޤިޔާމަތް ދުވަހާ ހަމައަށް ދެމިއޮތުމަށެވެ. އެހެންކަމުން،
އެބައިމީހުންގެ ކިބައިގައިހުރި ނިފާޤުކަމުން ސަލާމަތްވެވޭނެ އެއްވެސް ގޮތެއް
އެބައިމީހުންނަކަށް ނުލިބޭނެއެވެ. ސަބަބަކީ އެބައިމީހުންނާމެދު، އެ إِلٰهُ
އެ ކަން އެ ގޮތަށް މިންވަރުކުރެއްވީ، الله ﷻ އަށް އެބައިމީހުން ވަޢުދުވެފައި ގޮތަށް
ކަންތައް ނުކުރުން، الله ﷻ އަށް އެބައިމީހުން ދޮގުހެދި ކަމާ، ދޮގުހެދުމުގެ
ބަދަލު ކަމުގައި އެބައިމީހުން ވިކަމަށް ބަޔާއެވެ.[129]

أَلَمۡ يَعۡلَمُوٓاْ أَنَّ ٱللَّهَ يَعۡلَمُ سِرَّهُمۡ وَنَجۡوَىٰهُمۡ وَأَنَّ ٱللَّهَ عَلَّٰمُ ٱلۡغُيُوبِ ﴿٧٨﴾

﴿78﴾ އެ މުނާފިޤުންގެ ހިތްގައި ސިއްރުތައް، ވަސްވާސްތައް، ފޮރުވައިފައިވާ
ނިފާޤުކަމާއި އެ ކުފުރު އެހެނިހެން ކަންތައްތަކާއި، އިސްލާމް ދީނާ ދެކޮޅަށް
އެބައިމީހުންގެ މަޖިލިސްތަކުގައި އެބައިމީހުން ތާވައިދޭ ހިފުވި މަކަރުހަދާ
ފޮރުވުންތަކާއި، ހަމަ އެގޭ ބިރުތަމަށް، الله ﷻ ދެނެވޮޑިގެންވާ ކަން އެބައިމީހުން
ނުދަންނަނީހެއްޔެވެ؟

128- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة
129- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِيرِ مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

އަދި ހަމަކަށަވަރުން، الله ﷻ އީ، ޣައިބުގައިވާ ހުރިހާ ކަމެއް، މޮޅަށް ދެނެވޮޑިގެންވާ إِلٰهُ ކަން، އެބައިމީހުންނަށް [illegible] ނޭނގެނީހެއްޔެވެ؟ ޝައްކެއްނެތެވެ. ޣައިބުގައިވާ ހުރިހާ ކަމެއް، އެ إِلٰهُ މޮޅަށް ދެނެވޮޑިގެން ވޮޑެވެ. ވީމާ، އެބައިމީހުންގެ އެ ނުބައި ޢަމަލުތަކާ އެކަށޭނަ ސަޒާ، އެބައިމީހުންނަށް، އެ إِلٰهُ ދެއްވާނޭ ކަމީ ކަށަވަރުކަމެކެވެ.[130]

ٱلَّذِينَ يَلۡمِزُونَ ٱلۡمُطَّوِّعِينَ مِنَ ٱلۡمُؤۡمِنِينَ فِي ٱلصَّدَقَٰتِ وَٱلَّذِينَ لَا يَجِدُونَ إِلَّا جُهۡدَهُمۡ فَيَسۡخَرُونَ مِنۡهُمۡ سَخِرَ ٱللَّهُ مِنۡهُمۡ وَلَهُمۡ عَذَابٌ أَلِيمٌ ٧٩

﴿79﴾ އެ މުނާފިޤުންނަކީ، މުއުމިނުންގެ ތެރެއިން ހިތުން ރުހުމުން ޞަދަޤާތްދީ، الله ﷻ ގެ މަގުގައި ޚަރަދުކުރާ މީހުންގެ ޞަދަޤާތްތަކާއި ޚަރަދާމެދު [illegible] ބަސް ބުނެ، އެ ކަމަށް ފާޑުކިޔައި މަލާމާތްކުރާ ބަޔަކެވެ. އެހެންކަމުން، މުއުމިނުންގެ ތެރެއިން އަތްމަތި ތަނަވަސް މީހުން، الله ﷻ ގެ މަގުގައިކުރާ ޞަދަޤާތުގައި ޚަރަދުކުރުމުން އެ މުނާފިޤުން ބުނެއުޅެއެވެ. “އެބައިމީހުން އެ ކުރާ ޚަރަދަކީ، [illegible] [illegible] ކުރާ ޚަރަދެކެވެ.”

އަދި މުއުމިނުންގެ ތެރެއިން ތަނަވަސްކަން ކުޑަވުމާއި އަތްމަތި ދަތި މީހުން ވެސް، އެބައިމީހުންނަށް ކުޅަދާނަވީ މިންވަރަކުން، الله ﷻ ގެ މަގުގައި ޚަރަދުކޮށް، ޞަދަޤާތް [illegible]، އެ ކަމަށް ވެސް ފާޑުކިޔައި، އެ މުނާފިޤުން ބުނެއުޅެއެވެ. “އެބައިމީހުން އެ ކުރާ ކުޑަކުޑަ ޚަރަދަށް، الله ﷻ ބޭނުންފުޅުވެވޮޑިގެންވާނީހެއްޔެވެ؟ އަދި، އެ إِلٰهُ ގެ ޙަޟްރަތަށް ވެސް އެ ފަދަ ކުޑަކުޑަ ޚަރަދަކުން ބޭނުންފުޅުވޮޑިގެންވާނީހެއްޔެވެ؟

130- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

އަދި އެބައިމީހުން އެ ކުރާ ކުޅަކުޅަ ހަދައިގެ ސަބަބުން އެބައިމީހުންނަށް ޖިހާދީ
ކޮން ފައިދާއެއް އަދި ކޮން ޘަވާބެއްހެއްޔެވެ؟" ދެން، اللهُ ﷻ ގެ މަގުގައި ހަރަދުކުރާ
މުއުމިނުންނަށް، އެ މުނާފިޤުންކުރާ ހުތުރަކީ މަލާމާތެއް، އެ މުނާފިޤުންނަށް،
اللهُ ﷻ ޖަޒާދެއްވާނެއެވެ! އަދި ބިރުވެރިކަމުގައި ތަޢާލައި ސަޚާ ދެއްވާ ނިކަމެތި
ދެއްވުން، އެ މުނާފިޤުންނަށް ހުންނާނީ ނަރަކައިގެ ވޭންދެނިވި އަޒާބެވެ.[131]

ٱسۡتَغۡفِرۡ لَهُمۡ أَوۡ لَا تَسۡتَغۡفِرۡ لَهُمۡ إِن تَسۡتَغۡفِرۡ لَهُمۡ سَبۡعِينَ مَرَّةٗ فَلَن يَغۡفِرَ ٱللَّهُ لَهُمۡۚ
ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمۡ كَفَرُواْ بِٱللَّهِ وَرَسُولِهِۦۗ وَٱللَّهُ لَا يَهۡدِي ٱلۡقَوۡمَ ٱلۡفَٰسِقِينَ ﴿٨٠﴾

﴿80﴾ އޭ ރަސޫލާއެވެ! އެ މުނާފިޤުން ކުރިމަތީގައި ގޯހަކަށް ތަޢާލައްވީކަމުން،
ތިބާ ރަސޫލާ އެދިވަޑައިގަންނަވާށި ނުވަތަ، އެ ކަމަށް އެދިވަޑައިގަންނަވާށެވެ. ނުވަތަ
އެބައިމީހުންގެ ފާފަފުއްސަވައިދެއްވުމަށް އެދިވަޑައިގަންނަވާށެވެ، ތިބާ ރަސޫލާ
ހަތްދިހަ ފަހަރު ނަމަ، އެ ކަމަށް އެދިވަޑައިގަންނަވާފައިވިޔަސް. ކަންމިހެއްޔެވެ،
އެ މުނާފިޤުންގެ ފާފަފުއްސަވައިދެއްވުމަށް އެދިވަޑައިގެން، އެބައިމީހުންނަށް ބަދަލުގައި،
ތަކުރާރުކޮށް ދުޢާކުރައްވައި، ހަމަޔަށް ފަހަރު، ތިބާ ރަސޫލާ، އެ އިލާހަށް ދޮރުދޮވި
ކުރުގައި ވިޔަސް، ފަހަރުއްގައި ވެސް، اللهُ ﷻ އެބައިމީހުންގެ ފާފަ ފުއްސަވައި
ނުދެއްވާނެއެވެ.

އެހެނީ ހަމަކަށަވަރުން، އެ މުނާފިޤުންވީ، اللهُ ﷻ އަށާއި، އެ އިލާހުގެ ރަސޫލާއަށް ކާފިރުވެ،
ބިމުގައި ފަސާދަކުރާ ބަޔަކު ކަމުގައިވެއެވެ. ސަބަބަކީ ނުފޫސްވެއެވެ. اللهُ ﷻ އަށް އުޅުނު، އެ އިލާހުގެ
އަމުރުތަކަށް ކިޔަމަންވުމުގެ ދާއިރާއިން ބޭރުވެ ތިބި ފާސިޤުންގެ ބަޔަކަށް،
اللهُ ﷻ ތެދުމަގެއް ނުދައްކަވާނެއެވެ.

131- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِير مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

އަދި އެ ޙާލަ ބަދަލުނުކޮށް، ޔަހޫދީގެ މަގަން ވާފިރުކުރުމުގެ ޢަމަލިޔާތު ވެސް، އެ إِلٰهُ ނުދައްކަވާނެއެވެ.[132]

فَرِحَ ٱلۡمُخَلَّفُونَ بِمَقۡعَدِهِمۡ خِلَٰفَ رَسُولِ ٱللَّهِ وَكَرِهُوٓاْ أَن يُجَٰهِدُواْ بِأَمۡوَٰلِهِمۡ وَأَنفُسِهِمۡ
فِي سَبِيلِ ٱللَّهِ وَقَالُواْ لَا تَنفِرُواْ فِي ٱلۡحَرِّۗ قُلۡ نَارُ جَهَنَّمَ أَشَدُّ حَرّٗاۚ لَّوۡ كَانُواْ يَفۡقَهُونَ ﴿٨١﴾

﴿81﴾ اللهُ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَىގެ ރަސޫލާގެ އަރިހުގައި ތަބޫކު ހަނގުރާމައަށް ނުގޮސް، ގޮވާލެއްވުނުގައި ތިބުމުގެ ހުއްދަ، އެ ރަސޫލާގެ އަރިހުން ހޯދައިގެން ތިބި، އެ ރަސޫލާއާ ދެކޮޅަށް ނުބައި ޚިޔާނާތްތެރި ކަލަކު މުނާފިޤުން އެ ތިބީ، އުފާވެރިވެފައި އެ ކަމަށް ކަރުހިއްތެރިކަމާއެކު އުފާވެރިވެފައިކަމުގައެވެ. އަދި، اللهُ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَىގެ މަގުގައި އުފާވެރިވުމުގެ ޖިހާދުކުރުން ޖިހާދުކުރުމަށް، އެ إِلٰهُގެ ރަސޫލާގެ އަރިހުގައި ތަބޫކު ހަނގުރާމައަށް ނުކުތުމަށް އުފާވެރިވުން އެ ތިބީ ނުރުހިއެވެ. އަދި އެ ގޮތަށް ތިބެގެން، އޭގެ އުއްބަރާކު އަންނަ ބަލައިކަށް ބޭނުމެއްނެތެވެ. މި ހޫނު ހޫނުގަނޑު ދުވަސްވަރުގައި، ތަބޫކު ހަނގުރާމައަށް ތިއަބައިމީހުން ނުނިކުންނާށެވެ!

ސަލާމަތްކުރެއްވެވެ. އުފާވެރިވުން އެ ކުރި ކަލަކު މުނާފިޤުންނަށް، އެ ދެއްކި ވަރަކަށެކެ، اللهُ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَىއާއި، އެ إِلٰهُގެ ރަސޫލާއާ ދެކޮޅަށް އުފާވެރިވުމަށް، ކަލަކުމުނާފިޤުންނަށް ދެއްކި ވަރަކަށެކެވެ. އޭ ރަސޫލާއެވެ! ދިބަ ރަސޫލާ އުފާވެރިވުންނަށް ވިދާޅުވާށެވެ! ހޫނު ގަދަކަމުގެ ސަބަބުން، ރަސޫލާގެ އަރިހުން ނުނިކުމެ ތިޔަބައިމީހުން ތިޔަ ދިޔަ ދުވަސްވަރުގެ ހޫނުކަމަށްވުރެން، ނަރަކައިގެ އަލިފާނުގެ ހޫނުކަން މާ ގަދަފަދައި އެއަށް ވުރެ ގަދައެވެ. ފަހެ، އުފާވެރިވުންނަށް އެ ކަން ވިސްނޭ ނަމަ، ހެޔޮ ރަސޫލާގެ ވިސްނުން ވާނެއެވެ![133]

132- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

133- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِيرِ مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرِ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

فَلْيَضْحَكُوا قَلِيلًا وَلْيَبْكُوا كَثِيرًا جَزَآءً بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿٨٢﴾

﴿82﴾ ފަހެ، الله ﷻ ގެ ރަސޫލާގެ އަރިހުގައި ތަބޫކު ހަނގުރާމައަށް ނުގޮސް، މަދީނާގައި އެ ތިބި މުނާފިޤުން، އެބައިމީހުންނަށް އެ ކުރެވުނު ކަންތައްތަކާމެދު އުފާވެރިކަމާ ހީލާ، ފަނާވެދަނިވި ދުނިޔޭގެ ބާޤީއެއްގެ ކުޑަ ދުވަސްކޮޅެއްގައި ހިނިހިނިއައި ހީލާށެވެ! ދެން އާޚިރަތުގައި، އަބަދުގެ އަބަދަށް ދެމިހުންނަނިވި އުނދަގޫ ހާލަތުގައި، ޖަހަންނަމުގެ އަލިފާނުގައި ތިބެ ގިނަގިނައިން ރޮއި ހަލާކުވާށެވެ! އެއީ، ދުނިޔޭގައި އުޅުނުއިރު ކާފިރުކަމާއި ނިފާޤުކަމުގެ ތެރެއިން ވީތީ، އެބައިމީހުން ކަސްބުކުރުން ނުބައި ކަންތައްތަކުގެ ފިޔަވަޅުން ބަދަލު ސަޒާއެއްގެ ގޮތުގައެވެ.134

فَإِن رَّجَعَكَ ٱللَّهُ إِلَىٰ طَآئِفَةٍ مِّنْهُمْ فَٱسْتَـْٔذَنُوكَ لِلْخُرُوجِ فَقُل لَّن تَخْرُجُوا مَعِىَ أَبَدًا وَلَن تُقَـٰتِلُوا مَعِىَ عَدُوًّا ۖ إِنَّكُمْ رَضِيتُم بِٱلْقُعُودِ أَوَّلَ مَرَّةٍ فَٱقْعُدُوا مَعَ ٱلْخَـٰلِفِينَ ﴿٨٣﴾

﴿83﴾ އޭ ރަސޫލާއެވެ! ތަބޫކު ހަނގުރާމައިން، އިބަ ރަސޫލާ ކުރެއްވި ދަތުރުފުޅުން ނިމިވަޑައިގެން، الله ﷻ ގެ ރަހްމަތުފުޅުން، ރައްކާތެރިކަމާއި ސަލާމަތްކަމާ އެކު މަދީނާއަށް އެނބުރި ވަޑައިގެންނެވުމުން ފަހު، ނިފާޤުކަން ވެރި ސާބިތުވެ ތިބި މުނާފިޤުންގެ ތެރެއިން ބައެއް އައިސް، އިބަ ރަސޫލާ ކުރައްވާ ހަނގުރާމަތަކުގައި އިބަ ރަސޫލާގެ އަރިހުގައި ނުކުތުމުގެ ހުއްދަދެއްވުމަށް އެދިއްޖެ ނަމަ، އެބައިމީހުންނަށް، އިބަ ރަސޫލާ ވިދާޅުވާށެވެ! “ތިމަން ރަސޫލާގެ އަރިހުގައި، ދަތުރަކު ވެސް އެއްވެސް ހަނގުރާމައަކަށް ތިޔަބައިމީހުން ނުކުމެގެނެއް ނުވާނެއެވެ! އަދި، ތިމަން ރަސޫލާގެ އަރިހުގައި، ދުޝްމަނުންގެ އެއްވެސް ބަޔަކާ ދެކޮޅަށް، އެއްވެސް ހަނގުރާމައެއް ތިޔަބައިމީހުން ކުރާން ނުވާނެއެވެ!

134- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

އަދި ތިޔަބައިމީހުންނަކަށް އެ ކަމެއް ނުވެސް ކުރެވޭނި ދެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން، ފުރަތަމަ ފަހަރު ވެސް، ތަބޫކު ހަނގުރާމައަށް ނުގޮސް ތިބުމަށް ރުހި، ގޯތިގެދޮރުގައި ތިޔަބައިމީހުން ތިބޭށެވެ. ވީމާ، ދެންވެސް، ތިމަން ރަސޫލާ ކުރައްވާ ހަނގުރާމަތަކުގައި ބައިވެރިނުވާ ތިބޭ، އަންހެނުންނާއި، ކުޑަކުދިންނާއި، ބަލިމީހުންނާ އެކު، ތިޔަބައިމީހުން ވެސް ގޯތިގެދޮރުގައި އިށީނދެގެން ތިބޭށެވެ![135]

وَلَا تُصَلِّ عَلَىٰٓ أَحَدٖ مِّنۡهُم مَّاتَ أَبَدٗا وَلَا تَقُمۡ عَلَىٰ قَبۡرِهِۦٓۖ إِنَّهُمۡ كَفَرُواْ بِٱللَّهِ وَرَسُولِهِۦ
وَمَاتُواْ وَهُمۡ فَٰسِقُونَ ﴿٨٤﴾

﴿84﴾ އޭ ރަސޫލާއެވެ! މުނާފިޤުންގެ ތެރެއިން މަރުވާ އެއްވެސް މީހެއްގެ މައްޔިތަށް، ދުވަހަކު ވެސް އެއްވެސް ޖަނާޒާއެއްގައި، އިބަ ރަސޫލާ ކަށުނަމާދު ނުކުރައްވާށެވެ! އަދި އެއިން އެއްވެސް މީހެއްގެ މަހާނަ ކައިރީގައި ހުއްޓިވަޑައިގެން ހުންނަވައި، އެއިން އެއްވެސް މީހަކަށް ޓަކައި، އިބަ ރަސޫލާ ދުޢާފުޅެއްނުކުރައްވާށެވެ! ހަމަކަށަވަރުން، މުނާފިޤުންނާމެދު، އިބަ ރަސޫލާ އެ ގޮތަށް ކަންތައްކުރައްވާންޖެހޭ ސަބަބަކީ، اللهُ ﷻ އަށާއި، އެ إِلٰهُގެ ރަސޫލާއަށް އުރެދި، ކާފިރުވެ އުޅެން ބަޔަކު ކަމުގައި އެބައިމީހުން ވިކަމެވެ. އަދި އެބައިމީހުން މަރުވެ ދިޔައީ ވެސް، اللهُ ﷻ އަށް އުރެދި، އެ إِلٰهُއަށް ކިޔަމަންވުމުގެ ދާއިރާއިން ބޭރުވެ، ނުހަނު ނުބައި ކަންތައްތަކުގާ ޖެހިގެން ކަމުގައިވާ ބާރުގައެވެ.

ދަންނާށެވެ! މި އާޔަތުގައި މި ވަނީ، އެ މީހަކީ މުނާފިޤަކުކަން، ޔަޤީން ރަސޫލާއަށް އެނގިވަޑައިގެންނަވާ ކޮންމެ މީހަކާ ގުޅޭ ވެސް ކަންތައްކުރެއްވުމަށް، އެ ރަސޫލާއަށް اللهُ ﷻ އަންގަވި ގޮތެވެ.[136]

135- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِير مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة
136- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

وَلَا تُعۡجِبۡكَ أَمۡوَٰلُهُمۡ وَأَوۡلَٰدُهُمۡۚ إِنَّمَا يُرِيدُ ٱللَّهُ أَن يُعَذِّبَهُم بِهَا فِي ٱلدُّنۡيَا وَتَزۡهَقَ
أَنفُسُهُمۡ وَهُمۡ كَٰفِرُونَ ٨٥

﴿85﴾ އޭ ރަސޫލާއެވެ! އެ މުނާފިޤުންނަށް ލިބިފައިވާ ދަރިންނާއި އެބައިމީހުންގެ އަތުގައިހުރި މުދަލުގެ ގިނަ ކަމަކީ، ތިބާ ރަސޫލާ އަޖައިބުކުރުވަނިވި ކަންތައްތަކެއް ކަމުގައި ނުހެއްދަވާށެވެ! އަދި މުދަލާއި ދަރިން ގިނަވުމަކީ، އެބައިމީހުންނަށް ލިބުނު ރަޙްމަތެއް ކަމުގައި ވެސް ދެކެވަޑައިނުގަންނަވާށެވެ! ހަމަކަށަވަރުން، الله ﷾ އެދިވޮޑިގެންނަވަނީ، މުދަލާ އެއްކޮށް ދަރިން ބޭނުކުރުމަށް ބަލައި، ތަދު މަސައްކަތްކޮށްކުރުން ދެއްވުމުގެ ސަބަބުން، ދުނިޔަވީ ހަޔާތުގައި އެބައިމީހުންނަށް ނުހަނު ބޮޑު ވަރުބަލިކަން ލިބުމަށެވެ.

އަދި ދަރިން މަރުވެ، މުދަލަށް ދުރުވެރިވާ ގެއްލުމާއި ހަލާކުގެ ސަބަބުން، އެބައިމީހުންނަށް ލިބޭ ހިތްދަތިކަމާއި، މާޔޫސްކަމާއި، އަބާއްޖަވެރިކަމަކީ، ދުނިޔޭގައި އެބައިމީހުންނަށްޓަކައި ޢަޛާބެއް ކަމުގައި ވެއްޖެއް ވެސް ވެއެވެ. އަދި އާޚިރަތުން، ކާފިރުން ކަމުގައި އެބައިމީހުންވާ ހާލުގައި، އެބައިމީހުންގެ ފުރާނަތައް އެބައިމީހުންގެ ހަށިތަކުން ވަކިވުމަށް ފަހު، އާޚިރަތް ދުވަހުން ނަރަކައިގެ އަންދާ ވަތްގަނޑެއްގައި އަބަދުގެއަބަދަށް ދެމިތިބޭ ބަދަލު ކަމުގައި އެބައިމީހުން ލެއްވުމަށެވެ.

ދަންނާށެވެ! މުނާފިޤުންނަށް ބަލައި، އެ ކަންތައްތައް އެ ގޮތަށް ދުނިޔޭގައިވަނީ، الله ﷾އަށް ކާފިރުވެ، އެ إِلٰهُގެ ރަސޫލުއްލާހުން ޖިހާދުކުރުމަށް ވެސް ނުނުކުމެ އަދި ގެފޮ ހަރަކާތްތެރިކަމާ ބަދަލު ކަމުގައި، އެބައިމީހުން ވުމުގެ ސަބަބުންނެވެ.137

137- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِير مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

وَإِذَآ أُنزِلَتۡ سُورَةٌ أَنۡ ءَامِنُواْ بِٱللَّهِ وَجَٰهِدُواْ مَعَ رَسُولِهِ ٱسۡتَـْٔذَنَكَ أُوْلُواْ ٱلطَّوۡلِ مِنۡهُمۡ
وَقَالُواْ ذَرۡنَا نَكُن مَّعَ ٱلۡقَٰعِدِينَ ﴿٨٦﴾

﴿86﴾ ތެދުވެރިކަމާއެކު ހިތުގެ އަޑިން، ﷲ ﷻ އަށް އީމާންވެ، ކުރާ ޖިހާދަކީ
އަޅުކަމެއް، އެ إِلٰه އަށް ހާލިސްކުރުމަށްޓަކައި، އެ إِلٰهُ ގެ ރަސޫލާގެ އަރިހުގައި ޖިހާދަށް
ނުކުމެވުމަށް އަމުރުކުރާ ސޫރަތެއް، އެ ރަސޫލާގެ މައްޗަށް ބާވައިލެއްވިއްޖެ ނަމަ،
މުނާފިޤުންގެ ތެރެއިން ތަނަވަސްކަމާއި، ކުޅަދާނަކަމާއި، ބާރުވެރިކަމުގެ އަހުލުވެރިން،
އިބަ ރަސޫލާގެ އަރިހަށް އައިސް، ޖިހާދަށް ނުނިކުމެ ތިބުމުގެ ހުއްދައަށް އެދިއްޖެއެވެ.

އަދި އެބައިމީހުން ދަންނަވާނެއެވެ. "ޖިހާދަށް ނުކުމެވުމުގެ ކުޅަދާނަކަން ނެތިގެން
ނުވާ އަންހެނުންނާއި ނިކަމެތިންނާ އެކު ގެތެރޭގައި ތިބުމަށް ދޫކޮށް
ދޫކޮށްލައްވާށެވެ!" ސަލާމަތްވާނެއެވެ. އިބަ ރަސޫލާގެ އަރިހުގައި، އެބައިމީހުން އެ ގޮތަށް
އެ ދަންނަވަނީ، އެބައިމީހުންގެ ކަލޭގެފާނާއި ހަމައެކު ޖިހާދުކުރުމަށް ހުރިހާ ކަމަކީ،
މަތިވެރި އެބައިމީހުން ތިބެގަތުމަށްޓަކައި ބޭނުން ކަމެއްވެގެންނެވެ.[138]

رَضُواْ بِأَن يَكُونُواْ مَعَ ٱلۡخَوَالِفِ وَطُبِعَ عَلَىٰ قُلُوبِهِمۡ فَهُمۡ لَا يَفۡقَهُونَ ﴿٨٧﴾

﴿87﴾ އަދި އެ މުނާފިޤުންނަކީ، ހުރިހާ ކަމަކީ، ހަމައެކަނި ގެތެރޭ ތިބި
ކުޅަދާނަކަމާއި، ހިތްވަރުގެ ދަރަޖަ، ފައިދާކުރާ ރަސޫލާގެ ޖިހާދުކުރުމާއި، މި ސިފަތައް
އެއްވެސް ސިފައެއް ނެތް، ނަފްސު ހުރިހާ ބަލިކަން ކަމުގައި ވުމުގެ ސަބަބުން،
ހެޔޮކާރަކަން ނެތްކަމެވެ، ގޭގައި ތިބޭ ބަލިކަން ގުޅިގެންވާ، އަންހެނުންނާއި،
ކުޑަކުދިންނާ އެކު ގޭތެރޭގައި ތިބުމަށް ރުހި ބަލިކަން ކަމުގައި އެބައިމީހުން
ވިއެވެ.

އަދި އެބައިމީހުންގެ ހިތްތަކަށް އީމާންކަން ނުވަންނަ ގޮތަށް، އެބައިމީހުންގެ
ހިތްތަކުގައި އެ ވަނީ ސިއްކަޖެހި ބަންދުވެފައެވެ. އެއީ، އެބައިމީހުންގެ
ކިބައިގައިހުރި ނިފާޤުކަމުގެ ސަބަބުންނާއި، الله ﷻ ގެ ރަސޫލާގެ އަރިހުގައި،
އެ އިލާހުގެ މަގުގައި ޖިހާދުކުރުމަށް ނުނިކުމެ، ފަސްޖެހި ގޭގެދޮރުގައި ތިބުމުގެ
ސަބަބުންނެވެ. އެހެންކަމުން، ދެ ދުނިޔޭގައި އެބައިމީހުންނަށް ފައިދާހުރި ކަންތަކެއް
ގޮތުގައި އެބައިމީހުންގެ ކަންތައްތައް އިސްލާހުކުރެވޭނޭ ގޮތް އެބައިމީހުންނަކަށް
ނުވިސްނޭނެއެވެ.139

لَٰكِنِ ٱلرَّسُولُ وَٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ مَعَهُۥ جَٰهَدُواْ بِأَمۡوَٰلِهِمۡ وَأَنفُسِهِمۡۚ وَأُوْلَٰٓئِكَ
لَهُمُ ٱلۡخَيۡرَٰتُۖ وَأُوْلَٰٓئِكَ هُمُ ٱلۡمُفۡلِحُونَ ﴿٨٨﴾

﴿88﴾ الله ﷻ ގެ ރަސޫލާގެ އަރިހުގައި ޖިހާދަށް ނުގޮސް ފަސްޖެހިގެން ތިބޭ
ބަޔަކު ކަމުގައި، މުނާފިޤުންވި ނަމަވެސް، އެ އިލާހުގެ ރަސޫލާއާއި، އެ ރަސޫލާގެ
އަރިހުގައި އީމާންވެގެން ތިބި މީހުންގެ ގޮތަކީ، އެ އިލާހުގެ މަގުގައި އެބައިމީހުންގެ
ޖާނާއިމާލުން ޖިހާދުކުރެއެވެ. ވީމާ، އެ ފަދަ މުއުމިނުންނަކީ، އެބައިމީހުންގެ
ޢަދުއްވުންނާ ކުރެވޭ ހަނގުރާމަތަކުގައި ނަސްރާއި ޣަނީމާ، އެބައިމީހުންގެ
މުދަލު ޣަނީމާތް، ދުނިޔަވި ބަރަކާތުގައި ދިނަވައި ފައިދާތަކާއި ބޮޑުވީ. އަދި
އާޚިރަތުގައި ޖިންނަތުގައި ނަސީބުވެ ކާމިޔާބުވާނީ ބޮޑުވާ، ބަރަކާތުގައި
ހަމަ އެ މުއުމިނުންނެވެ.140

أَعَدَّ ٱللَّهُ لَهُمۡ جَنَّٰتٖ تَجۡرِي مِن تَحۡتِهَا ٱلۡأَنۡهَٰرُ خَٰلِدِينَ فِيهَاۚ ذَٰلِكَ ٱلۡفَوۡزُ ٱلۡعَظِيمُ ﴿٨٩﴾

139- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة
140- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

﴾89﴿ ބާއްޖަވެރިޔަ ޓަކަ މުއުމިނުންނަށް، އާޚިރަތް ދުވަހުން ދެއްވުމަށް ޓަކައި،
އެ ސުވަރުގެތަކުގައިވާ ގަނޑުވަރުތަކާއި ގަސްތަކުގެ ދަށުން ކޯރުތައް ހިނގަހިނގައި
ހުންނަ ސުވަރުގޭގެ ބަގީޗާތަކެއް، ﷲ ﷻ ތައްޔާރުކުރައްވައިފިއެވެ. އެއީ،
ދުވަހަކު ވެސް، އެ ސުވަރުގެތަކުން ނުކުމުމެއް ނެތި، ދާއިމަށް އެ ސުވަރުގެތަކުގައި
އެބައިމީހުން ދެމިތިބުމަށް ގެނައުމަށެވެ. [illegible] ކާމިޔާބީއަކީ އެއީ މަތިވެރިވެފައިވާ
ނަޞީބުވެރިކަމަކީ ހަމަ އެއީއެވެ.[141]

وَجَآءَ ٱلۡمُعَذِّرُونَ مِنَ ٱلۡأَعۡرَابِ لِيُؤۡذَنَ لَهُمۡ وَقَعَدَ ٱلَّذِينَ كَذَبُواْ ٱللَّهَ وَرَسُولَهُۥۚ سَيُصِيبُ
ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ مِنۡهُمۡ عَذَابٌ أَلِيمٞ ٩٠

﴾90﴿ މަދީނާގެ ވަށައިގެންވާ ރަށްތަކުގައި އުޅެމުންދިޔަ ޢަރަބީންގެ ތެރެއިން ބަޔަކު،
ﷲ ﷻ ގެ ރަސޫލާގެ އަރިހަށް އައިސް، އެބައިމީހުންގެ ކިބައިގައިހުރި ނިކަމެތިކަމާއި
ބަލިކަށިކަމާއެކު، އެ ރަސޫލާގެ އަރިހުގައި ޖިހާދަށް ނުކުތުމުގެ [illegible]
އެބައިމީހުންނަށް ދެވިގެން ނުވާ ކަމުގައި ދަންނަވައި، ތަބޫކު ހަނގުރާމައަށް ނުގޮސް
ތިބުމުގެ ހުއްދަދެއްވުމަށް އެދުނެވެ.

އަދި އޭގެ ތެރެއިން، ﷲ ﷻ އާއި، އެ إلٰهُ ގެ ރަސޫލާ ދޮގުކުރި މީހުން [illegible]،
ހަނގުރާމައަށް ނުގޮސް ތިބުމުގެ ހުއްދަ އެދުމެއް ނެތި އަދި އެއްވެސް ޢުޛުރަކާ
ނުލައި، އެ ރަސޫލާގެ އަރިހުގައި ޖިހާދަށް ނުގޮސް، ގޭގައި އިށީނދެގެން ތިބުނެވެ.
ވުމާއެކު، މަދީނާގެ ވަށައިގެންވާ ރަށްތަކުގައި އުޅެމުންދިޔަ ޢަރަބީންގެ ތެރެއިން،
ﷲ ﷻ އާއި، އެ إلٰهُ ގެ ރަސޫލާ ދޮގުކުރި މީހުންނަށް [illegible] ވޭންދެނިވި އަޛާބު
އައިސް ޖެހިލާނެއެވެ.

141- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِيرِ مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

އެއީ، ދުނިޔޭގައި ވެސް، އޭގެ ތެރެއިން ބަޔަކު ޤަތުލުވެގެން ދިއުމާއި،
އާޚިރަތު ދުވަހުން ނަރަކައިގެ ވޭންދެނިވި އަޒާބުގައި އެ ފަދަ އެންމެންނާ އެކު
އެބައިމީހުން ވެސް ދިޔޭން ޖެހުނެވެ.[142]

لَّيْسَ عَلَى ٱلضُّعَفَآءِ وَلَا عَلَى ٱلْمَرْضَىٰ وَلَا عَلَى ٱلَّذِينَ لَا يَجِدُونَ مَا يُنفِقُونَ حَرَجٌ إِذَا
نَصَحُوا۟ لِلَّهِ وَرَسُولِهِۦ ۚ مَا عَلَى ٱلْمُحْسِنِينَ مِن سَبِيلٍ ۚ وَٱللَّهُ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٩١﴾

﴿91﴾ ޖިހާދަށް ނުނިކުމެވޭ ފަދަ ކުޅަދާނަކަން ނެތް ބަލިކަށި މީހުންނާއި،
ބަލި މީހުންނާއި، ޖިހާދަށް ބޭނުންވާ ތަކެތި ހޯދޭނެ އެއްވެސް ގޮތެއް ނެތް ފަޤީރުން ފަދަ
އުޛުރުވެރިން، ޖިހާދަށް ނުނިކުމެ ތިބުމަކީ، އެބައިމީހުންގެ މައްޗަށް ފާފައެއް ވާ
ކަމެއް ނޫނެވެ. އެއީ، އެބައިމީހުން ޖިހާދަށްނުނިކުމެ ތިބޭއިރު، ﷲ ﷻ އަށާއި،
އެ إِلٰهُ ގެ ރަސޫލާއަށް އިޚްލާޞްތެރިވެ، އެ إِلٰهُ ގެ ޝަރީޢަތަށް ޢަމަލުކުރާ ބަޔަކު ކަމުގައި
އެބައިމީހުންވާ ނަމައެވެ. އަދި އެ މީހުން، ﷲ ﷻ ގެ ރަސޫލާގެ އަރިހުގައި ޖިހާދަށް
ނުދާން ހުރުން ހުއްޓުވާ ފަދަ އުޛުރުވެރިއަކަން ވެފައި، ﷲ ﷻ އަށާއި، އެ إِلٰهُ ގެ
ރަސޫލާއަށް ތެދުވެރިވެ ހުރުމާ އެކު، ހުރިހާ ކަންތައްތަކުގައި އިޚްލާޞްތެރިވެގެން ކަމުގައި
ވާނަމަ، އެ ފަދަ މީހުންނަކަށް މަލާމާތްކުރުމުގެ އަދި އެ މީހުންނަކީ ކުށްވެރިކުރުމުގެ އެއްވެސް
މަގެއް ނެތެވެ. އެހެނީ، ﷲ ﷻ އީ، އިޙްސާންތެރިންނާ އެކު ހުރި ކަންތައްތަކުގައި
މީހުންނަށް ގިނަގިނައިން ފާފަފުއްސަވާ ނުހަނު އޯގާވެރި ރަޙީމުވަންތަ إِلٰهެވެ.[143]

وَلَا عَلَى ٱلَّذِينَ إِذَا مَآ أَتَوْكَ لِتَحْمِلَهُمْ قُلْتَ لَآ أَجِدُ مَآ أَحْمِلُكُمْ عَلَيْهِ تَوَلَّوا۟
وَّأَعْيُنُهُمْ تَفِيضُ مِنَ ٱلدَّمْعِ حَزَنًا أَلَّا يَجِدُوا۟ مَا يُنفِقُونَ ﴿٩٢﴾

142- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

143- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِيرِ مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

﴿92﴾ އަދި ހަމަ އެ ފަދައިންނެވެ، އިބަ ރަސޫލާގެ އަރިހުގައި ޖިހާދަށް
ނުކުތުމަށް ބަލައި، ސަވާރުވާނޭ އެއްޗެއް ނުލިބުނު މީހުން، އެ ފަދަ އެހީއަކަށް އެދި،
އިބަ ރަސޫލާގެ އަރިހުގައި ދަންނަވާފާމުން، "އެ އެއްޗެއްގެ މައްޗަށް ތިޔަބައިމީހުން
ސަވާރުކުރުވައިދެން، ތިމަން ރަސޫލާގެ އަރިހުގައި ތިޔަބައިމީހުން ގެންދާނޭ އެއްޗެއް،
ތިމަން ރަސޫލާއަކަށް ލިބިވަޑައިގެންފައެއް ނުފެނެއެވެ." މި ފަދައިން، އިބަ ރަސޫލާ
ވިދާޅުވުމުން، الله ﷻ ގެ މަގުގައި ޖިހާދަށް ނުކުތުމަށް ބަލައި ހަރަދުކުރާނޭ އެއްޗެއް
އެބައިމީހުންނަކަށް ނުލިބުނު ކަމުގެ ހިތާމައިން ފެންކަޅިވެ، އެބައިމީހުންގެ ލޮލުން
ކަރުނަތައް އޮހޮރެމުން ދިޔަ، އިބަ ރަސޫލާގެ އަރިހުން އެނބުރިދިޔަ މީހުން ޖިހާދަށް ނުގޮސް
ތިބި ނަމަވެސް، އެބައިމީހުންނަކަށް ފާފައެއް، އެބައިމީހުން ކުށްވެރި ކުރުވާނޭ
އެއްވެސް މަގެއް ނެތެވެ. ވީމާއެކު، އެ ފަދަ މީހުން ޖިހާދުގައި ބައިވެރިނުވުމަކީ
އެބައިމީހުންގެ މައްޗަކަށް، ފާފައެއް ނުވެއެވެ.144

إِنَّمَا ٱلسَّبِيلُ عَلَى ٱلَّذِينَ يَسۡتَـٔۡذِنُونَكَ وَهُمۡ أَغۡنِيَآءُۚ رَضُواْ بِأَن يَكُونُواْ مَعَ
ٱلۡخَوَالِفِ وَطَبَعَ ٱللَّهُ عَلَىٰ قُلُوبِهِمۡ فَهُمۡ لَا يَعۡلَمُونَ ﴿٩٣﴾

﴿93﴾ އޭ ރަސޫލާއެވެ! އިބަ ރަސޫލާގެ އަރިހުގައި ޖިހާދަށް ނުކުމެ ތިބުމުގެ ސަބަބުން،
ފާފައާއި ކުށްވެރިވުން، ލާޒިމުވެގެންވާ ކަން ކަށަވަރީ، އެބައިމީހުންނަށް
މުއްސަނދިން ކަމުގައިވާ ބާރުގަދައިވެސް، ޖިހާދަށް ނުކުމެ، ގެތެރޭގައި ތިބުމުގެ
ހުއްދަދޭން އެދި، އިބަ ރަސޫލާގެ އަރިހުގައި ދަންނަވާ މީހުންނެވެ. ޝަރުޢީ ޢުޛުރެއް ނެތިއެވެ.
އެބައިމީހުންނަކީ، ކުޑަކުދިންނާއި، އަންހެނުންނާއި، ޖިހާދަށް ނުކުތުން
އެ ބައެއްގެ މައްޗަށް ވާޖިބު ވެގެން ނުވާ ބުޑުވިރިންނާ އެކު، ހަމަގައި ގެތެރޭގައި
ތިބުމަށް ރުހުނު މުއްސަނދިންނެވެ.

144- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

ފަހެ، ހަމަކަނޑަވަރުން، اللهُ ﷻ ވަނީ، އެބައިމީހުންގެ ހިތްތަކުގައި ނިފާޤުކަމުގެ ސިއްކަޖެއްސަވައި ބަންދުކުރައްވައިފައެވެ. ވީމާ، ހަނގުރާމައަށް ފަސްޖެހި، އިބަ ރަސޫލާގެ އަރިހުގައި ޖިހާދަށް ނުގޮސް، ރަށުގައި ތިބުމުގެ ނުބައި ނަތީޖާއަކީ ކޮބައިކަން، އެބައިމީހުންނަކަށް އެއްގޮތަކަށް ވެސް ނޭނގެއެވެ. އަދި ފައިދާ ކުރަނިވި އިލްމުން މަޙްރޫމުވުމުގެ ސަބަބުން، ޙައްޤާއި ބާޠިލު ވަކިކުރާ ބަހަކު ކަމުގައި ވެސް އެބައިމީހުން ވެއެވެ. އެހެންކަމުން، އިބަ ރަސޫލާގެ އަރިހުގައި ޖިހާދަށް ނުކުތުމަށް ފަސްޖެހި، ގޯތިގެދޮރުގައި އިށީނދެގެން ތިބީ ބަޔަކު ކަމުގައި، އެ މުނާފިޤުން ވެއެވެ.145

ފަހެ، اللهُ ﷻ ދެއްވި ވާގިފުޅުން، ކީރިތި ޤުރުއާނުގެ ދިހަވަނަ ޖުޒުގެ ކުރު ތަފްސީރެއް ލިޔުމަށް އަޅުގަނޑު ގަސްތުކުރި މިންވަރަށް ލިޔެ ނިމުނީއެވެ. އަޅުގަނޑުގެ ދުޢާއަކީ، އަޅުގަނޑުގެ މި ކުޑަކުޑަ ޖަހުދު، اللهُ ﷻ ޤަބޫލުކުރައްވާށެވެ. އަދި މި މަސައްކަތުގައި އަޅުގަނޑަށް އެހީތެރިވެދެއްވި ހުރިހައި ފަރާތްތަކުގެ ޖަހުދު ޤަބޫލުކުރައްވައި، އަޅުގަނޑުމެން އެންމެންނަށް ވެސް ސުވަރުގޭގެ މަތިވެރި ދަރަޖަ މިންވަރުކޮށްދެއްވާށެވެ. އަދި ޝަފާޢަތާ އެ ނަބިއްޔާ އަޅުގަނޑުމެން އެންމެންނަށް މިންވަރުކޮށްދެއްވުން ވެސް އެދެމެވެ.

وَصَلَّى اللهُ وَسَلَّمَ عَلَى سَيِّدِنَا وَمَوْلَانَا مُحَمَّدٍ، وَعَلَى آلِهِ وَأَصْحَابِهِ، وَمَنْ تَبِعَهُمْ بِإِحْسَانٍ إِلَى يَوْمِ الدِّينِ.

وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ.

145- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ لِلدُّكْتُورِ عَائِضِ الْقَرْنِي

يَعۡتَذِرُونَ إِلَيۡكُمۡ إِذَا رَجَعۡتُمۡ إِلَيۡهِمۡۚ قُل لَّا تَعۡتَذِرُواْ لَن نُّؤۡمِنَ لَكُمۡ قَدۡ
نَبَّأَنَا ٱللَّهُ مِنۡ أَخۡبَارِكُمۡۚ وَسَيَرَى ٱللَّهُ عَمَلَكُمۡ وَرَسُولُهُۥ ثُمَّ تُرَدُّونَ إِلَىٰ عَٰلِمِ ٱلۡغَيۡبِ
وَٱلشَّهَٰدَةِ فَيُنَبِّئُكُم بِمَا كُنتُمۡ تَعۡمَلُونَ ٩٤

(94) އޭ الله ﷻ ގެ އެއްކަލަވަންތަކަން ތުރުކާން ޚަބަރުތަކުން، އެ إِلٰهُގެ ރަސޫލާއާ ތަބާވެގެންވާ މުއުމިނުންނޭވެ! ތިޔަބައިމީހުން ތަރުދު ހަނގުރާމައިގެ ކަންތައްތަކުން ނިމިގެން، މަދީނާއަށް އެނބުރި އައުމުން، އެ ހަނގުރާމައަށް ނުގޮސް ފަހަތުގައި މުނާފިޤުން، ތިޔަބައިމީހުންގެ ގާތަށް އައިސް ދޮގު އުޛުރުތައް ދައްކާނެތެވެ.

އޭ ރަސޫލާއެވެ! އެބައިމީހުންނަށް، އިބަ ރަސޫލާ ވިދާޅުވާށެވެ! "ތިޔަބައިމީހުން އުޛުރުނުދައްކާށެވެ! ޔަޤީނުންގައި ވެސް ތިޔަބައިމީހުން ތިމަ ދެކޮޅު ވާހަކަތައް ތަސްދީޤު ނުކުރާނަމެވެ. އެއީ ހަމަކަށަވަރުން، ތިޔަބައިމީހުންގެ ޚަބަރުތަކުން، الله ﷻ ވަނީ އަންގަވާފައެވެ. އަދި، ތިޔަބައިމީހުންނަށް ޚަބަރުދެއްވާނެ ކަމުގައި ސާބިތުވެއެވެ.

އަދި ނިފާޤުކަން ދޫކޮށް، ތިޔަބައިމީހުން އިޞްލާޙުވާނަމަ، ނުވަތަ ނިފާޤުގައި މަޑުކޮށް ހުރެފައި ތިޔަބައިމީހުން ދެކިވޭނެ ކަމެވެ، الله ﷻ ވާނީ ތިޔަބައިމީހުންގެ ޢަމަލުތަކަށް ބައްލަވާ ވާހަކައެވެ. ތިޔަބައިމީހުންގެ ޢަމަލުތައް ތިޔަބައިމީހުން ބަލައިގަނެވޭނެ ގޮތް، الله ﷻ އެ ކަން ފާޅުކޮށްދެއްވާނެއެވެ. އަދި އަންނާން ހުރި ދުވަސްވަރުގައި ތިޔަބައިމީހުން އަމަލުކުރާނީ ކިހިނެއް، الله ﷻ ގެ ރަސޫލާ ފެނިވަޑައިގަންނަވާނެއެވެ.

ދެން، ތިޔަބައިމީހުން ތައުބާވެ، ބަދަލުވެ، ނިފާޤުކަމުން ފަހެ، ތިޔަބައިމީހުން ޢަމަލުކުރައްވާނީ، ފެންނަ ކަންތައްތަކާއި، ނުފެންނަ ކަންތައްތަކާއި، ސިއްރުގައި ކުރި ކަންތައްތަކާއި، ފާޅުގައި ކުރި ކަންތައްތައް، ބޮޑަށް ދެނެވޮޑިގެންވާ إِلٰهُ ގެ ޙަޟްރަތަށް ކަން ކަށަވަރެވެ. ފަހެ، އެ ދުވަހުން، ތިޔަބައިމީހުން ދުނިޔޭގައި ކޮށްއުޅުނު ޢަމަލުތަކުގެ ތަފްޞީލު ޚަބަރުދީ، އެ إِلٰهُ ތިޔަބައިމީހުންނަށް ދެއްވައި، އެ ޢަމަލުތަކާ އެކަށޭނަ ޖަޒާ، އެ إِلٰهُ ތިޔަބައިމީހުންނަށް ދެއްވާނޭ ކަން ކަށަވަރެވެ.“[1]

سَيَحۡلِفُونَ بِٱللَّهِ لَكُمۡ إِذَا ٱنقَلَبۡتُمۡ إِلَيۡهِمۡ لِتُعۡرِضُواْ عَنۡهُمۡۖ فَأَعۡرِضُواْ عَنۡهُمۡۖ إِنَّهُمۡ رِجۡسٞۖ وَمَأۡوَىٰهُمۡ جَهَنَّمُ جَزَآءَۢ بِمَا كَانُواْ يَكۡسِبُونَ ٩٥

﴿95﴾ އޭ ﷲ ﷻ ގެ އެއްކައުވަންތަކަން ތެދުކޮށް ޤަބޫލުކޮށް، އެ إِلٰهُ ގެ ރަސޫލާއަށް ތަބާވެގެންވާ މުއުމިނުންނޭވެ! ތިޔަބައިމީހުން ތަބޫކު ހަނގުރާމައިގެ ކަންތައްތަކުން ނިމިގެން، އެނބުރި އައުމުން، އެ ހަނގުރާމައަށް ނުގޮސް ތިބި މުނާފިޤުން ތިޔަބައިމީހުންގެ ގާތަށް އައިސް، ހަނގުރާމައަށް ނުގޮސް ތިބުމުގައި އެބައިމީހުންނީ އުޒުރުވެރިން ކަން ސާބިތުކޮށް ދިނުމަށް ޓަކައި، ތިޔަބައިމީހުންގެ ކުރިމަތީގައި، ﷲ ﷻ ގަންދީ ދޮގު ހުވާކުރާނެތެވެ.

އަދި ތިޔަބައިމީހުންގެ ކުރިމަތީގައި، އެ މުނާފިޤުން އެ ދޮގު ދޮގު ހުވަތައް އެ ކުރަނީ، އެބައިމީހުން އެ ކުރި ކަންތައްތަކުގެ ސަބަބުން، ތިޔަބައިމީހުން އެބައިމީހުންނަށް ކުރާ އިންކާރާއި، މަލާމާތުން ސަލާމަތްވުމަށެވެ. އަދި އެ ކަންތައްތަކާމެދު، ތިޔަބައިމީހުން އެބައިމީހުންނާ ކޯޅުން ސުވާލުތަކާއި ތަޙްޤީޤުތަކުން ސަލާމަތްވުމުގެ ބޭނުމުގައި ވެސް މެއެވެ.

1- التَّفسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الْإسْلاَمِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة وَالتَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ لِلدَّكْتُورِ عَائِضِ الْقَرْنِي

ވީމާ، އެ މުނާފިޤުން ދެރަކަށް ނިކަމެތިކަމުގައި ބަކައި، ދިޔަ މުއުމިނުން
އެބައިމީހުންގެ ކިބައިން، މޫނު އަނބުރައިލައި، އެބައިމީހުންނާ ވަކިވެގަންނާށެވެ!
އެއީ ހަމަކަށަވަރުން، މުނާފިޤުންނަކީ އެތެރެފުށް ނުރަސް ހަޖި، އިޢުތިޤާދުގެ ގޮތުން
އަރައިގެ ނަޖިސްކަން ބޮޑުބައެއްކަމެވެ. އަދި ޤިޔާމަތް ދުވަހުން، އެ ތަނަކަށްވަދަ
އެބައިމީހުން ފަދާރުވެ ތިބޭނިވެ ތަނަކީ ނަރަކައެވެ. އެއީ، އެބައިމީހުންގެ
ކިބައިގައިހުރި ނިފާޤުކަމާއި، އެބައިމީހުން އެ ހަދައިގަތް ކުށްތަކާއި ފާފަތަކުގެ
ސަބަބުން، އެބައިމީހުންނަށް ލިބޭނީ ސަޒާއެވެ.[2]

يَحۡلِفُونَ لَكُمۡ لِتَرۡضَوۡاْ عَنۡهُمۡۖ فَإِن تَرۡضَوۡاْ عَنۡهُمۡ فَإِنَّ ٱللَّهَ لَا يَرۡضَىٰ عَنِ
ٱلۡقَوۡمِ ٱلۡفَٰسِقِينَ ﴿٩٦﴾

﴿96﴾ އޭ މުއުމިނުންނޭވެ! ތިޔަބައިމީހުންގެ ރުހުން ލިބިގަތުމަށް ބާކައި އެ ދޮގުވެރި
މުނާފިޤުން ކުރާ ހުވާތައް ކަރާއްހަމެވެ. ފަހެ، ތިޔަބައިމީހުންނަށް އެ މުނާފިޤުންގެ
ރިޔާޟަތް ނޯނެގާ އަދި، އެބައިމީހުން އެ ކުރާ ހުވާތަކުގެ ސަބަބުން،
އެ މުނާފިޤުން ދެކެ ތިޔަބައިމީހުން ރުހުންކަމުގައި ވިޔަސް، ހަމަކަށަވަރުން،
ﷲ ﷻ ގެ އަމުރުފުޅުތަކާއި، އެ إِلٰهُ ގެ ރަސޫލާގެ އަމުރުފުޅުތަކަށް ކިޔަމަންވުމުން
ބޭރުވެ، ނުބައި ކަންތައްތަކަށް އަރައިގަތް، ފާސިޤުވާ މީހުން ދެކެ، ﷲ ﷻ
ރުހިވޮޑިގެން ނުވެމެވެ.[3]

ٱلۡأَعۡرَابُ أَشَدُّ كُفۡرٗا وَنِفَاقٗا وَأَجۡدَرُ أَلَّا يَعۡلَمُواْ حُدُودَ مَآ أَنزَلَ ٱللَّهُ عَلَىٰ رَسُولِهِۦۗ
وَٱللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٞ ﴿٩٧﴾

2- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِيرُ مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة
3- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِيرُ مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

﴿97﴾ ޢަރަބިކަލުން ވިހެދިއުޅޭ ޢަރަބިދަނޑުގައި ދިރިއުޅޭ ގާމުއަރާބީން މުނާފިޤުންގެ
ކުފުރުގައިވާ ކުފުރުވެރިކަމާއި ނިފާޤުކަމަށްވުރެން، ހަރުކަށި ސަގާފަތާގެ ބޮޑުގައި
ޤޯމުގެ ޖަހައިގެން ދިރިއުޅޭ ބަދަވީންގެ ތެރޭގައިވާ ގާމުއަރާބީން މުނާފިޤުންގެ
ކުފުރުގައިވާ، ކުފުރުވެރިކަމާއި ނިފާޤުކަން މާ ބޮޑެވެ.

އަދި އިލްމުވެރިންގެ މަޖިލިސްތަކުގައި ދުރުވީ ދަރުސްތަކާއި، ނަސޭހަތްތަކާއި،
އިރުޝާދުތަކުން އެބައިމީހުންނަކީ ދިގުމުއްދަތެއް ދުރުވެރިވެފައި ނުވުމާ އެކު، އެބައިމީހުންގެ
ހިތްތައް ހަރުގަނޑުވެފައިވާ ގޮތުގެ މުއްދަތުތަކުގައި، ހަރުކަށިކަމާއި، ޖާހިލުކަމުގެ ސަބަބުން،
اللهُ ﷻ ގެ ޙުދޫދުތަކާ މެދު ޖާހިލުވުން، އެ إِلٰهُ ބާވައިލެއްވި ދީނުގެ ޙުކުމްތަކާއި، އެބައިމީހުން
ކަންކަމުގައި، އެ إِلٰهُ ކަނޑައަޅުއްވައިފައިވާ ޝަރުޢީ އިލްމުއް އެބައިމީހުންނަށް
ނޭނގުން، މާ ބޮޑެވެ އެކަށީގެން ވެއެވެ. އަދި، اللهُ ﷻ އެންގެވި ގޮތުގެމަތިން ކަންތަށް
ކަންތައްތަކާއި އެބައިމީހުންގެ ގާތު، މާބަނ ދުރުވެގެންވާ، ޝަރުޢީ ޙުކުމްތަކާއި،
ތަދުބީރުކުރެއްވުމުގައި ޙިކުމަތްތެރިވަންތަ إِلٰهއެވެ.[4]

وَمِنَ ٱلۡأَعۡرَابِ مَن يَتَّخِذُ مَا يُنفِقُ مَغۡرَمٗا وَيَتَرَبَّصُ بِكُمُ ٱلدَّوَآئِرَۚ عَلَيۡهِمۡ دَآئِرَةُ
ٱلسَّوۡءِۗ وَٱللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٞ ﴿٩٨﴾

﴿98﴾ އޭ މުއުމިނުންނޭވެ! اللهُ ﷻ ގެ މަގުގައި ހޭދަކުރާ ޚަރަދެއް ޖިޒާގެންނަން ވިޔަ
ބޮޑު ގެއްލުމެއް ކަމުގައި ދެކޭ މުނާފިޤުން ވެސް، ބަދަވީންގެ ތެރޭގައި ވެއެވެ.
އަދި، اللهُ ﷻ ގެ މަގުގައި ޚަރަދުކުރުމަކީ، ޖޯލީބިޔަށް ކަމެއް ކަމަކަށް ވެސް އަދި،
اللهُ ﷻ ގެ ދީނުބަޔަށް ޖިހާދުންގެ ނަތީޖާއެއް ސަލާމަތްވާނޭ ކަމެއް ކަމަކަށް ވެސް،
އެ މުނާފިޤުންނެއް ނުދެކެއެވެ.

4- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِيرُ مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

އަދި މުއުމިނުންނަށް، މުސީބާތްތަކާއި އާފާތްތައް ދެތުވެރިވެސް އެދި،
އެ ކަމުގެ އިންތިޒާރުގައި، އެ ކަމަށް ބަލަބަލައި އެ މުނާފިޤުން ތިބޭ ވެސް މެއްވެ.
ސަލާމަތެއްނެތެވެ. ނުބައި ގޮތްތައް ދެތުވެރިވެ، މުސީބާތްތައް ދައުރުވަމުން އަރައިސް
ޖެހުން އޮޅި، ހަމަ އެ މުނާފިޤުންގެ މައްޗަށެވެ. އަދި، الله سبحانه وتعالى އީ، ބަދަވީންގެ
ތެރޭގައި އުޅޭ މުނާފިޤުން އެ ތަޅުގާ ވަހަކަތައް، ދާގޮތް އަހަރެންސަވައިވާ ގޮތްތަކާ،
އެބައިމީހުންގެ ހިތްތަކުގައިވާ ޚިޔާނާތް ނިކަމެތްކަން، ދާގޮތް ގުޅުންތައް ގޮތްތާ إِلٰه އެވެ.
އެހެންކަމުން، އެބައިމީހުންގެ އެ ކަމަށްޖެހޭ އެކަށޭނަ ސަޒާ، އެބައިމީހުންނަށް،
އެ إِلٰه ދެއްވާނެތެވެ.[5]

وَمِنَ ٱلۡأَعۡرَابِ مَن يُؤۡمِنُ بِٱللَّهِ وَٱلۡيَوۡمِ ٱلۡأٓخِرِ وَيَتَّخِذُ مَا يُنفِقُ قُرُبَٰتٍ عِندَ ٱللَّهِ
وَصَلَوَٰتِ ٱلرَّسُولِۚ أَلَآ إِنَّهَا قُرۡبَةٞ لَّهُمۡۚ سَيُدۡخِلُهُمُ ٱللَّهُ فِي رَحۡمَتِهِۦٓۚ إِنَّ ٱللَّهَ
غَفُورٞ رَّحِيمٞ ﴿٩٩﴾

﴿99﴾ އަދި، الله سبحانه وتعالى ގެ އެއްކަލާނގެކަމަށާއި، ޤިޔާމަތް ދުވަހަށް ތިރީސްވައި
ބިސްވާސްކަމެއްވައި، ޖޭގެއްވާނާ ކަމަށް އީމާންވާ މީހާ އެކަ، މުސްލިމުންނާ
ދެކޮށަން، މުސްލިމުންނާ ޖިހާދަށް ޚަރަދު، الله سبحانه وتعالى ގެ ހަމަގައި ގާތްކުރުވާ،
الله سبحانه وتعالى ގެ ރަސޫލާގެން ކުރައްވާ ދުޢާތަކާއި ފަރާތަކުން ކަމުގައިވާ، އެ إِلٰهُ ގެ ރަސޫލާގެ
ދުޢާތަކާގެ ސަބަބަކީ ދާއިމީ ސަވާބަށް ކަމުގައި ދެކެންކަމާ ބަދަލު ވެސް، ހަމަގައިސް
ސަރަހައްދު ބޮޑުގައި ގާތްގޮތް ޖަހައިގެން ދިރިއުޅޭ ބަދަވީންގެ މުޚާގައި ވެއެވެ. ފާގައިކަ،
الله سبحانه وتعالى ގެ ރަޙްމަތުގައި ހުޅުވެރިވެން ހަރުނަވާލާ، އެ إِلٰهُ ދެއްވާވާނެ ގަނަރަތާ އެރުވައިކަންގެ
މުޚާއިން ފުރަތް ބަލައި، އެ ދަރަ ބަދަވީން، އެ إِلٰهُ ގެ ގަގައި، ގާރަލަރުމެވެ.

5– التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الإِسْلاَمِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

ށައްކެއްނެތެވެ. އެބައިމީހުންނަށް ޓަކައި އެބައިމީހުންގެ އެ ހަރަދުތަކަށް ވާހުރީ،
ﷲ ﷻ ގެ ހަޟްރަތަށް ޤުރްބަތްކޮށްދެނިވި ސަބަބެއް ކަމުގައެވެ. އެހެންކަމުން،
ﷲ ﷻ ގެ ރަޙުމަތްވަންތަކަމުގެ ތެރެއަށް، އެ އިލާހުގެ ސުވަރުގެއަށް، އެ އިލާހު އެބައިމީހުން
ވައްދަވާނޭ ކަން ކަށަވަރެވެ. ހަމަކަށަވަރުން، ﷲ ﷻ އީ، އެ ތަކަ އަޅުތަކުންނަށް
ކުރެވިފައިވާ ފާފަތައް ގިނަގިނައިން ފުއްސަވާ، ނުހަނު އޯގާވަންތަ ރަޙީމުވަންތަ އިލާހެވެ.[6]

وَٱلسَّٰبِقُونَ ٱلْأَوَّلُونَ مِنَ ٱلْمُهَٰجِرِينَ وَٱلْأَنصَارِ وَٱلَّذِينَ ٱتَّبَعُوهُم بِإِحْسَٰنٍ رَّضِيَ
ٱللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا۟ عَنْهُ وَأَعَدَّ لَهُمْ جَنَّٰتٍ تَجْرِى تَحْتَهَا ٱلْأَنْهَٰرُ خَٰلِدِينَ فِيهَآ
أَبَدًا ۚ ذَٰلِكَ ٱلْفَوْزُ ٱلْعَظِيمُ ﴿١٠٠﴾

﴿100﴾ އަދި، ﷲ ﷻ ގެ އެއްކައުވަންތަކަން ތެދުކުރައްވައި، ޤަބޫލުކުރައްވައި،
އެ އިލާހުގެ ރަސޫލާ ތަބާވެވަޑައިގަތުމުގައި އެންމެހައި މީސްތަކުންނަށްވުރެން
ކުރިއަރައިވެއިގެން، އިސްލާމް ދީން ޤަބޫލުކުރެއްވުމުގައި އިސްނަންގަވައި،
އެ ބައެއްގެ އަންބިދަރިންނާއި، ގޯތިގެދޮރާއި، މުދާތަކާއި އަދި ހުރިހާ
ތަކެތި ވެސް ދޫކުރައްވައި، ﷲ ﷻ އަށް ޓަކައި ހިޖުރަކުރެއްވި މުހާޖިރުންނާއި،
އެ އިލާހުގެ ރަސޫލާގެ ދަޢުވަތަށް ކާމިޔާބު ކުރުމުގެ މަސައްކަތް، އެ ރަސޫލާއަށް
ނަޞްރުދެއްވި އަންޞާރީންނާ މެދު ރުހިވަޑައިގަތެވެ!

އަދި، އެ އިލާހުގެ ހުރިވަތި ގޮތް ޤަބޫލުކުރެއްވުމަށް ބޭކައި، އެ ބައެއްގެ ނިޔަތާއި،
ބަސާއި، ޢަމަލުން ގާތް ގޮތުގައި އެ މުހާޖިރުންނާއި އަންޞާރީންނާ ތަބާވި މީހުންނާ
މި އަންޞާރީންނާއި ވެސް ރުހިވަޑައިގަތެވެ! ދެން، ﷲ ﷻ އެބައިމީހުން އަންޞާރީންގެ ވެސް
ޢަމަލުތައް ޤަބޫލުކުރައްވައެވެ.

6- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِيرُ مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

އެއީ، އެ إِلٰهُގެ ރުހިވޮޑިގަތުން އެދި، އެ إِلٰهُއާއި، އެ إِلٰهُގެ ރަސޫލާގެ އަމުރުފުޅުތަކަށް އެބައިމީހުން ކިޔަމަންވީ ކަމަށް ބަލައެވެ. އަދި އެ ކަމުގެ ސަބަބުން، އެ إِلٰهُ އެބައިމީހުންނަށް ދެއްވި ދަރުމަތަކާއި ޘަވާބަށް ބަލައި، އެބައިމީހުން ވެސް، އެ إِلٰهُ ދެކެ ރުހިގެން ވެއެވެ. އަދި އެ ސުވަރުގެތަކުގައިވާ ގަނޑުވަރުތަކާއި ގަސްތަކުގެ ދަށުން، ކޯރުތައް ހިނގައިހިނގާ ހުންނަ ސުވަރުގެތައް، އެބައިމީހުންނަށް ބަލައި، އެ إِلٰهُ ތައްޔާރުކުރައްވިއެވެ.

އެއީ، އެބައިމީހުން އަބަދުގެއަބަދަށް އެ ސުވަރުގެތަކުގައި ދެމިތިބޭނެ ގޮތުގައެވެ. ޝައްކެއްނެތެވެ. ބަޔަކަށް ލިބޭނެ އެންމެ ބޮޑު ކާމިޔާބީއަކީ އަދި އެންމެ މަތިވެރި ނަސީބެއް ވެސް ހަމަ އެއީއެވެ.

ދަންނާށެވެ! الله ﷻ ގެ ރަސޫލާގެ އަސްހާބުބޭކަލުންނަށް ބަލައި، ޘަނާގެ ބަސްފުޅުތައް، މި އާޔަތުގައި، އެ إِلٰهُ ވަޙީކުރެއްވުމުން، އެ إِلٰهُގެ ބަސްފުޅުގައި، ހިމެނި ރަސޫލާގެ އަސްހާބުބޭކަލުންނަށް ޖީބެވެއިގެން ފުރިހަމަ ދަރަޖައިގެ މަތިވެރިކަމާއި، ތަޒްކިޔާއި، އެ އަސްހާބުބޭކަލުންގެ ޢަދުލުވެރިކަން ރަނގަޅަށް ސާބިތުވެ އެނގެއެވެ. ވީމާ، އެ އަސްހާބުބޭކަލުންނަށް ޤަދަރުކޮށް ހިތައި، އެ އަސްހާބުބޭކަލުންދެކެ ލޯބިވުމަކީ، އީމާންކަމުގެ ރުކުނުން ހިމެނޭ ކަންތަކެކެވެ.7

وَمِمَّنۡ حَوۡلَكُم مِّنَ ٱلۡأَعۡرَابِ مُنَٰفِقُونَۖ وَمِنۡ أَهۡلِ ٱلۡمَدِينَةِ مَرَدُواْ عَلَى ٱلنِّفَاقِ
لَا تَعۡلَمُهُمۡۖ نَحۡنُ نَعۡلَمُهُمۡۚ سَنُعَذِّبُهُم مَّرَّتَيۡنِ ثُمَّ يُرَدُّونَ إِلَىٰ عَذَابٍ عَظِيمٖ ١٠١

﴿101﴾ އޭ ރަސޫލާއެވެ!

7– التَّفسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

އަދި މަދީނާގެ ވަށައިގެންވާ ސަހަރާގެ ބިމުގައި ޖޫރީގެ ތަރަހައިގެން ދިރިއުޅޭ ބަދަވީ
އަޢުރާބީންގެ މުނާފިޤުންތައް، މަދީނާގެ އަހުލުވެރިންގެ ތެރޭގައި، ނިފާޤުކަމުގެ މައްޗަށް
ހަރުލި، އެ ކަމުގެ މަހާރަތު ލިބި، އެ ބައެއްގެ ހިތްތަކުގައި ނިފާޤު ކަށަވަރުވެގެން
އަރައިގަންނަވާ މުނާފިޤުންގެ ބައިވަރު ޤަބީލާ ވެއެވެ، އެއީ، ކަލޭ ބައިވަރު ކަން،
އިބަ ރަސޫލާއަށް އެނގިވަޑައެއް ނުގަންނަވަމެވެ. ނަމަވެސް، ކަލޭގެއަށް ހިނގާ
އެއްވެސް ކަމެއް، ތިމަން އިލާހަށް ފޮރުވެ ވަޑައިގަތެއް ނުވެވޭ އެވެ، އެ މުނާފިޤުންނަށް
އެބައިމީހުންގެ ކަންތައްތައް، ތިމަން އިލާހު، މޭރަށް ދަންނަވަދީ ގެންވާނެއެވެ.

އެއްސަކުރުން، ތިމަން އިލާހު، އެބައިމީހުނަށް ދެ ފަހަރު އަދަބު ދެއްވާނެއެވެ.
އެއީ، އެބައިމީހުން ފާޅުވަމުގެން އެބަ ނިފާޤުކަން ދުނިޔޭގައި ބަލަވާއި،
ތަސްވީރުތަކެވެ، އެއީ މުނާފިޤުން ބަޔަކު މަސްއޫލުގެ އަތުން ގަތުލުކުރެވޭ، އަސްނާބަރު
ހަފިރުކުރެވުމާ ނިކަމެތިވުމާއި، ކަނޑުވެގައި އެބައިމީހުންނަށް ލިބޭ އަދާބާއި،
މި ދެ ކަންތައްޔެވެ. ދެން އެއަށްފަހު، އާޚިރަތް ދުވަހުން ބޮޑުވީވެސް އަދާބުގެ
މުޑާރަށް، ޖަހަންނަމަގެ އަސްނޭރު އަޑިއަށް، އެބައިމީހުން ރައްދުކުރެއްވިގެނެވޭވެ.[8]

وَءَاخَرُونَ ٱعۡتَرَفُواْ بِذُنُوبِهِمۡ خَلَطُواْ عَمَلٗا صَٰلِحٗا وَءَاخَرَ سَيِّئًا عَسَى ٱللَّهُ أَن يَتُوبَ
عَلَيۡهِمۡۚ إِنَّ ٱللَّهَ غَفُورٞ رَّحِيمٌ ﴿١٠٢﴾

﴿102﴾ އޭ ރަސޫލާއެވެ! އަދި އެހެން ބައެއް މީހުން ވެއެވެ، އިބަ ރަސޫލާގެ އަރިހުގައި
ޢުޛުރެއް ނެތިކަމުގައި ތަސްބީހަށް ދާންނުކުމަން ބަލާއި ހިތާމަކުރެން، އެބައިމީހުންނަށް
ވެސް ހުރިހާ، އެއުރެން ތިމާގެ ބަދަލު މަދީނާގެ ވަށައިގެންވާ ސަހަރާގެ ބިމުގައި
ދިރިއުޅޭ ބަދަވީ، ދިރިއުޅޭ ބަދަވީ އަޢުރާބީންގެ މުނާފިޤުންތައް، މަދީނާގެ އަހުލުވެރިންގެ
ތެރޭގައި ވެސް ވެއެވެ.

8- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِيرِ مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

އެބައިމީހުންނަނީ، ބައެއްފަހަރު ހެޔޮ ޢަމަލުތައްކޮށް، އިބަ ރަސޫލާގެ އަރިހުގައި
ޖިހާދަށް ނުކުމެ، އަނެއްބައި ފަހަރަކު ނުބައި ޢަމަލުތަކާއި ދުންޔާއްމަތަށް އަޅައިގެން،
އެއްވެސް ޢުޛްރެއް ނެތި، އިބަ ރަސޫލާގެ އަރިހުގައި ޖިހާދަށް ނުގޮސް ތިބުމާ އެކު،
ޞާލިޙު ޢަމަލުތަކާއި ނުބައި ޢަމަލުތައް އެއްކޮށް ގަސްދުންކުރި ބައެކެވެ.

ދެން އެ ފަދައިން ޢަމަލުކުރުމުން، އެ ކަމާމެދު ހިތާމަކޮށް ތައުބާވާ މީހުންގެ
މައްޗަށް، ﷲ ﷻ ތައުބާކުރައްވައި، ހެޔޮ މަގުން ހިނގުމުގެ ތައުފީޤު، އެބައިމީހުންނަށް
ދެއްވުމަކީ، ނުހަނު ގާތްގައިވާ ކަމެކެވެ. ވުމާއެކު، އެ ފަދަ މީހުންގެ ތައުބާ، އެ إِلٰهُ
ޤަބޫލުކުރައްވާނެކަމެވެ. ހަމަކަށަވަރުން، ﷲ ﷻ އީ، އެ إِلٰهُގެ އަޅުތަކުންނަށް ކުށްފިލައިވާ
ފާފަތައް ގިނަގިނައިން ފުއްސަވާ، އެބައިމީހުންގެ މައްޗަށް، ނުހަނު އޯގާވަންތަ
ރަޙީމުވަންތަ إِلٰهއެވެ.[9]

خُذۡ مِنۡ أَمۡوَٰلِهِمۡ صَدَقَةٗ تُطَهِّرُهُمۡ وَتُزَكِّيهِم بِهَا وَصَلِّ عَلَيۡهِمۡۖ إِنَّ صَلَوٰتَكَ سَكَنٞ لَّهُمۡۗ
وَٱللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ١٠٣

﴿103﴾ އޭ ރަސޫލާއެވެ! އިސްލާމް ދީނުގައި ސާބިތުވެ ތިބުމާ އެކު، ބައެއް
ހެޔޮ ޢަމަލުތައްކުރާ ކަމުގައި ވެސް، ﷲ ﷻ ގެ މަގުގައި، އިބަ ރަސޫލާގެ އަރިހުގައި
ޖިހާދަށް ނުކުތުމަށް ފަސްޖެހި، އަދި އެ ނޫން ވެސް ބައެއް ނުބައި ޢަމަލުތައް
ކުރުމަށް ފަހު، އެބައިމީހުންނަށް އެ ކުށްތަކުން ޙަޤީޤަތުގައި ހިތާމަކޮށް،
އިބަ ރަސޫލާގެ އަރިހަށް އައިސް، އެ ކުށްތަކުން ކުރަން އިޢުތިރާފުވި ތައުބާވާ މީހުންގެ
މުދަލުން، ޒަކާތާއި، ޞަދަޤާތް، އިބަ ރަސޫލާ ނަންގަވާށެވެ!

9– التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

އެހެނީ، އެބަމީހުންގެ މުދަލުން، އިބަ ރަސޫލާ ނަންގަވާ ޒަކާތާއި ޞަދަޤާތުގެ

ސަބަބުން، ފާފަތަކާއި އުނިކަމްތަކުގެ ތަހިލައިންނާއި، މުދަލަށް ތަރައްގީވުމުގެ

ނުބައި ސިފައިން، އެބައިމީހުންގެ ނަފްސުތައް، އިބަ ރަސޫލާއަށް ޠާހިރުކޮށްދެއްވައި

ސާފުކޮށްދެއްވުމެވެ. އަދި އެބައިމީހުންގެ މުދަލުން، އިބަ ރަސޫލާ ނަންގަވާ ޒަކާތާއި

ޞަދަޤާތުގެ ސަބަބުން، އެ މުދަލުގައި، اللهُ ﷻ ބަރަކާތްލައްވައި، އެބައިމީހުންގެ

ހެޔޮއަމަލު މުދަލުތައް ގިނަވެ، އިތުރުވެ، އެ ގޮތުން އެބައިމީހުންނަށް ލިބޭ

ހެޔޮ ކަންތައްތައް އިތުރުވާނެއެވެ.

އަދި އެބައިމީހުންގެ ތަޤުވާވެރިކަމާއި އީމާންކަމުން އިތުރުވެއެވެ، އެބައިމީހުންނަށް ބާކީ،

އިބަ ރަސޫލާ ދުޢާކުރައްވާށެވެ! ހަމަކަށަވަރުން، އެބައިމީހުންގެ ފާފަތަކުން ފާސްވުމަށް

އުއްމީދުކުރެވޭ ދުޢާކުރައްވައި، اللهُ ﷻ ގެ ރަޙްމަތްލައްވައި، އިބަ ރަސޫލާ ދަންނަވާ

ދުޢާތަކާއި، އެބައިމީހުންނަށް ރަޙްމަތްލައްވައި އެބައިމީހުންނަށް ހިތްހަމަޖެހުން

ލިބިދޭނެއެވެ. اللهُ ﷻ އީ، އެ إِلٰهُ ގެ ރަޙްމަތްލައްވައި، އިބަ ރަސޫލާ ދަންނަވާ

ދުޢާތައް، ކަރަމް ދުޢާދޭ އިސްބަލުކަމާ އަދި އަޅުތަކުންގެ ހާލަތު ދުއްޔާކާއި

އެބައިމީހުން ބުނާ ހާލަތު ބަލާ، މާތް ހަމްސަވައި ވެދެވޭ إِلٰهެވެ.

އަދި ބުނެދީ ރަސޫލާކާއި ނުބައި ރަސޫލުކަމް އެއްކޮށް މަސްހުނިކުރާ އަޅުތަކުންނާއި،

އެ ނުން އަޅުތަކުންގެ ނިޔަތާއި، ރަސޫލާއި، ހާލު، މާތް ދެންވެދެވޭ إِلٰهެވެ.

އެހެންކަމުން، ކަންތަ މިހާރުގެ، އެ މިހާރުކި ރަސޫލާ އެކަށަލާ ޒަޒާ، އެ މިހާރުން،

އެ إِلٰهُ ދެއްވާނާ ކަން ކަރަވާރެވެ.[10]

10– التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

أَلَمۡ يَعۡلَمُوٓاْ أَنَّ ٱللَّهَ هُوَ يَقۡبَلُ ٱلتَّوۡبَةَ عَنۡ عِبَادِهِۦ وَيَأۡخُذُ ٱلصَّدَقَٰتِ وَأَنَّ ٱللَّهَ هُوَ
ٱلتَّوَّابُ ٱلرَّحِيمُ ١٠٤

﴿104﴾ ހަމަކަށަވަރުން، اللهُ سبحانه وتعالى އީ، އެ إِلٰهُ ގެ އަޅުތަކުންގެ ތައުބާއިން، އެ إِلٰهُ ގެ
ދަށުގައި ޖިހާދަށް ނުކުތުމަށް ނުކުރި ފަސްޖެހި މީހުންގެ ތައުބާއަށް އަޑައިގަތް
މީހުންނާއި، އެ ނޫން ޤަބޫލުކަން އަޑައިގަންނަ މީހުން ވެސް، އެ إِلٰهُ ގެ
ބަސްތަކަށް ދުޢާކޮށް ތިމާއާވެ، އެބައިމީހުންނަށް ކުރެވުނު ޤަބޫލުކުރާކަމުގެ ހިތާމަކުރުން،
ގޮތް ބަލަހައްޓަވާފުލުން، އެބައިމީހުންގެ ތިމާއާ ޒަކާތްދޫކުރައްވާ إِلٰهُ ކަން، އެބައިމީހުން
ތަށް ނުދަންނަނީހެއްޔެވެ؟ އަދި، اللهُ سبحانه وتعالى އީ، އެ إِلٰهُ ގެ އަޅުތަކުންގެ ތައުބާ ބާރުބައި
ޤަބޫލުކުރައްވާ، ރަޙްމަތްތެރިވާ އެކަލާނގެ، ރަޙްމަތް ހުރިހާ ކަމެއް ތަކުރާރުކޮށް ގަބޫލުކުރާ
އެ ކަންކަން ޒަކާތްދޫކުރައްވާ، އެ ކަންކަމަށް ފުރިހަމަ ދަރުމަވެރި، ޝުކުރުބަދަލު
إِلٰهُ ކަން ވެސް އެބައިމީހުން ތަށް ނުދަންނަނީހެއްޔެވެ؟

އަދި ހަމަކަށަވަރުން، اللهُ سبحانه وتعالى އީ، އެ إِلٰهُ ދުނިޔޭގެ ކަމުން އަދައި، އެ إِلٰهُ ގެ
އަޅުތަކުންގެ ތައުބާ ބާރުބައި ޤަބޫލުކުރައްވާ ތިމާއާ އަޅުތަކުންނަށް، ގިނަގުނައިން
ތިމާއާވާ، އެބައިމީހުންގެ ތިމާއާ ޒަކާތްދޫކުރައްވާ އަދި އެ ތަރަ އަޅުތަކުންނަށް،
ނުހަނު އެގޮތުގައި ރަޙުމަތްތެރި إِلٰهُ އެވެ. މިގޮތް، اللهُ سبحانه وتعالى އީ، އެ إِلٰهُ ގެ އަޅުތަކުންގެ
ތައުބާއިން، އެ إِلٰهُ ބަސްތަކަށް ދުޢާކޮށް ތިމާއާ އަޅުތަކުންގެ ތިމާއާ ޒަކާތްދޫކުރައްވާ
ރަޙުމަތްތެރި إِلٰهُ ކަން، އެބައިމީހުން ދަންނަންޖެހޭނެއެވެ![11]

وَقُلِ ٱعۡمَلُواْ فَسَيَرَى ٱللَّهُ عَمَلَكُمۡ وَرَسُولُهُۥ وَٱلۡمُؤۡمِنُونَۖ وَسَتُرَدُّونَ إِلَىٰ عَٰلِمِ ٱلۡغَيۡبِ
وَٱلشَّهَٰدَةِ فَيُنَبِّئُكُم بِمَا كُنتُمۡ تَعۡمَلُونَ ١٠٥

11- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِيرِ مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

﴾105﴿ އޭ ރަސޫލާއެވެ! އިބަ ރަސޫލާގެ އަރިހުގައި ޖިހާދަށް ނުގޮސް ތިބި މުނާފިޤުންނާ
އަދި އެބައިމީހުން ފަދަ ކަސްލު ބައިޓަނުން، އިބަ ރަސޫލާ ވިދާޅުވާށެވެ! ތިޔަބައިމީހުން
ތިޔަކުރާ ކަންތައްތައް ކުރުންވާތީ ތިޔަބައިމީހުން ޢަމަލުކުރާށެވެ! ހަމަކަށަވަރުން،
ތިޔަބައިމީހުންކުރާ ހުރިހައި ކަމެއް ވެސް، الله ﷻ ދެކެން ދެނެވޮޑިގެންވެއެވެ. އަދި
ތިޔަބައިމީހުން ކަންތައްކުރާ ގޮތް، އެ إِلٰهُ ގެ ރަސޫލާ ވެސް ދެނެވަޑައިގަންނަވާނެއެވެ.
އަދި ތިޔަބައިމީހުންގެ ޢަމަލުތައް ހުންނަ ގޮތް، މުއުމިނުން ވެސް ދެކޭނެއެވެ.

ވީމާ، ތިޔަބައިމީހުން ތިޔަކުރާ ކަންތައްތައް ފަހުން އަނގާނެއެވެ. އަދި
ސިއްރުގައި ހިނގާ ކަންތައްތަކާއި، ފާޅުގައި ހިނގާ ކަންތައްތަކާއި، ފެންނަ
ކަންތައްތަކާއި، ނުފެންނަ ކަންތައްތައް، ދެކެން ދެނެވޮޑިގެންނަވާ إِلٰهُ ގެ ހަޟްރަތަށް،
ޤިޔާމަތް ދުވަހުން ތިޔަބައިމީހުން އަނބުރާ ގެންދެވޭނެ ކަން ކަށަވަރެވެ. ދެން،
ދުނިޔޭގައި އުޅުނިރު ތިޔަބައިމީހުން ކޮށްއުޅުނު ހުރިހައި ކަމެއްގެ ޚަބަރު،
އެ ދުވަހުން ތިޔަބައިމީހުންނަށް، އެ إِلٰهُ ދެއްވާނެއެވެ.

ދަންނާށެވެ! މި އާޔަތުގައި މި ވަނީ، الله ﷻ އަށް އުޅުނު ނުކިޔަމަންތެރިވުމުގައި
ހައްދުފަހަނައަޅައި ގޮސް، ބާޣީވެ ގޮތުގައި ދެމިތިބޭ ދުނިޔާ ދުރުކުރާ މީހުންނަށް،
الله ﷻ ގެ ރަޙްމަތުން އަރިހަށް ވާސިލުވާ ގޮތެއް ހާލަތު ބަދަލުވެދާނެއެވެ.[12]

وَءَاخَرُونَ مُرۡجَوۡنَ لِأَمۡرِ ٱللَّهِ إِمَّا يُعَذِّبُهُمۡ وَإِمَّا يَتُوبُ عَلَيۡهِمۡۗ وَٱللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٞ ﴿١٠٦﴾
﴾106﴿ އޭ މުއުމިނުންނެވެ! ތިޔަބައިމީހުންނާ އެކު ތަބޫކު ހަނގުރާމައަށް ނުގޮސް
ތިބި މުނާފިޤުން ފިޔަވައި، ތިޔަބައިމީހުންނާ އެކު އެ ހަނގުރާމައަށް ނުގޮސް ތިބި
އެހެން ބައެއް ވެސް ވެއެވެ.

12- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّؤُونِ الإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

ވީމާ، އެބައިމީހުންނާމެދު، ވަކި ގޮތަކަށް، الله ﷻ ނިޔާކުރައްވައިދެވަން ތާނދުން އެބައިމީހުންގެ ކަންތައްތައް ވަނީ ފަސްކޮށްލެއްވިފައެވެ. ފަހަރެއްގައި، الله ﷻ އެބައިމީހުންނަށް ޢަޛާބު ދެއްވައިފާނެއެވެ. ނުވަތަ އެބައިމީހުންގެ މައްޗަށް ތައުބާވެއްވައި، އެބައިމީހުންގެ ތައުބާ ޤަބޫލުކުރައްވައި، އެބައިމީހުންނަށް ރަޙުމަތްކުރައްވައިފާނެއެވެ.

الله ﷻއީ، ޢުޤޫބާތަށްޙައްޤުވުން ޙައްޤުވެގެން ވަނީ ކޮން ބަޔަކު ކަމާއި، ޢަފޫކުރެއްވުން ޙައްޤުވެގެން ވަނީ ކޮން ބަޔަކު ކަން، ތޮގަން ދެނެވޮޑިގެންވާ إِلٰهެވެ. އަދި الله ﷻއީ، ޝަރުޢުކުރެއްވުމާއި، މިންވަރުކުރެއްވުމާއި، ތަދްބީރުކުރެއްވުމުގައި، ޙިކުމަތްތެރިވަންތަ إِلٰهެވެ.[13]

ދަންނާށެވެ! ތަބޫކު ހަނގުރާމައަށް ނުކުމެވަޑައިނުގެންނެވި، އެ ކަމާމެދު ތަރުތީބުވެ ހިތަމަކުރެއްވި ޞަޙާބީންނަކީ، مِرَارَةُ بْن الرَّبِيعُއާއި، كَعْبُ بْن مَالِكُއާއި، هِلَالُ بْن أُمَيَّةُއާއި، މި ތިން ޞަޙާބީންނެވެ.[14]

وَٱلَّذِينَ ٱتَّخَذُواْ مَسۡجِدٗا ضِرَارٗا وَكُفۡرٗا وَتَفۡرِيقَۢا بَيۡنَ ٱلۡمُؤۡمِنِينَ وَإِرۡصَادٗا لِّمَنۡ حَارَبَ ٱللَّهَ وَرَسُولَهُۥ مِن قَبۡلُۚ وَلَيَحۡلِفُنَّ إِنۡ أَرَدۡنَآ إِلَّا ٱلۡحُسۡنَىٰۖ وَٱللَّهُ يَشۡهَدُ إِنَّهُمۡ لَكَٰذِبُونَ ١٠٧

﴾107﴿ އަދި އަބޫ ޢާމިރު މި ނަމުން ކިޔުނު ނަސާރާ ރާހިބުއްގެ ޓަކައި ވަކިން، އެކި އެކުވެރިކަން، މުނާފިޤުންގެ ތެޅިގެން ބާރު ދިރުމަށް، ޤުބާ މިސްކިތަށްވުރެން މަދީނާ ކައިރީގައި މިސްކިތެއް ބިނާކުރިއެވެ.

13- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِيرُ مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرِ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة
14- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّؤُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

ބޭނުމަކީ، الله ﷻ އަށް އުޅުނު ކާފިރުން، ކުފުރުވެރިކަމަށް ނަސްރުދިނުމަށާއި، އެ إِلٰهُގެ ރަސޫލާގެ ދެކޮޅަށް ނުބައި ޙަރަކާތްތައް ހިންގުމާއި، މުއުމިނުން ބައިބައިކޮށް އެބައިމީހުންނަށް ގެއްލުންދިނުމަށާއި، އެ މިސްކިތް ބިނާކުރުމުގެ ކުރިން، الله ﷻ އާއި އެ إِلٰهُގެ ރަސޫލާގެ ދެކޮޅުވެރިވި ހަނގުރާމަކުރި މީހާގެ އިންތިޒާރުގައި ތިބުމަށާއި، މި ކަންކަމަށް ބަލަބަލައި ތިބުމެވެ. ކަން މިހެން ހުރުމާ އެކު ވެސް، "އެ މިސްކިތް ބިނާކުރުމުގައި، ހެޔޮ ގޮތް ފިޔަވައި ތިމަންމެން ގަސްތެއް ނުކުރަމެވެ." މި ފަދައިން ބުނެ، މުސްލިމުންގެ ކުރިމަތީގައި އެބައިމީހުން ހުވާކުރާނޭ ކަން ކަށަވަރެވެ.

އަދި އެ މިސްކިތް ބިނާކުރީ ޤުބާ މިސްކިތަށް ހިނގައިފައި ދާން އުނދަގޫވާ ފަދަ ނިކަމެތި ބަލިކަށި މީހުންނަށް ލުއިފަސޭހަކަމަށްޓަކައި، މުސްލިމުންނަށް އެގާވެރިވުމުގެ ގޮތުން ކަމަށް ވެސް އެބައިމީހުން ބުނާނެއެވެ. އަދި ހަމަކަށަވަރުން، އެބައިމީހުން އެ ދައްކާ ވާހަކައިގައި، އެ ކުރާ ހުވާގައި އެބައިމީހުންނަކީ ދޮގުހަދާ ބައެއް ކަމަށް، الله ﷻ ހެކިވެވޮޑިގެން ވެއެވެ.[15]

ދަންނާށެވެ! މުނާފިޤުންގެ ތެރެއިން ބަޔަކު، ސިރާރު މިސްކިތް ބިނާކުރި ފަދަ މިސްކިތަށް ނަމާދަށް ގޮސްއުޅުން މުސްލިމުންގެ ތެރެއިން ބައެއް މީހުން އެ މިސްކިތަށް ދިއުން ހުއްޓުވައިލައި، އެ މުނާފިޤުން އެއީ މިސްކިތަށް ދާންފެށުމުން، މުސްލިމުންގެ ތެރޭގައި، ފިތުނަފަސާދައާއި ބައިބައިވުންތައް އުފެއްދުމުގެ ގަސްތުގައެވެ. އޭގެ އިތުރަށް، އެ މުނާފިޤުންގެ ނުރަނގަޅު ގޮތް ރަސޫލާ ކަމުގައި އުޅުން، އަޅާ ރާދިރު ދި ނަން ކިއުން ނަސާރާ ފާދިރީ އެބައިމީހުންގެ ގޮތުގައި ބެހެއްޓުމުގައި ވެއެވެ.

15- تَفسِيرُ جَامِعِ الْأَحْكَامِ لِلْإِمَامِ أَبِي عَبْدِ اللهِ الْقُرْطِبِي

”އަހުރެން ރޯމަން އެމްޕަރަރ ޤައިސަރުގެ ގާތަށް ގޮސް، އޭނާގެ އެހީގެ ދަށުން
ރޫމަން ބޮޑު ލަޝްކަރެއް ގޮވައިގެން އެބަ އަންނާނަމެވެ. އެ ލަޝްކަރު އައިސް
މުސްލިމުންނާ ހަނގުރާމަކޮށް، އެބައިމީހުން ބަލިކޮށް، އެބައިމީހުން މަދީނާއިން
ނެރެފާނަމެވެ. ވީމާ، އެ ލަޝްކަރުގެ މީހުން ބައިތިއްބާނެ ކިއްލާއެއް، މަދީނާގެ
ކައިރީގައި، މިތަނުގައި އަހުރެމެންނަށް ހަދައިދޭށެވެ.“ މި ފަދައިން އޭނާ ބުނުމުން،
އެ ކަމަށް ބަލައި އެބައިމީހުން ބިނާކުރި މިސްކިތަކެވެ.

ދެން އެއަށްފަހު، އެ މިސްކިތް ބިނާކުރި މުނާފިޤުން، ކީރިތި ރަސޫލާގެ
އަރިހަށް ގޮސް ދަންނަވައިފިއެވެ. ”އަޅުގަނޑުމެންގެ ކޮންމެއް ގުދުރަތުގެ
އެދުމުގައި މިސްކިތެއް ބިނާކޮށްފީމުއެވެ. ވީމާ، އެ މިސްކިތުގައި ނަމާދުކުރައްވައި،
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ބަލައި ދުޢާކުރުއްވުން އެ މިސްކިތަށް ވަޑައިގެންނެވުން
އަޅުގަނޑުމެން އެދެމެވެ!“

މި ފަދައިން އެބައިމީހުން ދަންނަވުމުން، އެ މިސްކިތަށް ވަޑައިގެންނެވުމަށް،
ކީރިތި ރަސޫލާ ތައްޔާރުވެވަޑައިގެންނެވުމުން ހިނދު، މި އާޔަތް އަދި މި އާޔަތާއި
ޖެހިގެން ފަހަތަށް އޮތް މިން އާޔަތް، ﷲ ﷻ ބާވައިލެއްވިއެވެ. އެހެންކަމުން،
އެ މިސްކިތް އަންދަވައިލައްވައި ނައްތަވައިލެއްވިއެވެ.[16]

لَا تَقُمۡ فِيهِ أَبَدٗاۚ لَّمَسۡجِدٌ أُسِّسَ عَلَى ٱلتَّقۡوَىٰ مِنۡ أَوَّلِ يَوۡمٍ أَحَقُّ أَن تَقُومَ فِيهِۚ فِيهِ
رِجَالٞ يُحِبُّونَ أَن يَتَطَهَّرُواْۚ وَٱللَّهُ يُحِبُّ ٱلۡمُطَّهِّرِينَ ١٠٨

﴿108﴾ އޭ ރަސޫލާއެވެ! މުނާފިޤުން ބިނާކުރި މިސްކިތުގައި، އިބަ ރަސޫލާ
ދުވަހަކު ވެސް، ނަމާދުކުރުއްވުން ނުކުރައްވާށެވެ!

16- تفسير القرآن العظيم للإمام ابن كثير الدمشقي

އެހެނީ ހަމަކަށަވަރުން، މުނާފިޤުން ބިނާކުރި މިސްކިތުގައި ނަމާދުފުޅުކުރެއްވުމަށްވުރެން،
ފުރަތަމަ ދުވަހުން ފެށިގެން ވެސް، ތަޤުވާވެރިކަމުގެ މައްޗަށް ބިނާކުރެވިފައިވާ
ޤުބާ މިސްކިތުގައި ނަމާދުކުރެއްވުން، އިބަ ރަސޫލާގެ މައްޗަށް އައުލާކަން ބޮޑުވެފައި،
މާ ޙައްޤުކަން ބޮޑެވެ. އަދި ހަމަކަށަވަރުން، ޤުބާ މިސްކިތުގައި ވަނީ، ކުނިކަހަލަ ތަކެތިން
ނިޖިސްތަކާއި، ހަޑިހުތުރު ތަކެތިތަކާއި، އެންމެހައި ނަޖިސްތަކުން ދުރުވުމަށް ލޯބިވާ އެކު،
ފާފަތަކުގެ ނަފްސާނީކަމާއި ހަނދާން ޖިސްމާނީ ޠާހިރުވާ އަދި އެންމެހައި
ގޯހެއްޗެއްސާއި އަޑިފަހަރުތަކުން ދުރުވެ، މަސްއޫލިއްޔަތު، ކުށްތަކާއި ގޯހެއްޗެއްސާއި
ސަލާމަތްވުމަށް ޠާހިރުވުމަށް ލޯބިވާ މީހުން ޠާހިރުވާ ބައެކެވެ. އަދި
ބާރުގަދަ ފަހުރުވެރިވާ ޠާހިރުވާ މީހުން ދެކެ ﷲ ﷻ ލޯބިވެވޮޑިގެން ވެއެވެ.

ދަންނާށެވެ! ފުރަތަމަ ދުވަހުން ފެށިގެން ވެސް، ޤުބާ މިސްކިތް ބިނާކުރެއްވި ވަނީ
ތަޤުވާވެރިކަމުގެ މައްޗަށް ކަމަށްވާއިރު، ތަޤުވާވެރިކަމުގެ މައްޗަށް އަސާސްކޮށް ފުރަތަމަ
ބިނާކުރެވުނު މި އައުލާކަން ބޮޑެވެ.[17]

أَفَمَنْ أَسَّسَ بُنْيَـٰنَهُۥ عَلَىٰ تَقْوَىٰ مِنَ ٱللَّهِ وَرِضْوَٰنٍ خَيْرٌ أَم مَّنْ أَسَّسَ بُنْيَـٰنَهُۥ عَلَىٰ
شَفَا جُرُفٍ هَارٍ فَٱنْهَارَ بِهِۦ فِى نَارِ جَهَنَّمَ ۗ وَٱللَّهُ لَا يَهْدِى ٱلْقَوْمَ ٱلظَّـٰلِمِينَ ﴿١٠٩﴾
﴿109﴾ ފަހެ، އެތަކެއް ބިނާ، ﷲ ﷻ އަށް ބިރުވެތިވެ ތަޤުވާވެރިވެ، އެ إِلٰهަށް
ކިޔަމަންތެރިވެ، އެ إِلٰهުގެ ރިޟާވަންތަކަމުން އަދާއި، ހިތް ހަމަޖެހުމާއެކު ބިނާކުރި
މީހާއާ، އެ މީހެއްގެ ދީނީ ބާރުގެ ބިނާ ދެމިއޮވެ، އެ ބިނާކުރާ މީހާ
ދީނުގެ ބާރުގެ ބިނާ ރަނގަޅުކަމުގައި ވާނެއްތޯއެވެ؟

17- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّؤُون الإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

ނުވަތަ ވެއްޓިގެން ދާ ފަދަ ގުނޑިއެއްގެ ތޮށިގަނޑު މަތީގައި، ނިފޫޅާލުމުގެ މައްޗަށް،
ތިމާގެ ދުނިޔަވީ ބަރާބަރުގެ ބިންގާއަޅައި، އެ ބިންގަލުގެ މަތީގައި ދުނިޔަވީ ބަރާބަރުގެ
ބިނާ އިމާރާތްކުރުމުގެ ސަބަބުން، ނަރަކައިގެ އަލިފާނުގެ ތެރެއަށް އެ އިމާރާތާ އެކު
ތިމާ ވެއްޓުން ދިޔައުމެއްތޯ؟ ފަހެ، މި ދެބައިމީހުން އެއްފަދަވާނެއްތޯ؟ އަދި،
اللهُ ﷻ ގެ ރުޟާވަންތަކަމުން އެދައި، ޤުބާ މިސްކިތް ބިނާކުރި މީހުންނާއި، މުސްލިމުން
ބައިބައިކޮށް، ކުފުރުވެރިކަން ފަތުރައި، އެ ކަމަށް ބާރުދީ ވާގިވެރިވުމަށް ޖަކައި،
ޟިރާރު މިސްކިތް ބިނާކުރި މީހުންނާއި، މި ދެބައި މީހުން އެއްފަދަވާނެއްތޯ؟
ޝައްކެއްނެތެވެ. އެ ދެބައިމީހުން، ފަރަގެއްގައި ވެސް އެއްފަދަވެ ހަމަހަމަ ނުވާނެ
ކަން ކަށަވަރެވެ.

ކަން މިހެން ހުރުމާ އެކު، اللهُ ﷻ ގެ ބަސްފުޅުން އައިސްފައިވާ ޝަރުޢު އިންކާރު
ފަހަނައަޅައި ގޮސް، ކުފުރުވެރިކަމާއި، ނިފާޤުކަމާ އަދި އެ ނުރުހުން ވެސް، އެ ފަދަ
އުޅުނުމުންކަމުގެ ތެރެއަށް ވަދެ ތިބި އަނިޔާވެރިންނަކަށް، އެ إِلٰهُ ތެދުމަގު ނުދައްކަވާނެއެވެ.[18]

لَا يَزَالُ بُنۡيَٰنُهُمُ ٱلَّذِي بَنَوۡاْ رِيبَةٗ فِي قُلُوبِهِمۡ إِلَّآ أَن تَقَطَّعَ قُلُوبُهُمۡۗ وَٱللَّهُ عَلِيمٌ
حَكِيمٌ ١١٠

﴿110﴾ اللهُ ﷻ އަކީ ކާމިލުވެ، އެ إِلٰهُ ގެ ބަސްފުޅާ ދެކޮޅުން ނުބައި ގޮތުންނޭ
ގޮތުގައި، އެ ބަސްފުޅާ ހަނދުމަކުރުވައި، މުއުމިނުން ބައިބައިކޮށް
އެބައިމީހުންނަށް ގެއްލުންދިނުމުގެ ނިޔަތުގައި، މަސްޖިދެއް ބިނާކުރި ސިފައިން
މިސްކިތް ވެގެންދިޔަ، އެބައިމީހުންގެ ހިތުގައި ޝައްކުކުރުމުގައި ވަރުގަދައް އުޅުނި،
އެބައިމީހުންގެ ހިތްބައިގައިހުރި ނިފާޤުކަން އިތުރުވަނީ ސަބަބެއް ކަމުގައެވެ.

18- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِيرُ مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

އަދި އެ ޝައްކުތަކާއި ނިފާޤުކަމާއި ދެމިއޮންނާނީ، މުސްލިމުންގެ އަތުން އެބައިމީހުން
ޤަތުލުވެއްޖައުމަށް ހުންނާނެއެވެ. ނުވަތަ އެބައިމީހުން މަރުވެއްޖައުމަށް ހުންނާނެއެވެ.
ނުވަތަ އެބައިމީހުންގެ ފުރި إِلٰهُ ގެ ހަޟްރަތަށް ރުޖޫޢަވެ، އިންތިހާ ދަރަޖައަށް
ހިތާމަކުރުން، އެބައިމީހުން އެ ކުރި ކަންތަކާމެދު ތައުބާވެ، އެ إِلٰهَ އަށް ބިރުވެތިވެ
ތެދުވެރިވެއްޖައުމަށް ހުންނާނެއެވެ. އަދި، الله ﷻ މުނާފިޤުންގެ ހިތްގައި އުފެދިފައިވާ
ޝައްކުތަކާއި، އެބައިމީހުން ނިފާޤު މިސްކިތް ބާނާކުރި ނިޔަތާއި ގަސްދު، ރަނގަޅަށް
ދެނެވޮޑިގެންވާ إِلٰهެވެ. އަދި، الله ﷻ ޚަލްޤުތަކުންގެ އަމުރުތަކުގައި ކަންތައްތައް
ތަދުބީރުކުރުއްވުމާއި، ޝަރީޢަތްކުރުއްވުމުގައި، ޙިކުމަތްވަންތަ إِلٰهެވެ.[19]

إِنَّ ٱللَّهَ ٱشۡتَرَىٰ مِنَ ٱلۡمُؤۡمِنِينَ أَنفُسَهُمۡ وَأَمۡوَٰلَهُم بِأَنَّ لَهُمُ ٱلۡجَنَّةَۚ يُقَٰتِلُونَ فِي
سَبِيلِ ٱللَّهِ فَيَقۡتُلُونَ وَيُقۡتَلُونَۖ وَعۡدًا عَلَيۡهِ حَقّٗا فِي ٱلتَّوۡرَىٰةِ وَٱلۡإِنجِيلِ
وَٱلۡقُرۡءَانِۚ وَمَنۡ أَوۡفَىٰ بِعَهۡدِهِۦ مِنَ ٱللَّهِۚ فَٱسۡتَبۡشِرُواْ بِبَيۡعِكُمُ ٱلَّذِي بَايَعۡتُم بِهِۦۚ
وَذَٰلِكَ هُوَ ٱلۡفَوۡزُ ٱلۡعَظِيمُ ﴿١١١﴾

﴿111﴾ ހަމަކަށަވަރުން، الله ﷻ ވަނީ، މުއުމިނުންނަށް ސުވަރުގެއާއި އެ ތަނުގައިވާ
އެންމެހައި ނިޢުމަތްތައް ދެއްވާނެ ކަން އަންގަވައި ވަޢުދުކުރައްވައި، މުއުމިނުންގެ
ފަރާތުން އެބައިމީހުންގެ ޖާނާއި މުދާ ގަނެވަޑައިގެންނެވެ. އެއީ، الله ﷻ ގެ ކަލިމަތުގެ
މަތިވެރިކަން، އެ إِلٰهُގެ ދީނަށް ނަޞްރުދެއްވުމުގެ ގޮތުން، އެ إِلٰهُގެ މަގުގައި ޖިހާދު
ކުރާތީ ޖިހާދުގައި އެބައިމީހުންގެ ޤަތުލުކުރުމާއި ޤަތުލުކުރެވުމާ ބަދަލެވެ. ފަހެ،
އެ މުއުމިނުންނަށް، الله ﷻ ގެ މަގުގައި އެބައިމީހުންނަކީ ޖިހާދުކުރެއް އިސްލާމް ދީނުގެ
ބަދަލުގައި ވަޢުދުކުރެވުނު، އެ ކަލިމަތުގެ އަހުން އެބައިމީހުން ފަސް ވަޢުދުފުއްދަވައި،
الله ﷻ ގެ މަގުގައި ޝަހީދުވުމުގެ ވަޢުދަކީ ތެދު ވަޢުދެކެވެ.

19- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

އަދި އެ ފަދަ މުއުމިނުންނަށް ސުވަރުގެ ދެއްވާނޭ ކަމުގެ ވަޢުދުފުޅަކީ،
مُوسَى عليه السلام އަށް ބާވައިލެއްވި ތައުރާތާއި، عِيسَى عليه السلام އަށް ބާވައިލެއްވި އިންޖީލާއި،
مُحَمَّدُ ﷺ އަށް ބާވައިލެއްވި ކީރިތި ޤުރުއާނުގައި، الله ﷻ ގެ އަމިއްލަ ޒާތުފުޅުގެ މައްޗަށް،
އެ إِلٰه ލާޒިމުކުރައްވައިގެންވާ ޙައްޤު ވަޢުދުފުޅެކެވެ. އަދި ޙައްޤާއި ވަޢުދުފުއްދެވުމުގައި،
الله ﷻ އަށްވުރެން ވަކިން ބޮޑަށް ޙައްޤާއި ވަޢުދުފުއްދަވައި ފުރިހަމަކުރައްވާނީ، އެހެން
ކޮންފަރާތަކުންހެއްޔެވެ؟

އޭ މުއުމިނުންނޭވެ! الله ﷻ އަށް ވިއްކަވިއްކުމުގެ ޤަސަމާމެދު ވިއްކަވިއްކުމާމެދު
ވިއްކަވިއްކުން އުފާކުރައްވާށެވެ! އަދި، އެ إِلٰه ވިއްކަވިއްކުންނާމެދު
ތިޔަބޭކަލުންނަށް، ވިއްކަވިއްކުމުން ސުވަރުގެ ދެއްވާނޭ ކަމަށް، އެ إِلٰه
ލާޒިމުކުރައްވައިގެންވާ ވަޢުދުފުޅާމެދު ވެސް ވިއްކަވިއްކުން އުފާކުރައްވާށެވެ!
ސަލާމަތްވާނެއެވެ. ބޮޑުވެގެންވާ ނަސީބާ ލިބުމަކީ އަދި އެންމެ މަތިވެރި ކާމިޔާބީއަކީ
އަދި އެންމެ ހަމައިން ބޮޑު ކާމިޔާބީއަކީ ހަމަ އެއީއެވެ.[20]

ٱلتَّٰٓئِبُونَ ٱلۡعَٰبِدُونَ ٱلۡحَٰمِدُونَ ٱلسَّٰٓئِحُونَ ٱلرَّٰكِعُونَ ٱلسَّٰجِدُونَ ٱلۡأٓمِرُونَ بِٱلۡمَعۡرُوفِ وَٱلنَّاهُونَ عَنِ ٱلۡمُنكَرِ وَٱلۡحَٰفِظُونَ لِحُدُودِ ٱللَّهِۗ وَبَشِّرِ ٱلۡمُؤۡمِنِينَ ١١٢

﴿112﴾ ބަޔާންވެދިޔަ ފަދަ މުއުމިނުން ސުވަރުގެ ވައްދަވައި، އެ ތާނގެ
ނިޢުމަތްތައް އެބައިމީހުންނަށް ދެއްވާނޭ ކަމުގެ އުފާވެރި ޚަބަރު، الله ﷻ ދެއްވި
މީހުންނާމެދު ދަންނަވާށެވެ!

20- التَّفسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

އުފައިދީރުންނަޔި، އެންމެހައި ޝިރްކުގެ ބަދަޙުވަގާއި، ނިފާޤުގެ ބަދަޙުވަގާއި،
އެންމެހައި އުނދަގޫތަކުން ދުރުވެ، އެއްކިބާވެ، اللهُ ﷻ ގެ ބަށްރަމަން ހިދުމަތްކަރަ
ތަޤުވާ ލިބުމެވެ. އަދި އުފައިދީރުންތަކާ ހުރިހައި އަޅުކަމުން، ހަމަޖެހުން،
اللهُ ﷻ އަށް ހާޖަތްތެރިވެ ބާރަށް، އެ إِلٰهُ އަޅުކަމާއި އެންމެހައި ކަންތަކުގައި
އެ އަޅުކަމާއި ގުޅިގެން، ނަފްސާއި އެންމެހައި ކަންތަކުން ދުރުވުން ދުރުވެ
ތައްޔާރުވުމަށް ގަދަފަދައި މަސައްކަތްތެރިވުމެވެ. އެހެން ގުޅުން ދުރުވެރި
ވިޔަސް އަދި ނަފްސު ގުޅުން ދުރުވެރި ވިޔަސް، އެއީ ހުރިހާ ކަމަކީ ވެސް
އުފައިދީރުން ދުރުވާ އިޚްލާޞްތެރި ކަން ތަންފީޒު، ހަމަޖެހި ބާރަށްޖެހިފައި، اللهُ ﷻ އަށް
ބަރުދާސްތު ޝަކުވާތަކާ ދީރުންނެވެ.

އަދި، اللهُ ﷻ ގެ ގަދަކަމާ ޢިބާދަތްކުރުމުގައި، އިސްތިޤާމަތު ދީން އުނގެންނެވުމަށް ތަބާވި،
ތަޤުވާތެރިކަމާ ދީރުންނާއި ވިސްނުމާއި ފަހަރެއް ދޫކޮށް ދީރުންނެވެ. އަދި އުފައިދީރުން
ނަފްސުތަކާއިދާ رُكُوع އާއި ސަޖިދާ ކުރަމުންދާ އެކު ވިސްނުމާއި ނަފްސުތަކާ
ދީރުންނެވެ. އަދި، اللهُ ﷻ އާއި، އެ إِلٰهُ ގެ ރަސޫލާ އެ ކަލަކަށް އަޅުކަމާއި ތަބާވާ
ކަމެއް، އެ އަޅުކަމާއި ގުޅުން ކުރުމަށް މުސްތަޤީމުންނަށް އަޅުކަމާން، اللهُ ﷻ އާއި
އެ إِلٰهُ ގެ ރަސޫލާ މަސްލަހަތްތަކާއި ނަފްސުތަކާއި ތަބާވުމަކަށް ދުރުވެ ދުރުވެ
ތައްޔާރުވުމަށް މުސްތަޤީމުންނަށް އަޅުކަމާ ދީރުންނެވެ.

އަދި، اللهُ ﷻ އާއި، އެ إِلٰهُ ގެ ރަސޫލާ އެ ކަލަކަށް އަޅުކަމާއި ތަބާވާ ކަމެއް،
އެ އަޅުކަމާއި ގުޅުންކަމަށް، اللهُ ﷻ އާއި، އެ إِلٰهُ ގެ ރަސޫލާ މަސްލަހަތްތަކާއި
ނަފްސުތަކާއި ތަބާވާ ކަލަކަން ދުރުވެ ތައްޔާރުވުމާ ބާރަށް، اللهُ ﷻ ކަސްޢައުލަތްތަކާއި ޒަމާ
އިންސާފަށް ވެސް ތައްޔާރުވުމާ ދީރުންނެވެ.

އޭ ރަސޫލާއެވެ! ބަޔާންވެދިޔަ ސިފަތަކުން ސިފަވެގެންވާ މުއުމިނުންނަށް، ދުނިޔެއާއި އާޚިރަތުގައި ވެސް ލިބޭނެ، ބޮޑުވެގެންވާ ނަސީބާއި މަތިވެރި ކާމިޔާބީގެ ވާހަކައިން، އިބަ ރަސޫލާ އުފާވެރިކުރުވާ ހަބަރުދެއްވާށެވެ![21]

مَا كَانَ لِلنَّبِيِّ وَٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْ أَن يَسۡتَغۡفِرُواْ لِلۡمُشۡرِكِينَ وَلَوۡ كَانُوٓاْ أُوْلِي قُرۡبَىٰ مِنۢ بَعۡدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُمۡ أَنَّهُمۡ أَصۡحَٰبُ ٱلۡجَحِيمِ ﴿١١٣﴾

﴿113﴾ ހަމަކަށަވަރުން، މުޝްރިކުންނަށް ބަދަލު ފާފަފުއްސެވުމަށް އެދި ދުޢާކުރުން، الله ﷻ ގެ ރަސޫލާއަށާއި، ނަބިއްޔާއާއި މުއުމިނުންނަށް ހުއްދަވެގެންވާ ކަމެއް ނޫނެވެ. އެއީ، އެ މުޝްރިކުންނަކީ، މުސްލިމުންގެ ކައިރިން ގާތްތިމާގެ ބައިމީހުން ކަމުގައި ވިޔަސް ވެއެވެ. އަދި މުޝްރިކުންނަކީ އެ ގޮތަށް ކަނޑައެޅިގެން، ހަމަކަށަވަރުން ވެސް، އެބައިމީހުންނަކީ ނަރަކައިގެ އަހުލުވެރިން ކަން ފާހަގަވާ ބައެއްކަމުގައިވާތީއެވެ. އެހެނީ، އެ މުޝްރިކުން މަރުވެދިޔައީ، الله ﷻ ގެ ޙައްޤުގައި އެހެނިހެން ބައެއް ޝަރީކުކުރުމާއި ދޫކޮށްދޭނެ ގޮތެއް ނުކުރެވިގެނެވެ.[22]

ދަންނާށެވެ! ފަރުވާއެއް ނެތި މުޝްރިކުންނަށް ފާފަ ފުއްސެވުމަށް ކަން އެދޭކަމީ، الله ﷻ ވަޙީކުރައްވައިފައެވެ. ﴿إِنَّ اللهُ لَا يَغْفِرُ أَن يُشْرَكَ بِهِ﴾[23] މާނައީ: "الله ﷻ އާ އެހެން ބައެއް ބައިވެރިކޮށް ޝިރުކުކުރުމުގެ ފާފަ، އެ إِلٰهُ ފުއްސަވައި ނުދެއްވާނެ ކަމަށެވެ." އަދި ވެސް ވަޙީކުރައްވައިފައެވެ. ﴿إِنَّهُ مَن يُشْرِكْ بِاللهِ فَقَدْ حَرَّمَ اللهُ عَلَيْهِ الْجَنَّةَ﴾[24]

21- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِيرِ مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

22- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِيرِ مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

23- سُورَةُ النِّسَاء : **116**

24- سُورَةُ الْمَائِدَة : **72**

މާނައީ: ”ހަމަކަށަވަރުން، اللهﷻ އަންގަވާ އަޅުގަނޑުމެން އެހެން ކަލޭގެފާނަށް ބައިވެރިކުރާ
މުޝްރިކުންނަށް މާފަ ދަންނަވާށެވެ! ތިޔަ ހަމަކަށަވަރުން، އެ މީހާގެ މަރުވުމަށް، اللهﷻ
ސޫރަތުގެ ބަޔާންކުރައްވައެވެ.“[25]

وَمَا كَانَ ٱسْتِغْفَارُ إِبْرَٰهِيمَ لِأَبِيهِ إِلَّا عَن مَّوْعِدَةٍ وَعَدَهَآ إِيَّاهُ فَلَمَّا تَبَيَّنَ لَهُۥٓ
أَنَّهُۥ عَدُوٌّ لِّلَّهِ تَبَرَّأَ مِنْهُ ۚ إِنَّ إِبْرَٰهِيمَ لَأَوَّٰهٌ حَلِيمٌ ﴿١١٤﴾

﴿114﴾ އަދި إِبْرَاهِيمُ ﷺގެ ބައްޕަ އިސްތިޣްފާރުކުރެއްވުމަކީ، އެ ކަލޭގެފާނު ވަޢުދުވެވަޑައިގެންފައިވާ
ވަޢުދު، ބައްޕައަށް ކުރައްވާފައިވާތީ ފުއްދަވަން ވެވަޑައިގެން ކުރެއްވި ކަމެއް މާނައި،
إِبْرَاهِيمُ ﷺގެ ކާފިރު ބައްޕައަށް ފަހަރު ދުޢާކުރެއްވިކަމުގައިވާ އެކަލޭގެފާނު
ދުރުވެވަޑައިގަތެވެ، اللهﷻގެ އަދުއްވެ، އެ ބައްޕާ ނުބައިމީހެއްކަން.

ދެން، إِبْرَاهِيمُ ﷺގެ ބައްޕައަށް، އެ ބައްޕާ ދުޢާކުރެއްވުމުން ނަސޭހަތްތެރި
އެއްވެސް ފައިދާއެއް ނުކުރުމުން، އެ ބައްޕާގެ ބައްޕައަށް، ކާފިރުކަން
ދުރުކުރުން މިހާރު ނުހުނދަވައި، އެނގުމާއި، اللهﷻގެ އަޑުވެރިއަކު ކަން،
އެ ބައްޕާއަށް ބައްޕައާ އިނގިލީގެ ފަހުން، ބައްޕައަށް ކާފިރު ދުރުވެވަޑައިގެން
އެދިވަޑައިގެން ދުރުކުރެއްވުން ހުރިވަޑައިގެންނެވި، ބައްޕަގެ ކަހަލަ
ބަރުބާދުވެވަޑައިގެންނެވިއެވެ.

ހަމަކަށަވަރުން، إِبْرَاهِيمُ ﷺއަކީ، اللهﷻގެ ބިރުވެރިކަމުން ކުރެއްވުމުގައި ގިނައިން
ދުޢާކުރައްވާފުން ގިނަ، ކާފިރުން ދުރުވި، ނަފްސު މަޑުމައިތިރި، އަދާލަތި، ކެތްތެރިކަން ބޮޑު
ބޭކަލެކެވެ.

25– التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

ތިޔާ، އަނިޔާވެރިކަމުގައި ހައްދުފަހަނަޅައިގަތި ތިބި، އެ ރަސޫލާގެ ޤައުމުގެ މީހުން
ކުރަމުން ގޮސްދިޔަ އަނިޔާތަކަށް ހަލާކުކުރުއްވުން ދިނަ، ރަސޫލުން ކަމުގައި،
އެ ރަސޫލާ ދެވަޑައިގެންނެވިއެވެ.[26]

ދަންނާށެވެ! إِبْرَاهِيمُ عليه السلام ގެ ބައްޕައަށް ފާފަ ފުއްސަވައިދެއްވުމަށް އެދިވަޑައިގެން އެ ރަސޫލާ ދުޢާކުރެއްވީ، ބައްޕަ އީމާންވާނޭ ކަމަށް ކުރެއްވުން އުންމީދުގެ މައްޗަށް ބިނާކުރައްވައި، އެ ރަސޫލާ ކުރެއްވި ވަޢުދެއްގެ ސަބަބުންނެވެ. އެއްވެސް ގޮތެއްގައި، الله سبحانه وتعالى ގެ ޢަދުއްވެއް ޒާހިރުވެގެންދިޔައިރު، އެ ރަސޫލާ ދުރުވެވުނެވެ.

އަދި، إِبْرَاهِيمُ عليه السلام ގެ ބައްޕައަށް، އެ ރަސޫލާ ކުރެއްވި ވަޢުދުފުއްދަވާ، އެ ރަސޫލާގެ ބައްޕައަށް ފާފަ ފުއްސަވައިދެއްވުމަށް އެދިވަޑައިގެން، الله سبحانه وتعالى ގެ ޙަޟްރަތުގައި ދަންނަވާނޭ ކަމަށް ވިދާޅުވެ ކުރެއްވި ވަޢުދުފުއްދުމެވެ. އެ ކަން އަންގަވައި، الله سبحانه وتعالى ވަޙީކުރެއްވިއެވެ. ﴿قَالَ سَلَامٌ عَلَيْكَ سَأَسْتَغْفِرُ لَكَ رَبِّي إِنَّهُ كَانَ بِي حَفِيًّا﴾[27]

މާނައީ: "إِبْرَاهِيمُ عليه السلام ވިދާޅުވިއެވެ. ބައްޕާގެ މައްޗަށް ސަލާމްހުށްޓެވެ. ބައްޕައަށް ރިޢާޔަތެއްގައި ފާފަ ފުއްސަވައިދެއްވުމަށް އެދި ދަންނަވާނަން، އަޅުގަނޑުގެ ސާހިބުވަންތަ الله سبحانه وتعالى ގެ ޙަޟްރަތުގައި އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނަމެވެ. ހަމަކަށަވަރުން، އަޅުގަނޑުގެ ބައްޕައަށް ނުހަނު އޯގާވަންތަ ރަޙުމުވަންތަ إِلٰهُ ކަމުގައި، الله سبحانه وتعالى ވާކަމެވެ."[28]

وَمَا كَانَ ٱللَّهُ لِيُضِلَّ قَوۡمَۢا بَعۡدَ إِذۡ هَدَىٰهُمۡ حَتَّىٰ يُبَيِّنَ لَهُم مَّا يَتَّقُونَۚ إِنَّ ٱللَّهَ بِكُلِّ شَيۡءٍ عَلِيمٌ ١١٥

26- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِيرِ مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ
27- سُورَةُ مَرْيَم : 47
28- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

﴿115﴾ އަދި ބަޔަކު މީހުންގެ މައްޗަށް، ﷲ ﷻ އިރުޝާދުދެއްވުމަށްފަހު ގެންނަވައި،
އެބައިމީހުންނަށް ހިދާޔަތުގެ މަގު ބަޔާންކޮށްދެއްވާނޭ ރަސޫލުން އެބައިމީހުންގެ
ތެރެއަށް ފޮނުއްވައި، އެބައިމީހުން އެ ކަންތައްތަކަކުން ދުރުވެ ރައްކާތެރިވާނޭތޯ
ކަންތައްތަކަކީ ކޮބައިކަން، އެ ރަސޫލުން އެބައިމީހުންނަށް ބަޔާންކޮށްދީފައި، ހުއްޖަތް
ޤާއިމުކުރެއްވުމަށް ފަހު، އެބައިމީހުން އެ ކަންކަމުން ދުރުވެގަތުމުން ވަކިނުވި، ﷲ ﷻ
އެބައިމީހުން މަގުފުރެދުނުކަމަށް ހުކުމްނުކުރައްވާނެއެވެ.

އަދި މަގުފުރެދިފައިވާ ބަޔަކު ކަމުގައި ހުކުމްކުރައްވައި އެބައިމީހުންނަށް
ބަޔާންކޮށްދެއްވުމަކާނުލައި ހުއްޖަތްގައި ވެސް، އެ إِلٰهُ އިރާދަކުރެއް ނުކުރައްވާނެއެވެ. ނަމަވެސް،
ﷲ ﷻ މަނާކުރެއްވި ކަންތައްތައް މީސްމީހުންނަށް އެނގި ހުއްޖަތް ޤާއިމުވެފައިނުވާ،
އެ ބަޔަކު އަމިއްލައަށް މަގުފުރެދިގެން، ﷲ ﷻ ބަޔާންކޮށްދެއްވި ކަންތައްތަކަށް
އަމަލުނުކުރީ ނަމަ، ﷲ ﷻ ގެ ފަރާތުން ހުއްޖަތް އެ ބަޔަކަށް ބަރުދާވެއްޖެއެވެ.

ހަމަކަށަވަރުން، ﷲ ﷻ އީ، އެ إِلٰهَ އަށް ފޮރުވި ވަންހަނާވެގެންވާ އެއްވެސް ކަމެއް
އަދި އެއްވެސް އެއްޗެއް ނުވާ، ކޮންމެ ކަމެއް، ޙަޤީޤަތާ ދެނެވޮޑިގެންވާ إِلٰهُ އެވެ.
ހަމަކަށަވަރުން، ﷲ ﷻ ވަނީ، ތިޔަބައިމީހުން ނުދަންނަ ތަކެއްޗާއި ކަންތައްތައް
ތިޔަބައިމީހުންނަށް އުނގެންނެވި ދެއްވައިފައެވެ. އަދި ތިޔަބައިމީހުންނަށް
ފައިދާހުރި ކަންތައްތަކާއި ގެއްލުންހުރި ކަންތައްތައް ތިޔަބައިމީހުންނަށް
އަންގަވައިދެއްވުމަށް ބާކި ރަސޫލުން ފޮނުއްވައި، ﷲ ﷻ ގެ ރިސާލަތް
ތިޔަބައިމީހުންނާ ހަމައަށް ވާސިލުކޮށްދެއްވައިފައެވެ.[29]

29- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِيرُ مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة وَالتَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

إِنَّ ٱللَّهَ لَهُۥ مُلۡكُ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضِۖ يُحۡيِۦ وَيُمِيتُۚ وَمَا لَكُم مِّن دُونِ ٱللَّهِ
مِن وَلِيّٖ وَلَا نَصِيرٖ ١١٦

116 ހަމަކަށަވަރުން، އުޑުތަކާއި ބިމާ އަދި އެ ދެމެދުގައި ވާހައި ތަކެތީގެ ވެރިކަން މިލްކުވެގެންވަނީ، الله ﷻ އަށެވެ. އަދި އުޑުތަކާއި ބިމާ އަދި އެ ދެމެދުގައި ވާހައި ތަކެތީގެ އެންމެހައި ކަންތައްތައް ތަދްބީރުކުރައްވުމުގައާއި، ޚަލްޤުތަކުން އުފައްދަވައި އެބައިމީހުން އުފެއްދުމާ ގޮތައި، އަޅުކަންކުރާނޭ ގޮތް ޝަރުޢުކުރެއްވުމުގައި، އެ إِلٰهަށް އެއްވެސް ބައިވެރިއަކު ނުވެއެވެ. ޚަލްޤުތަކުން ދިރުއްވަނީ އަދި މަރުގަންނަވަނީ، އެ إِلٰهެވެ. އެހެންކަމުން، ދިރުންދެއްވުމަށް، އެ إِلٰهُ އިބާދަތްކުރުމުގެ ޙައްޤު އެއްކަލާނގެ ވަޑައިގަންނަވަނީ، އެ إِلٰهُ އިބާދަތްކުރުމުގެ ޙައްޤު އެއްކަލާނގެ ވަޑައިގަންނަވަމެވެ.

އަދި، الله ﷻ ފިޔަވައި ތިޔަބައިމީހުންނަށް އެހީތެރިވެ، ތިޔަބައިމީހުންގެ ކަންތައްތަކާ ބަލާދީ، ތިޔަބައިމީހުންގެ ކަންތައްތައް ބަލަހައްޓާނެ އެއްވެސް އެހީތެރިއަކު އަދި ވަކީލަކު ވިޔަސް ތިޔަބައިމީހުންނަކަށް ނުވެއެވެ. އަދި، الله ﷻ ފިޔަވައި ތިޔަބައިމީހުންގެ ޢަދުއްވުންގެ މައްޗަށް ތިޔަބައިމީހުންނަށް އެހީތެރިވެ ނަސްރުދެއްވާނޭ ހަމަ އެއްވެސް ފަރާތެއް ނުވެއެވެ.[30] ވީމާ، الله ﷻ ފިޔަވައި އެހެނިހެން ތަކެއްޗަށް އަޅުކަންކުރުމުން މުޅިން ބަރީއަވެ، މުޝްރިކުންނާ ހުރިހައި އަޅުކަމެއް، ހަމައެކަނި، އެ إِلٰهަށް ޚާލިޞްކުރުން ހުއްޓެވެ.[31]

لَّقَد تَّابَ ٱللَّهُ عَلَى ٱلنَّبِيِّ وَٱلۡمُهَٰجِرِينَ وَٱلۡأَنصَارِ ٱلَّذِينَ ٱتَّبَعُوهُ فِي سَاعَةِ ٱلۡعُسۡرَةِ مِنۢ
بَعۡدِ مَا كَادَ يَزِيغُ قُلُوبُ فَرِيقٖ مِّنۡهُمۡ ثُمَّ تَابَ عَلَيۡهِمۡۚ إِنَّهُۥ بِهِمۡ رَءُوفٞ رَّحِيمٞ ١١٧

30- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وِزَارَةِ الشُّئُونِ الإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة
31- صَفْوَةُ التَّفَاسِيرِ لِلشَّيْخِ مُحَمَّدُ عَلِي الصَّابُونِي

117 ހަމަކަށަވަރުން، ތަބޫކު ހަނގުރާމައިން ނުގޮސް ގޭގެދޮރުގައި ތިބެމުން އުޅި، މުނާފިޤުން ދެއްކި އުޒުރުތައް ނަބިއްޔާ ޤަބޫލުކުރައްވައި، ހަނގުރާމައަށް ނުނިކުމެ ތިބުމުގެ ހުއްދަ އެބައިމީހުންނަށް ދެއްވިދެއްވުމާ ގުޅިގެން، އެ ކަމަށް ބަޔާންކުރައްވައި، ނަބިއްޔާގެ މައްޗަށް، الله ﷻ ތައުބާ ދެއްވިއެވެ. އަދި ނުހަނު ހުސްގަތަ މުސްލިމުންގައި، އެހެއިމެ އަސްމަރި ދަތި ވަގުތުތައްގައި، ދަތުރުކުރުމަށްކަން ބޭނުންވާ ކާބޯތަކެއްޗާއި، ސަވާރުވާން އެއްޗެއް ނެތް ހާލު، ޢަދުއްވުންގެ ޙަމްލާތަކުގެ ގަދަފަދަކަމާއި ބައިބޮކަމާ އެކު ވެސް، رَسُولُ اللهِ ﷺ އާ ތަބާވެވަޑައިގެން، الله ﷻ ގެ ބަދުއްވުންނާ ދުރާލައިން ޙިމާޔަތްކުރައްވުމަށް ހަކައި، އެ ޙަރަކާތުގެ އަދަދުގައި ތަރަފު ރަސޫލާއަށްވުރެން ނުކުމެވަޑައިގެންނެވި މުހާޖިރުންނާއި އަންސާރުންގެ މައްޗަށް ވެސް، الله ﷻ ތައުބާދެއްވިއެވެ.

އަދި އެ މުހާޖިރުންނާއި އަންސާރުންގެ ތެރެއިން ބައެއް އަސްޙާބުން، ބަހާނާވެރިކަ ދަތިތަކާއި އުނދަގޫތަކާހުރެ ތަބޫކު ހަނގުރާމައަށް ނުކުމެވަޑައިގެން، އަރާމުކުރުއްވުމަނާއި، ގޮވާލައި ކަދުރު ކާނާއްވުމަން ހަކައި، މަދީނާގައި ގޮއިމުފިއްބެވުމަން ގަސްތުކުރެއްވި ހިނދު، އެ ގޮތަށް ގަސްތުކުރެއްވި އަސްޙާބުންގެ ހިތްތަކު، ތެދުވަދުން އެއްކިބާވެދިއުމާ ކައިރި ގޮސްވިއެވެ.

ދެން އެއަށްފަހު، އެ އަސްޙާބުންގެ މައްޗަށް، الله ﷻ އޯގާތެރިވެވޮޑިގެންނެވި، ޢާރިޒީ ތަސްވީރާގެ އަބުރުގައި ރަސޫލާއަށް ނުކުމެވަޑައިގެންނެވުމާއި، ދިސްކާރް ދިނުމަކީ ސާބިތުކޮށް ތިއްބެވުމުގެ ހެޔޮ ތައުފީޤު، އެ ބަރަކާތްތެރިކަން އެ إِلٰهُ ދެއްވިއެވެ. އަދި އެ އަސްޙާބުންގެ ކުށް މަޢާފުކުރައްވައި، އެ ބާރުދޮންގެ ތައުބާ، އެ إِلٰهُ ޤަބޫލުކުރައްވިއެވެ.

ހަމަކަށަވަރުން، الله ﷻ އީ، އެ إِلٰهُގެ ރަސޫލާގެ އަޞްޙާބުންގެ މައްޗަށް، ނުހަނު އޯގާވަންތަ ރަޙީމުވަންތަ إِلٰهُއެވެ.

ދަންނާށެވެ! الله ﷻ އެ އަޞްޙާބުންނަށް ދެއްވި ރަޙްމަތުގެ ތެރޭގައި، އިސްލާމް ދީންމަތީ ސާބިތުކުރެއްވުމާއި، ތައުބާވެވަޑައިގެން ހަނގުރާމައަށް ނުކުމެވަޑައިގަތުމުގެ ތައްޔީދުކުރެއްވުމާއި، އެ ބޭފުޅުންގެ ތައުބާ ގަބޫލުކުރެއްވުން ހިމެނެއެވެ.[32]

وَعَلَى ٱلثَّلَٰثَةِ ٱلَّذِينَ خُلِّفُواْ حَتَّىٰٓ إِذَا ضَاقَتۡ عَلَيۡهِمُ ٱلۡأَرۡضُ بِمَا رَحُبَتۡ وَضَاقَتۡ عَلَيۡهِمۡ
أَنفُسُهُمۡ وَظَنُّوٓاْ أَن لَّا مَلۡجَأَ مِنَ ٱللَّهِ إِلَّآ إِلَيۡهِ ثُمَّ تَابَ عَلَيۡهِمۡ لِيَتُوبُوٓاْۚ إِنَّ ٱللَّهَ هُوَ
ٱلتَّوَّابُ ٱلرَّحِيمُ ١١٨

﴿118﴾ އަދި، رَسُولُ اللهِ ﷺ، ތަބޫކު ހަނގުރާމައަށް ނުކުމެވަޑައިގެންނެވިއިރު، ކުޑަވެސް ނިކަމެތިކަމެއްނެތި އަދި އެއްވެސް އުޒުރުކާނުލައި އެ ހަނގުރާމައަށް ނުކުމެވަޑައިނުގެން ފަސްޖެހިވަޑައިގެންނެވި ތިން ސަހާބީން މަދީނާގެ އަންޞާރުންގެ ތެރޭގައި، ތިއްބެވިއެވެ. އެ ތިން ސަހާބީންނަކީ، كَعْبُ بْن مَالِكއާއި، هِلَالُ بْن أُمَيَّةއާއި، مُرَارَةُ بْن الرَّبِيعއެވެ. އެ ތިން ސަހާބީންގެ ތައުބާ ވެސް، الله ﷻ ގަބޫލުކުރެއްވިއެވެ.

އެއީ، އެ ތިން ސަހާބީން ތަބޫކު ހަނގުރާމައަށް ނުކުމެވަޑައިނުގެންނެވި ކަމަށް ޓަކައި، އެ ތިން ބޭފުޅުންގެ އަނބިދަރިންނާއި އެ ނޫން އެހެނިހެން އަޞްޙާބުން ވެސް، އެ ތިން ބޭފުޅުންނާ ގުޅުން ކަނޑުއްވައިލެއްވުމަށް، رَسُولُ اللهِ ﷺ އަމުރުކުރެއްވުމުން، އެ ތިން ސަހާބީންނަށް ދިބިވެރިކަމުގެ ދުރުވެރިކަމުން، ބިމުގެ ތަނަވަސްކަމާ އެކު ވެސް، އެ ބިން ނުހަނު ދަތި ތަނަކަށް ވެގެންދިއުމަށްފަހުގައެވެ.

32- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِيرُ مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرِ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

އަދި، رَسُولُ اللهِ ﷺ އެ އެންގެވި އެންގެވުމުގެ މަތިން، އެ ތިން ބޭފުޅުންގެ
އަނބިދަރިންނާއި އެ ނޫން އެހެނިހެން އަސްހާބުން ވެސް އެ ބޭކަލުންނާ ދުރުން
ކަނޑައެޅުއްވައިލެއްވުމުން ދިރިއުޅުމަކީ އުނދަގޫވެރިކަމުގެ ސަބަބުން، އެ ތިން
ބޭފުޅުންގެ ހިތްތައް ނުހަނު ނުތަނަވަސްވެ، އަމިއްލަ ނަފްސުތަކުގެ ހާސްކަމުން
އުފާވެރިކަން ދިރިއުޅުމުން ދަތިވެގެން ވެސް ވެއްޖެ. ދެން، އެ ހިނދު، އެ ޔަޤީންކަމާއި،
ހިތްތެރިކަމާއި، اللهُ ﷻ ގެ ކޯފާއިން އަރައްޗެން ސަލާމަތްވާނެ ތަނެއް ނެތްކަން،
ތައުބާވެވަޑައިގެން، اللهُ ﷻ ގެ ހަޟްރަތަށް ރުޖޫޢަވެވަޑައިގަތުމަށް، އެ إِلٰهُ ގެ ތައުބާވެސް
ޤަބޫލުކުރެއްވުމަށް އެދިވަޑައިގަތުމުން ފާހަގަވަނީ، ހަމަކަށަވަރުން އެއްބަސް ބޭކަލުން
އެ ތިން ބޭފުޅުންނަށް ތައުބާވެވަޑައިގަތުމަށް.

ދެންފަހެ، އެ ތިން ބޭފުޅުންގެ ތައުބާ، اللهُ ﷻ ޤަބޫލުފުޅުކުރައްވައި، އެ إِلٰهُ
ތައުފީޤުދެއްވައިފި ތައުބާވެވަޑައިގަތުމަށް ދެއްވި ތަނަވަސްކަމުން، ކުރިން ތަނަވަސް،
އެ ތިން ބޭފުޅުންނަށް، އެ إِلٰهُ ދެއްވިއެވެ. ދެން، އެ ތިން ބޭފުޅުން، اللهُ ﷻ ގެ
ރަޙްމަތުން، ތައުބާވެވަޑައިގަތުމަށް ތަނަވަސްކޮށްދެއްވީ، އެ ބޭފުޅުންގެ ކުށް
މަޢާފުކުރައްވައި، އެ ބޭފުޅުންގެ ތައުބާ، އެ إِلٰهُ ޤަބޫލުކުރައްވައި، ކުރިއަށް އޮތް
ތަނުގައި ވެސް އެ ތިން ބޭފުޅުން ތައުބާވެވަޑައިގަތުމަށް، އެ إِلٰهُ ގެ ރަޙްމަތުން
ތައުބާވެވަޑައިގަތުމަށް ތަނަވަސްކޮށްދެއްވީ ބާއްވައެވެ. ހަމަކަށަވަރުން، اللهُ ﷻ އީ، އަޅުތަކުންގެ
ތައުބާ ޤަބޫލުކުރައްވާ، އެއިލާހުގެ އަޅުތަކުންނަށް ރަޙްމަތްލައްވާ، ނަހަމަ އަޅުވެރިކަމަށް
ތިބޭ ޢަޖައިބު إِلٰهެވެ.[33]

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ ٱتَّقُواْ ٱللَّهَ وَكُونُواْ مَعَ ٱلصَّٰدِقِينَ ١١٩

33- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِيرُ مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرِ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

﴿119﴾ އޭ اللهُ ﷻ ގެ އެއްކައުވަންތަކަން ތެދުކުރާ ޤަބޫލުކުރުން، އެ إِلٰهُ ގެ ރަސޫލާއާ
ތަބާވެ، އެ ރަސޫލާ ގެންނެވި ޝަރީޢަތުގައި ވާގޮތަށް ޢަމަލުކުރާ މުއުމިނުންނޭވެ!
ތިޔަބައިމީހުން، اللهُ ﷻ އަށް ބިރުވެތިވެ ތަޤުވާވެރިވޭ، އެ إِلٰهُ އަމުރުކުރެއްވި އެންމެހައި
ކަންތައްތައްކޮށް، ނަހީކުރެއްވި އެންމެހައި ކަންތައްތަކުން ދުރުވެ، އެ إِلٰهُ ނަހީކުރެއްވި
ކަންތައްތަކާއި ތިޔަބައިމީހުންނާ ދުރުގަ ވެހިގެން ހުރެކަމެއްގައިވާށެވެ! އަދި އެ ބައެއްގެ
ބަހާއި، ޢަމަލާއި، އީމާންކަމާ އަދި އެބައިމީހުންކުރާ ވައުދުތަކާއި، ޢަހުދުތަކާއި،
ހާލަތާ އަދި އެބައިމީހުންގެ ހުރިހާ ކަމެއްގައި ތަބާވެރިވާ މީހުންނާ އެކު
ތިޔަބައިމީހުން ވާށެވެ![34]

مَا كَانَ لِأَهْلِ ٱلْمَدِينَةِ وَمَنْ حَوْلَهُم مِّنَ ٱلْأَعْرَابِ أَن يَتَخَلَّفُوا۟ عَن رَّسُولِ
ٱللَّهِ وَلَا يَرْغَبُوا۟ بِأَنفُسِهِمْ عَن نَّفْسِهِۦ ۚ ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ لَا يُصِيبُهُمْ ظَمَأٌ وَلَا
نَصَبٌ وَلَا مَخْمَصَةٌ فِى سَبِيلِ ٱللَّهِ وَلَا يَطَـُٔونَ مَوْطِئًا يَغِيظُ ٱلْكُفَّارَ وَلَا
يَنَالُونَ مِنْ عَدُوٍّ نَّيْلًا إِلَّا كُتِبَ لَهُم بِهِۦ عَمَلٌ صَٰلِحٌ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ لَا يُضِيعُ أَجْرَ
ٱلْمُحْسِنِينَ ﴿١٢٠﴾

﴿120﴾ رَسُولُ اللهِ ﷺ ގެ އަރިހުގައި ހަނގުރާމައަށް ނުނިކުމެ ގޯތިގެދޮރުގައި
ތިބުމަކީ، މަދީނާގެ އަހުލުވެރިންނާއި އެ ރަށުގެ ވަށައިގެންވާ ބާދިޔާގައި
ދިރިއުޅޭ ބަދަވީންނަން ހުއްދަވެގެންވާ ކަމެއްނޫނެވެ. އަދި ވަރުބަލިވުމާ ހަގަ
ބޮޑު މަސައްކަތެއް، رَسُولُ اللهُ ﷺ ހުރެއްވާއިރު، އަމިއްލަ ނަފްސަށް
އަގުބޮޑުކޮށްގެން ބަލައި ގޯތިގެދޮރުގައި ތިބުމަކީ ވެސް އެބައިމީހުންނަން
ހުއްދަވެގެންވާ ކަމެއް ނޫނެވެ.

34- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِيرُ مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة وَالتَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

އަދި، އެ ރަސޫލާ ޖިހާދުކުރައްވަމުންގެންދަވާއިރު، ތިމާގެ އަމިއްލަ ފުރާނަ ސަލާމަތްކުރުމަށް ބަލައި، އެ ރަސޫލާގެ އަރިހުން ދުރަށް ގޮސް، އެ ރަސޫލާގެ ފުރާނަފުޅަށްވުރެ ހެޔޮވުމަށް، އެ ބައެއްގެ ފުރާނަތަކަށް އިސްކަންދިނުމަކީ ވެސް އެބައިމީހުން ކުރުން ހުއްދަވެގެންވާ ކަމެއް ނޫނެވެ. އެހެނީ، الله ﷻ ގެ މަގުގައި އެބައިމީހުންނަށް ދިމާވާ ނަމަ، ދިމާވާ ކޮންމެ ކަށުރިއްކުމަކާއި، ވަރުބަލިކަމަކާއި، ބަނޑުހައިހޫނުކަމަކާ އަދި ކާފިރުން ރުޅިއަންނަ ގޮތަށް އެބައިމީހުން އަޅާނަމައެވެ ކޮންމެ ޖިހާދެއްގައި އަދި، الله ﷻ ދުޝްމަނުންނާ ހަނގުރާމަކުރުމުގައި އެބައިމީހުންނަށް ލިބޭ ކޮންމެ ގެއްލުމަކާ އަދި އެ ނޫން ވެސް އެ ފަދަ ކޮންމެ ކަމަކުން އެބައިމީހުންނަށް ބަލައި ސާލިހު ޢަމަލެއް ނުލިޔުއްވާ ނުހުންނާނެއެވެ.

ވީމާއެކު، އެ ފަދަ ކޮންމެ ހެއު ޢަމަލެއް އެބައިމީހުން ކުރުމުން، އެ ކަމެއް ޘަވާބުކުރައްވައި އެ ކަމުގެ ދަރުމަދާއި ޖަޒާއު، الله ﷻ އެބައިމީހުންނަށް ދެއްވާނެއެވެ. އެހެނީ ހެވަކަންތަކުން، އިޚްލާޞްތެރިންނަކީ ހެޔޮ ޢަމަލުތަކާއި، އެބައިމީހުންގެ ދަރުމަ، الله ﷻ ގެއްލިނި ނުކުރައްވާނެއެވެ.35

وَلَا يُنفِقُونَ نَفَقَةً صَغِيرَةً وَلَا كَبِيرَةً وَلَا يَقْطَعُونَ وَادِيًا إِلَّا كُتِبَ لَهُمْ لِيَجْزِيَهُمُ ٱللَّهُ أَحْسَنَ مَا كَانُوا۟ يَعْمَلُونَ ﴿١٢١﴾

﴿121﴾ އަދި، الله ﷻ ގެ މަގުގައި، ޚަރަދުކުރުން ކިތަންމެ ކުޑަ ޚަރަދެއް ކުރިއަސް އަދި ކިތަންމެ ބޮޑު ޚަރަދެއް ކުރިއަސް، އެ ކަމުގެ ސަބަބުން އެބައިމީހުންނަށް ބަލައި، ސާލިހު ޢަމަލެއް ލިޔުއްވިގެން ނޫނީ، އެއިން އެއްވެސް ކަމެއް އެބައިމީހުންނަކަށް ނުލިޔުއްވާނެއެވެ.

35- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِيرُ مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرِ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة وَصَفْوَةُ التَّفَاسِيرِ لِلشَّيْخِ مُحَمَّدُ عَلِي الصَّابُونِي

އަދި، اللهُ ﷻ ގެ ދުޝްމަނުންނާ ހަނގުރާމަކުރުމަށް ޖިހާދުކުރުމަށް ޓަކައި،
رَسُولُ اللهِ ﷺ ގެ އަރިހުގައި، އެބައިމީހުން ފޮނުއްވާ ސަރިއްޔާތަކަށް،
އެ ކަމުގެ ސަބަބުން އެބައިމީހުންނަށް ބަލާއި، ބޭނުން ހަމަޖެހި ދިޔުމަށްވުރެ
މަގުން ގޮސްދާ އައިސް އުޅުމަށް ކަމެއް އެބައިމީހުންނަކަށް ނުކުރެވޭނެއެވެ. އެއީ،
އެބައިމީހުން އެ ކަންތައްތައް ހިފޭ ހަދާއުޅޭކަން ބޭޅިއްޖެމަ ބަލައެވެ. ވީމާއެކު،
އެބައިމީހުން އެ ކުރަ ބޭރުވު ހަދާއުޅޭކަން ހިތްވަ ހެއްދި ބޭބެ، އާގެ އެއްވެ
ރަށްދިބާއްގައި، އާރުހަމަ ދެލުން އެބައިމީހުންނަށް، اللهُ ﷻ ދެއްވާނެއެވެ.[36]

وَمَا كَانَ ٱلۡمُؤۡمِنُونَ لِيَنفِرُواْ كَآفَّةٗۚ فَلَوۡلَا نَفَرَ مِن كُلِّ فِرۡقَةٖ مِّنۡهُمۡ طَآئِفَةٞ لِّيَتَفَقَّهُواْ فِي ٱلدِّينِ وَلِيُنذِرُواْ قَوۡمَهُمۡ إِذَا رَجَعُوٓاْ إِلَيۡهِمۡ لَعَلَّهُمۡ يَحۡذَرُونَ ١٢٢

﴿122﴾ އޭ މުއުމިނުންނޭވެ! އަދި، اللهُ ﷻ ގެ ދުޝްމަނުންނާ ހަނގުރާމަކުރުމަށް
މުއުމިނުން އެންމެން އެކުގައި ނުކުމެ ހަނގުރާމަކުރަނިކޮށް، ހަނގުރާމައިގައި
ދުޝްމިނުން ގަތުލުކުރާ ނަމަ، މުއުމިނުން އެންމެން ނިކުމެނޫނީ ފަހަ ގޮތެކެވެ،
މުއުމިނުން އެންމެން އެކުގައި ޖިހާދަށް ނުކުތުމަކީ، މުއުމިނުން ކަންތައްތަކެއް
އޮތް ގޮތެއް ނޫނެވެ.

އަދި، އެ إِلٰهُ ގެ ދުޝްމަނުންނާ ހަނގުރާމައަށް ނުނިކުމެ ގޮވިގެތުރެގައި އެންމެން
ތިބެމަކީ ވެސް، މުއުމިނުންނަށް ޒުރޫރީގޮތެއް ކަމެއްނޫނެވެ. ވީމާ، މުއުމިނުންގެ
ތެރެއިން ކޮންމެ ޖަމާއަތަކުން ވެސް ވަކި ބައެއް ޖިހާދުކުރުމަށް ނުކުމެ، އަނެއް ބައެއް
ދީނުގެ ތަޢުލީމު އުނގެނި ފިޤްހުވެރިވުމަށް ނުކުތުމަ ނަމަ، އެ ގޮތް މުއުމިނުންނަށް
ކިހާ ރަނގަޅުވީސްނޫނެވެ؟

36- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِيرُ مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

އެއީ، ދީނުގެ ތަޢުލީމު އުނގެނި ދިރާސާކުރުމަށް ނުކުތް މީހުން، الله ﷻ ގެ ރަސޫލާއަށް، އެ إِلٰهُ ބާވައިލާއްވި ވަޙީބަސްފުޅުތަކާއި، އެ إِلٰهُ ގެ ރަސޫލާގެ ސުންނަތް ދަސްކޮށް، ޝަރުޢީ ޙުކުމްތައް އުނގެނި، ދިރާސާކުރުމަށް ފަހު، ވަޠަނަށް އެނބުރި އައިސް، ޖިހާދުން ނިމިގެން އަންނަ މުޖާހިދުންނަށާއި، ރަށްގައި ތިބި މީހުންނަށް، އެބައިމީހުން އުނގެނުނު ތަކެތި ދަސްކޮށްދީ، الله ﷻ ގެ އަމުރުފުޅުތަކަށް ކިޔަމަންތެރިވުމަށް ވަޞިއްޔަތްކުރުމަށް ޓަކައެވެ.

އަދި، އެ إِلٰهُ ގެ އަމުރުފުޅުތަކާއި ނަހީފުޅުތަކާ މިންވަރުކުރެވި ބުނެދޭ ވާހަކައިން ޤައުމުގެ އެންމެހައި މުސްލިމުންނަށް އިންޒާރުކޮށް ބިރުވެރިކުރުމަށް ޓަކައެވެ. އެ ކަންތައްތައް އެ ގޮތަށް ކުރެވުނީ، މުސްލިމުން އެބައިމީހުންގެ ނަފްސުތައް ރައްކާތެރިކޮށް، الله ﷻ ގެ ބިރުވެރިކަން ލިބިގެން، އެ إِلٰهُ ގެ އަމުރުފުޅުތަކަށް ކިޔަމަންތެރިވެ، އެ إِلٰهُ ނަހީކުރެއްވި ކަންތައްތަކުން ދުރުވެ ކިޔަމަންތެރިވުމަށެވެ.

ދަރިންނޭވެ! الله ﷻ ގެ ބިރުވެރިކަން ހިތުގައި، އެ إِلٰهُ ގެ އަމުރުފުޅުތަކަށް ކިޔަމަންތެރިވެ، އެ إِلٰهُ ނަހީކުރެއްވި ކަންތައްތަކުން ދުރުވެ ކިޔަމަންތެރިވުމަށް ބިރުވެތިވެ މުސްލިމުންނަށް ނަސޭހަތްތެރިވާން ފަދަ، އިސްލާމް ދީނުގެ އަސްލު މަގުގެ ތެރޭގައި ހިތްވަރާ އެކުގައި މަސައްކަތްކުރާށެވެ. އެގޮތުން ތަޢުލީމު، الله ﷻ ގެ މަގުގައި ޖިހާދުކުރުމަށް އަސްކަރުވުމަށް ފުރިހަމައަށް، އެ ރަސޫލާ ކަންތައްތަކުގައި ގޮވާލި، ބައެއް އަސްކަރުވުން މަގުސަދު ބައިވެރިވެވޭ، އަސްކަރުވުމަށް ހެއްދެވި ފުރުޞަތު ދިނުމެވެ.

އަދި އެ ރަސޫލާ ހަނގުރާމައަކަށް ނުކުމެވަޑައިގެންނެވީ ކަމުގައި ވިޔަސް، ބައެއް
އަސްޙާބުބޭކަލުންނާއިގެން ނުކުމެވަޑައިގެންނަވައި، އަނެއްބައި އަސްޙާބުބޭކަލުން މަދީނާގައި
ބައިތިއްބަވާށެވެ.[37]

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ قَٰتِلُواْ ٱلَّذِينَ يَلُونَكُم مِّنَ ٱلۡكُفَّارِ وَلۡيَجِدُواْ فِيكُمۡ غِلۡظَةٗۚ وَٱعۡلَمُوٓاْ أَنَّ ٱللَّهَ مَعَ ٱلۡمُتَّقِينَ ١٢٣

﴾123﴿ އޭ ﷲ ﷻ ގެ އެއްކަލާނގެކަން ތެދުކުރި ޤަބޫލުކުރިން، އެ އިލާހުގެ ރަސޫލާއާ
ތަބާވެގެންވާ މުއުމިނުންނޭވެ! ކާފިރުންގެ ތެރެއިން، ތިޔަބައިމީހުންގެ ވަށައިގެންވާ
ތަންތަނުގައި ތިބި ކާފިރުންނާ ތިޔަބައިމީހުން ހަނގުރާމަކުރާށެވެ! އަދި، ތިޔަބައިމީހުންނާ
ގާތުގައި ތިބޭ ކާފިރުންގެ ފަރާތުން ތިޔަބައިމީހުންނަށް ދިމާވާނޭ ކަށިކަން ބިރުވެރިކަމާއި
ނުރައްކާތެރިކަން ސަލާމަތްވުމަށް ބަލާށެވެ. އަދި ކާފިރުންނާމެދު ތިޔަބައިމީހުންގެ
ކަމެއްގައިވެސް ހަރުކަށިކަމާއި، ގަދަފަދަކަން އެބައިމީހުންނަށް ދައްކާށެވެ! އަދި،
ތިޔަބައިމީހުންނަކީ ބިރުގަން، އެބައިމީހުންގެ ކަމެއްގައިވާ ނުބައިކަން ހުއްޓުވުމަށް ބަލާށެވެ.

އަދި ހަމަކަށަވަރުން، ﷲ ﷻ ވޮޑިގެންވަނީ، އެ އިލާހު އަމުރުކުރެއްވި ކަންތައްތައް
އެ އަމުރުކުރެއްވި ގޮތަށްކޮށް، ނަހީކުރެއްވި ކަންތައްތަކުން ދުރުން ތިބުމުން، އެ އިލާހަށް
ބިރުވެތިވާ ތަޤްވާވެރިވާ މުއުމިނުންނާ އެކުގައި ކަން ތިޔަބައިމީހުން ދަންނާށެވެ! އަދި،
އެ އިލާހުގެ ނަޞްރާއި މަދަދުވެސް ތަޤްވާވެރިންނާ އެކުގައި ކަން ވެސް ދަންނާށެވެ![38]

وَإِذَا مَآ أُنزِلَتۡ سُورَةٞ فَمِنۡهُم مَّن يَقُولُ أَيُّكُمۡ زَادَتۡهُ هَٰذِهِۦٓ إِيمَٰنٗاۚ فَأَمَّا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ فَزَادَتۡهُمۡ إِيمَٰنٗا وَهُمۡ يَسۡتَبۡشِرُونَ ١٢٤

37- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِيرِ مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ
38- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِيرِ مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرٍ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ

﴿124﴾ އަދި، اللهُ ﷻ ގެ ރަސޫލާގެ މައްޗަށް، ކީރިތި ޤުރުއާނުގެ ސޫރަތެއް،
އެ إِلٰهُ ބާވައިލައްވަވައިފި ނަމަ، "އެ ސޫރަތުން އެ މީހެއްގެ އީމާންކަން އިތުރުވީ
ތިޔަބައިމީހުންގެ ތެރެއިން ކޮން ބައެއްގެ ކިބައިގައިހެއްޔެވެ؟" މި ފަދައިން ބުނެ،
ކީރިތި ޤުރުއާނަށް މަލާމާތްކޮށް ފުރައްސާރަކުރާ ބަޔަކު މުނާފިޤުންގެ ތެރޭގައި ވެއެވެ.
ފަހެ، اللهُ ﷻ ގެ އެއްކަލާނގެކަމަށް ތެދުކުރި ތަޤުވާވެރިން، އެ إِلٰهُ ގެ ރަސޫލާއަށް
ބާވައިލެއްވުން އާޔަތްތައް ތެދުކުރި މީހުންނެވެ، އެ ރަސޫލާއާ ތަބާވި މީހުން ދަންނާށެވެ!

ފަހެ، اللهُ ﷻ ގެ ރަސޫލާއަށް، އެ إِلٰهُ ބާވައިލައްވާ ކޮންމެ ސޫރަތަކުންވެސް،
އީމާންކަން އިތުރުވަނީ އިތުރު އެބައިމީހުންނަށް ވީހެ، އެބައިމީހުންގެ ކިބައިގައި
އީމާންކަން އިތުރުވެއެވެ. އަދި އެ ސޫރަތެއްގައި، އެ إِلٰهُ ބާވައިލެއްވި ވަޙީއާއެކު
ވިސްނައި ފިކުރުކޮށް، އެ ވަޙީއާ އެއްގޮތަށް އެބައިމީހުން ޢަމަލުކުރެތެވެ. އަދި،
اللهُ ﷻ ދެއްވި އީމާންކަމާއި ނިޢުމަތްތަކުގެ ސަބަބުން، އެބައިމީހުން
އުފާކުރެތް ވެއެވެ.[39]

وَأَمَّا ٱلَّذِينَ فِي قُلُوبِهِم مَّرَضٌ فَزَادَتۡهُمۡ رِجۡسًا إِلَىٰ رِجۡسِهِمۡ وَمَاتُواْ وَهُمۡ كَٰفِرُونَ ١٢٥

﴿125﴾ އަދި، اللهُ ﷻ ގެ ދީނާމެދު އެ ބައެއްގެ ހިތްގައި ޝައްކުކަމާއި ނިފާޤުކަމުގެ
ނުބައި ބަލިމަޑުކަން އުފެދިފައިވާ މީހުން ދަންނާށެވެ! ފަހެ، ކީރިތި ޤުރުއާނުގެ
ސޫރަތްތަކުގެ ތެރެއިން ސޫރަތެއް ބާވައިލެއްވިއްޖެ ނަމަ، އެ ފަދަ މީހުންގެ
ހިތްތަކުގައިވާ ނިފާޤުކަމުގެ މުޑުދާރުކަމަކަށް، އިތުރަށްވެސް ބޮޑު މުޑުދާރުކަން
އިތުރުވެއެވެ.

39- التَّفسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

އަދި އެބައިމީހުންނަކީ، اللهُ ﷻ ގެ އެއްކައުވަންތަކަން ޤަބޫލުކުރުމަށް އިންކާރުކުރާތީ،
އެ إِلٰه ބާވައިލެއްވި އާޔަތްތައް ދޮގުކުރާ ބައަކު ކަމުން، އެބައިމީހުން މަރުވެ
ނިމިދާނީ ވެސް ކާފިރުން ކަމުގައިވާ ޙާލުގައެވެ.[40]

أَوَلَا يَرَوْنَ أَنَّهُمْ يُفْتَنُونَ فِي كُلِّ عَامٍ مَّرَّةً أَوْ مَرَّتَيْنِ ثُمَّ لَا يَتُوبُونَ
وَلَا هُمْ يَذَّكَّرُونَ ﴿١٢٦﴾

﴿126﴾ އަދި ކޮންމެ އަހަރަކު އެއް ފަހަރު ނުވަތަ ދެ ފަހަރު، ދަތިތަކާއި
ބަލިމަޑުކަން އެ މުނާފިޤުންނާ ކުރިމަތިލުއްވައި، اللهُ ﷻ އެބައިމީހުން
އިމްތިޙާނުކުރައްވާތީ އެބައިމީހުންނަކަށް ފަހެ ނުފެނޭތޯއެވެ؟ އަދި އެ މުނާފިޤުންގެ
ހިތްތަކުގައި އެބައިމީހުން ފޮރުވައިގެން އޮތް ނިފާޤުކަން ފަޅާއަރުވައްވައި، اللهُ ﷻ
އެބައިމީހުން ފަޟީޙަތްކުރައްވައި އިމްތިޙާނުކުރައްވާތީވެސް އެބައިމީހުންނަކަށް
ފަހެ ނުފެނޭތޯއެވެ؟

އަދި އެ ފަދައިން އެ ސޫރަތައި ކަމެއް ހިނގަމުން ދާ ތަން އެބައިމީހުންނަށް
ފެންނައިރު ވެސް، އެބައިމީހުން، އެ ކަންކަމުން އިބްރަތްލިބިގަނެ، اللهُ ﷻ ގެ ޙަޟްރަތަށް
ރުޖޫޢަވެ ތައުބާއެއް ނުވެއެވެ. އަދި އެ ކަންތައްތަކުން އެ ގޮތަށް ދިންވަރުކުރައްވައި
ހިންގެވުމަށް އެބައިމީހުންނަށް ފެންނަނީ ވެސް، އެ ކަންކަމުން ނަސޭހަތްލިބިގަނެ،
ނިޔާވުކަމާއި ކާފިރުކަން ދޫކޮށް އީމާނަށް ނުވެއެވެ.[41]

وَإِذَا مَآ أُنزِلَتْ سُورَةٌ نَّظَرَ بَعْضُهُمْ إِلَىٰ بَعْضٍ هَلْ يَرَىٰكُم مِّنْ أَحَدٍ ثُمَّ
ٱنصَرَفُوا۟ ۚ صَرَفَ ٱللَّهُ قُلُوبَهُم بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَّا يَفْقَهُونَ ﴿١٢٧﴾

40- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة
41- التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

127 އަދި މުނާފިޤުންގެ ސޫރަތެއްގާއި އެބައިމީހުން ކޮށްއުޅޭ ކަންތައްތަކުގެ
ވާހަކަ، ބަޔާންކުރައްވައިދެއްވާ ސޫރަތެއް، اللهُ ﷻ ގެ ރަސޫލާގެ މައްޗަށް، އެ إِلٰهُ
ބާވައިލައްވާ ކޮންމެ ހިނދަކު، މުނާފިޤުން، އޭގެ އެއް ބަޔަކު އަނެއް ބަޔަކާ
ދިމާއަށް، ބަލަންތިބޭގެން ބުނެތެވެ. "رَسُولُ اللهِ ﷺ ގެ އަރިހުގައި ނުތިބެ އަހުރެމެން
ތެދުވެގެން ދާ ތަން އެއްވެސް މީހަކަށް އެބަ ފެންނަހެއްތޯ؟" ދެން، އެއްވެސް
މީހަކު އެބައިމީހުންނާ ދިމާއަށް ނުބަލާ ވަގުތު، މަޑުމަޑުން އެ މަޖިލީހުން ނުކުމެގެން
އެބައިމީހުން ހިނގައިދެއެވެ. އެއީ، ޔަޤީނީ ރަސޫލާގެ އަރިހުގައި ތިބެއްޖެ ނަމަ،
އެބައިމީހުންގެ ޙަޤީޤަތް ފާޅުވެ ފަޟީޙަތްވެދާނޭ ކަމަށް ބިރުގަނެ، ގެންނަބުރުނީއެވެ.

ވީމާ، اللهُ ﷻ ވެސް އެ ވަނީ، އެބައިމީހުންގެ ހިތްތައް ތެދުމަގުން އެއްކިބާކުރައްވައި،
ހެޔޮކަމާއި ހެޔޮކަމުން މަޙްރޫމުކުރައްވައި، އީމާންވުމާ ދުރަށް އެބައިމީހުންގެ ހިތްތައް
އަނބުރައިލައްވައިފައެވެ. އެއީ، ރަނގަޅަށް ވިސްނައި ފަހުމުކުރާ ބައެއް ކަމުގައި
އެބައިމީހުން ނުވުމުގެ ސަބަބުން، އެއީ ނުވިސްނާ ބައެއް ކަމުގައި އެބައިމީހުން ވާތީ
ކަން ކަށަވަރުވެއެވެ.[42]

لَقَدْ جَآءَكُمْ رَسُولٌ مِّنْ أَنفُسِكُمْ عَزِيزٌ عَلَيْهِ مَا عَنِتُّمْ حَرِيصٌ عَلَيْكُم
بِٱلْمُؤْمِنِينَ رَءُوفٌ رَّحِيمٌ ﴿١٢٨﴾

128 އޭ އިންސާނުންނާއި ޖިންނިންނޭވެ! ހަމަކަށަވަރުން، ތިޔަބައިމީހުންގެ ޤައުމުން
ހަމަ ތިޔަބައިމީހުންގެ ތެރެއިން، ރަސޫލަކު އެ ހުންނެވި ވަޑައިގެންފައެވެ. ވުމާއެކު،
ތިޔަބައިމީހުންނަށް ދަތިވާ އުނދަގޫވާ ކޮންމެ ކަމެއް، އެ ރަސޫލާއަށް ވެސް
ނުހަނު ބޮޑު ކަމަކަށް ވެއެވެ.

42- الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِيرُ مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرِ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة وَالتَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

އަދި ހިތްވަރުގެ ކުޅަ އުނދަގޫތައް ތިޔަބައިމީހުންނަށް ޖެހުނުކަމުގައި ވިޔަސް، އެ ކަލޭގެ ސަބަބުން، އެ ރަސޫލާގެ ހިތްޕުޅަށް ނުރުހުން ބޮޑެތި ދަތިކަން ލިބިވަޑައިގަންނަވައެވެ. އަދި އެ ރަސޫލާއި، ތިޔަބައިމީހުންގެ ހިތްހެޔޮކަން އީމާންކަމުގެ ޝައުޤު ވެރި، ތިޔަބައިމީހުންނަށް ހުރުމުގެ ލޯބި، ތިޔަބައިމީހުންގެ ހެޔޮކަމަށް ކަމެއް ރަނގަޅުވާ އިސްލާމްދީނަށް ނުރަސް ދަރިވެރިވެވަޑައިގަންނަވާ ރަސޫލުކަލޭވެ. ވީމާ، ތިޔަބައިމީހުންނަށް، އެ ރަސޫލާ އެ ގެނައިރައްވަސީ ތިޔަބައިމީހުންގެ ވެރި ރަބް، اللهُ ﷻ ގެ އެއްކަލަކުވެސް ނުކަނ ރުބޫބިއްޔަތު ޤަބޫލުކުރުން، އެ إلٰهَ އާ އީމާންވުމަށެވެ. އަދި އެ ރަސޫލާއި، އެ ރަސޫލާއާ ޢަޒާބު ފުރުޞަތުގެ ވައްކަރު ނުހަނު ޢާޤިބަ އަދި އެހެނިހެން ރަޙުމަތްތަކާއި ރަސޫލާއެވެ.[43]

فَإِن تَوَلَّوۡاْ فَقُلۡ حَسۡبِيَ ٱللَّهُ لَآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَۖ عَلَيۡهِ تَوَكَّلۡتُۖ وَهُوَ رَبُّ ٱلۡعَرۡشِ ٱلۡعَظِيمِ ﴿١٢٩﴾

﴿129﴾ އޭ ރަސޫލާއެވެ! މުޝްރިކުންނާއި މުނާފިޤުން، އިބަ ރަސޫލާގެ ދަޢުވަތު ޤަބޫލުނުކޮށް، އިބަ ރަސޫލާގެ ޝަރީޢަތުގެ ފުރަގަސްދީ، އިޢުރާޟުވެއްޖެނަމަ އެއްކިބާވެ ދުރު އަޅުގަނޑަށް ނަމަ، އިބަ ރަސޫލާ އެބަހުރިހުންނަށް ވިދާޅުވާށެވެ! ތިމަން ރަސޫލާއަށް ކިފާވާ ކުރިމަތިލާ، اللهُ ﷻ ގެ ވެރިކަމާއި ނަސްރުދެއްވުން، ތިމަން ރަސޫލާއަށް ފުދެއެވެ. އެކަނި، އެ إلٰهُ ފިޔަވައި އަޅުކަންކުރުން ހައްޤުވާނެ، އެހެން އެއްވެސް إلٰهَ ނުވެއެވެ. ވީމާ، ހުރިހާ ކަމެއްގައި، ތިމަން ރަސޫލާ އިތުބާރުކުރައްވަނީ ވަކީލުކުރައްވަނީ، ހަމައެކަނި އެ إلٰهَ އެވެ.

43– الْمُخْتَصَرُ فِي التَّفْسِيرُ مِنْ مَرْكَزِ تَفْسِيرِ لِلدِّرَاسَاتِ الْقُرْآنِيَّة بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

އަދި، ތިމަން ރަސޫލާގެ ހުރިހައި ކަލުން ތިމަން ރަސޫލާ ބަލާފުޅުކަމަށްވާނީ ވެސް ނަމަ، އެ إِلٰهَއެވެ. އެ إِلٰهِ، ޢަޒީޒުވެގެންވާ ޙަކީމްވަންތަ إِلٰهެވެ.

ދަންނާށެވެ! اللهُ ﷻ ހައްދަވައިދެއްވި އެންމެ ބޮޑު މަޚްލޫޤަކީ، އެ إِلٰهُގެ ޢަރުޝިފުޅުގެވެ.[44]

سُورَةُ يُونُسَ

سُورَةُ يُونُسއަކީ މައްކީ ސޫރަތެކެވެ. މި ސޫރަތުގައި ވަނީ 109 (ސަތޭކަ ނުވަ) އާޔަތެވެ. އަދި 11 (އެގާރަ) رُكُوعُއެވެ. މި ސޫރަތަކީ، ކީރިތި ޤުރުއާނުގެ 10 (ދިހަ)ވަނަ ސޫރަތެވެ. މި ސޫރަތް ބާވައިލެއްވުނީ سُورَةُ الإِسْرَاءِއަށް ފަހުގައެވެ. އަދި سُورَةُ يُونُسُގެ ނަމުން މި ސޫރަތަށް ނަންދެވުނީ، يُونُس عليه السلامއާއި، އެ ރަސޫލާގެ ޤައުމުގެ މީހުންނާ ދެމެދު ހިނގައިދިޔަ އިބްރަތްތެރި ޙާދިޘާތަކުގެ ވާހަކަ، މި ސޫރަތުގައި ބަޔާންކުރައްވައިފައި ވާތީ ކަމަށް، މުފައްސިރުން ވިދާޅުވެފައި ވެއެވެ.[45]

ދަންނާށެވެ! މި ސޫރަތުގައި، اللهُ ﷻ ބަޔާންކޮށްދެއްވައިފައި ވެސް، މައިގަނޑު ޢަޤީދާގައި އިސްލާމީ ޢަޤީދާގެ އުސޫލުތަކެވެ. އެއީ، اللهُ ﷻ އަކީ، އެ إِلٰهُ ބަލައިލުމުގެ ޤުދުރަތްތެރިކަމާއި، އެ إِلٰهُ ޚާލިޤުކަމާއި ރަސޫލުންނަށް ފޮނުއްވާކަމާއި، ވަޙީ ބާވައިލެއްވުމާއި، ޤިޔާމާއި ސަވާބާއި ޢިޤާބު ހުރިކަމާއި ދުނިޔޭގެ ފަހުގެ ވާހަކައެވެ. އަދި، ރަސޫލުން ޚާލިޤުވައި ޚާލިޤުކަމާއި މަރުވުމަށް ފަހު ދިރުމާއި ވާހަކައެވެ.

44– التَّفْسِيرُ الْمُيَسَّرُ مِنْ مَطْبُوعَاتِ وُزَارَةِ الشُّئُونِ الْإِسْلَامِيَّةِ بِالْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّة

45– مَوْقِعُ الْمُصْحَفِ الْإِلِكْتْرُونِي – التَّعْرِيفُ بِالسُّوَر

رَسُولُ اللهِ ﷺ ވަޙީކުރެއްވިއެވެ.

(خَيْرُكُمْ مَنْ تَعَلَّمَ الْقُرْآنَ وَعَلَّمَهُ) މާނައީ: "ތިޔަބައިމީހުންގެ ތެރެއިން، އެންމެ ހެޔޮ މީހަކީ، ޤުރުއާން އުނގެނި އަދި އުނގަންނައިދޭ މީހާއެވެ." އަދިވެސް ވަޙީކުރެއްވިއެވެ.

(مَنْ عَلَّمَ آيَةً مِنْ كِتَابِ اللهِ عَزَّ وَجَلَّ، كَانَ لَهُ ثَوَابُهَا مَا تُلِيَتْ) މާނައީ: "الله ﷻ ގެ ފޮތުން އާޔަތެއްގެ މިންވަރު ވެސް އުނގަންނައިދިނީ މީހަކަށް، އެ އާޔަތް ކިޔަވާހައި ހިނދަކު އެ ކަމުގެ ޘަވާބު ލިބިލިބިގެންދާނެއެވެ."